א׳ באדר ב׳ תשמ״ט, 8.3.1989 מיספר 2688 שנה 53 המחיר: 5.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 4.35 שקלים

העולם הזה

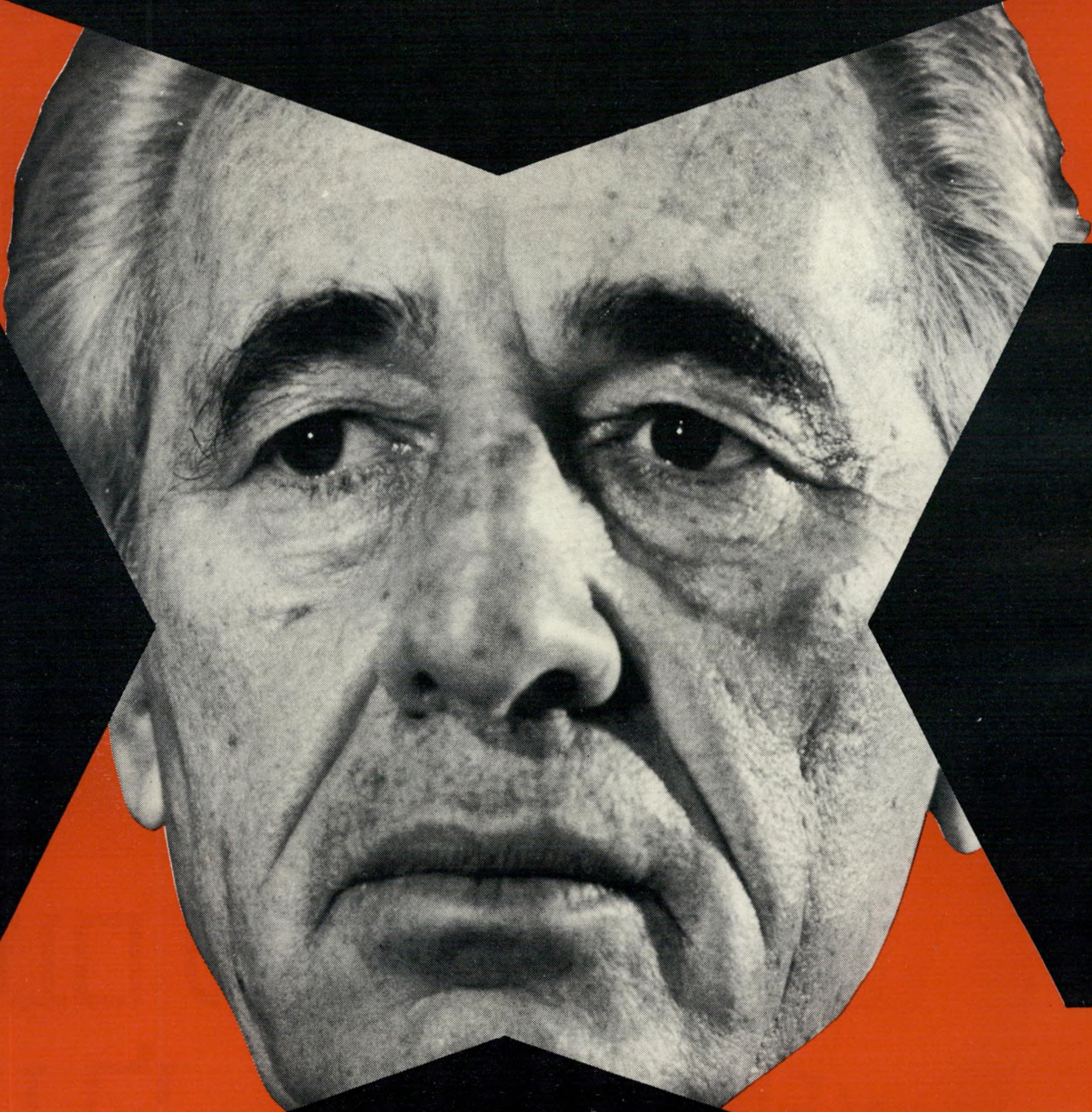

פרס

הסוף

מפעם לפעם מגיע לי...

מפעם לפעם אני מרשה לעצמי משהו מיוחד.
כמו קנט למשל.
אני מדליק לי קנט ונהנה מהשילוב הנפלא
של רעננות וטעם עדין, נקי ורך.

הטעם המיוחד של תערובת הטבק האמריקאית
ופילטר המיקרונייט המפורסם. קנט.
מפעם לפעם מגיע לי.

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי - העישון מזיק לבריאות

מיכתבים

קבורה חילונית

על אפשרות להשתחרר מכפייה דתית („למי שייכת הגופה", „יומן אישי", העולם הזה 15.2.89).

אורי אבנרי קובל על כך שאין בארץ קבורה חילונית.

השרות החילוני, גוף שמטרתו עשייה עצמית של הציבור החילוני, כדי להשתחרר מהצורך להיזקק לשרותים ומוסדות דתיים, מתחבט כבר יותר משנתיים בבעיית הקבורה החילונית.

איגון אפריר, העולם הזה

ברד

הגענו למסקנה כי אין כל מניעה חוקית להקמת בתי־קברות חילוניים בארץ, ואם הציבור החילוני יתארגן ויהיה מוכן להשקיע בתשתית הנדרשת, לא יוכל המימסד הדתי לעצור אותו.

אנו מצפים, כי בעיקבות דיברי אבנרי יתעורר הציבור החילוני וימצא את העוז והמימון כדי להשתחרר מהכפייה הדתית גם בתחום זה.

יוסף ברד, השרות החילוני, תל־אביב

● ● ●

הכלה והחופה

על התופעה של חשיפה עצמית בעיתונות (פרשת ורדה רזיאל־ויזלטיר ואמנון ז'קונט, העולם הזה 22.2.89).

יחד עם דפנה ברק גם אני אינני מצליח לרדת לפשר האכסהיביציוניזם של כל מיני חביבי וחביבות התיקשורת, הנוהגים לפי אותה אימרה מאוסה — מדוע הישראלי גומר מהר? כדי שיוכל לרוץ ולספר לחבר'ה.

אם הדבר הקורה בינו לבינה הוא יפה, נעים, מרומם וכו', שיבושם להם. אבל מדוע עליהם לפרוש את סדיניהם ברבים? הלא כבר נאמר „כלה יודעת למה נכנסת לחופתה" ואין שום צורך שתחלוק איתנו את חוויותיה מעל דפי העיתונים.

צבי רומנסקי, תל־אביב

● ● ●

כל עלילות דויד

על גילוי ניאופיו של המלך דויד („מה הם אומרים", העולם הזה 22.2.89).

זה, שבניגוד למוסלמים בפרשת סלמאן רושדי, היהודים מתייחסים ביתר מתינות וסובלנות למשמיצי דתם, או מסורתם, כמו במיקרה של אלוהים יודע, סיפרו של ג'וזף (מילכוד 22) הלר, שבו הוא פרט את כל נאפופי המלך דויד, אינו אומר דבר.

מה היה ליהודים לתקוף את הלר (שאגב, גם הוא יהודי) כאשר התנ"ך הקדים אותו ופרט את כל עלילות־המיטה של דויד בן־ישי, פרט אחרי פרט (ראה ספר מלכים) וגם תאר, בצורה מפורטת מאוד, את העונש שמעשים אלה הביאו עליו (מות הילד, פרי הנאפופים עם בת־שבע)?

עוזי בן־עטר, הרצליה

● ● ●

צה"ל אינו ברליץ

על כישוריו הלשוניים של הרמטכ"ל („תשקיף", העולם הזה 22.2.89).

מסיבת־הקוקטייל לרב־אלוף דן שומרון, בעת ביקורו בוושינגטון, היתה, לדעת העולם הזה, ביזיון.

עוזי קרן

שומרון

הביזיון לא היה בוושינגטון. הביזיון היה בתל־אביב, במערכת העולם הזה.

רב־אלוף שומרון הוא רמטכ"ל עברי של צבא עברי והצלחת ביקורו, או הופעתו במסיבה חברתית, איננה נמדדת בידיעתו את הלשון האנגלית או בשימושו בה.

רב־אלוף שומרון, איננו הרמטכ"ל של (בית־הספר ללשונות) ברליץ. הוא הרמטכ"ל של צבא ההגנה לישראל.

אינני בטוח שכאשר הרמטכ"ל הסובייטי ביקר באחרונה בוושינגטון הוא השמיע מילה באנגלית במסיבות שערכו לכבודו.

שימעון לב, גבעתיים

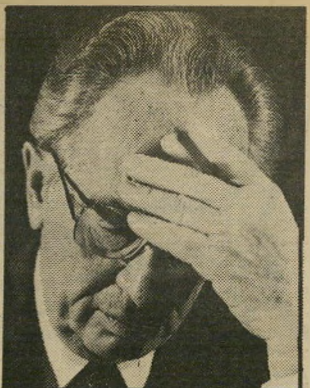

כתבת השער הקדמי:

זהו זה

זהו זה. השבוע התעוררה מיפלגת־העבודה בבוקר והחליטה כי טובתה מחייבת שינויים בהנהגה. מה שהתחיל בשיחות פרטיות בחדרי־חדרים הפך לנחלת הכלל – שימעון פרס צריך ללכת. השאלה הנשאלת היא מי יחליף אותו.

9

כתבת השער האחורי:

פסק־זמן

לשולה חן (בתמונה) אין סימפטיה גדולה לתיקשורת. החיטוט בחייה מפריע לה. הפרידה מבעלה, אבי קורן, מבלבלת אותה, והיא מודה שאין לה אמביציות והיא זקוקה להפעלה. לכל מה שהיא עוברת עתה בחייה – קאריירה, מישפחה – היא מתייחסת כפסק זמן, ואינה מתכוונת לממתק השוקולד המפורסם בשם זה.

36

דף חדש

עוז לעמו ייתן

עמוס עוז בתור תופעה ישראלית עכשווית. סופר המוכר עשרות אלפי עותקים בארץ שהוצאות־הספרים שלה מתמוטטות או קרובות להתמוטטות. מהו „סודו" של עוז, העושה אותו עמיד בפני כל ביקורת, ואף מרבה את מוניטיו בכל רחבי העולם?

26

נואיבה — פרק ב'

כתבת העולם הזה, שחזרה לנואיבה לרענן את זיכרונותיה, מעלה חוויות מפגישות עם בדווים, עם המידבר ועם המיזנון, שפעם היה צומת־דרכים שחינך את המוני הנופשים לנימוסים ו־הליכות, והיום הוא נטוש.

14

נגועה

סיפורה של מלי (27), שקיימה יחסים עם תושב זר חולה איידס. על המחלה, הפחד ורתיעת הסביבה ועל הצעיר, שלמרות מודעותו למחלה ממשיך להדביק בחורות.

31

דוגמה אבל לא דוגמן

בכנסת ישראל מרבים לדבר על צו־השעה, אבל ממעיטים להתחשב בצו־האופנה. ה־ח"כים, שבשנים עברו התלבשו לפי קודים אידיאולוגיים, מתעלים על עצמם ומתחלקים לארבע קבוצות אופנה על־סיעתיות. דוגמות ייצוגיות לכל קבוצה מצורפות.

16

הפטישיסט

מסתבר שהמשיכה הטיבעית גברים־נשים לא תמיד תופסת, ומה שנראה חולה לאחדים, ייראה טיבעי לאחרים. סיפורו של מי שהחליף מקומן של הנשים בנעליים. מכל הסוגים. מכל הגדלים. הוא גם אוכל אותן.

28

פקק עכשיו

היוזמה של שלום עכשיו לארגן מיפגשים עם הפלסטינים לא כל־כך יצאה אל הפועל. מה שהתחיל במיבצע צבאי מסווג ומאורגן ב־קפידה הסתיים בפקק ענקי של קילומטרים. פגישות, בכל אופן, לא התקיימו שם.

6

סלף־מייד־מן

חרף נקודת־הפתיחה הנחותה של צבי בר מול יריבו מהמערך, אורי עמית, ניצח בר בבחירות לראשות עיריית רמת־גן. אבל ישראל היא לא אמריקה, וכאן לא הכל מתרגשים עד דמעות מסיפור ההצלחה. על ההחלטה, המירוץ והרגע שבו הבין כי הוא עומד להיות ראש העירייה של רמת־גן.

8

אתה והשקל

נופש נוסח רבין

בצלאל מיזרחי קנה את מלכת שבא ● האם יודח אלי לנדאו בגלל תקיפת שוטרת? ● יצחק רבין מרצה בלונדון ונופש בשווייץ ● מי חיבל במכוניתו של משה שניצר? ● משגיחי־כשרות בזבל ● מי שייך למעגל המצהירים? ● המיתון משפיע ישירות על היקף הפירסום ● ועל מותחן חדש.

18

לא להתערב

מדוע תלויים היחסים בבית בשאלה הקרדינלית האם הילד הכין או לא הכין את שיעוריו? איך אפשר למנוע את מאבקי־הכוח, ואת תלות הצאצא בשאיפות הוריו?

24

פמיניזם

רחל אוסטרוביץ, דניאלה די־נור, מרי חאס, חווה קלר, ענת נויישטיין ודניאלה וייס. שש נשים. שש זוויות. פמיניסטיות, אנטי־פמיניסטיות וכאלה שנדדו בין שני צידי המיתרס. והכל לכבוד יום האשה הבינלאומי.

38

הקשר ההודי

הקצבות מטבע זר שנמכרו בשוק השחור, הפצת ערבויות בנקאיות מזוייפות, דרכונים מזוייפים, חטיפה, סחיטה ואיומים, בסיפור המתגלה בימים אלה בבית־המישפט.

19

מדור חדש: טריפ

ציצים וחמורים

הקברט החצוף של דורין כספי, מרטין פרידמן ורולנדה שגראן ● חמורים כמו נשים, כמו ערבים, כמיעוט אפור ומדוכא ● מי ידע שה־8 במרס הוא יום האשה הבינלאומי? ארבע נשים על עצמן ועל פמיניזם.

21

קווים לדמותה

קוראים לה אירית בן־דויד (בתמונה). היא מורה לריקוד ו־רקדנית בעצמה. אוהבת ים, שונאת טימטום ופ־רט למאפיינים אלה אי־אפשר היה להוציא ממנה דבר.

32

מוכר הכעכים

כל מה שיודע יוסף יצחק לעשות הוא למכור כעכים. אלא שעיריית תל־אביב לא קיבלה את עיסוקו ופקחיה הכריזו עליו מילחמת־קודש. העולם הזה מביא את סיפורו העגום והעירייה מנסה למצוא לו פיתרון הולם.

40

רחל המרחלת מדווחת:

מה עושה מלכת־יופי אילנה שושן בלי איש־התנינים אלון תבור? ● על אורי מרבך שהופתע, ואולי לא, לגלות שאשת־חיקו אורנה שוקלת פרישה ● משה בובליל מצא סוף־סוף חתיכה פרטית ● על ליהי ושלום חנוך – סיפור שלא נגמר ● ציפי רום והרמי שלה ● מה הקשר בין שירלי בן־מרדכי (בתמונה) לצד האפל של הירח? ● חגי שטרוויס ויורשת הנעליים הצבאיות ● תאומי קאירי, תאומות שפירא וגדודי המעריצים מסביבם.

34

המדורים הקבועים:

מיכתבים — כל עלילות דויד 3
איגרת העורך — חוק יבש 4
הנדון — להצביע ברגל 5
במדינה — לחץ גופני מתון 6
חשבון נפש — צבי בר 8
תשקיף — אור ל„קרן הקיימת" 10
יומן אישי — חיית אדם 11
אנשים — שובל של צרות 12
חלון ראווה — ח"כים 16
אתה והשקל — משגיחים בזבל 19
תמרורים — אין קיפוח 19
קולנוע — באמת לוקשים 20
טריפ — ברוך שעשני כרצונו 21
לילות ישראל — הודיות ולימוזינות 22
איך להיות הורה — אל תתערב 24
דף חדש — עוז לעמו יתן 26
הורוסקופ — יופימר משפיע 30
מיכתבים לרותי — עוד זוג 32
תשבץ 32
זה וגם זה — בעד ונגד 33
רחל מרחלת — על כל העולם 34
מה הם אומרים — רחל אוסטרוביץ, דניאלה די־נור, מרי חאס, חווה קלר, ענת נויישטיין, דניאלה וייס 38
סמן ימני — כהים החוצה 42

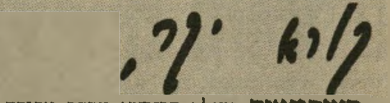

העיתונאית יואלה הר־שפי עברה עבירה חמורה. היא פירסמה, בכתבה בעיתון העיר, את שמו של קטין שהורשע באונס. היא לא הסתפקה בפירסום שמו, אלא הוסיפה גם את תמונתו, כדי שלאיש לא יהיה ספק מיהו הקטין שהורשע.

החוק אוסר במפורש פירסום שמו או תמונתו של קטין, שהיה מעורב בעבירות. פירסום כזה עלול להזיק לקטין במשך כל ימי חייו. גם כאשר יתבגר ויחזור למוטב, יזכרו לו הכל את חטאות־נעוריו, כפי שפורסמו בכתבה בעיתון.

אלא שהחוק, כמו כל חוק, הוא יבש ונוקשה. אין הוא צופה מיקרים חריגים, שבהם דווקא הגנתו של הקטין תצריך פירסום שמו ותמונתו. החוק מצפה כי מפעיליו, המישטרה והפרקליטות, יבדקו כל מיקרה על־פי נסיבותיו, ויבינו מתי יש להגיש תביעה פלילית ומתי יש להתעלם מעבירה פורמלית על חוק — עבירה לכאורה, העוברת על מילותיו המפורשות של החוק, אך המתאימה דווקא לרוח החוק.

הר־שפי

בכתבה של הר־שפי פורסם שמו של הקטין דווקא כדי לנקות את שמו, שהוכתם בכפרו הקטן שליד חברון, בעבירה המשפילה והמבזה ביותר בציבור הערבי, עבירה של אונס. הקטין היה מוקצה־מחמת־מיאוס בכפרו. כל בני הכפר הקטן ידעו כי הורשע על־ידי בית־מישפט ישראלי באונס אשה במיטתה. הם לא רצו לשמוע מילה לטובתו, ולא התכוונו לעזור למישפחתו בתשלום הערבות, שבית־המישפט הטיל עליו, כאשר התברר כי הורשע בטעות.

הקטין, ילדון מפוחד בן 16, הורשע בבית־מישפט־לנוער על סמך ראיות שעיקרן היה זוג־תחתונים מוכתמים בזרע ודם האשה, שיוחסו לאנס. הוא נידון לשיבעה חודשי־מאסר, והתביעה עירערה בבית־המישפט המחוזי על קולת־העונש. רק אחרי שבית־המישפט המחוזי החמיר בעונש והגדילו לשנתיים, התבררה במפתיע העובדה כי התחתונים לא היו שייכים כלל לנער. מישהו במישטרה עשה טעות, והנער „שילם" וישב כמעט שנה בכלא.

בית־המישפט המחוזי היה במילכוד. מצד אחר לא יכול היה לשנות את פסק־דינו, שהיה כבר חתום, מכיוון שרק בית־המישפט העליון יכול לבטל פסק־דין כזה. אך מאידך לא יכול היה לראות בסיבלו של הנער החף־מפשע. לכן שיחרר את הנער בערבות עד לסיום ההליכים בבית־המישפט העליון.

כאשר ניסו בני מישפחתו של הנער להשיג את סכום־הערבות ולשחררו, לא הצליחו. הם עצמם היו עניים מרודים, ובני־הכפר סירבו לעזור למישפחתו של אנס מתועב. כך נותר האסיר החף־מפשע בכלא, ללא תיקווה.

העיתונאית הר־שפי בירה מה דרוש כדי לעורר את דעת־הציבור ולשנות את דעת בני־כפרו של הנער. זיקני־הכפר אמרו לה שאם תפרסם הפרשה בכתובים, ויהיה ברור כי מדובר בבן כפרם, על־ידי גילוי שמו ותמונתו, יתרמו את סכום־הערבות הדרוש. הר־שפי עברה על החוק כדי לשחרר את הקטין החף־מפשע.

יתכן שהעיתונאית ציפתה לתודה על מאבקה האמיץ, אבל היא בוודאי לא חלמה שמישהו יתלונן עליה במישטרה, וכי המישטרה, שהיתה אשמה בטעות הראשונה שזרקה את הקטין החף־מפשע לכלא למשך שנה, תגיש נגדה תביעה פלילית.

המחוקק הישראלי נתן למישטרה שיקול־דעת. היא אינה חייבת לפנות אוטומטית לבית־המישפט בעיקבות כל תלונה המגיעה אליה. גם אם התגלו ראיות מספיקות לכך שנעברה עבירה, עדיין יכולה המישטרה לסגור את התיק, אם אין היא מוצאת בתלונה עניין לציבור. אבל למרות שיקול־הדעת הנתון לה, המשיכה המישטרה בהליכים וגרמה להרשעתה של הר־שפי בבית־המישפט. וכאילו כדי להוסיף שמן על המדורה התגלה כי מי שהתלונן על הר־שפי היה דווקא שופט־הנוער, שהרשיע את הקטין החף־מפשע ושלח אותו למאסר. והרי הוא הראשון שצריך היה לשמוח על כך שמישהו תיקן את הטעות שעשה, שיחרר את הקטין והחזיר לו את שמו הטוב.

פרט מוזר בחוק הישראלי: למישטרה וליועץ המישפטי יש סמכות לסגור תיק של תלונה, אם מצאו שאין אינטרס ציבורי בתביעה. אך לשופט, שלפניו מתברר התיק, אין כל סמכות כזאת. אם יש ראיות מספיק, הוא חייב להרשיע.

הרבה אשמים היו בפרשת הרשעתו של הקטין, ומכולם נתנה את הדין דווקא העיתונאית הר־שפי — זו שתיקנה את טעויות המערכת המישפטית. כמו בבדיחה היהודית העתיקה, חיפשו את האשם מתחת לפנס־הרחוב, מפני ששם קל יותר למצוא אותו.

אם למישטרה לא היה די חוש־צדק כדי למנוע מישפט זה, נקווה כי נשיא־המדינה, שיש לו סמכות־חנינה המוחקת את העבירה, יעשה בה שימוש במיקרה זה ויחזיר לעיתונאית את עברה הנקי.

מי מעוניין?

ל„העולם הזה" יש עניין מיוחד במישפט זה, מכיוון שתביעה מסוג דומה הוגשה גם נגדנו.

בכתבה שכתבה אילנה אלון (העולם הזה 13.5.86) סיפרה אם אומללה כיצד נלקח ממנה בנה הקטין ונמסר לאימוץ. למרות שעברו שנים רבות מאז האימוץ, לא נלאתה האשה מלחפש אחרי בנה האובד.

כאשר הגיעה להעולם הזה, כבר מלאו לבנה 18 שנה, גיל שבו הוא יכול לפתוח את מיסמכי־האימוץ וללמוד את כל הפרטים על מוצאו. העולם הזה חיכה עד אחרי שמלאו לו 18, ורק אז פירסם את הכתבה, שבה ננקב שמה של האם ופורסמה תמונתה ותמונת ילדיה האחרים. בכתבה גם הוזכר שמו של הבן האובד, אשר בוודאי שונה אחרי האימוץ.

למרות שהמישפחה מצאה את הבן אחר־כך, ולא בעזרת הכתבה של העולם הזה, הגיש מישהו תלונה למישטרה. על פי החוק אסור לגלות פרטים על אדם מאומץ ובני מישפחתו.

גם כתבת של הארץ שפירסמה כתבה וכה שם האם המאמצת הועמדה לדין באותו עניין.

המישטרה לא השתמשה בשיקול־דעתה, ולא סגרה את התיק מחוסר עניין לציבור. בענייננו הוגשה בקשה ליועץ־המישפטי לעיכוב־הליכים, ויש לקוות כי הוא אמנם יפעיל את שיקולו ההגיוני.

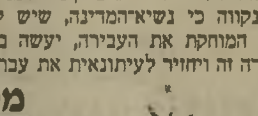

מיכתבים

וכו' וכו' וכו'

על הזילזול בלשון העברית („זיהום השפה", העולם הזה 22.2.89).

הבורות הלשונית של רבים וטובים מעיתונאי ישראל (ועורכיהם) זועקת, באמת, לשמיים. כמה פעמים נתקלתי בעיתון במילה אוקיאנוס (ככה!) והרי זאת מילה עברית טובה, אותה יש לכתוב אוקיינוס.

וכמה פעמים נתקלתי באדם „מפוקח" — והכוונה איננה לאדם שמפקחים עליו, כי אם לאדם שקול ועינייני — ואת זה יש לכתוב, כמובן, מפוכח.

וכו' וכו' וכו'.

חנה פרנקל, תל־אביב

● ● ●

המגילה בבוקר

על פתיח־הבוקר של קול־ישראל.

נחמד לי בשעה 6 בבוקר. אני עומד תחת המיקלחת, לקראת יום־עבודה חדש. הרדיו פתוח. אות־התחנה. ואז: „שמע ישראל, ה' אלוהינו, ה' אחד!"

דווקא נשמע טוב לאחד חילוני כמוני. אבל אז, כשאני כבר מת לשמוע את החדשות, משמיעים לי, במקומן, את כל המגילה — את כל קריאת־שמע, מהחל ועד כלה.

בשביל מה? האם זאת שעת־תפילה?

הלא זאת צריכה להיות רק קריאת־כיוון לכלל ישראל והיה מוטב להסתפק בשש המילים הבסיסיות האלה, שכאשר הן מושמעות בקול הסמכותי של הקריין, דווקא יכלו לתת זריקת־מרץ לכלל המשכימים קום. במקום זה מאריכים בקריאה ומאריכים ומאריכים.

חיים היימן, חולון

● ● ●

כך: „אכן, בחורה גברתנית!"

ובאותו גליון של העולם הזה גם אומר הכיתוב על השער (בהקשר למעצרו של יוסי היימן) „העיתונאי שהפך גובה־חובות" ואני שואלת כיצד הוא הפך אותו? הוא העמיד את הגובה על ראשו? הוא הכניס את עורו פנימה והוציא את מעיו החוצה?

גילה בליכפלד, רמת־גן

● ● ●

מס־מחץ: מס־שחץ

על שיטה לחידוש הצמיחה במשק.

מס, כל מס שהוא, בחלקו הגדול הוא מס־שווא. הוא צורך מעקב, גבייה וביזבוזים, ובעיקר, הוא נועד לכסות ביזבוזי־העבר או ביזבוזי־העתיד.

זה הזמן לפעול קצת אחרת ועל־פי חוק להפחית כל משכורותיהם של עתירי־המשכורת בכל המיגזרים והמעמדים. ההפחתה תהיה לגבי תלושי־המשכורת הידועים והקיימים, ביום חקיקת החוק, והיא תיעשה בשתיים או בשלוש רמות. לדוגמה:

כל המשתכר מעל 4000 שקלים, לפני מס, תופחת משכורתו ב־10%.

כל המשתכר מעל 8000 שקלים, לפני מס, תופחת משכורתו ב־15%.

כל המשתכר מעל 12 אלף שקלים, לפני מס, תופחת משכורתו ב־20%.

אפשר לראות בהצעה זאת פשטנות, אבל זה גם יתרונה. העובדים בעלי השכר הנמוך לא ייפגעו והחברות המשלמות משכורות גבוהות ינשמו מעט לרווחה ויוכלו להעביר כספים להחזרי־חובות, ללא צורך במענקים בלתי־מבוקרים, או למחקר ופיתוח, נושא הסובל גם הוא מפיגור רב.

ולבסוף מנגנון־המיסים לא יתנפח והממשלה לא תגונה בגלל הוספת מס־יסף או מס־מחץ או מס־שחץ.

אחינועם גבעון, תל־אביב

„להפחית, על־פי חוק, משכורותיהם של עתירי־המשכורת בכל המיגזרים!"

● ● ●

מילות השבוע

על מילים המדברות בעד עצמן.

כל שבוע אני נהנית מחדש מפסוקי־השבוע בהעולם הזה. ואני מציעה להנהיג בעיתון מיסגרת נוספת, שתיקרא, אולי, מילות־השבוע.

ויש המון מילים המצליחות לגעת. כך, למשל, אמרה, לפני כמה ימים, חזאית אחת בשרות המטאורולוגי, נוכח הפסקת־הגשמים, המבשרת את בוא האביב: „מזג האוויר מתחיל להתאבאבי!"

צביה לוסטיג, ירושלים

● ● ●

דמוקרטיה מעשנת

על חופש העישון („קום התנערה עם חלכה", „גם זה וגם זה", העולם הזה 15.2.89).

„הלא־מעשנים התחילו לרדת לחיינו באופן ברברי," מתאוננת דניאלה שמי ומספרת כמה קשה להם, למעשנים, בעיקבות האיסור לעשן במקומות רבים.

ברברי? האמנם? והאם לעשן בנוכחותו של אדם שאינו מעשן איננו מעשה ברברי?

ונשאלת השאלה העקרונית: האם יש לאדם זכות מוסרית להתמכר לדבר הגורם נזק (ישיר!) לאדם אחר. שהרי מישטר דמוקרטי הוא מישטר שבו כל אדם רשאי לעשות כל שהוא רוצה כל עוד הוא איננו מזיק לאדם אחר.

עישון בנוכחות אדם שאיננו מעשן, הוא דוגמה מובהקת למעשה אלים, המפר את זכויותיו הבסיסיות של אדם במישטר דמוקרטי.

עדנה ליברמן, תל־אביב

● ● ●

הפיכת מעיים

על השימוש במילה מסויימת („הנדון", העולם הזה 22.2.89).

דווקא בהנדון הדן בקילקולי־לשון („זיהום השפה") מצא העולם הזה לנכון לכתוב (בהקשר לזיהום הסביבתי): „הנחלים הפכו לביבים."

זה הזכיר לי את גישת הבלשן יצחק אבינרי, שהתנגד מאוד לשימוש כזה בפועל הפך ובספרו, יד הלשון, הוא הביא דוגמה שהציגה את האבסורד בשימוש זה: „בתו הפכה עורך־דין." והוא הגיב על

● ● ●

אגמים שווייציים

על מיקומו של אגם („אתה והשקל", העולם הזה 15.2.89).

לבשר לקוראים כי מישרדיו של מנהל הקרנות הישראלי בשווייץ, ישראל זילברברג, מצויים בעיירה ליד ציריך, על גדות האגם לימן, זה כמו להודיע כי טבריה נמצאת על שפת ים־המלח.

האגם באיזור ציריך הוא אגם ציריך, שמימיו זורמים לנהר לימאט. אגם לימן, לעומת זאת (ובשמו הנוסף אגם ז'נבה), מצוי הרבה יותר דרומית־מערבית, על גבול צרפת כשעל גדותיו ז'נבה ולוזאן מן הצד השווייצי ואוויאן מן הצד הצרפתי.

ז'ק כהן, ציריך

● ● ●

פקידת המטאטא

עוד על ראשי־תיבות צה"ליים („מיכתבים", העולם הזה 18.2.88 והלאה).

אין לדבר סוף. המכה הזאת של ראשי־תיבות בצה"ל.

באחרונה נתקלתי בצרוף חדש, שמעולם לא שמעתי: פמו"ט.

וזה לא מה שתוקעים לתוכו נר כאשר יש הפסקת־חשמל.

פמו"ט זאת פקידת מטה וטלפון, בדרך כלל של המג"ד.

כמובן שהמילה מטה בפמו"ט איננה חורזת עם המילה שמיטה, כי אם עם המילה מטאטא.

יואב שטיינפלד, אילת

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מתבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גורדון 3, תל־אביב, מיקוד — 63458.

בשעת הצורך ניתן גם לפנות בטלפון — 232262 (03), בפקסימיליה — 972-3-245242. מנוי 2009, ובטלקס — RMYM IL 341667.

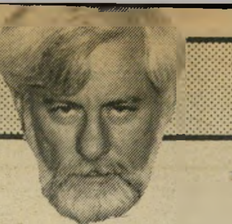

הנדון:

ואז הלכו כולם לשפת־הים

להצביע ברגל

אומרים שהליכוד נחל ניצחון גדול בבחירות המקומיות. אומרים שהמערך נחל בהן מפלה נוראה.

אך האמת היא ששתי המיפלגות הגדולות הוכו שוק על ירך.

הוכו על־ידי הבוחר הישראלי.

הבוחר שהצביע ברגליים, שהלך לשפת־הים.

■ ■ ■

המיספר היחידי החשוב במערכת־הבחירות הזאת הוא שיעור הנעדרים.

שישה מבין כל עשרה תושבים הלכו לשפת־הים, ערכו פיקניק בחיק־הטבע, נסעו לבקר קרובים או נשארו בבית.

זוהי הצבעת־מחאה מאסיבית, הנוגדת לחלוטין את האופי הישראלי.

זהו כישלון של מישטר. המישטר על כל חלקיו — המערך והליכוד, השמאל והימין. רק הדתיים התגייסו. רק הם היו מסוגלים להביא המונים לקלפי. הפונדמנטליסטים היהודיים והמוסלמיים כאחד.

אם המערך מתאבל, בצדק הוא מתאבל. אבל הוא מתאבל בגלל הסיבות הלא־נכונות.

אם הליכוד צוהל, זוהי צהלת־שווא, צהלה של כסילים.

לשניהם צריכות תוצאות הבחירות האלה לשמש ככתובת על הקיר.

■ ■ ■

כאשר היו בעבר סימנים של אדישות ציבורית כלפי המערכת הפוליטית, היתה בידי החכמים־בלילה סיבה מזומנה: ההמונים מואסים בשיטת־הבחירות.

אין קשר בין הבוחר והנבחר. מצביעים בעד מיפלגות אנונימיות. דרושה שיטת־בחירות אחרת. בקיצור, דרושה שיטה של בחירות אישיות.

והנה, הבחירות האלה היו אישיות למהדרין.

כאשר הצבענו בכנסת על התיקון החוק, שהנהיג בחירה אישית של ראשי־העיריות, היתה הכוונה ברורה. הרוב שהצביע בעד (שכלל גם אותי) רצה בקשר ישיר בין ראש־העיר ותושבי עירו. ראש־עירייה הוא בעל תפקיד ביצועי, ניהולי, ועל כן היה נראה לנו שהוא צריך להיבחר אישית.

והנה, למרות האופי האישי המוחלט של בחירות אלה, הרוב הגדול של עם־ישראל היפנה להן עורף והלך לשפת־הים.

על מה זה מלמד?

■ ■ ■

אפשר למצוא כמה וכמה סיבות נראות־לעין. חשוב להגדיר אותן — לא מפני שהן חשובות כשלעצמן, אלא מפני שהן סימפטומים למחלה עמוקה הרבה יותר.

שיטת הבחירה האישית באה לעודד את הופעתם של מנהיגים בעלי אישיות עצמאית, בעלי יכולת, ואולי אף כריזמה.

האם זה הושג?

ברשויות המקומיות יש כמה אישים כאלה, וכל אחד יודע מיהם. הם נבחרו בקלות.

אולם הרמה הממוצעת של המועמדים, נציגי כל המיפלגות, היתה מתחת לכל ביקורת. במקומות רבים הציגו המיפלגות מועמדים, שעצם הופעתם היתה בבחינת חוצפה.

בכמה מקומות אף הרחיקו המיפלגות לכת, גירשו משורותיהן את האישים העצמאיים והפופולריים, ושמו במקומם עסקנים אפורים.

עסקנים מקומיים עשו קנוניות כדי להמליך מועמד כמידתם. ואחר־כך התפלאו, כאשר הציבור ירק עליהם והלך לשפת־הים.

במקומות אחרים פשוט לא היו המיפלגות מסוגלות, כנראה, להציג מועמד הראוי־לשמו. היתה זאת חוצפה להציג את שמואל פרסבורגר כמועמד לראשות ירושלים, בירת־ישראל, עיר המעוררת רגשות עמוקים ביותר בעולם כולו. היתה זאת חוצפה להציג את נתן וולוך כמועמד לראשות העיר תל־אביב, העיר התוססת והדינאמית ביותר בארץ.

אומרים שאף מנהיג רציני אחד לא היה מוכן להופיע מול טדי קולק או שלמה להט, מפני שבחירת שני אלה היתה מובטחת מראש. אך איזה מין נימוק הוא זה? מה זה מעיד על מיפלגותיהם של פרסבורגר־וולוך?

(בסוף 1976 נפגשתי עם אברהם עופר המנוח, ימים מעטים לפני ששם קץ לחייו. לפני שדיברנו על הפרשה הכאובה, שהסתיימה בצורה כה טראגית, שוחחנו קצת על הבחירות בתל־אביב. עופר אמר ששום מועמד של המערך לא יוכל לנצח את צ'יץ', ולכן קשה למצוא מועמד שיסכים לקבל על עצמו כישלון מובטח. אמרתי לו: איזה מין מיפלגה יש לך, אם אינה יכולה לחייב מנהיג מרכזי להתייצב למערכה, גם אם היא אבודה, כביכול, מראש?)

הופעתם של עשרות מועמדים עלובים כאלה בכל רחבי הארץ, בעיקר מטעם שתי המיפלגות הגדולות, מעידה על פשיטת־הרגל של המערכת.

אם אין המערכת הזאת מסוגלת למשוך אנשים בעלי־יכולת, אם אין היא מסוגלת להבטיח שאנשים בעלי שיעור־קומה אכן יתמנו כמועמדי המיפלגות הגדולות, אם השטח נשאר פרוץ לקנוניות של גמדים — כי אז זקוקה המערכת לטלטלה רבה.

■ ■ ■

סימפטום שני: התוכן של מערכת־הבחירות.

לא ראיתי, כמובן, את כל המודעות של כל הרשימות בכל הרשויות המקומיות. אך מה שראיתי היה בו די כדי להגעיל.

לכל המודעות האלה היה נושא אחד משותף: „אני".

אני גאון. אני חכם. אני מוכשר. אני ישר. אני אמין. אני אני אני.

בבחירות אישיות, טיבעי הוא שכל מועמד ישבח את עצמו וימשוך את תשומת־הלב לסגולותיו התרומיות — אם יש, אם אין.

אבל אין זה טיבעי שהמועמד לא יגיד שום דבר חוץ מזה.

לא בחרנו במלכי־היופי של ישראל. בחרנו בראשי־עיריות, באנשים האמורים לנהל במשך חמש שנים מערכת מקומית המשפיעה כמעט על כל פרט של חיינו היומיומיים — החל בניקיון הרחוב וכלה בחניית המכונית, החל בחזות הנוף העירוני וכלה בחיות־הבית שלנו.

למשל: מזה 15 שנים שולט שלמה להט בתל־אביב. הוא עשה מעשים טובים ומעשים רעים. היחס בין שני הסוגים תלוי בהשקפת כל תושב. יש על מה להתווכח. הרבה. סנדלי־דנוור. מיזרקת אגם. מרצפות אקרשטיין. השמרת חתולים וכלבים. שיפור נוף העיר. תוכניות יפו. מצב הביוב והאשפה. התקציב. המצילים בשפת־הים. בתי־קולנוע בערבי־שבתות. הרעש. גגדי. הפאבים והמיסעדות. מקומות־החנייה. הליכוד. זרם התנועה. הפקקים בכניסה לעיר. גירוש המישרדים מרובעי־המגורים. אלף ואחד נושאים מרתקים, שאפשר להתווכח עליהם בעד ונגד, לשבח ולהשמיץ.

אך איש לא התווכח. לא חסידי צ'יץ' ולא מתנגדיו. אלה ואלה הסתפקו בסיסמות חסרות־תוכן, שהיו מכוונות לאידיוטים. 60% מתושבי העיר קבעו שאינם אידיוטים, והלכו לשפת־הים. (הייתי שם. היה נחמד מאוד, תודה.)

לתל־אביב יש בעיות. למועמדים צריכות להיות תוכניות. סדר־עדיפויות. דרום העיר מול צפונה. מיסים על עשירים או על עניים. עיר לזקנים או לצעירים. תל־אביב של שנת 2001.

על כל אלה צריכים לדבר, להציג תוכניות מגובשות, בתוספת הערכה כספית.

מישהו עשה את זה? בוודאי שלא. לא המערך ולא הליכוד. לא הקטנים מימין ולא הקטנים משמאל.

היו סיסמות וקישקושים. פורטרטים של פרצופים. הצביעו בעדי, מפני שיש לי שפם. הצביעו בעדי, מפני שיש לי בלורית. אני מושלם. החיסרון היחידי שלי הוא שאני צנוע מדי.

כך בתל־אביב המתוחכמת, וכך על אחת כמה וכמה בערי־השדה ובעיירות־הפיתוח. אם היה פה ושם חריג חיובי, לא שמעתי עליו.

אז כולם הלכו לשפת־הים. או למנגל.

■ ■ ■

כדי להוסיף חטא על פשע, עלבון על עלבון, בא יצחק שמיר ודיבר על אש"ף, אש"ף, אש"ף.

מי שאין לו מה להציע, אומר ערפאת.

מי שמתייחס אל הבוחר כאל מטומטם גמור, פרימיטיב מפגר, אומר לו: תצביע בעד בוזגלו בקריית־שלוש ובעד רוזנקרנץ בקריית־חמש כדי לדפוק את אש"ף.

הבוחר אינו מטומטם, ואינו פרימיטיבי כפי שנדמה ליצחק שמיר. הוא הלך לשפת־הים או הקשיב לקלטות בחיק הטבע. בהשוואה לשמיר, הקסטות של חיים משה מתוחכמות מאוד.

■ ■ ■

יש בתוצאות הבחירות האלה מסר. והוא שונה מאוד מן המסרים שאותם ניתחו לאורך ולרוחב בימים האחרונים.

המסר ששלחו הלא־בוחרים — רוב־רובם של תושבי ישראל — אל ראשי כל המיפלגות מורכב משתי מילים: לכו לעזאזל.

(או בתרגום רוסי או ערבי, המתייחס גם לייחוס המישפחתי שלהם.)

יש נתק הולך וגדל בין המימסד הפוליטי ובין הציבור הישראלי, על כל מיגזריו, מלבד המיגזר הדתי.

המיפלגות האלה נמאסו על הציבור. ובצדק.

הן נמאסו, מפני שבראשן התבצרו חבורות של אפסים, שאי־אפשר להזיז אותם גם ברחפור.

הן נמאסו, מפני שאין בפיהן פיתרון כלשהו לבעיות הבוערות ביותר של המדינה ושל האזרח. מילחמה ואינתיפאדה. מצוקה כלכלית וירידה. פער גדל בין עשירים ועניים, בין אשכנזים ומיזרחיים, בין יהודים וערבים. הפליית האשה והתמוטטות השרותים החברתיים החיוניים.

על כל הנושאים האלה אין למימסד הפוליטי שום תשובה בכלל, לא טובה ולא רעה. כל המיפלגות הגדולות אומרות את אותו הדבר, מפני שאינן אומרות שום דבר.

המימסד הפוליטי איבד את הקשר עם המציאות. הוא חי בעולם סגור משלו. עולם של קנוניות מיפלגתיות, מימון מיפלגות, כנסת ומרכזי־מיפלגות.

המימסד הפוליטי הזה אינו מסוגל עוד לפתור בעיות.

הוא הפך בעצמו לבעייה.

■ ■ ■

האזרח יודע כי המימסד הפוליטי הוא כיום אחת הבעיות הממאירות של המדינה.

המימסד הפוליטי השתלט על כל תחומי־החיים, והוא משחית את כולם. הוא מתייחס אל כל המישרות הבכירות במשק ובמינהל הציבורי כאל שלל לחלוקה. כתוצאה מכך מנוהלים עתה רוב המשק וכל המינהל הציבורי על־ידי פרוטקציונרים של שרים, שכוחם היחידי הוא בלשון המלקקת, ושכישרונם היחידי הוא בתחום האינטריגה המיפלגתית.

מימין ומשמאל מתמוטטים מיפעלים, קורסים תחתם השרותים הציבוריים. ובאותה השעה הולך ושמן מעמד של טפילים מנופחים, „מנהלים" כושלים ו„דירקטורים" מגוחכים.

האזרח רואה ומתרגז, רואה ומקטר.

אין הוא חולם על מהפכה, מפני שאינו מאמין שניתן לשנות משהו. הוא בטוח לגמרי שהמימסד הזה דבוק לכסא בדבק־נגרים, ושום דבר לא יעזור.

אז הוא הולך לשפת־הים. או למנגל.

■ ■ ■

המערך סובל יותר מן התופעה הזאת. הוא מזוהה יותר עם המעמד הטפילי החדש ועם כישלונותיו. הוא ותיק יותר, מימסדי יותר.

אך הליכוד נתון באותה הצרה עצמה.

סיגנונו פופוליסטי יותר, הוא הצליח במשך זמן־מה להיות לביתם של הדפוקים והמקופחים.

לכן הוא ספג מפלה קטנה יותר מאשר מפלת המערך. אך זהו רק עניין יחסי.

להשיג הישג בקרב 40% של הבוחרים, כאשר 60% של הבוחרים מפנים עורף לכל המיפלגות האחרות גם יחד — אין זה הישג בכלל. זוהי מפלה לכולם, גם לליכוד.

במערך מדברים על בדק־בית, כשם שעיוור מדבר על הרכבי־צבעים. אין יודעים מה זה, אך לפחות מדברים על כך.

אולם לא המערך לבדו זקוק לבדק־בית. כל המערכת הפוליטית זקוקה לכך, לפני שזה יהיה מאוחר מדי.

ובינתיים הלכו כולם לשפת־הים.

מאת אורי אבנרי

במדינה

העם

לחץ גופני מתון

הזילזול בחיי־אדם הולך וגובר בישראל. האם זהו ייבוא מהשטחים?

היה זה שבוע של אלימות.

המדינה כולה הזדעזעה כאשר ילד בן שש ירה בנהג־מונית והרג אותו בירייה אחת. הנער שיחק באקדח טעון של אביו שהיה במכוניתו, וירה בנהג שישב במכונית סמוכה.

הדבר סימל איכשהו את הזילזול הגובר במדינה בחיי־אדם, ריבוי כלי־הנשק והיחס האדיש לטיפול בהם. האב טען כי הוציא את המחסנית מהאקדח, אך נראה שהשאיר כדור בקנה.

לפחות חלק מן המדינה הזדעזע כאשר נודע כי אסיר ערבי מת בחדר־חקירות של השב״כ. הדבר העלה מחדש את החששות החמורים ביותר לגבי שיטות־החקירה של השב״כ, ולגבי המשמעות האמיתית של שלוש המילים המפחידות „לחץ גופני מתון״.

באותו היום מתו עוד שני תושבים של השטחים הכבושים בהתנגשויות עם צה״ל. כמה ערבים אחרים שכבו בבתי־החולים במצב אנוש.

מי שהישלה את עצמו כאילו האינתיפאדה „נרגעה״, התאכזב שוב. האינתיפאדה היתה השבוע במלוא תנופתה. במלאת 15 חודשים מאז פרוץ ההתקוממות, היא היתה כמעט שלמה. ישראל שולטת בתחום־האש של חיילי־צה״ל. בכל שאר המקומות, לאורכם ולרוחבם של השטחים הכבושים, שולטת הנהגת האינתיפאדה. היא מנהלת את החיים, מזרימה כספים, מפעילה מישמעת, לוחמת בפשע במקומות שהמישטרה התמוטטה עם התפטרות השוטרים הערביים.

יותר ויותר נשען השילטון הישראלי על הכוח הגס. והכוח הגס הוא מישענת קנה רצוץ.

אחת התוצאות: הכוח הגס הופך לנורמה גם בישראל עצמה.

ביטחון

תשלום בלי סחורה

במחנה הפלסטיני גובר התיסכול. התוצאות עלולות להיות הרות־אסון.

שוב יצאה חולייה של „החזית הדמוקרטית לשיחרור פלסטין״ לדרום־לבנון, כשמטרתה היא ללכוד בני־ערובה ביישוב ישראלי.

מה מלמד ניסיון זה לגבי מעמדו של יאסר ערפאת?

מה זה טרור? ההסברה הישראלית התייחסה אל המיקרה כאל נכס תעמולתי. המסר שלה כפול: יאסר ערפאת שיקר כאשר הבטיח להפסיק את הטרור ו/או ערפאת אינו שולט באש״ף, ועל כן אין ערך להבטחותיו.

היעד של ההסברה: ארצות־הברית. ירושלים ביקשה לשכנע את וושינגטון שעליה להפסיק את ה„הידברות״ עם אש״ף.

מטרה זו לא הושגה. ארצות־הברית ממשיכה ב„הידברות״, כחלק מן המישחק שבינה ובין ברית־המועצות.

נראה כי העניין הפלסטיני מעניין את האמריקאים כקליפת־השום. גם השבוע חזרו דוברים אמריקאיים על התנגדותם הנחרצת למדינה פלסטינית ולוועידה בינלאומית. אך אלה הם תימרונים על רקע היחסים עם מוסקווה. במיסגרת התימרונים האלה, כדאי לארצות־הברית לשמור על הקשר עם אש״ף.

אלא שלקשר זה אין תוכן. ה„הידברות״ בין נציגי אש״ף והשגריר האמריקאי בתוניס היא על עניינים של מה־בכך, גישושים הדדיים ודיונים סמאנטיים על משמעות המושג „טרור״.

אסד מסעיל. פלסטינים רבים קיוו כי התחלת ה„הידברות״ עם ארצות־הברית תביא לשינוי מהיר במצבם הבינלאומי. תיקווה זו אינה מתגשמת, והיא מולידה אכזבה גוברת והולכת.

לאכזבה זו עלולות להיות תוצאות מסוכנות — גם כלפי ישראל.

יאסר ערפאת הוא ראש של קואליציה רחבה. מלבד אירגונו, פת״ח, שגם בו יש זרמים שונים, שותפים באש״ף פלגים עצמאיים, שלכל אחד מהם יש אוריינטציה והשקפה משלו.

החזית הדמוקרטית של נאיף חוותמה היא פלג כזה. חוותמה נחשב בצמרת אש״ף כאופורטוניסט, המשנה את עמדותיו לפי אינטרסים חולפים. כיום הוא מנסה לנצל את האכזבה של רבים באש״ף, כדי לבצר את מעמדו העצמאי.

חוותמה, כמו ג׳ורג׳ חבש מ„החזית העממית״, הצביע נגד החלטות אלג׳יר. אולם בפעם הראשונה בתולדות אש״ף הסכימה האופוזיציה לקבל את מרות הרוב.

עכשיו טוען חוותמה כי לא הוחלט על הפסקת הלחימה בדרום־לבנון, נגד יעדים ישראליים. זוהי פרובוקציה גלויה כלפי ערפאת והנהגת אש״ף.

ברור כי חוותמה פועל גם על פי הוראת הסורים, המשתמשים בו כדי לערער את סמכותו של ערפאת. המסר של סוריה לעולם: אין מהלכי־שלום בלעדינו. אם חאפט׳ אל־אסד אינו רוצה בשקט, לא יהיה שקט. כרגיל, משתמש אסד בכלי־שרת פלסטיני להשגת מטרותיו שלו.

הסחורה לא סופקה. מעבר להתגרות זו של חוותמה ואסד קיימת סכנה יותר עמוקה.

מנוי וגמור עם ערפאת לשמור על קונסנזוס לאומי. פילוג מחודש באש״ף יהיה אסון בעיניו.

בעיני הפלסטינים, עשה אש״ף ויתורים עצומים, כדי להשיג את ההידברות עם ארצות־הברית ועם חלק מהציבור הישראלי. ההכרה בישראל ובהחלטה 242, ההסכמה להפסקת הפיגועים מבחוץ, החלטות אלג׳יר והצהרות ז׳נווה של ערפאת — כל אלה נראים לפלסטינים כמחיר עצום. עתה נדמה לרבים שהסחורה לא סופקה.

אם תתגבר הרגשה זו, היא תביא לסוף העידן המתון באש״ף. ערפאת יצטרך להתאים את עצמו. כבר השבוע שינה ערפאת את עמדתו הרישמית וטען כי פעולות חוותמה בלבנון אינן סותרות את הסכמתו להפסקת „הטרור״. לפי עמדה זו, פעולה נגד הכיבוש הישראלי בדרום־לבנון אינה „טרור״, אלא מאבק לגיטימי, בייחוד לאור ההפצצות של חיל־האוויר הישראלי, שפגעו בטעות גם בבית־ספר לבנוני.

מרחץ־דמים. הסכנה האמיתית היא שהיסודות הקיצוניים בעם הפלסטיני, שהוכו שוק על ירך בוועידת־אלג׳יר, יתגברו שוב — אם יאמינו הפלסטינים שהמהלך המתון נכשל. באותה הפתאומיות שבה פרצה האינתיפאדה, עלולה האינתיפאדה לשנות את כיוונה ולעבור לשימוש בכלי־נשק. התוצאה תהיה מרחץ־דמים.

ניצחון הפונדמנטליזם האיסלאמי בקרב חלק מהציבור הערבי בישראל היה צריך להדליק השבוע אור אדום לגבי מה שעלול להתרחש בגדה וברצועה. אולם בירושלים שמחים כיום על כל סימן של התגברות הקיצוניות הפלסטינית, המחלישה את ערפאת.

קשה להעלות על הדעת שימחה אווילית ומסוכנת יותר.

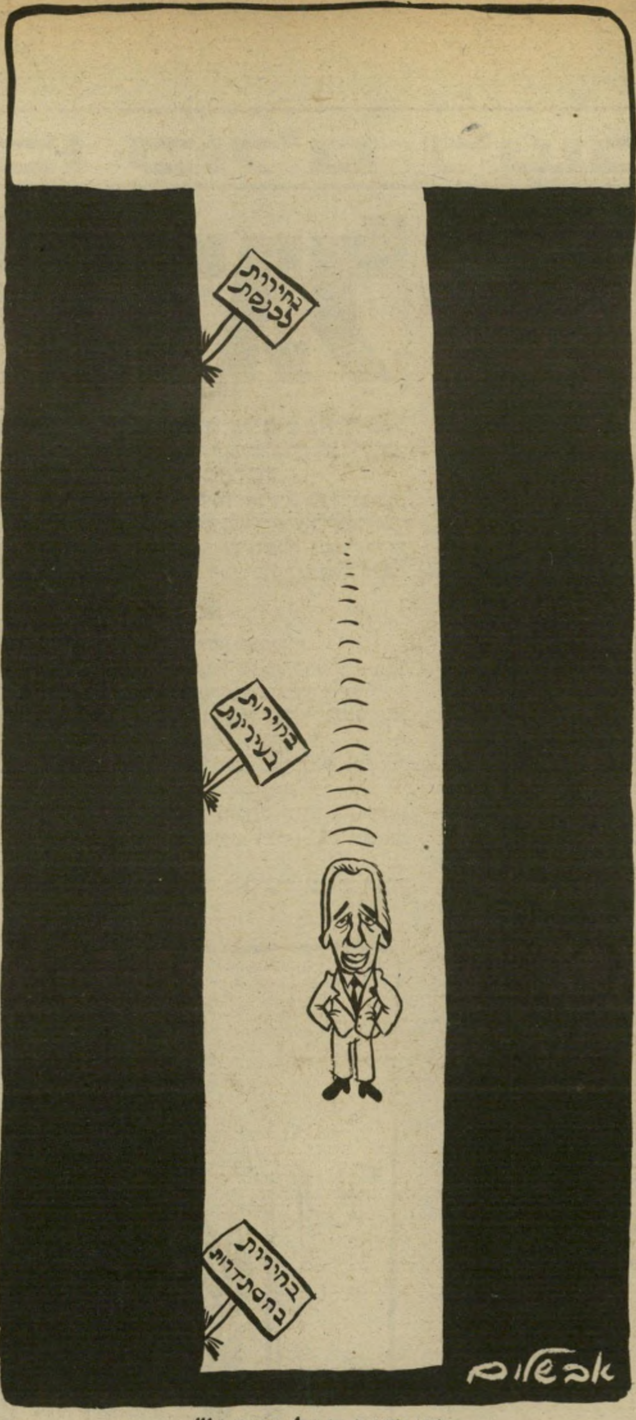

„בינתיים הכל בסדר!״

הממשלה

לחששים מלוכלכים

אויבים זדוניים העלילו על יצחק שמיר כאילו יש לו תוכנית־שלום.

היה נדמה כאילו יצחק שמיר, אדם מתון בהתבטאויותיו, יוצא מגדרו.

בנאום פומבי, שצולם בטלוויזיה ושודר ברדיו, התנפל שמיר על שלום עכשיו, וקרא לו „גוף שולי שבשולי״.

זה היה פאראדוכס.

אם הגוף הוא שולי, מדוע לתקוף אותו בשצף־קצף בכל כלי־התיקשורת בארץ ובעולם? ואם תוקפים אותו כך, איך יכול הגוף להיות שולי?

וכן: אם הגוף הוא שולי, איך יכולים מעשיו להוות פגיעה חמורה במדיניות הממשלה? ואם הם מהווים פגיעה כזאת, איך הגוף יכול להיות שולי?

מה ההתרגשות? לכאורה התרגז שמיר על ההפגנה שניסו אנשי שלום עכשיו לערוך בשטחים הכבושים, שם הם התכוונו להיפגש עם תושבים מקומיים (ראה כתבה).

הפגנה זו לא התאפשרה, בגלל התנגדות שר־הביטחון, יצחק רבין. מימדיה היו במילא מצומצמים למדי. אין הם מצדיקים את התרגשותו של שמיר.

גם המיפגש שעומדים אנשי שלום עכשיו לערוך עם אנשי אש״ף בארצות־הברית אינו יכול לעורר התרגשות מיוחדת. זהו מיפגש אחד מני רבים, שכבר הפכו שיגרה בצורתם ובתוכנם. מרוע קומם דווקא מיפגש זה את שמיר?

לשונות רעות. התעלומה טמונה בשתי מילים שאמר שמיר. הוא דיבר על „לחששים מלוכלכים״, כאילו יש לו תוכנית־שלום.

עצם ההתבטאות מדהימה. מי שמייחס לראש ממשלת־ישראל את הכוונה לפרסם תוכנית־שלום מעניק לו הילה שאין הוא ראוי לה. אחרי 15 חודשים של אינתיפאדה, ובמצב הבינלאומי המידרדר של ישראל, לא יכול להיות עלבון חמור יותר לראש ממשלת־ישראל מאשר הטענה ש א י ן לו תוכנית־שלום.

אם שמיר רואה בדיבורים המופרכים על תוכנית־השלום שלו „לחששים מלוכלכים״, ולא דברי־חנופה, זה אומר דרשני.

גורל משותף. תוכן דבריו של שמיר וסיגנונם מתאימים לפוליטיקאי הסבור כי מאיימים עליו.

בחוגי הימין הולכת וגוברת ההתקפה על שמיר. שותפים לה אנשי הימין הקיצוני, ובמרומז גם אריאל שרון.

הלחששים אומרים כי שמיר ומשה ארנס עומדים להיכנע ללחצים אמריקאיים ולשינוי דעת־הקהל בישראל, ולפרסם תוכנית־שלום שיש בה רמז של ויתור על הגדה והרצועה ו/או רמז של הסכמה להידבר עם אנשי־אש״ף.

טענה כזאת מהווה כיום פגיעה חמורה ביותר במנהיגותו של שמיר בליכוד.

מכאן התרגשותו של שמיר. הוא תקף בחמת־זעם את שלום עכשיו. הצביע נגד שימעון פרס בעניין תור־

(המשך בעמוד 8)

הם חיפשו „כביש עוקף צה״ל״, אבל הם מצאו רק פקק.

ענת סרגוסטי ליוותה אותם

בסוף לא היה ברור כל־כך מי נפגש עם מי, מתי ואיפה. הדיווחים על תנועת המפגינים בצירים שונים ברחבי הגדה המערבית זרמו דרך מכשירי־הקשר של מארגני שלום עכשיו ושל כוחות צה״ל, שאיבטחו אותם ועקבו אחריהם.

אחד החיילים סיפר בקשר למפקדו ש„האינטליגנטים הגיעו לדרך המיזבלה.״

דרך המיזבלה היא הכביש העוקף, מיזרחית לבית־לחם, ואליו התקבצו ביום השבת לפני הצהריים עשרות מפעילי שלום עכשיו, שניסו להגיע למיפגש מתוכנן עם פלסטינים בבית־עומר.

הרעיון נולד לפני שבועות רבים. הכוונה היתה להכריז על „יום שלום״, ולקיים בו פגישות בין ישראלים, תומכי תנועת שלום עכשיו, ובין פלסטינים, תושבי השטחים הכבושים.

כבר בכינוס בפאריס, שבו נפגשו ח״כים ישראלים עם פלסטינים חברי־אש״ף, נדון הרעיון מאחורי הקלעים.

גם בכינוס בהאג, שנערך אחר־כך, העלה ח״כ רן כהן את הרעיון, בשיחה שערך עם בסאם אבו־שריף. בפיו של כהן היתה בקשה: שהפלסטינים בשטחים הכבושים יפסיקו את האינתיפאדה ליום אחד, כאות הזדהות עם „יום השלום״, וכסימן של רצון טוב לקראת מחנה־השלום הישראלי. אבו־שריף הבטיח לשקול את הבקשה בחיוב, ובשבועות שאחר־כך המתינו ראשי שלום עכשיו לתשובת אש״ף.

ואכן, באחד הכרוזים האחרונים של ההנהגה המאוחדת של האינתיפאדה התבקשו התושבים שלא לתקוף מכוניות הנושאות שילטי שלום עכשיו, ולשתף פעולה במיפגשים המתוכננים.

בינתיים דאגו ראשי התנועה לפרטים האופרטיביים של המיבצע המשולב. הכוונה היתה לחלק את אלפי המשתתפים הצפויים לקבוצות שונות, שיסעו ליעדים שונים ברחבי הגדה המערבית. התוכנית נעשתה בתיאום מלא עם הפלסטינים, תושבי מקומות שונים בגדה, שאמורים היו לקבל את פניהם של המפגינים הישראלים.

מתוך מחשבה די מבוססת, שהצבא ינסה למנוע את כניסתם של הישראלים לגדה, נשמרו פירטי המיבצע בסוד. רק בשבוע האחרון התחילה התנועה לפרסם מודעות בעיתונים, ובהן פרטים על מקומות־המיפגש ליציאה בלבד.

רק מתי־מעט מן הפעילים המרכזיים של התנועה היו שותפים לידיעת מקומות־המיפגש המיועדים.

כמקום־המיפגש ליציאה מירושלים נקבע מיגרש־החנייה שמול המטה הארצי של המישטרה. עשרות מכוניות פרטיות של פעילי התנועה זרמו בשעת־בוקר מוקדמת ואפורה של יום־השבת אל מישטח הכורכר. גם אוטובוסים שהעמידה התנועה לרשות המפגינים כבר המתינו במקום. אל הרחבה הגיעו גם עשרות עיתונאים מן הארץ ומן העולם.

ג׳יפים של מישמר־הגבול הסתובבו

המיפגש הפך לפקק

ענת סרגוסטי, העולם הזה

„מקומי" ואנשי „שלום עכשיו" בפקק בכביש העוקף
ליווי של צה"ל

בסקרנות בין אנשי שלום עכשיו, מנסים לברר מהם יעדי הנסיעה.

מישמר־הגבול הוביל

ההפגנה ההמונית אורגנה כמו מיבצע צבאי. בין הפעילים הסתובבו רבים שעל זרועם היו סירטי־בד, ועליהם התואר „סדרן". אלה התרוצצו בפעלתנות רבה ברחבה הענקית, מחלקים הוראות לכל עבר, מתלחשים, שולחים אצבע מורה, מסבירים, מארגנים.

התכונה במקום היתה רבה. הסדרנים דאגו לצייר את כל המכוניות בשילטי־ענק, שעליהם נכתב שם התנועה בעברית ובערבית. כל מכונית קיבלה גם מיספר — 1 או 2 — וכך חולקו כל המפגינים לשתי קבוצות. על הקבוצה הראשונה — טור מיספר 1 — הוטל לנסוע צפונה ועל השנייה — טור מיספר 2 — דרומה.

כמו בכל התארגנות ישראלית דומה, השתמשו גם הפעם המארגנים בסלנג צבאי אותנטי כדי לארגן את המוני המפגינים. וכך, לקראת שעת־היציאה היעודה, עמד בחור מזוקן, בעל שיער ארוך בהיר, כשמגאפון בידו, וקרא לקהל הרב „לצוות את הרכבים!" במיבטא דרום־אמריקאי כבד. הוא התכוון לבקש מהנוכחים פשוט להיכנס למכוניות. ואחר־כך המשיך: „כל מי שקיבל את המיספר 1 ינוע בטור מיספר 1, שייצא ראשון וינוע על הציר הצפוני. טור מיספר 2 ייצא אחריו וינוע על הציר הדרומי."

הייתי מצוותת לטור מיספר 2, שאמור היה לנוע על הציר הדרומי, לכיוון יעד בלתי־ידוע באותו הרגע.

משום מה עמד ג'יפ של מישמר־הגבול בראש הטור, והוא שהוביל את השיירה בנסיעה איטית דרך ואדי־ג'וז עד לצומת של מוסיאון רוקפלר בעיר המיזרחית. השיירה השתרכה אחריו בזחילה, כשאיש אינו מעז לעקוף את הג'יפ ולהגביר את המהירות קדימה. ליד מוסיאון רוקפלר עמד הג'יפ בצד, ואיפשר לשיירה להמשיך בנסיעה.

כבר בפאתי ירושלים, בכביש־היציאה הדרומי, המוביל לכיוון בית־לחם, נראה מרחוק פקק־תנועה ענקי שתחילתו, כנראה, במחסום שהקים הצבא בכניסה לעיר בית־לחם. מאות מכוניות, רובן נושאות לוחיות־זיהוי של תושבי השטחים הכבושים, השתרכו בטור ארוך ומתעקל לאורך הכביש הצר.

מכוניותיהם של אנשי שלום עכשיו עצרו בהמשך הפקק. הפעילים התחילו לצאת מן המכוניות, מנסים לברר מה קרה, ומה הטקטיקה שיש לנקוט במיקרה הזה.

צה"ל הודיע עוד ביום השישי בצהריים שלא ייאפשר לאנשי התנועה לנוע באופן חופשי בגדה־המערבית ולקיים את המיפגשים המתוכננים עם הפלסטינים, מתוך חשש שמיפגשים אלה „יתסיסו את הרוחות ויגרמו להפגנות ולהתפרעויות."

מאות מתושבי הגדה נתקעו בפקק־תנועה ענקי, במשך שעות רבות, בגלל החלטת הצבא למנוע את כניסת המפגינים לישובים הפלסטיניים.

„המקומי יראה דרך"

פעילי שלום עכשיו היו מבולבלים. הם הבינו שאם ימתינו, כמו כל השאר, בתור למחסום, זה ייארך שעות. הם גם ידעו שבבואם למחסום ייעצרו, ולא יוכלו להמשיך בדרכם. הם ידעו מראש שהם ייעצרו, והכינו תוכנית להפגנה קצרה ליד המחסום, שאחריה היו אמורים להתפנות בשקט בחזרה. אך לא היתה להם תוכנית חלופית למיקרה כזה, של פקק ארוך לפני המחסום.

מישהו הציע, לבסוף, להסתובב ולרדת בדרך עוקפת, דרך הכפרים בית־צאחור וצור־באהר. היעילות והלשון הצבאית הקצרה והחדה תפסו את מקומם של הבילבול הפתאומי.

הפעילים נקראו „לעלות על הרכבים ולנוע מיזרחה." הם גם התבקשו להדליק את פנסי המכוניות, וכך עשו בצייתנות.

לרכב שהוביל את השיירה היתה מפה, אך הוא לא הספיק ללמוד אותה, לדבריו, ונאלץ לעצור בכל צומת קטנה בדרך, ולהתייעץ עם חבריו לשיירה.

באחד הכפרים הערבים שעל המסלול עצרה השיירה, כשהמובילים אינם יודעים לאיזה כיוון כדאי לנסוע.

שיחה קצרה עם תושבי־הכפר גילתה ש„המקומי הזה מוכן להראות לנו את הדרך העוקפת".

עשרות המכוניות הצליחו ברוחק רב להסתובב בכביש הצר והתלול, ופתחו שוב בנסיעה בטוחה על הכביש המתפתל במורד הוואדי.

זו היתה הדרך החלופית, שבה בחרו גם הפלסטינים שנתקעו בפקק הענקי בדרך הראשית לבית־לחם. בואם של חברי שלום עכשיו, על מכוניותיהם הרבות, יצר פקק חדש בדרך החלופית הצרה. בחירתם בדרך זו נודעה במהירות לכוחות־צה"ל, ואלה הופיעו, יש מאין, וניצבו באחד העיקולים.

שוב נעצרה השיירה, והמפגינים יצאו מן המכוניות להתייעצות נוספת. הפלסטינים, שנתקעו גם הם בפקק הבלתי־צפוי, הסתכלו בתמיהה בישראלים המתרוצצים כמו דבורים עסוקות בשטח, אך אלה לא התייחסו אליהם כלל. היעד שלהם היה, כך נודע בשלב זה, הכפר בית־עומר. את תושבי הכפר הזה היו מתוכננים לפגוש, ולא פלסטינים מזדמנים בדרך.

מישהו בעל־יוזמה החליט, כנראה, שפלסטיני הוא פלסטיני באשר הוא, ושלף את כרוזי התנועה, שהוכנו מבעוד זמן בשפה הערבית, והתחיל לחלק אותם ליושבי המכוניות הנדהמים, שנתקעו בפקק, דווקא בכביש שאמור היה להיות פנוי.

בהתייעצות קצרה בין הפעילים המרכזיים של הטור, החליטו הכל להחנות את מכוניותיהם בצד הדרך ולהתחיל לצעוד ברגל לכיוון הכפר הסמוך — בית־צאחור.

הם הלכו ברגל, רבים נושאים תרמילי־גב קטנים, או שקיות־ניילון ובהן מזון, בקבוקי־משקה למיקרה־הצורך. מישהו אף הביא את כלבו לטיול.

על הגיבעה הסמוכה רעה עדר־כבשים בשמש חורפית קרירה של הרים. מעליהם איבטחו את הצועדים שני חיילים חמושים. לאט־לאט, ככל שהתקדמו ההולכים לכיוון הוואדי, הבינו את מקור שמו של הכביש — דרך־המיזבלה. ריח חריף של זבל, מעורב בריח־נבלות מעיק, חדר לאף והסיח את תשומת־הלב מן המשימה.

למטה, בוואדי, המתינו, כצפוי, חיילי־צה"ל, שחסמו את הכביש. המפגינים עצרו באחת כמו לפי פקודה בלתי־נשמעת. שניים — ח"כ דדי צוקר ויולי תמיר — נגשו לדבר עם החיילים, וביקשו להיפגש עם מפקד האיזור. הם ביקשו מן המפגינים לעצור, בינתיים, עד שיתבררו הדברים.

מפקד האיזור, האל"מ ברוך , הגיע תוך זמן קצר והשלושה יצאו להידברות, במרחק של כמה עשרות מטרים מן המפגינים. הם ביקשו מן העיתונאים להניח אותם לנפשם, ולא להתלוות אליהם.

הפגישה היתה קצרה. מרחוק נראו

(המשך בעמוד 42)

ענת סרגוסטי, העולם הזה

האל"מ ופעיל „שלום עכשיו" דדי צוקר ויולי תמיר במשא־ומתן
חיוכים

ענת סרגוסטי, העולם הזה

הפעילים ממתינים
ואחר־כך, הביתה תוך מחאה

חשבון נפש עם דפנה ברק

של צבי בר, המנצח ברמת־גן

„מי אמר שאני מזדהה עם הליכוד?"

נולדתי בכפר־יונה. זה קרה לפני 53 שנים. היינו ארבעה־חמישה ילדים בכיתה. זה היה יופי.

אני זוכר איך היינו מגיעים, לפעמים, יחפים לבית־הספר. היינו רוכבים על המורים...

אני בן למישפחה מעורבת: סבא שלי הגיע ארצה מכורדיסתאן. נכתב עליו ספר. אמא שלי נולדה בהונגריה, בסיגט. אחיותי מבינות הונגרית.

אני? לא, אף מילה. כנראה היתה לי התנגדות ללמוד את השפה.

אני צועק לאחיותי, לעיתים, משהו בהונגרית.

● **רגע ההחלטה: „צ'יץ' דחף אותי!"**

לא יודע, לא יודע. ניהלו איתי משא־ומתן מטעם הליכוד במשך שנה. תחילה סירבתי. השבתי: „אני לא חיה פוליטית!" אחר־כך קראו לי ולאשתי, ניסו שנית.

יום אחד, 45 ימים לפני הבחירות, הגעתי מאיזו שיחה. אני לא זוכר מה היה בה מיוחד, כמו שהרחתי שיש ברמת־גן מצוקה. הרמתי טלפון למשה ארנס ואמרתי לו: „אוקיי, אני רץ!"

חברים שלי דווקא ניסו להניא אותי מכך, אמרו לי: „מה זה? השתגעת? אין לך מה לעשות בחיים? רק להיות אחראי על הגינון?"

מי שעזר לי להשתכנע היה צ'יץ' (שלמה להט). הוא דחף אותי: „אין לך מושג מה זה, להיות ראש־עיר. זה כמו להיות ראש־מדינה קטן!"

● **רגעי הניצחון: „עוד קלפי ועוד קלפי..."**

ביום השלישי בערב, כשהקריאו את התוצאה של ספירת הקולות בקלפי הראשונה — הופתעתי. הובלתי ב־20 — 30 קולות. חשתי מבולבל.

אחר־כך נוספו התוצאות של קלפי שנייה וקלפי שלישית, ועוד קלפי, ועוד קלפי... אנשים התקבצו סביבי, התרגשו. נראיתי פסיבי, אבל בתוך־תוכי הייתי נסער.

השעה היתה 12 בלילה. הגיעו אז תוצאות של 25 קלפיות. אז, רק אז, העזתי לתרגם זאת למושגים מעשיים. הבנתי שאני ראש־העיר.

● **רגעים מהילדות: „יחפים לבית־הספר..."**

אבי ולדמן, העולם הזה

בר השבוע, בלי מישרד
„עפתי מקורס־טיס!"

● **רגעי חרדה: „משהו דיגדג בי..."**

כשהחלטתי לרוץ, ועוד כל־כך מאוחר, היה לי ברור שזהו מעשה התאבדות. כן, גם אני חרד מכישלון, אבל... לא יודע.

נכון שלא היה לי סיכוי לנצח. בכל זאת, משהו דיגדג בי מאוד חזק. משהו אמר לי: „ללכת!"

לא יכול להסביר. בקאריירה שלי בצבא, במישמר־הגבול, היו מיקרים שבהם הלכתי על פי התחושה הזאת, האינטואיציה. בדרך־כלל, זה הצליח. כולם מדברים על המירוץ־בן־45־הימים שלי, אבל מדובר על פחות: עד שהקמנו רשימה, התארגנו...

עם זאת, לרגע לא הימרתי על ניצחון. להיפך — אני זוכר את הרגע שבו ראיתי כיצד אוסף המערך קשישים, באוטובוסים ממוזגים, ומביא אותם לקלפיות ביום־הבחירות. אמרתי אז לעצמי: „אכלתי אותה!"

מתוך כ־90 אלף בעלי זכות־ההצבעה ברמת־גן, כ־24 אלף הם קשישים.

כן, בהחלט קיללתי אז את עצמי. הרגשתי: „איך הם מאורגנים טוב יותר מאיתנו!"

זוהי הרגשה מזופתת, של הפסד.

● **„עמית אמר: מה עשו לך?..."**

עכשיו אני נזכר באירוע שבו נפגשתי עם ראש־העיר, זאת אומרת אורי עמית, אחרי שהחלטתי לרוץ נגדו. הרגע הזה פתאום צף לנגד עיניי.

עמית אמר לי: „אוי, מה עשו לך? להכניס מישהו למירוץ 45 יום לפני הסוף?"

לא רוצה להוסיף מילה על כך. כן, הוא נראה אז בוטח בעצמו.

● **רגעים מביכים: „אני חיית־בית, מיפלצת!"**

החשיפה! החשיפה, הכרוכה במירוץ, מאוד הפריעה לי. הפריעו לי התמונות שלי, שפורסמו בכל מקום אפשרי. יותר

(המשך בעמוד 37)

חצי כורדי, חצי הונגרי

יש משהו סכסי בגבר מנצח. מאז ומתמיד נכרכו הצלחה, כוח, ניצחון וגבריות והיוו מקור־משיכה.

צבי בר (ברזאני) נחשב כהפתעת הבחירות המוניציפליות: גנרל־בדימוס שעשה גם תחנת־ביניים במישמר־הגבול, ושקפץ ברגע האחרון, ממש בשניות האחרונות, למירוץ הפוליטי ברמת־גן.

חרף נקודת־הפתיחה הנחותה שלו מול יריבו מהמערך, אורי עמית, שהתחרה מכסא מאוד נוח, כסא ראש־העיר – ניצח בר.

באמריקה לא היו עוברים בשתיקה על הסיפור הזה. את סיפורו של המושבניק, שסבו מכורדיסתאן ואמו מהונגריה, היו מורחים לאורך ולרוחב בתוכניות־הבוקר בטלוויזיה, ולא היו נרגעים עד שהיו ממצים זאת בסרט המבוסס על חייו והמתעד פרקי־גבורה מעברו הצבאי, תמונות פסטוראליות מילדותו בכפר־יונה – סלף־מייד־מן כחול־לבן.

בר, אגב, היה יכול לככב בסרט כזה. תמונות־הפורטרט שלו, המפארות עדיין את רמת־גן, גורמות לו עוול. בתמונות הוא נראה רציני, פלקאטי, כמו כולם – עמית, וירון ותבורי ושאר השמות שפרחו מהזיכרון.

לכן כל־כך הופתעתי לפגוש בגבר גבוה, קצת ביישן, שלא כל־כך נוח לו להביט בעיניים בעת שהוא מספר משהו אישי. כשהוא חש בצורך להחמיא – אבוי – הוא עושה זאת במהירות, במהירות, להיות כבר אחרי־כן, לא מסתכל, מה פתאום.

ראש־העיר הנבחר עדיין ממוקם בחדר נידח, שבו מסתנבבים מזכירה, פקידה, יועץ וכל דיכפין. מהחדר הזה, שבו אין כל פינת־פרטיות, הוא הפתיע את המדינה. לצורך הראיון פשוט התבקשו הכל לצאת מהחדר, וחלק מהטלפונים נותקו.

בר מייצג זן חדש של מנהיגים, המבהיר אולי כיצד קוראים בליכוד את המפה מהר יותר מאשר במערך. הוא איש משכיל (תואר במדעי־המדינה באוניברסיטת בר־אילן, ו„אני יכול להראות לך, בניגוד לאחרים, גם תעודה!") בעל תחומי־עניין מגוונים (חובב־קולנוע, למד שנתיים בפאריס, „בזמן הרעש של הסטודנטים ב־1968."), אירגן תנועות־נוער במיסגרת פועלה של אורה הרצוג ב„ארץ־ישראל יפה". הוא מרתק, מאוד שונה מדימוי העסקנצ'יק שדבק במועמדי המערך. זה מגרה להמשיך ולשוחח עימו. וחוץ מזה: הוא לא ליכודניק!

מועמד הליכוד ברמת־גן, סמל ניצחון הליכוד בבחירות, גדל בבית מערכניקי, אינו מזדהה עם השקפות הליכוד, ועל פי פעולותיו עם הפרופסור אוריאל רייכמן ואחרים, קרוב אולי יותר למצע המערך.

בכל זאת הוא נבחר לראשות־העירייה ברמת־גן מטעם הליכוד. בליכוד היה מי שהבין שמוטב להצמיח מנהיגים אטרקטיביים, בעלי רקורד, מאשר „השכן של" וה„אקס־עוזר של".

הצלחת הגישה הזאת בשידוך ברזאני־רמת־גן, כך אני מהמרת, תיהפך למגמה.

(המשך מעמוד 6)

ספת־המיסים על עתירי־היכולת, גינה את הלחשושים.

כל הדברים מכוונים אל אותה הכתובת: הגרעין הימני של הליכוד, שבלעדיו לא יוכל לשלוט במיפלגתו.

בצורה מוזרה, נאלץ שמיר להתגונן מפני המבקשים להדיחו במיפלגתו, באותה השעה שבה נאלץ פרס להתגונן מפני המבקשים להדיחו במיפלגתו שלו, (ראה מיסגרת). היה זה כאילו רצה הגורל לקשור יחדיו את שני המנהיגים היריבים.

יחסי חוץ

קונטראס נגד קד'אפי

כתב־עת זר טוען: ישראל מאמנת אנשי־גרילה נגד המישטר הלובי.

יגאל לביב

„ישראל וארצות־הברית מאמנות כוח רציני של קונטראס לוביים בכמה ארצות במרכז ובמערב אפריקה," כך טוען כתב־העת הלונדוני אפריקה קונפידנשאל, המצוטט על־ידי כתב־העת האמריקאי האנטי־ישראלי ישראלי פורריין אפיירס. המטרה: להפיל את ממשלתו של מועמר קד'אפי.

למרות שכמה עוזרים של חברי הקונגרס האמריקאי לא היו מסוגלים לאשר את המידע, הוא מצדיק התייחסות רצינית — ולוא רק בגלל שפע הפרטים הכלולים בו.

הכוח המוקם נקרא החזית הלאומית לשיחרור לוב, ועיקרו ממוקם בצ'אד, הגובלת בלוב. הוא המשך המאמצים האמריקאיים נגד המיפעל הכימי הלובי בראבטה, וקרב־האוויר שבו הפילו האמריקאים בינואר שני מטוסים לוביים.

בידיעה נאמר שישראל אימנה 30 לובים, וביניהם 18 טייסים, מאז אוגוסט האחרון בבסיס במקום הקרוי אן־דלה בצפון הרפובליקה המרכז־אפריקאית, שחידשה בינואר את קשריה עם ישראל. כפי שלמדה הונדורס, מילחמת־קונטראס מזרימה כסף גדול לארצות המוכנות לאפשר שימוש באדמתן לשם הקמת בסיסים.

אפריקה־קונפידנשאל מדווח כי ישראל מקימה מיתקנים לקונטראס הלוביים במדינת קאמרון, במקומות הקרויים קאלא ודז'ום, באישור מפקד־המישמר של נשיא קאמרון, פול ביא. ישראל מאמנת את המישמר ומספקת עוד אמצעי־הגנה לנשיא, שחידש את יחסיו עם ישראל עוד ב־1986.

האמריקאים פועלים בבסיס חדש ביוקו, במרכז־קאמרון, וגם אימנו 49 חיילים מצ'אד בבסיס קאמפ־האל בארצות־הברית. החיילים אומנו בפיענוח מידע של מטוסי־הביון מסוג אוואקס.

עוד 37 קונטראס לוביים מתאמנים במדינת גאבון.

הקונטראס הלוביים מתבססים על מאגר של כ־2000 שבויי־מילחמה לוביים, שהיו בידי צ'אד. הם מרוכזים בעיר קואדידוואום, בצפון צ'אד, ומנהיגם הוא אל"מ עבד־אל־ע'אסם חליפה הפטאר. חלק ניכר מהנשק שבידי הקונטראס נלקח מהשלל של מילחמת לוב־צ'אד. הנשק והציוד שנלקחו שלל נמצאים בשליטת הסי־איי־אי. חלק אחר מהנשק סופק על ידי סוחר לבנוני בקאמרון.

לפי הדיווח, כמה שכירי־חרב מערביים נשכרו למשימה והם שוהים בזאיר. מימון סעודי לפעולות הגיע לחשבון מזכיר החזית הלאומית, הד"ר מוחמד אל־מחרייף, בבנק הערבי בעיר ליברוויל בגאבון.

הקנוניה להדחת פרס

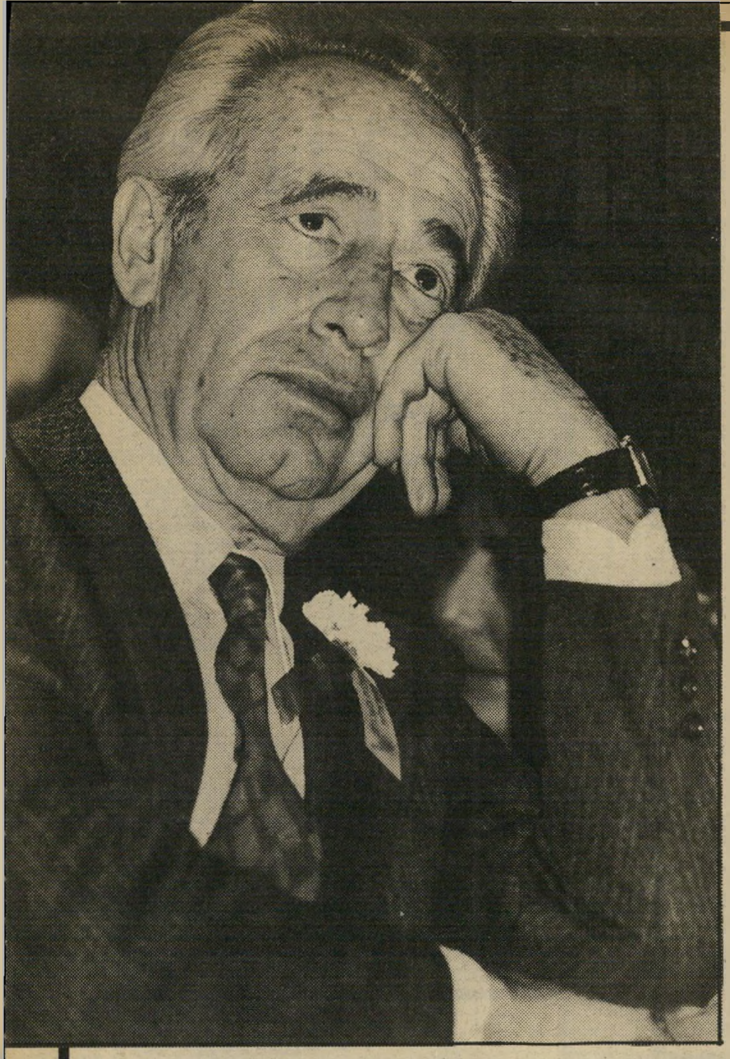

פתאום מתעוררת מיפלגה בבוקר ומחליטה: ההנהגה צריכה ללכת.

זה קרה השבוע. למחרת הבחירות לרשויות־המקומיות, נוצרה כאילו החלטה קולקטיבית: זהו סוף דרכו של שימעון פרס כמנהיג־המיפלגה.

אמנם, זאת לא היתה התבוסה החמורה ביותר שספגה המיפלגה בשנים האחרונות. אולם זאת היתה תבוסה אחת יותר מדי.

המיפלגה כולה הבינה פתאום את הדבר שלא היה ברור עד לאותו הרגע: מכאן המיפלגה יכולה רק לרדת ולרדת.

דובר על „בדק־בית". דובר על „חשבון־נפש". אלה היו מילים ריקות, סיסמות נבונות.

אך מאחוריהן התחבאה ההכרה הפשוטה ש„זהו זה". זה לא יכול להימשך כך. כי ההמשך יוביל לאסון טרמינלי.

● מפסידן כרוני

שימעון פרס הוא „מפסידן". זוהי ההכרה שריחפה בחלל מזה זמן, אך שהתגבשה השבוע כפסק־דין סופי.

ואכן: בכל דרכו הארוכה לא ניצח שימעון פרס אף פעם אחת בבחירות.

עוד לפני שהפך מנהיג מיפלגת־העבודה, נקשר שמו בכישלונות אלקטורליים. ב־1965 הוא היה הרוח החיה במערכת־הבחירות של רפ"י החדשה, שהסתיימה במפח־נפש. המיפלגה, שבראשה עמדו אישים כה מהוללים כמו דויד בן־גוריון, משה דיין, יוסף אלמוגי ויצחק נבון, זכתה בסך הכל ב־10 מנדאטים. אבל אז לא עמד פרס במקום הראשון.

הפעם הראשונה שבה הנהיג פרס מיפלגה גדולה בבחירות היתה ב־1977, כאשר יצחק רבין התפטר ברגע האחרון, בעיקבות השערוריה של חשבון־הבנק בארצות־הברית. זאת היתה שנת המהפך הגדול. בפעם הראשונה איבדה מיפלגת־העבודה את השילטון. המערך

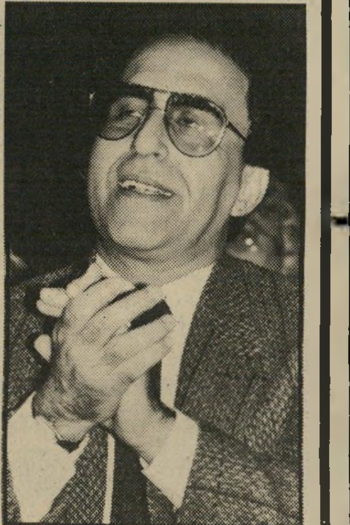

ציון צפריר, העולם הזה

שחל
פיתרון ביניים

ירד מ־51 מנדאטים ב־1973 ל־32 מנדאטים.

מכיוון שפרס הגיע למעמד העליון רק ברגע האחרון, ניתן היה לתרץ מפלה זו בכישלונותיו של יצחק רבין כראש־הממשלה.

לא כן ב־1981. הסקרים ניבאו ניצחון מוחץ של המערך. אך ככל שהתקרבו הבחירות, כן נמוג היתרון של המערך. בבחירות עצמן זכה המערך ב־47 מנדאטים, לעומת 48 של הליכוד. מנחם בגין נשאר בשילטון.

בבחירות של 1984 חזרה תמונה זו. המערך התחיל ביתרון גדול בסקרים, ובסוף הגיע לכלל תיקו. הוא זכה ב־44 מנדאטים ולא היה מסוגל להקים ממשלה. קמה ממשלת־האחדות, על סמך הסכם של רוטציה, שהעביר את ראשות־הממשלה לקראת הבחירות הבאות לידי יצחק שמיר.

התוצאה: בבחירות של 1988 ירד המערך ל־39, לעומת 40 של הליכוד. הבכורה עברה לליכוד בצורה ברורה. רעיון הרוטציה מת, ושימעון פרס עצמו נדחק לתפקיד כפוי־הטובה של שר־אוצר. כל ענייני המדיניות נמסרו לידי הליכוד.

המפלה של השבוע האחרון (ראה הנדון) רק היוותה חולייה נוספת בשרשרת המפלות, כאשר באופק מסתמנת תבוסה סופית ומכרעת בבחירות בהסתדרות.

נפילת המערך שם תהווה סוף דרכו כמיפלגה גדולה.

● אין יורש

באיזו מידה נובעים כל הכישלונות האלה מסיבות פוליטיות־דמוגראפיות? ובאיזו מידה הם קשורים באישיותו של שימעון פרס עצמו, אדם בעל כישרונות רבים, המנסה לשווא, מזה עשרות בשנים, לרכוש את לב ההמונים?

שני הדברים קשורים זה בזה. ומכאן שהקריאה ל„בדק־בית" ול„חשבון־נפש" קשורה אוטומטית בקריאה להחלפת ההנהגה.

השבוע דובר על כך בחדרי־חדרים, בשיחות פרטיות, ובראשונה גם בפומבי: שימעון פרס צריך ללכת. עוד מערכת־בחירות אחת בהנהגתו תוביל לאסון סופי.

ברוב המדינות הדמוקרטיות היתה תביעה כזאת מובנת מאליה. מנהיג הנוחל מפלה בשתי מערכות רצופות — ולפעמים די גם במערכה אחת — צריך לפנות את מקומו למנהיג חדש, כדי שזה ינסה את מזלו וכישרונו.

בארץ אין זה מובן כל־כך. מנחם בגין נחל כישלון אחרי כישלון, שמונה פעמים רצופות, עד שניצח והגיע לשילטון. אבל בגין בא מן השוליים, בראש מיפלגה בלתי־לגיטימית, ואילו פרס בא מן המרכז, בראש מיפלגת־שילטון מסורתית. אין המשל דומה לנמשל.

יתכן שגם בארץ היה התהליך קל יותר, אילו היה למיפלגת־העבודה הנכס האחד החסר לה: יורש.

גם השבוע, כאשר גברה התביעה לפיטוריו של פרס כראש־המיפלגה והפכה למגמה המונית, לא היה ברור לגמרי מי יכול לבוא במקומו. לא היה מחליף אוטומטי.

●

מ' עניינים בהקשר זה האישים שלא הוזכרו.

אחרי יריבות של שנים רבות, ניתן היה לצפות כי הדרישה לסילוקו של פרס תהיה מלווה בדרישה להמלכת יצחק רבין. מה גם שכל הסקרים מראים כי רבין פופולרי יותר מאשר פרס, וכי הוא זוכה גם בתמיכה רבה מצד ימין.

אולם רעיון זה כלל לא הושמע. שררה הכרה כללית שפרס ורבין הפכו תאומים סיאמיים, שהם קשורים ביחד כמו שני מתאגרפים מחובקים. התביעה להרחקת פרס כללה, למעשה, גם את התביעה להרחקת רבין.

נבון
מועמד פשרה

נראה כי רבין עצמו חש בכך, ועל כן לא הרים את דגל פיטוריו של פרס.

שם אחר שלא הוזכר כלל: עזר וייצמן.

גם זה די מוזר. וייצמן הוא מנהיג בכיר. בניגוד לכל עמיתיו, יש לו גם דרך מדינית אלטרנטיבית. הוא מייצג תביעה שהיא, כעת, נחלת רוב הציבור, על פי סקרי דעת־הקהל: ההידברות עם אש"ף ופיתרון ישראלי־פלסטיני.

מה מונע בעד וייצמן מלהיות המועמד הטיבעי לירושה? קפיצותיו ממיפלגה למיפלגה, תדמיתו החברמנית, ואולי גם זהותו הרעיונית הברורה.

השבוע שהה וייצמן בארצות־הברית, לשם נסע בלי סיבה חשובה. הוא היה מחוץ למישחק.

כך גם אבא אבן. ניתן היה לחשוב כי איש מבריק ומנוסה זה יהיה מחליף טיבעי, אחרי שסולק על־ידי פרס ורבין מכל השפעה. אולם גם אבן נראה כי־שייך לתקופה קודמת, ואינו משתתף עוד במירוץ.

כפי שהוא התלוצץ בעצמו: „העם בחר בי כבמדינאי־בדימוס!"

● שלושה מתחרים

שלושת האנשים שהכריזו על עצמם כעל מועמדים לכתר הם משה שחל, גד יעקובי ומרדכי גור.

יעקובי
להמתין ולרוץ

מבין כולם, גור הוא חסר־עכבות. הוא היה רוצה להתחרות מייד. לכן הוא תובע כי בעיית־המנהיגות תיפתר לאלתר, בהתחרות חופשית.

לא ברור על מה מבסס גור את האופטימיות שלו. מאז שהכריז, לפני הרבה שנים, שהוא מועמד לתפקיד ראש־הממשלה, לא נראה שהתקדם בהרבה.

שני המועמדים האחרים זהירים יותר. שחל ויעקובי יודעים שאין להם סיכוי להפוך בן־לילה ליורשי המישרה הרמה ביותר במיפלגה.

לכן הגיעו שניהם למסקנה מחוכמת: למנות מועמד־ביניים.

כך צץ הרעיון להדיח עכשיו את שימעון פרס ממעמדו כיו"ר־המיפלגה, ולהעביר תפקיד זה לידי יצחק נבון.

כשעתו היה נבון פופולרי ביותר. כנשיא־המדינה רכש לבבות רבים. כשסיים את תפקידו זה, היה נדמה שהוא מתחרה רב־כוח על תפקיד ראש־הממשלה וראש־המיפלגה.

נבון „פיספס" אותה הזדמנות, ונכנע לפרס. מאז סבורים רבים שהוא חלש מדי, שחסרות לו השאפתנות והנחרצות הדרושות לתפקידים אלה.

ציון צפריר, העולם הזה

גור
לרוץ מייד

נרמה שגם שחל ויעקובי אינם סבורים אחרת. דווקא משום כך היו רוצים כי נבון יהיה המנהיג, לתקופת־ביניים. כלומר: שיכהן בתפקיד זמן־מה, עד שהם עצמם יוכלו להתחרות על התפקיד באין־מפריע.

השאלה היא: איך מבצעים את זה? איך יוכל נבון האדיב, אדם עדין־נפש ונוח־לבריות, להיכנס לדו־קרב עם פוליטיקאי שאפתני כמו שימעון פרס,

(המשך בעמוד 42)

תשקיף

פרס מתקן רושם

הפרשנות האוהדת למהלכי שר־האוצר, שימעון פרס, כפי שפורסמה בתקופה האחרונה, היא תוצאה של מיפגשים בין שר־האוצר לעורכים הכלכליים בעיתונות.
מוסד־המיפגשים, מיוזמתו של פרס, מתקיים בתדירות קבועה.

דוברות לש"ס

למרבה הפלא, רווקא שני השרים מטעם ש"ס, יצחק פרץ ואריה דרעי, מעסיקים נשים כדוברות מישרדיהם.
טובה אלינסון משמשת כדוברת מישרד־הפנים, ואילו אידה בן־שיטרית משמשת כדוברת מישרד־הקליטה.
בתחילה עורר הדבר תמיהות רבות. אולם הרב עובדיה יוסף, המנהיג הרוחני של ש"ס, בדק ושוכנע כי אין בכך שום פסול.

בורג רצה

פתק מביניש

ח"כ אברום בורג היתנה את השתתפותו בכינוס הישראלי־פלסטיני בניו־יורק, שייערך בסוף־השבוע, בכך שיקבל פתק מדורית ביניש, פרקליטת המדינה, המאשר את חוקיות השתתפותו בכינוס.
לעומתו, רבים ממחנה־השלום הקופצים על כרטיסים והרוצים לנסוע לכינוס, שאורגנים מארגנים כתב־העת „ניו־אאוטלוק" העיתון „אל־פג'ר" וידידי „שלום עכשיו" בארצות־הברית.
ריבוי הקופצים יוצר בעיות אצל המארגנים.

ש"ס במיגזר הערבי

מתוך 71 רשויות שבה התמודדה, הצליחה ש"ס להכניס חברים למועצה ב־50 ערים ויישובים, ביניהם גם שני יישובים ערביים, עוספיה וכפר־ירקה.
היתה זו התמודדותה הראשונה של ש"ס בבחירות המקומיות.

מערך שומר שבת

המערך קורא לשמירת השבת ברמת־השרון.
אפריים („פיחוטקה") חירם, מועמד המערך לראשות מועצת רמת־השרון, שחתם על הסכם קואליציוני עם הדתיים, קורא לשמירת השבת בתחומי המועצה.
כדי לגייס את הדתיים, הצהיר פיחוטקה כי יראג גם לסגירת החנויות המוכרות טריפה.

אור ל„קרן הקיימת"

אורי אור, אלוף פיקוד־צפון לשעבר, שהיה מעורב גם בתוכנית האלופים של המערך, יתמנה בקרוב כמנכ"ל „הקרן הקיימת".
המינוי הוא פיצוי אחרי שורה של אכזבות: מיד אחרי הבחירות ניסו לקדמו לתפקיד שר־החקלאות. כשפרס סירב, דובר בו כמועמד לראש מינהל־מקרקעי־ישראל. כשגם מינוי זה לא יצא לפועל הוזכר שמו כמנהל מינהל־הכנסות־המדינה.

קסטל עוזב את בת־ים

יוסף קסטל, מועמד מיפלגת־העבודה לראשות עיריית בת־ים, מתכוון לעזוב את בת־ים בפרופיל נמוך.
קסטל, שאינו תושב בת־ים, שכר כמה חודשים לפני הבחירות דירה בבת־ים.
היום, אחרי שהובס על־ידי אהוד קינמון, שעמד בראשות רשימה עצמאית, אחרי שפרש ממיפלגת־העבודה, אין לו כוונות להישאר בבת־ים.

מנחשים ב„שיכון עובדים"

בצמרת „שיכון עובדים" מנסים לנחש מי הפיץ את הידיעות על הפסדי החברה בשנתיים האחרונות.
השבוע הפיץ גורם אלמוני בקרב העיתונים מיסמכים המוכיחים כביכול כי שיכון עובדים הפסידה בשנתיים האחרונות מיליוני שקלים, אך הסתירה זאת מצמרת ההסתדרות.
בתגובה מיהרה החברה לפרסם הכחשה ריִשמית, והודיעה כי סיימה את שנת־הכספים האחרונה ברווח.
בצמרת שיכון עובדים משוכנעים כי עיתוי הפירסום נועד לפגוע בשר רפי אדרי, ששימש כיו"ר החברה, ואשר ערך השבוע מסיבה מפוארת ליורשו עוזי ורדי־זר.

414

ביום השני, ה־6 במרס, מסר דובר־צה"ל על 307 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים. מיספר זה כולל הרוגים מירי חיילי־צה"ל בלבד.
לפי ספירת „העולם הזה" הגיע מיספר ההרוגים הפלסטיניים ל־414.
לעומת זאת, מוסרים מקורות פלסטיניים על 513 הרוגים, לפי הפירוט הבא:
- 347 הרוגים מירי חיילי צה"ל ומתנחלים.
- 43 הרוגים ממכות ומהתחשמלות.
- 71 הרוגים כתוצאה משאיפת גאז.
- 52 הרוגים מסיבות אחרות.

הרשות רוצה סמכות

„הרשות להגנת הצרכן" תובעת משר־המישפטים להכיר בה כבגוף ייצוגי לענייני ביטוח ובנקאות.
הרשות טוענת שלא יתכן שצרכנים שנפגעו לא יוכלו להיעזר בסיוע מישפטי של הרשות במאבק נגד גופים פיננסיים.
הרשות ביקשה להתערב בתביעה נגד חברת הפניקס, אולם בית־המישפט טען שאין לרשות הסמכות בחוק לייצג צרכנים בענייני־ביטוח.

מי הפיץ?

הרשות־לניירות־ערך פתחה בתחילת השבוע בחקירה, כדי לנסות ולאתר מי הפיץ נתונים על התוצאות הכספיות של „החברה לישראל", שבבעלות המיליארדר שאול אייזנברג.
החברה טענה שלא מסרה את הנתונים, וכי הדבר הוא על דעת העיתונאים. אולם גורמים בשוק־ההון הטילו ספק אם ההבהרות של הנהלת החברה אכן מוצדקות.
בינתיים תמתין הרשות עד שהחברה תפרסם את הדוחות הכספיים שלה, כדי לדעת אם הנתונים שהתפרסמו נכונים או לא.

מי המדליף?

סיפור בלשי בלישכת רואי־החשבון: מיהו רואה־החשבון המדליף בשבועות האחרונים חומר מסווג לעיתונות?
לטורי המדורים הכלכליים הגיעו פרטים מרוייקים־ להפליא של סכומי כספים, המוצעים למישרדים של רואי־חשבון, המעורבים בעבודת הערכת שווים של הבנקים בארץ.
בוועד המרכזי של לישכת רואי־החשבון חושדים ברואה־חשבון ידוע, אך אין עדיין הוכחות נגדו. לכן שוקלים אם לשכור חברת־חקירות פרטית, כדי לגלות את המדליף. האינטרס שלו הוא כנראה להוכיח, בעזרת פירסום הסכומים, את העובדה שרואי־חשבון מקבלים, לדעתו, שכר זעום עבור עבודתם.

אופנה חדשה בצה"ל

אופנה חדשה בצה"ל — דובר אישי לאלופים.
מתברר שבחלק גדול מהמיפקדות והפיקודים המרחביים, שבראשם עומדים קצינים בדרגת אלוף או תת־אלוף, אימצו לעצמם קצינים אלה מינהג חדש של דוברים או קצינות־ליחסי־ציבור.
על פי הנהלים מחוייבות הקצינות לעבוד עם דובר־צה"ל, אבל מטרתן היא לדאוג לפירסום האישי של מפקדיהן.
בחלק מהפיקודים המרחביים יש נציגים של דובר־צה"ל, וגם אלה משרתים, בדרך כלל את הקצינים.
אחד האלופים הגדיל לעשות, וקצין־יחסי־הציבור שלו מתדרך מדי בוקר את העיתונאים, ומספק להם את לוח־הזמנים הגלוי של האלוף.

אין כסף לערוץ

בערוץ 2 מחפשים חסויות.
עקב קשיים תקציביים, הוגברו הניסיונות האלה, כדי לאפשר לערוץ להמשיך בפעולתו.
הקשיים הביאו לכך שהערוץ השני נאלץ לשדר וידיאו־קליפים, תחת המישדרים המתוכננים.

עסקים חדשים ל„כור"

למרות הדיונים בבית־המישפט על בקשת „בנקרס טראסט" לפרק את קונצרן „כור", מתברר כי יש מי שרוצים לעשות עסקים חדשים עם „כור".
איל־הממון היהודי הבריטי, סמי שמעון, המחפש באחרונה השקעות בישראל, נפגש בשבוע שעבר עם ראשי כור, ודן עימם בכניסה לשותפות ובהשקעות משותפות בכמה תחומים.
בינתיים מדובר בדיונים ראשוניים.

שפטל: כספים וניתוח

בנסיעתו האחרונה לארצות־הברית עסק עורך־הדין יורם שפטל בעיקר בגיוס כספים.
חלק מהתרומות שנאספו בעבר נתנו כמיקדמות לעורך־הדין דב איתן המנוח. בעיקבות התאבדותו של איתן נזקקה ההגנה לכספים נוספים.
בין השאר נפגש שפטל עם מישפחת דמיאניוק, ואף עבר באמריקה ניתוח בעינו שנפגעה מחומצה. הניתוח הצליח, ושפטל רואה הרבה יותר טוב בעינו.

ירושלים מאמצת אסירים

עיריית־ירושלים תאמץ, כנראה, 550 אסירים ירושלמיים, הנמצאים בבתי־כלא ברחבי הארץ.
האגף לקידום־נוער והאגף לאמנות בעירייה יוזמים פעילות חברתית, תרבותית ואמנותית בבתי־כלא, שבהם מצוי ריכוז גדול של אסירים מירושלים.
נוסף על צוות עובדי שני האגפים, שנרתמו למען האסירים, התנדבו גם אמנים ירושלמיים למען אסירי עירם.
ביום השלישי התקיים יום האמנות הראשון בכלא באר־שבע.

איומים על פרקליטה

עורכת־הדין דינה רדלמן, תובעת נעימת־הליכות מהפרקליטות הפיסקאלית של מחוז תל־אביב, היתה באחרונה מטרה לאיומים ולהטרדות.
התובעת מופיעה בתיק נגד רואה־החשבון אלי גבאי מרמת־גן, שהורשע בהעלמת הכנסות. תוך כדי הדיונים בתיק נחתכו ארבעת הצמיגים במכונית הפרקליטה. אחרי שהתלוננה כי בתיק בית־המישפט הוחלפו ראיות על־ידי הנאשם, פגש אותה בנו של הנאשם במיסדרון בית־המישפט וצילם אותה. היא ביקשה מהשופט, יצחק בראז, את החרמת סרט הצילום, ונענתה.

קפוטות בצרות

יצרנית הקפוטות הגדולה במדינה, חברת „למען אחי בעיִמי" מבני־ברק, נקלעה לקשיים חמורים.
ביום השני השבוע הגיש נגדה בנק דיסקונט תביעה לבית־המישפט המחוזי בתל־אביב, על סך שני מיליון שקלים.

מיסעדה יהודית

במוסקווה

שלום קדוש, השף של מלון „שרתון פלאזה" בירושלים, נקרא למוסקווה למיספר ימים כדי לייעץ בכל הנוגע לפתיחתה של מיסעדה יהודית כשרה במוסקווה.
המיסעדה, שתיפתח בעוד כמה חודשים, תהיה חלקה עממית וחלקה אכסקלוסיבית, והיא תספק אוכל יהודי כשר.

משה רבנו ורחב הזונה

אורי אבנרי
יומן אישי

משה רבנו מתגנב לארץ המובטחת, מגיע לידיהו ומתעלס באהבים עם רחב הזונה, המפנקת אותו בסמים. בעודו נמצא בטריפ, הוא כותב את עשרת הדיברות...

מה היו אומרים אצלנו אילו יהודי מומר — נניח ששמו זלמן רושינסקי — היה כותב ספר כזה?

שמיים וארץ היו נרעשים. המונים היו יוצאים לרחובות כדי להפגין נגד התועבה. הרבנים הראשיים לא היו מטילים עליו עונש־מוות, אם כי הרבי מלובאביץ בוודאי לא היה טומן את ידו בצלחת, וגם לא הרב מאיר כהנא. אבל בוודאי היו שורפים את חנויות־הספרים, ומאיימים על המו"ל בחרם טוטאלי.

אני מדבר, כמובן, על סיפרו של סלמאן רושדי. באיחור רב, מפני שאני מתלבט קשות.

מצד אחד, ברור שהייתי לוחם בשצף קצף על זכותו של זלמן רושינסקי לכתוב את הספר, ועל זכותו של המו"ל לפרסמו. גם אילו הייתי משוכנע שזלמן הכניס את משה רבנו לספר רק כגימיק לקידום המכירות.

אין להסכים לשום צנזורה. כאשר מתחילים לשרוף ספרים, גומרים בשריפת בני־אדם, כפי שאמר היינריך היינה, בחוש נבואי נדיר.

אני שמח שידידי ארוארד סעיד, מגדולי האינטלקטואלים הפלסטיניים וחבר המועצה הלאומית הפלסטינית, העז לצאת חוצץ להגנת סלמאן רושדי. התמונה שצויירה בארץ, לצורכי תעמולה, כאילו מיליארד מוסלמים צמאי־דם, פראי־מידבר אחד־אחד, רוצים ללקק את דמו, היא מגוחכת.

(כל המוסלמים צמאי־דם, כל היהודים רמאים, כל המארוקאים סכינאים, כל הרומנים גנבים וכו' וכו'.)

שאלה אחרת לגמרי היא: האם כדאי לפרסם את הספר בארץ?

כאן אני מתלבט. המוסלמים מהווים כ־16% מאזרחי־המדינה, ואנחנו שולטים במיליון וחצי פלסטינים נוספים, שגם הם ברובם הגדול מוסלמים. אם כל המוסלמים רואים בספר זה פגיעה נוראה בכל הקדוש להם, האם כדאי שמדינת־ישראל תהיה מזוהה עם הפגיעה הזאת?

כאשר מדובר על הזכות — אין פשרה. על זכות צריכים להילחם עד הסוף.

אך כאשר מדובר על מימוש הזכות, מותר להפעיל גם את השכל הישר, וגם קצת התחשבות בזולת.

אשמתו של אשכול

השידור על לוי אשכול צייר את דמותו של אבא נחמד ומלבב, פיקח ובעל חוש־הומור. והוא באמת היה כזה.

אך כאשר התחיל עמוס עוז לתאר אותו כ„מדינאי גדול מאוד, אחד הגדולים בדורנו," נפלטה מפי הקריאה „בולשיט". וכאשר חזרו אחריו ואמרו „בשום דבר לא טעה", זה הגיע לגבול האבסורד.

אגיד זאת בגסות:

אשכול

לוי אשכול, יותר מכל אדם אחר, אשם במצב שבו אנחנו נתונים כיום.

אשכול הוא האיש שקבע את דרכה של המדינה ברגע הקריטי, מייד אחרי מילחמת ששת־הימים. יורשיו רק המשיכו בדרכו. גולדה מאיר, אשה מטופשת ופרימיטיבית, לא המציאה שום דבר חדש.

היתה לי חיבה רבה לאיש הזה, ומותר לי לומר שגם הוא התייחס אלי בצורה ידידותית למדי. פיתחנו בינינו מעין מישחק. ישבתי אז בכנסת ממש ליד דוכן־הנואמים. אשכול היה פותח בנאום, שהיה מורכב כולו ממישפטים בלי התחלה ובלי סוף, בלי קו מנחה ובלי רצף הגיוני. הקצרניות היו מוכנות להתאבד, אבל אני אהבתי להקשיב לו.

אחרי כמה דקות הייתי נוהג לזרוק לו קריאת־ביניים, ברוח השקפותי. אשכול היה שוכח את נאומו, פונה אלי ומתחיל לענות לי באריכות. הייתי קורא לו עוד קריאה, וכן הלאה.

אנשי־המערך, ששנאו אותי, היו באים אליו אחר־כך בטענות. „מה אתה עונה לו? אתה רק מוסיף לו חשיבות!" אבל המישחק בינינו נמשך.

עוד לפני מילחמת־ששת־הימים נפגשתי איתו כמה פעמים, לפי בקשתי. הצעתי לו להקים גדר אלקטרונית לאורך הגבול הסורי, וכך למנוע את חדירת הפידאיון של פת"ח, שגררו אותנו לקראת מילחמה. זה היה אז רעיון חדש לגמרי, שנוסה בוויאט־נאם. אשכול ענה לי שזה יעלה יותר מדי ביוקר.

הצעתי לו גם להקים מיניסטריון חדש לענייני ישראל־ערב, מעין מישרד־המרחב. הוא הקשיב בידידות והתעלם מן ההצעה.

ביום החמישי של מילחמת־ששת־הימים שיגרתי לו מיכתב פומבי, שפורסם באותו היום גם בעיתון. קראתי לו לנצל את הרגע הגדול, כאשר נטרפו כל הקלפים, ולהציע באופן דראמתי לעם הפלסטיני להקים את מדינתו לצד ישראל, בשטחים שכבשנו זה עתה.

אחרי המילחמה ביקשתי פגישה איתו, והוא קיבל אותי מייד בחדרו בבניין הכנסת. חזרתי על הצעתי. שוב הקשיב בידידות, ואחר־כך אמר לי בערך כך: „איזה מין סוחר אתה? סוחר טוב מציע את המחיר הנמוך ביותר עבור הסחורה, ואחר־כך עומד על המקח ומשתדל להגיע למחיר נמוך ככל האפשר. אתה רוצה שנגיד לערבים מראש שאנחנו מוכנים להחזיר את כל השטחים תמורת שלום. כך לא מנהלים משא־ומתן!"

לשווא טענתי באוזניו שאנחנו לא עוסקים כאן במיסחר, אלא בהתפייסות היסטורית בין עמים. רעיון זה היה זר לו לגמרי.

לאחר מכן הסביר לי חיים צדוק את גישת מיפלגתו: „אם נוכל, נחזיק בכל השטחים. אם לא נוכל, נשתדל להחזיק ברובם. אם לא נוכל, נשתדל להחזיק בחלק כלשהו. ואם גם זה לא יילך, נחזיר את הכל."

אני משוכנע שזאת היתה גם גישתו של אשכול. הוא התכוון לנהל משא־ומתן קשוח, ולהשאיר בסופו של דבר בידי ישראל את רוב השטחים הכבושים. בכך חיבל בעצם האפשרות לפתוח במשא־ומתן. לא רק הפלסטינים, שעליהם לא חשב כלל, אלא גם חוסיין לא היה מוכן להיכנס למשא־ומתן מבלי שיובטח לו מראש שישראל תחזיר את כל השטחים שכבשה. (כפי שהבטיח מנחם בגין אחר־כך לאנוור אל־סאדאת, לפני שזה בא לירושלים.)

כל היושבים מסביב לשולחן בתוכנית־הטלוויזיה לא הבינו את האיש, או ניסו לתאר אותו בצבעים ורודים. לדעתי, אשכול היה בראש ובראשונה מתנחל. את מיטב חייו הקדיש להתיישבות, וכאשר נכבשו הגדה המערבית ורצועת־עזה ראה בהן בראש וראשונה מישבצות־התיישבות. יתכן שהיה מוכן, נפשית, להחזיר את שכם וחברון ועזה, אך הוא לא חלם להחזיר את האדמות הראויות להתנחלות.

הוא היה אדם חביב, אולי הפוליטיקאי הסימפאטי ביותר שהיכרתי. היה לו חוש־הומור נהדר. הוא היה חכם מאוד ביחסי־אדם. אבל כל זה אינו חשוב.

החשוב הוא שלוי אשכול לא היה מדינאי — כי מדינאי הוא אדם המבין את גודל השעה, והתופס בכנפי הבגד של ההזדמנות החולפת. אשכול החמיץ את ההזדמנות של 1967, שלא תחזור לעולם. הוא לא הבין את גודל השעה. זוהי אשמתו הגדולה.

הוא היה פוליטיקאי פיקח מאוד. אבל הוא לא היה מדינאי חכם. הוא השאיר לנו ירושה איומה.

סכנה גדולה

הרבה חומר־תעמולה הונפק בשבועות האחרונים לקראת הבחירות לרשויות המקומיות. אבל לשיא הגיע כרוז משותף של רכז סניף מולדת ורכז סניף התחייה באילת.

הם קראו להצביע בעד מועמד הליכוד, ואלה נימוקיהם:

„סכנה גדולה מאיימת על העיר... כמות בני־המיעוטים הולכת ומתרבה בעיר, מאיימת עלינו... האיום על התיירות כיום איננו מהגבולות — האיום הוא כאן מבפנים... כיום בפינקס הבוחרים האילתיים רשומים כ־4000!! בני־מיעוטים... תוכניתו של גבי קדוש והליכוד באילת לעיר קטנה, איכותית ויהודית..."

אילו נאמר בכרוז „יהודים" במקום „בני־מיעוטים", ו„עיר קטנה, איכותית וארית" במקום מה שנאמר, היה זה יכול להיות כרוז נאצי טיפוסי משנת 1933.

הוא הופץ ביום שבו נחתם ההסכם להחזרת טאבה הסמוכה לריבונות ערבית.

נראה שתושבי אילת הם בכל זאת אנשים שפויים. הם לא בחרו באיש שיש לו ממליצים כאלה.

חיות אדם

חבל שלא פגשתי אותו מימי. עכשיו זה מאוחר מדי.

פעם, כשהייתי בווינה, השגתי את כתובתו. הוא גר בעיירה סמוכה. צילצלתי לביתו. אשתו ענתה לי. היא אמרה שהפרופסור קונראד לורנץ אינו בבית, ושאואיל בטובי לטלפן בשעה מאוחרת יותר.

אני מודה שלא העזתי. רק פעם־פעמיים בחיי הרהבתי עוז להתקשר עם מחבר של ספר, שעשה עליי רושם עמוק. לא רציתי להטריד את האיש הנערץ. חבל.

אילו חיברתי כיום רשימה של תריסר האנשים שהשפיעו על מחשבותי יותר מכל, היה קונראד לורנץ תופס בה מקום של כבוד. הוא פקח את עיניי לאחד ההיבטים החשובים, הדרושים להבנת עולמנו ומיננו.

הגעתי לספריו אחרי שכבר רכשתי ניסיון כמגדל מישפחה של חתולים. תמיד הייתי אוהב־חיות משוגע, אבל כאשר חייתי במחיצת ושתי, בניה ובנותיה, התחלתי להבין את הכללים המסדירים את היחסים בין החתולים. וככל שהתעמקתי בכך, כן גברה כי ההכרה שאין הבדל מהותי בין התנהגות האדם ובין התנהגות שאר בעלי־החיים.

בספריו של לורנץ מצאתי לא רק אהבה עמוקה לחיות, אלא גם הסבר רציונלי לדימיון הזה שבין התנהגות האדם והחיות.

במילים פשוטות (הוא עצמו היה, חוץ מהכל, גם סופר מצויין) הוא אמר שהחלוקה המקובלת בין המין האנושי מצד אחד ובין בעלי־החיים מצד שני היא חסרת כל בסיס בטבע. המין האנושי אינו אלא אחד ממיני בעלי־החיים. לכן אנחנו נושאים בקירבנו הרבה תכונות שהתפתחו במשך מאות מיליוני שנים אצל אבותינו — הקופים, היונקים הפשוטים יותר, התולעים, הדגים, עד ליצורים הפרימיטיביים ביותר. ומכיוון שזה כך, איוולת היא לחשוב שתכונות כאלה ייעלמו אחרי כמה אלפי שנים של תרבות אנושית.

למשל: התוקפנות, שעליה כתב לורנץ את אחד מספריו החשובים ביותר. בעלי־חיים ניזונים מצמחים או מבעלי־חיים אחרים, ועל כן הם זקוקים לשטח־מחייה מסויים. אם לא ישמרו על מרחב זה, יגוועו ברעב. על כן צייד אותם הטבע בתוקפנות. זו דרושה להם כדי להגן על המרחב, אם כיחידים (אצל בעלי־חיים מסויימים), אם כשבטים (אצל בעלי־חיים אחרים, כמונו).

כאשר צייד הטבע בעלי־חיים בנשק קטלני — מלתעות, רעל, ציפורניים וכו' — הוא דאג לכך שלא ישתמשו בו איש נגד רעהו. יש עכבות, יש טכסים, יש סידורי־חיים המונעים מבעלי־החיים להפעיל את נישקם הקטלני נגד בני־מינם.

החריג האחד הוא האדם. הטבע לא צייד אותו בנשק, ועל כן גם לא טרח לטעת בו את העכבות הדרושות למניעת השמדה הדדית. הנשק האנושי היחידי הוא המוח, שגדל וגדל, עד שהקוף האנושי מסוגל בימינו להשמיד מאות מיליונים בפצצות גרעיניות. בהיעדר עכבות טיבעיות, זה יכול לקרות.

מה לעשות? לורנץ לא האמין שניתן לשרש תכונות שנוצרו במהלכם של אלפי דורות. הוא הציע להכיר בקיומן של תכונות אלה ולהסיט אותן לאפיקים חדשים. למשל, לתעל את התוקפנות הטיבעית של האדם לאפיקים של ספורט. הספורט היה, בעיניו, תחליף למילחמה, עיסוק שבו פורצת החוצה כל הפראות של תאוות־המילחמה, יצר־ההשתייכות השיבטי וכו'.

לורנץ

מי שמקבל את גישתם של לורנץ, עמיתיו ותלמידיו הרבים, עלול להתפתות לפסימיות עמוקה. אם כל היצרים האפלים האלה ניטעו בנו לפני מאות־אלפי שנים, איזה סיכוי יש לנו להתגבר עליהם?

למשל: אם במשך מאות־אלפי שנים שלט הזכר האנושי בנקבה האנושית, וזהו המצב גם אצל אבותינו הקופים — איזה סיכוי יש לפמיניזם, שניצחונו הוא תנאי מוקדם לעליית המין האנושי לדרגה גבוהה יותר?

איני מקבל את הגישה הפסימית. לורנץ ותלמידיו עזרו לנו להבין את עצמנו, את היצרים החבויים בנו, ואת מקורם. אבל אותו הטבע שנטע בנו תכונות אלה נתן לנו גם את המוח האנושי, כלי נהדר ומיוחד־במינו. בעזרת המוח יכולים אנחנו לשלוט בעצמנו, לתעל את יצרינו היותר אפלים, לפתח את הטוב והיפה שבנו, את כמיהתנו הטיבעית לאמת ולצדק.

אני סבור שלורנץ עצמו נטה לגישה זו. הפלירט שלו עם הנאצים היה קצר, ואולי נבע מטעמי נוחיות והליכה־בתלם. בדפי ספריו נושבת רוח של אהבת כל חי, אופטימיות טיבעית.

למדע שלו קרא „אתולוגיה" — מן המילה היוונית „אתוס", שפירושה אופי, טבע, תכונה. „לוגיה" פירושו דיבור, ומכאן ענף של ידע. אתולוגיה היא המדע של עיצוב־האופי.

הוא זכה בפרס־נובל, ובצדק. כמו פרויד ומארכס, דארווין וטוינבי פתח אפיקים חדשים למחשבה האנושית.

אוטיסט לאוטיסט אדם

אינני יודע אם זה סרט גדול. הסיפור מסופר בפשטות די רבה, ואין בו תיחכום.

אך אינני מבקר־קולנוע, ולכן כל זה לא איכפת לי. הסרט ריין מן („איש הגשם") השפיע עלי מאוד.

לכאורה זהו סיפור על אוטיסט (דסטין הופמן), ויחסיו עם אחיו הנורמלי (טום קרוז). אך במהרה מתברר שגם הנורמלי אינו אלא אוטיסט — אדם אמריקאי מודרני, שלא איכפת לו דבר מלבד הכסף, המרוכז כל־כולו בעצמו, המנצל את כל הניקרים בדרכו. הוא אוטיסט מסוג אחר.

הסרט הוא סיפור היחסים בין שני אוטיסטים אלה — מה הם עושים זה לזה, ואיך המיפגש משנה את שניהם. לא אגלה כאן מה קורה, שמא אקלקל את הנאת הצופים. אך מותר לגלות שזוהי התפתחות מרתקת.

דסטין הופמן מגלם את דמות האוטיסט בצורה משכנעת, ועל כן זכה בפרס גלובוס הזהב. הוא מועמד גם לאוסקר. אך יש בכך אי־צדק מסויים. כי תפקידו של הופמן קל־יחסית. התסריט מעצב את הדמות. אך דמותו של האח ה„נורמלי", טום קרוז, מורכבת הרבה יותר, ודורשת מישחק הרבה יותר מתוחכם. לדעתי זכאי קרוז לפרס.

הארץ שלנו מלאה באוטיסטים, גם בממשלה, והופמן יכול היה לגלם את דמותו של שר ישראלי. הארץ מלאה גם בטיפוסים של עשירים־חדשים, צעירים ונמרצים. אני מכיר רבים כאלה, סריסי־נפש, וטום קרוז מגלם את כולם.

המיכנסיים של רפול ★ יותר סיני מסיני ★ גידעון רייכר הוא לא קירק דוגלאס

■ בנמל-התעופה בן-גוריון נפגשו באקראי מזכיר-הממשלה **אליקים רובינשטיין** ו**שימחה הולצברג** „אבי-הפצועים", שהיה בחברת **בועז טאביב**, נכה-צה"ל. הולצברג פנה למזכיר-הממשלה ואמר לו שבנסיעותיו לחו"ל כדאי שיקח עימו את טאביב, כדי שהגויים יראו גם את הצד השני של המילחמה, ולא רק קורבנות בצד הערבי. רובינשטיין הקשיב לדבריו, ובסיומם אמר לו שכדאי שיפנה לשר-החוץ, **משה ארנס**, או לסגנו, **ביבי נתניהו**, כי הם חזקים מאוד בנושא ההסברה.

■ פגישה מפתיעה ונרגשת היתה השבוע בין הזמר **גבי ברלין** לבין איש-העסקים **בני שבתאי**. השניים לא התראו מזה 21 שנה, ונפגשו במפתיע בערב-שירה שאורגן על-ידי הזמר הפופולרי. ברלין היה בעבר מורה לביולוגיה, ונשלח מטעם המרכז הרפואי על-שם שיבא לחקור את הגנטיקה של שיבטי הבדווים בדרום-סיני. בני שבתאי שימש לו כמורה-דרך וכמתורגמן.

■ אחרי כמה מיקרים של שבירת-עצמות של בני-מישפחתה, החליטה **מריה רוקח**, אשת התעשיין **בני רוקח** וגייסת-התרומות לבית-החולים אסף הרופא, להחליף את המזוזות בביתה. לרוקח, שהיא אם לשני בנים, נשברה באחרונה אחת מצלעותיה, זמן קצר אחרי שלשני בניה נשברו גפיהם יותר מפעם אחת. חברים יעצו לה להחליף את המזוזות כתרופה למכה.

■ איש-הטלוויזיה **גידעון רייכר** נסע עם אשתו **נילי** ללונדון, לחופשה בת שבועיים. באחד הערבים הלכו בני-הזוג לראות הצגה, שהשחקן **סיר אלק גינס** מופיע בה בתפקיד הראשי. רייכר ואשתו ישבו במקומותיהם, וכעבור דקה הבחינו במבטי הצופים המופנים אליהם. תחילה חשבו השניים שחלק מהצופים מזהים את רייכר כאיש-טלוויזיה מישראל, אך בהפסקה הם גילו את האמת. במרחק שני מושבים מהם ישב כוכב-הקולנוע **קירק דוגלאס**.

■ כשג'ודי **נלסון**, אשתו של **לירון נלסון**, טסה מאילת לתל-אביב, כשבנה **רן** בן החודש וחצי בזרועותיה, היא התבקשה לרכוש כרטיס טיסה אחד עבור שניהם. אחרי כמה ימי שהות בתל-אביב, כשהגיעה לשדה-דוב, נדרשה להציג גם כרטיס-טיסה עבור בנה. נלסון הסבירה שהיא לא נדרשה לרכוש שני כרטיסים כשטסה מאילת צפונה, אך בדלפק לא ויתרו לה, והיא רכשה כרטיס-טיסה נוסף.

■ אל הישראלים המעטים, שיצירותיהם מקשטות את הכתלים והאולמות של המטרופוליטן מיוזיאום בניו-יורק, הצטרף ביים אלה האמן **מנשקה קדישמן**, שאחת מיצירותיו נרכשה על-ידי הנהלת המוסיאון, בתיווכו של **נועם סמל**, נספח-התרבות של ישראל שם.

■ בהקרנת-הבכורה החגיגית של מטולדו לירושלים, סירטו החדש של **יהורם גאון**, ניגש השר **אבנר שאקי** אל **שרה גאון**, אמו של הזמר, ואמר שהוא רוצה לספר לה סיפור מהעבר הרחוק. הוא סיפר שלפני שנים רבות, כאשר ביקש להתקבל ללימודים בפקולטה-למישפטים באוניברסיטה בירושלים, הוא היה מובטל מעבודה, ולא יכול היה לעמוד בתנאי השכר. מי שעזר לו, וסידר לו עבודה כמורה, היה **משה גאון**, אביו של יהורם, שהיה אז ראש מחלקת-החינוך בעיריית-ירושלים. בזכות העבודה הזאת הצליח שאקי ללמוד מישפטים.

■ יהורם גאון עצמו אירגן מסיבת הפתעה לכבוד יום-הולדתו של חבר טוב שלו, הד"ר **יורם רפופורט**. במסיבה, שהתקיימה בביתו של גאון ברמת-השרון, נכח גם איש-העסקים **שוקי פורר**, שהיה בעבר בלהקה צבאית. הוא חבר ותיק של רפופורט, רופא אף-אוזן-גרון, המנהל מחלקה זו בבית-חולים איכילוב. פורר הינחה את הערב, שבו נכחו רופאים רבים, וגם שר, יחד עם יהורם גאון, בליווי אקורדיון, כמה משירי שלישיית גשר הירקון ולהקת התרנגולים.

■ לישכתו של מנכ"ל קבוצת-הביטוח מיגדל, **עוזי לוי**, הופצצה השבוע בשפע של טלפונים, מיברקים וזרי-פרחים. הסיבה: לוי היה הראשון מבין מנהלי 21 חברות-הביטוח בארץ, אשר חשף את מאזני החברה שלו, בתקופה כלכלית קשה, כאשר הכל מנסים לדחות את פירסום המאזנים. בין המברכים היו מתחרים שלו, מנכ"לי חברות-בי-

ישראלה שטיף

הבעלים של חברת הנכסים והירידים „צוות שטיר", זוכה בנשיקה מצלצלת מגידעון ריבלין, המנכ"ל של החברה המתחרה, „כנס". זאת בניגוד לציפיותיהם של הנוכחים, שחשבו שהם אויבים.

דן עופר

בנו של מי שהיה שר-השיכון אברהם עופר, שהתאבד בראשית 1977, הוא עורך-דין ובעל בית-מלון באילת. אלי פפושאדו, מבעלי מלון „סונסטה" בטאבה, פגש בו במסיבה שערך המלונאי טוני אנגלשטיין בתל-אביב. עופר (משמאל) ופפושדו שוחחו, כמובן, על עניין טאבה.

המיכנסיים של רפול

ציון צפריר, העולם הזה

רפול
החפוצץ

עורכת תוכניות-הרדיו אתי פולק פגשה במיקרה את העיתונאי גיל חובב (27). היא לא זיהתה אותו, מכיוון שראתה אותו בפעם האחרונה לפני שנים רבות, כשהיה עדיין ילד. חובב, בנם של דרורה בן-אבי, שהיתה מנהלת התוכניות הקלות ברדיו, ומשה חובב, שהיה מנהל-הרדיו וקריין בכיר, זיהה את פולק, והיא הציעה לו להשתתף בתוכניתה שלוש מישאלות.

אחת ממישאלותיו היתה לערוך בעצמו תוכנית-רדיו, והוא בחר בנושא הקרוב לליבו: רגעי-מבוכה בחייהם של אנשים. בין השאר ריאיין את חבר-הכנסת רפאל („רפול") איתן, שסיפר שבתקופת היותו רמטכ"ל ביקר בפנטגון בוושינגטון, כשהוא לבוש מדים חגיגיים, שכללו „ג'אקט מפוחלץ".

בשלב מסויים של הביקור הוריד רפול את הג'אקט, ואז שמע (והרגיש) שמיכנסיו מתפוצצים. הוא ביקש בחזרה את הג'אקט, ונשאל אם קר לו. לא, הוא אמר, לא קר לי, התפוצצתי. בתוכנית, שתשודר בשבת הקרובה ברשת א', אחרי חדשות השעה 12, רואיינו גם ירון לונדון, אלכס אנסקי והבלשנית נירה רוסו.

רחל אבנרי, העולם הזה

אמנון דנקנר

ישב בחברת חבריו בקפה „כסית", כאשר נסבה השיחה על התצלומים שמחזיק כל אחד מהם בכיסו. עלה על כולם העיתונאי גידעון סאמט, שהחזיק בארנקו תצלום של אשתו, נעמי, בגיל צעיר. דנקנר הציג את התצלום הזה לאייבי נתן (לידו) ולשאר הנוכחים.

שובל של צרות

שובל
כולם בגבס

חבר־הכנסת זלמן שובל נפצע לפני שבועות אחדים בצורה חמורה, כאשר עסק בסקי בסנט־מוריץ בשווייץ. מחליק אחר התנגש בו, וגרם לריסוק עצם־הירך של שובל. חבר־הכנסת הישן־חדש עבר בבית־החולים המקומי ניתוח ארוך וקשה, ובמהלכו הושתלו פלאטינות לאורך רגלו.

בסנט־מוריץ היו איתו אשתו כנה, שהיתה חולה בשפעת, ושנשארה בבית־המלון, ובנו גידי, שגם הוא נשאר במלון, מכיוון שהוא נתון בגבס, והולך בעזרת קביים, כתוצאה מתאונת־סקי שהיתה לו לפני־כן.

שובל (58) טופל במשך שבועיים בבית־החולים בסנט־מוריץ, ובשבוע שעבר חזר לארץ. כרגע הוא מתאושש בביתו, ועליו עוד לעבור טיפול פיסיו־תראפי ממושך וניתוחים נוספים.

פינצ'י מור בילתה את יום הבחירות המוניציפליות, כמו אלפי אחרים מתושבי תל־אביב, על שפת־הים, בחברת בתה מאי (שנולדה בחודש מאי). כאשר ראתה שמצלמים אותה, עמדה בפוזה אופיינית של דוגמנית, והדגימה שוב מדוע היא זכתה בכינוי „הרגליים של המדינה".

שלמה בן־דויד בעלים של פאב ברמת־השרון, חגג את יום־הולדתו בפאב שלו בחברת 300 חוגגים. בשיאה של השימחה תפסו אותו כמה מחבריו, והפכו על ראשו דלי־ענק, שהכיל עשרות ליטרים של קצפת דביקה.

טוח, שהם עצמם עדיין לא פירסמו את המאזנים שלהם.

■ באחת התוכניות האחרונות של סיבה למסיבה התארח בחור בשם **חיים שוסטר**, מטעם הירחון לענייני אנתרופולוגיה וגיאוגרפיה מסע אחר, שסיפר על שהותו בסין. **ריבקה מיכאלי**, שפגשה בו לפני הראיון הטלוויזיוני, שאלה אותו כיצד הוא מסביר את העובדה שהוא נראה כמו סיני. שוסטר טען שזוהי תוצאת שהותו בסין במשך תשע שנים, ושלפני־כן היה מראהו שונה לחלוטין.

נעמי רון וזוהר אוהליאב ■

פסוקי השבוע

● **יצחק רגר**, איש הליכוד שניצח בבחירות לראשות עיריית באר־שבע, על מתחרהו המובס, איש המערך בנ"צ כרמל: „ה־מרצדס־בנץ התגלה כסוסיתא־כרמל!"

● העיתונאי **אמיר אורן** בדבר, על פסילתו של ג'ון טאואר לתפקיד שר־ההגנה של ארצות־הברית, בגין השתייה והניאופים שלו: „לשר־ביטחון יכול להתמנות רק נזיר שמיכנסיו רכוסים ובקבוקיו פקוקים!"

● **רונית סיטון**, „נערת ישראל": „אין לי נטייה להשמין, יש לי נטייה לאכול הרבה!"

● **קוראה**, במיכתב למדור הנימוסים וההליכות של חנה בבלי במעריב: „קיסם בפה – זה לא יפה!"

יהלומי ידידות

יהלום
זיגל בא

משה יהלום, האמרגן שהואשם בארבעה מיקרי־אונס, ושנדון למאסר בן שנתיים וחצי, השתחרר השבוע מבית־הסוהר, על־פי המלצת ועדת השיחרורים, אחרי שריצה 20 חודשי־מאסר.

עירעורו של יהלום על עצם ההרשעה – אין הוא מודה באשמות – ועירעורה של התביעה על קולת־העונש עדיין תלויים ועומדים בבית־המישפט העליון. עורכי־הדין המייצגים אותו הם הד"ר חיים מישגב ובנימין זיגל. עם צאתו לחופש יצר יהלום קשר עם הבדרן מוטי גילעדי ואחיו־אמרגנו אהרל'ה גילעדי, שאיתם היה בקישרי־עבודה בעבר. כדי לעודד את האמרגן המדוכא, הזמינו אותו האחים גילעדי למופע של גילעדי, וגם נתנו לו 20 כרטיסי־הזמנה זוגיים, כדי שיחלק אותם למי שהוא רוצה.

יהלום נהג לארגן בעבר, בהתנדבות, מופעי־בידור עבור המישטרה ובתי־הסוהר, וכך יצר קשרים עם קצינים בכירים. להצגה הזמין את עורכי־הדין שלו וקצינים שאיתם היה בקשר. להזמנת נענו רק בנימין זיגל והניצב (לשעבר) **שימעון סביר**, שפתח באחרונה מישרד־חקירות פרטי.

הגר אגמון (מימין) בתם של האמרגן והמראיין יענקל'ה אגמון ושל השחקנית גילה אלמגור (שניה מימין), מצאה שפה משותפת עם בתם (משמאל), של הפרקליטה פנינה דבורין (שניה משמאל) ובעלה זוהר. אחרי היכרות קצרה כבר גילו שתי הבנות שיש להן חברים משותפים.

נואיבה סיטי

אזהרה לחברי־המושב לשעבר: אל תקראו את הקטע הבא. זהו קטע קשה, מכאיב.

בשתי מילים: המושב הרוס. בתיו מוזנחים, מלוכלכים. העצים, הפרחים והמדשאות נבלו וכוסו בחול.

הקומבינאט, כך נקרא אז הבניין המרכזי, מאכלס כעת מירפאה קטנה וחנות מעופשת. הטלפון הציבורי נעקר. רק תיבות־הדואר עדיין במקומן. הבניין נקרא אל־אהראם, „הפירמידות".

משמאלו של הקומבינאט כמה חנויות קטנות, מיסעדה מיזרחית, חנות־בגדים. זהו המרכז האמיתי. רועש, פעלתני, מוסיקה צעקנית וקריאות הרוכלים, תנועה ערה של קונים.

שמו של המושב הוא נואיבה־סיטי. כאלף עובדי־ממשלה מתגוררים ב־54 בתי המושב, ותכלית הימצאותם במקום היא אחת: לקיים את הישוב הזה, שלא ידעך.

רוב התושבים הם גברים. לפני חצי שנה התחילו להגיע נשים; כמה עובדות־עירייה, מרכזנית, נשות העובדים.

עיר מצרית קטנה מתהווה כאן, במושב נביעות, והיא הולכת ומתרחבת. 72 בתים חדשים נבנו באחרונה. בעוד כמה שנים תהיה נואיבה־סיטי ותיקה יותר, מבוגרת מכל שנות המושב.

אופניים במקום גמל כמו אז, גם עכשיו. הבדואים אוהבים לרכוב על אופניים. האופניים וארגז־הפלסטיק הקשור מאחור – הם ירושה ישראלית.

חזרה לנואיבה (2): שרה ליבוביץ, תושבת נביעות לשעבר, מספרת על חוויותיה כשחזרה לשם

ואלה תולדות 11 שנותיו של מושב נביעות:

● במאי 1971 התיישבו במניפת־החוף כ־20 בחורים ובחורות. בתחילה נקרא המקום „נואיבה".•

● ב־1972 נקבע השם „נביעות". הישוב חובר לרשת־הטלפונים הישראלית. התמרים שעל החוף נרכשו מהבדווים. ההסכם היה שהנוף הוא שלנו והפירות שלהם. לכל החיים. המחיר: 20 לירות לעץ.

● בסוף 1973 נפתח גן־הילדים הראשון.

● בחורף 1974 נזרעו 75 דונם עגבניות, 60 דונם מילונים ו־30 דונם מלפפונים.

● בראשית 1975 הוחלט רישמית שנביעות תהיה מושב־עובדים. בקיץ הושלמה בנייתו של בית־האריזה.

● ב־1976 עקרו חברי־המושב לבתים החדשים. היבולים היו גבוהים, וגם הרווחים מענף התיירות היו שמנים.

● ב־1977 ניסו החקלאים ענף חדש — פרחי חרציות. נערך הפסטיבל הראשון על חוף־נביעות. הפסטיבל היה הצלחה פירסומית, אולם כישלון כלכלי.

● ב־1978 אבד שליש מיבול־המילונים. במושב היו 60 חברים ושש מישפחות של מועמדים. באוגוסט נחתם הסכם קמפ־דייוויד.

● 1979 היתה שנת הקליטה האחרונה.

● ב־1980 פרחה החקלאות. 23 חקלאים ייצרו מחזור־כספים של 60 מיליון לירות.

● ב־1981 רכשו רוב המישפחות בתים ומשקים בצפון.

● ב־1982 פרצו סיכסוכים אינסופיים בין חברי־המושב. רכוש רב נגנב

• כפי שצויין בכתבה הקודמת, הכתיב הנכון הוא נווייבע. העולם הזה שומר על הכתיב העברי שהשתבש, למרות שהוא משובש.

סטודנט מקאהיר סמח טהה היה הסטודנט המצרי הראשון באוניברסיטת תל־אביב. עכשיו הוא מדריך־תיירים בנואייבה. הבית שמאחוריו הוא אחד מבתי־המושב. בתמונה מימין: המיבנה המרכזי של המושב הישראלי. היום נמצאת בו מרפאה וחנות־ירקות.

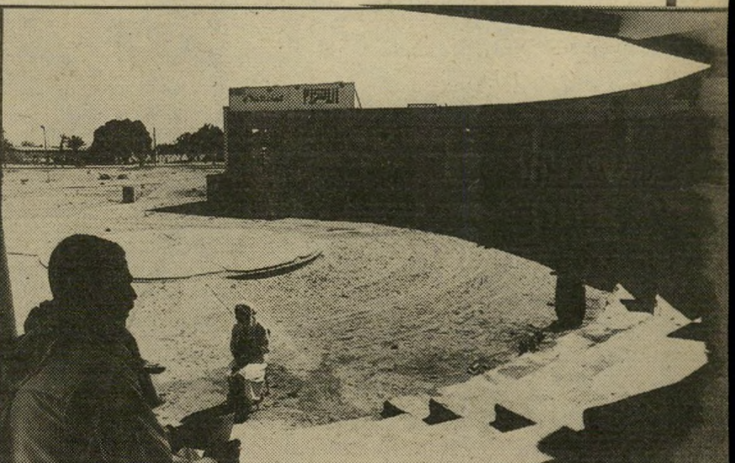

מהשדות ומהבתים. ב־22 באפריל 1982 עזב אחרון חברי־המושב את נביעות.

בספר הפרידה מנביעות כתב עידן צ'רני, אז ילד בכיתה ב': „אני מרגיש לא טוב בלב, אני מקווה שהמצרים ישמרו על המקום, ישמרו על הצמחים במקום שיהרסו אותם ושנביעות תישאר כמו שהיא עכשיו, לא מלוכלכת."

מתוך אחד הבתים יוצא סמח טהה. הוא מחזיק בתואר נכבד: הסטודנט המצרי הראשון באוניברסיטת תל־אביב. אביו היה סגן־קונסול בשגרירות מצריים, וסמח גר בשיכון־בבלי בתל־אביב ולמד באוניברסיטה כלכלה ומדע־המדינה.

כשסיים את לימודיו חזר לקאהיר. המצרים סירבו להכיר בתוארו האקדמי, בטענה שאין יחסי־השכלה בין ישראל למצריים. רק לפני שנתיים ניאותו להכיר בתואר האקרמי של טהה.

איך הוא התגלגל לכאן? „כשהגעתי לקאהיר התגייסתי לצבא," הוא מספר, „אחר־כך עבדתי בחברת ייצוא־ייבוא, ולפני שנה וחצי התחלתי לעבוד כמדריך־תיירים בנואיבה."

כשהיה סטודנט ישראלי, טייל בסיני. גם בנביעות ביקר, „ואל תבקשי ממני להשוות," הוא אומר בעברית.

● החוף והמיזנון: איפה התרמילאים?

לפעמים היה נדמה שמדינה שלמה עברה לגור שם, בחוף נביעות. כעובדת־מיזנון ותיקה חשבתי שאני רשאית להתגנדר בתואר „המאכילה של המרינה".

כולם רצו לאכול ולשתות. כל הזמן.

מרכז המושב משמאלו של המרכז הישן בנו המצרים מרכז משלהם, קטן ופעלתני. מיסעדה מיזרחית, הנקראת מיסעדתו של אל־חאג' מחמוד אבו־כביר, היא מקום־המיפלט של מעט התיירים המבקרים בעיר. בתמונה: שרה ליבוביץ ואבו־כביר ביום שבו פקדו את המקום תיירים ספורים בלבד. בעבר בילו ישראלים ותיירים מרחבי־עולם על חוף הים ובמיזנון. לאן הם נעלמו כולם!

ואם כבר שואלים, אז היכן נופשים כעת מיליוני הישראלים שנשבעו כאורזניי שבלי נביעות חייהם אינם חיים?

● תחנת־הדלק: „איש אחד, בכסא גלגלים, בנה את זה."

המיבנה עומד במקומו, בית־אבן עגול וחשוך, קצת מוזנח, קצת מלוכלך, אולם עדיין פועל כמיזנון, כחנות־מזכרות וכתחנת־דלק.

התחנה הוקמה באביב של 1972 על־ידי צבי סווט, נכה־מילחמה קטוע־רגליים. מחציתה היתה בבעלות המושב. „אלה היו נישואין שבכורח, נישואין שלא עלו יפה," נכתב בספר־הפרידה מנביעות.

אגדות רבות סופרו בכפר־הנופש על היחסים המעוותים בין סווט לחברי־המושב. המפורסמת שבהן מתארת כיצד אלי חלפון, חבר מושב ותיק, כמעט נרצח.

וכך מספרת האגדה: כשראה סווט את חלפון בתחנת־הדלק התמלא בכעס גדול. הוא חטף מחייל מזדמן רובה עוזי וכיוון אותו לעבר חלפון. „תסתלק מכאן או שאני יורה," צעק. חלפון, שהבין כי חייו בסכנה אמיתית, ברח מהתחנה בריצה מבוהלת.

את התחנה מנהל עוסאמה פאיד, צייר מצרי צעיר ומלא שימחת־חיים. „חמש שנים אני נמצא כאן," הוא אומר, „ויש לי הרבה חברים ישראלים, מיכאל מאילת ומשה מירושלים. המיבנה הזה יפה, ולפני שנה ביקר כאן איש, בכסא־גלגלים, שאמר שהוא בנה את זה."

צבי סווט, היום גר בתל־אביב: „המצרים סיפרו לתיירים שזה בניין עתיק, מימי הצלבנים. כשאמרתי לצייר שאני בניתי את זה, הוא נדהם.

„הביקור שלי שם לא היה מרנין. נביעות היא הבית הראשון שלי. אני מת על המקום הזה. בשבילי נביעות אפילו יותר חשובה מירושלים, ואני חושב את עצמי לפטריוט. ופתאום אני בחוץ, ואיזה צעיר מצרי הוא בעל־הבית, והוא עושה לי טובה שהוא מדבר איתי. וזה שלי, בעצם. כל אבן הכרתי במיבנה.

„זו היתה חוויה קשה. תכננתי להישאר שם שבוע. אני כותב תסריט על נביעות, ורציתי לשחזר לי בראש את המקום. ברחתי אחרי יומיים."

● נואיבה־סיטי: עיר־נמל גדולה

עיר מודרנית האמורה להפוך לעיר־נמל גדולה. היא נמצאת דרומית לכפר־הנופש, סמוך לשבט המוזיינה. שלט גדול על הכביש הראשי מפנה אל נמל־נואיבה ואל שדה־התעופה. כביש חדש, רחב, מוליך עד לנמל.

צילם: ציון צפריר ■

(המשך בעמוד 24)

אל תעקור נטוע! רשום באותיות דהויות על גבו של שלט־דרכים ישראלי שנותר בשטח. שילטי־דרכים וכמה שלטים כחולים, המצביעים על מיקומם של תחנת־דלק וטלפון ציבורי – אלה שרידי השילטון הישראלי בנואיבה.

ובכמויות אדירות. טונות של קוקה־קולה, פיתות, שוקו וצ'יפס מכרתי שם, בקדחתנות רבה.

„תלכו לים, להשתזף ולשחות," צעק פעם אחד מעובדי־המיזנון על קבוצת ישראלים, שהתנפלו עלינו כאילו מעולם לא טעמו פיתה וצ'יפס. „באתם הנה כדי לבלות, לא בשביל להתפטם!"

הזוועה הכי גדולה התרחשה בחגים. בעיקר בפסח. מיליונים של מבקרים צבאו על המיזנון. אז התגלה הישראלי המצוי בכל כיעורו. צרחן, זללן, אנוכי, נודניק.

אנחנו, העובדים, פיתחנו סוג מיוחד של סאדיזם. „לא תקבל כלום עד שלא תגיד בבקשה," היינו אומרים לפראים שבין הנופשים. אוי, כמה נעים היה לשמוע איך הם אומרים תודה ובבקשה: מסננים את זה בכעס, בגועל, אבל בחוסר־ברירה. שהרי מוטב להיות מנומס לרגע, מאשר להישאר רעב.

או שהיינו מעמידים אותם בתור מסודר, בשורה ישרה. הגדיל לעשות סטודנט־לרפואה, שאת חופשותיו בילה במיזנון־נביעות. פעם חילק מיספרים לממתינים בתור. „ככה הוא מתאמן לקראת עבודתו העתידית בקופת־חולים," לחשו הרשעים.

אבל גם זה עדיף בעיני על מיזנון ריק. וזה מה שראיתי עכשיו, ובכאב.

המיבנה קיים. הספסלים, הכסאות. והכל ריק. בחוף הצמוד למיזנון בנו המצרים אוהלים ובונגלו. הכניסה בתשלום. איש לא בא. גם הדיונות שוממות.

זוג איטלקי הגיע מקאהיר דרך שארם־אל־שייח'. נקלע לנואיבה בעצת חבר. במיקרה. באיטליה לא שמעו על נואיבה. לא הם ולא חבריהם. „באמת, פעם היו כאן המון צעירים מכל העולם?" הם תמהים.

באמת. ולאן הם נוסעים עכשיו, התרמילאים שגדשו את חופי נביעות, שהיו חופשיים ועירומים, שהביאו איתם הרבה סמים ושימחת־חיים?

טבור העולם הערבי זוהי המעבורת העוברת בין נמל נואיבה לעקבה. השליטה המצרית בנואיבה חיברה את חלקי העולם הערבי שהיו נפרדים, בשנות השילטון הישראלי. כך אפשר להגיע עכשיו מקזבלנקה לבגדד מבלי לעזוב טריטוריה ערבית.

האם צריכים חברי־הכנסת להתלבש בצורה "יצוגית"? ומה הם לובשים באמת? "העולם הזה" ערך סקירה במיזנון הח"כים, והוא מחלק ציונים

תצוגת־אופנה בכנסת

ה אחדות הלאומית הזאת עושה כנראה משהו לחברי־הכנסת. לא רק אחידות־דעים, אלא גם אחידות־מל־

חלון ראווה
אילנה מאירי

בושים. וכמו בדיעות, כן באופנה, ח"כי־נו מצטיינים בבינוניות־משהו.

פעם אפשר היה להבדיל בנקל — מפא"יניקים בעלי צווארון פתוח וג'קט אתא, חרותניקים לבושים במיטב המ־סורת של ורשה של שנות ה־20. היום זה כבר שונה. כולם יוצאים לאותן הש־ליחויות, קונים באותן החנויות — אלכסנדרס בניו־יורק, מרקס אנד ספנ־סר בלונדון. ואם האש"ל מרשה, אז הם נכנסים לגאלרי לאפייט בפאריס ושאר יעדי הנסיעות הממלכתיות. כתוצאה מכך יש חבורה של רוני ביילינים ודדי אולמרטים.

חרדי־עין טוענים שבכל זאת ניתן ללמוד משהו מרזי־הלבוש.

אנשי השמאל, יש אומרים, נוטים לסוודרים, נעלי־ספורט, ולקסרי־הרו־אי ביניהם יש מישקפיים עגולים — סטייל שלום עכשיו, ששאלו מג'ון לנון.

בימין, בעל ריבוי עורכי־הדין, יש נטיה קלה לחליפות כהות ולעניבות.

רק סיעות הימין הדתי שומרות על מסורת מימים־ימימה. **מנחם פרוש**, למשל, לא שינה דבר בלבושו מאז ה־בר־מיצווה שלו, ובמשך אי־אלה תקו־פות־כהונה הוא מחליף את חליפתו השחורה (לחליפה שחורה אחרת) רק לשבת.

אולם, ביום־שני ירושלמי חורפי, מתגלה במיזנון הכנסת, מקום־המיפגש לכל הסיעות, הרוחות והשדים, מיזוג־חליפות הנראה כמעט מוחלט.

הח"כים התחלקו לא לפי אידיאו־לוגיה, אלא לפי ארבע קבוצות־אופנה על־סיעתיות.

יוסי שריד (עם דדי צוקר)
כמו מדים

רובי ריבלין
לפי הנוחיות

קבוצה ראשונה: מתגנדרים

ה מתגנדרים. **יש** לציין שהגינ־דור הפרלמנטרי הישראלי אינו מספיק בכדי למקם את ח"כינו בראש רשימת המיטיבים להתלבש. האלגנ־טיים שביניהם — עדיין נראים כמו פקידי־בנק בניו־יורק. אבל אצלנו הם נחשבים לאלופי־האופנה.

בקבוצה זאת מופיעים **דן מרידור** **ואהוד אולמרט** מהליכוד. שניהם בחליפות אפורות ובחולצה לבנה. מרידור בעניבה ארומה־כתומה ואול־מרט בירוקה.

חבר־כנסת חדש, **שאול עמור,** הופיע בחליפת־צמר משובצת שחור־לבן שקנה בלונדון. לחליפה התאים חולצת־פסים־דקים באותם הצבעים, ועניבה בעלת הדפס קטן. לדבריו, אשתו היא שהתאימה את כל האנ־סמבל. לשאלתי אם את בגדיו הוא רוכש תמיד בחו"ל, הצהיר שבדרך־כלל הוא מעדיף תוצרת כחול־לבן.

המערך מיוצג בקבוצה זו על־ידי **שימעון שיטרית,** בחליפה אפורה של שלושה חלקים, כיאה לאדם המור־גל בהופעות בבתי־מישפט. לבושו היה הכי־פרלמנטרי, ונראה שהוא מתייחס אל עבודתו ברצינות. האחרים בקבוצה זו נראו חיקויים של הראשונים, ואין טעם לפרט, מלבד **מיכה חריש,** של־בש חליפה אפורה שנרכשה לפני 30 שנה, כשהמיכנסיים רחבים במכפלת וקצרים באורכם.

שאול עמור
אשתו התאימה

שימעון שיטרית
הכי פרלמנטרי

קבוצה שניה: ספורט־אלגנט

ז והי קבוצת הספורט־אלגנט גם. פה יש מי שהצליח להעביר את רוח העניין, ומי שפחות.

המשותף לקבוצה זו: ג'קט־הטוויד בצבעים של שחור־לבן.

אצל **משה ניסים** הפך הג'קט סימלו האופנתי (תן לתעשיית הבגדים קצת להרוויח!).

מיכאל בר־זוהר צריך לעיין מעט בחוברות־האופנה, ואז יגלה שה־מיכנסיים כבר לא כל־כך הדוקים.

רן כהן שייך גם הוא לקבוצה זאת. אולם מבט קפדני יותר משך את עיניי אל רגליו, ושם הסתבר שהח"כ נועל נעלי־ספורט לבנות, המתאימות יותר למיגרש־הטניס מאשר לזירה הפרלמנ־טרית.

שלושה חברי־כנסת אלה נראו, לפחות, אם לא כפרלמנטרים אז כאו־פנתיים. אבל היו אחרים השייכים לק־בוצת הספורט־אלגנט, שזיעזעו את עיניי הרגישות.

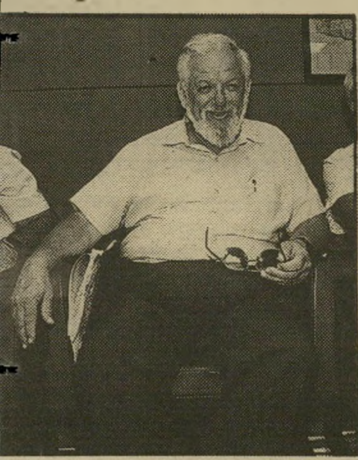
יאיר צבן
ראווה לממדים

ביניהם **יעקב צור,** בעל אותו ג'קט־טוויד ומיכנסיים שחורים, כש־חולצתו הפתוחה מגלה חזה שעיר!

גידעון גדות החביב בחליפה אפו־רה ובחולצה תואמת, שנראתה כאילו היא עומדת להתפרק אם יקח נשימה עמוקה. יש מה לעשות בנידון — רכי־שת מילתחה במידה יותר גדולה, או

דן מרידור
כמו פקיד בנק בניו־יורק

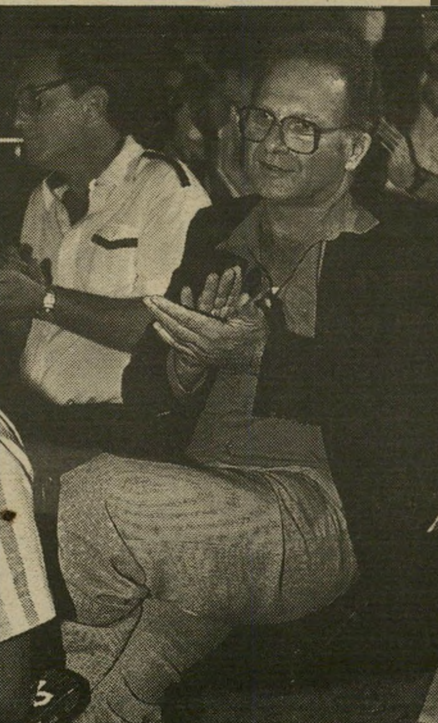
מיכה חריש
לפני 30 שנה

משה ניסים
ג'קט כסמל

יעקב צור
חזה שעיר

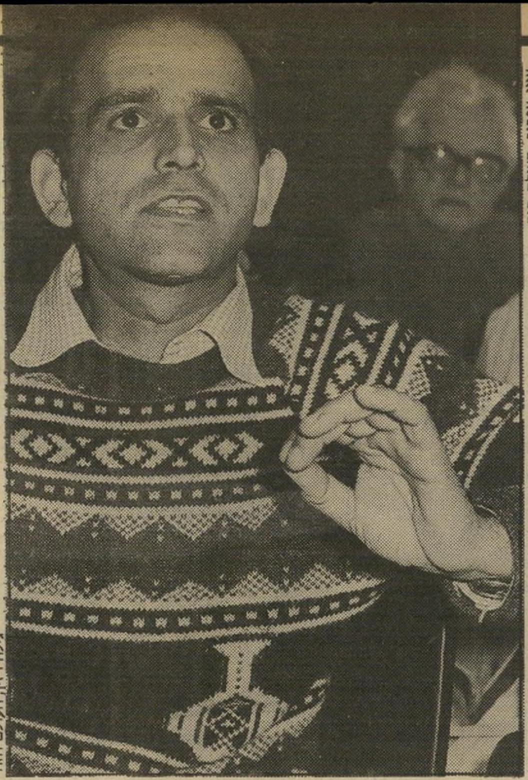

רן כהן
למיגרש הטניס

גידעון גדות
נשימה עמוקה

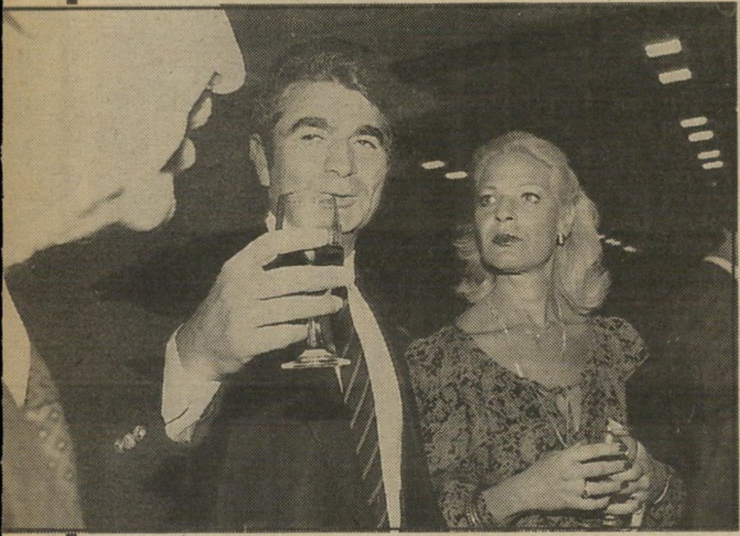

מיכאל בר־זוהר
לעיין בחוברות

מנחם פרוש
מאז בר־המיצווה

פשוט דיאטה — זה הרבה יותר זול ובריא.

קבוצה שלישית: סוודרים

זוהי **קבוצת** הסוודרים, שכמעט כולה מורכבת מאנשי־השמאל. ח"כים אלה נראו כמו ילדים המתארגנים לטיול של בית־הספר. ביניהם ניתן למצוא את **יוסי שריד**, בעל הסוודר הכחול־כהה הניצחי שלו, המשמש לו כמדים; **יאיר צבן**, באפודה בגוונים סגלגלים, שהציגה את מימדיו לראווה, ו**אברום בורג**, שעקב גילו הצעיר גילה התמצאות בשטח־האופנה כשהופיע לכנסת בסוודר בגוון של ירוק־כחול בהיר. **רובי ריבלין**, חרותניק מושבע השייך גם הוא לקבוצה זו, הופיע בסוודר שחור ופסים ציבעוניים. ריבלין הסביר שהוא מתלבש לפי הנוחיות. יש לי רק עצה ידידותית אחת — אין לתת לגופיה הלבנה להציץ מתחת לחולצה — זה כבר נוח מדי.

קבוצה רביעית: המיקריים

זו **מורכבת** מאנשים שנראו כאילו הגיעו לכנסת לשעה קלה. דוגמה בולטת היתה **גאולה כהן**, שאין לה אומנם תיק בממשלה הנוכחית, אך היא נראתה כאילו חסרים בידה שני תיקי־קניות לשוק. כהן לבשה חולצה שחורה רקומה ריקמה ערבית וחצאית שחורה — שני החלקים נראו מקומטים, ורק הנעליים שנעלה נראו אופנתיות ומאוד לא התאימו להופעתה הרשלנית.

רפאל איתן, שדרכו הפוליטית נפרדה מזו של גאולה כהן, נשאר צמוד אליה מבחינה אופנתית. רפול נראה כאילו הגיע לכנסת ישר מהרפת, כשהוא לבוש בסוודר ישן בעל פסים רחבים, צמוד, בעל רוכסן, ומיכנסיים שקנה בערך בבר־המיצווה של פרוש.

בכנסת מרבים לדבר על צר־השעה, אך ממעטים כנראה לחשוב על צר־האופנה. האנשים האלה נבחרו כדי לשמש דוגמה, אבל בשום פנים ואופן אינם יכולים לשמש דוגמנים.

גאולה כהן
בדרך לשוק

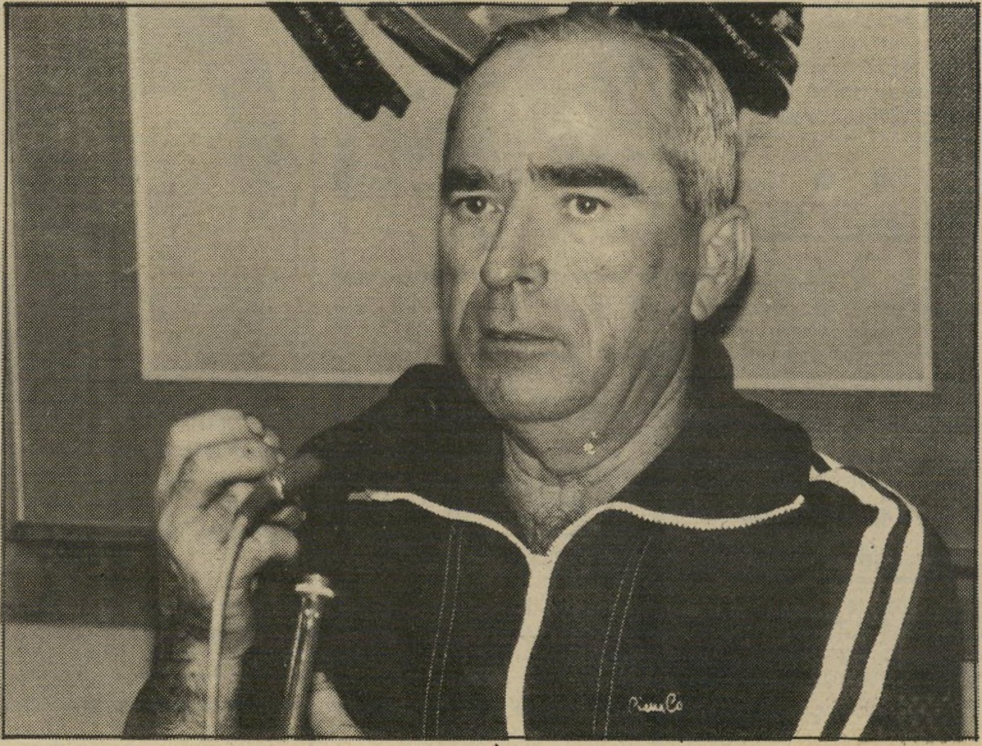

רפאל איתן
ישר מהרפת

אתה והשקל

מאת יגאל לביב

בצלאל מיזרחי קנה את „מלכת שבא"

איל־המלונות **בצלאל מיזרחי**, בעל רשת גני־שולמית, קנה את המלון מלכת שבא באילת. המלון, מהוותיקים במקום, שנועד להריסה, הוא בעל שטח של 22 דונם בלב אילת. המוכרים הם משקיעים פרסיים, והמחיר עולה על ארבעה מיליון דולר.

מיזרחי מנהל בהצלחה רבה את מלונו, גני שולמית, באילת, בתפוסה של מעל ל־90%. גירסה לא מאושרת מסרת כי **אלי ספושדו**, הבעלים לשעבר של סונסטה, שותף עם מיזרחי ברכישה. בעבר היו השניים שותפים בעיסקי־בנייה באילת.

מיזרחי ופפושדו מעורבים גם בפרוייקט אוניית־ההימורים המפוארת באילת. היזם, **יוסי טיסונה**, יחד עם מיספר משקיעים, השקיע כמיליון דולר ברכישה ובשיפוץ אוניית־נוסעים, שתהפוך לקזינו צף. האונייה היא בעלת תכולה של 400 איש. לבאים להמר בה יוצעו שרותי־האירוח של סונסטה וגני שולמית.

מלונאי מיזרחי
גם הימורים

משגיחי הכשרות בודקים אשפה

שיטות־הפיקוח של משגיחי־כשרות נחשפו במהלך מישפטו של בעל מיפעל פיקנטי, **משה ברש**, נגד שילטונות מס־ההכנסה. מס־ההכנסה ניסה לערער את אמיתות סיפרי החברה, המייצרת, בין השאר, סלטים, בטענה כי ייצרה ומכרה יותר סלטים מכפי שהצהירה.

כדי לסתור טענה זו העלה פרקליט פיקנטי, הד"ר **יעקב ויינרוט**, את משגיחי־הכשרות במיפעל.

חקירת אחד מהם, החולה אנושות, התנהלה בביתו. השופט **אריה הגין** בא עם כבודת בית־המישפט לדירת המשגיח. המשגיחים העידו כי כמויות הביצים שהכשירו לעשיית הסלטים היו תואמות לכמויות המוצהרות בספרים.

התובעת ניסתה לטעון כי ייתכן והמיפעל שובר ביצים בשעות־הלילה, כאשר אין המשגיחים רואים זאת.

אז סיפרו המשגיחים כי על־פי הוראת הרבנות הם בודקים באופן קבוע ושיטתי את פחי־האשפה של המיפעלים, כדי למנוע מעשים כאלה...

דו"ח ורקר: לחייב דיווח כללי למס־ההכנסה

תזכיר מפורט לשר־האוצר, שהוכן על־ידי רואה־החשבון **יעקב ורקר**, מראשי לישכת העצמאיים, תובע יישום המלצות ועדת־ששינסקי לגבי חובת־דיווח למס־ההכנסה של כלל האוכלוסיה.

לפי התזכיר, יש כיום במס־ההכנסה 350 אלף תיקים, מהם 220 אלף עצמאיים והיתר שכירים בעלי הכנסות גבוהות או נוספות. בתזכיר נטען כי מיספר־התיקים אינו אמיתי, מכיוון שכל בעל כולל כיום בתיקו גם את הכנסות אשתו, וכן להיפך.

לפי התזכיר יש כיום 600 אלף עובדים, עצמאיים ושכירים, המרוווחים למס־ההכנסה ב־350 אלף תיקים.

התזכיר דוחה את נימוקי נציב־מס־הכנסה, **יאיר רבינוביץ**, נגד יישום המלצות הוועדה, ומגדיר אותן כלא רלוונטיות. הנציב טוען כי החלת חובת־דיווח־כללית תגרום ליצירת 1.6 מיליון תיקים, דבר שיביא לסירבול שלא ניתן להתגבר עליו.

ורקר מציע ליצור ארבעה סוגי־דיווחים.

● קצר ותכליתי, חתום בידי המצהיר, הקובע כי פרט למשכורת ממקום־עבודה שיצויין בטופס אין לו כל הכנסות נוספות.

● מפורט יותר, ייחתם על־ידי מי שיש לו הכנסה מיותר ממקור אחד, כאשר מכל ההכנסות נעשה ניכוי־מס במקור.

● דו"ח שיינתן על־ידי בעלי הכנסה עיקרית ממשכורת, והכנסה נוספת שלא משכר.

● דו"ח במתכונת המלאה הנהוגה כיום, שיינתן על־ידי מי שלא מתאים לשלושת הסוגים הקודמים.

לדעת ורקר, רק בדרך זו ניתן להכניס למעגל־המצהירים מאות אלפי מפרנסים, שעד היום לא נדרשו להגיש דו"חות. לדבריו, לא ייתכן שיש בישראל רק 350 אלף בעלי־הכנסות, כמיספר התיקים כיום במס־ההכנסה.

ירידה דראסטית בפירסום

סכום מודעות־הלוח באינטשים בעיתונים, בינואר 1989 לעומת ינואר 1988, מראה כי בידיעות אחרונות יש ירידה של 35% בערך, ואילו במעריב וקבוצת הארץ ירידה של 10% עד 15%.

הנתונים הם לגבי מודעות־לוח, ומשקפים את המיתון במשק, הגורם להקטנת הפעילות הכלכלית והצורך בפירסום.

ההפרש בירידה בין ידיעות אחרונות לבין יתר העיתונים מוסבר בכך שהעיתון גם נהנה, בזמן הגאות, מכמות גדולה יותר של פירסום, ואילו בשפל הוא נפגע יותר מאחרים.

היכן היה רבין?

במדור תשקיף בהעולם הזה (1.3.89) פורסם כי יצחק רבין יצא להרצאה מטעם הקרן הקיימת בז'נבה, ורק אחרי פנייה של סיריל סטיין, מראשי הקרן הקיימת באנגליה, נאות לבוא להרצאה גם בלונדון.

ציון צפריר, העולם הזה

יצחק ולאה רבין בהלוויית עמירם ניר
חופשת־סקי בגשטאד, שווייץ

אולם רבין ורעייתו נעדרו כשבוע. במשך יתר הזמן שהו בחופשת־סקי בעיירת־הסקי גשטאד, בשווייץ, מהיקרות בעולם. הם הוזמנו לשם על־ידי חברים מאמריקה, שיש להם בית במקום.

מי מתנכל למכוניתו של שניצר?

אלמונים חיבלו פעמיים במכוניתו של נשיא בורסת־היהלומים, **משה שניצר**, כשחנתה ליד ביתו. בשתי הפעמים נופצו החלונות ונגרם הרס במזיד למנגנון־ההגה ולחלקים שונים במכונית.

לא היה כל ניסיון להסיע את המכונית, ונראה כי מטרת המעשים היא חבלה במזיד.

המישטרה, החוקרת את המיקרים, חושדת ביהלומנים שהורחקו באחרונה מבניין־הבורסה, ואשר יש להם קשרים עם העולם התחתון.

נשיא שניצר
חבלות בהגה

אפשרות להדחת אלי לנדאו

אם יוגש כתב־אישום נגד ראש עיריית־הרצליה, **אלי לנדאו**, הנחקר כימים אלה על חשד בהעלבת שוטרת ותקיפתה, ואם יורשע, לא יכול להמשיך לכהן כחבר־מועצה וראש־עירייה בהרצליה. העבירה שעליה הוא נחקר היא עבירה שיש עימה קלון, ולפי החוק מי שהורשע בעבירה שיש עימה קלון אינו יכול לכהן כראש או כחבר רשות מקומית. בגלל חוק זה נבצר **משמואל רכטמן** המנוח להמשיך ולכהן בעיריית־רחובות.

ראש־עירייה לנדאו
חשד לתקיפת שוטרת

גורמים המקורבים לנושא סבורים כי לנדאו יצליח לשכנע את המישטרה והפרקליטות שלא להגיש כתב־אישום.

בזמנו התלונן הממונה־על־המחוז בתל־אביב נגד ראש עיריית תל־אביב, **שלמה להט**, על שקרא לו שרץ, ובמאמצים מרובים הצליח להט לגרום לביטול התלונה — שאילו היתה מוגשת, היתה עלולה לגרום להדחתו.

ספקטור — מותחן מעולה

הפרשן הכלכלי **שלמה פרנקל** הוציא בימים אלה לאור מותחן בשם ספקטור, הנקרא בנשימה עצורה. המותחן הוא על עלילת־רצח שיקרית בצמרת המוסד, הלקוחה מאירועים שקרו בישראל.

הספר כתוב היטב, עם קורט הומור, ומראה כי **לבתיה** (רצח בשבת בבוקר) **גור** נוסף מתחרה רציני במותחנים.

תמרורים

אין קיפוח לנשים

נחוג ◆ באוסלו, יום־הולדתה ה־50 של **גרו הרלם ברונטלנד**, ראש ממשלתה של נורבגיה זה ארבע שנים ואחת מארבע הנשים בעולם בתפקיד ראש־ממשלה. ברונטלנד, בתו של מי שהיה שר־הגנה, היא רופאה במיקצועה, אם לארבעה בנים, ונשואה, למרות היותה מנהיגת מיפלגת־העבודה, לאחד מראשי השמרנים דווקא. ברונטלנד היתה לשרה (לאיכות־הסביבה) בראשונה בגיל 34 ולראש־ממשלה, בראשונה, בגיל 41 והיא גם מקפידה שלא לקפח את חלקן של הנשים בממשלתה: שמונה מבין 17 שרי ממשלתה הן שרות.

● ● ●

שוטר צבאי ומחנך

מונה ◆ לקמצ"ר (קצין מישטרה צבאית ראשי), **תת־אלוף שלום בן־משה** (41), יליד תימן, שעלה ארצה

יובל נבון, דובר צה"ל

תת־אלוף בן־משה
סתימן לאנטבה

בגיל שנה. בן־משה, אב לשניים, הלומד בשעותיו הפנויות לתואר שני במינהל־חינוך, הספיק ב־20 שנותיו בצה"ל להשתתף במיבצע אנטבה, להיות מג"ד בחטיבת גולני והיה, עד לאחרונה, סגן מפקד יק"ל (יחידת־הקישור ללבנון).

● ● ●

מדוע הן מזמרות

נהרג ◆ בשרידאן שבמדינת אורגון האמריקאית, משלא נפתח מיצנחו, עת צנח מגובה 850 מטר, בגיל 59, **רדש פייר שארמה**, בעל השיא העולמי במיספר הצניחות שצנח (14,650 צניחות במשך 30 השנים האחרונות). שארמה נהג לומר, כי „רק צרללי־השחקים יודעים מרוע הציפורים מזמרות!"

● ● ●

סגן, סופר, סרטן

נפטר ◆ בברמן, גרמניה, מסרטן־הגרון, בגיל 74, **האנס הלמוט קירסט**, סופר גרמני, שנודע ב־46 ספריו, רבי־מכר כולם, שתורגמו ל־28 לשונות ושריקעם גרמניה בשנות היטלר. סיפרו המפורסם ביותר של קירסט, אשר שירת במשך 12 שנים כקצין־קבע (בדרגת סגן) בוורמאכט הגרמני: ליל הגנרלים.

● ● ●

דבר אל הבהמה!

נפטר ◆ בווינה, בגיל 85, **קונראד לורנץ**, רופא, זואולוג וחוקר־התנהגות, חתן פרס־נובל לרפואה (1973) על מחקריו בהתנהגות בעלי־חיים. לורנץ, שנודע בעבר בדיעותיו הנאציות והגזעניות, התפרסם ברב־המכר שלו, וידבר אל הבהמה. תמצית התיאוריות המדעיות של לורנץ: על־מנת להבין התנהגות בני־האדם, יש להבין התנהגות בעלי־החיים.

● ● ●

כפית ב־100 אלף

עוצבה ◆ במארסיי, צרפת, על־ידי **ז'ילבר דונאדיי**, צורף־תכשיטים במיקצועו, הכפית הקטנה ביותר בעולם. הכפית, לעיצובה הקדיש דונאדיי 300 שעות־עבודה, עשויה כולה זהב 18 קאראט ושזורה 440 יהלומים ויוצרה מבקש עבורה 350 אלף פרנקים (כ־100 אלף שקל).

הקצבות מטבע זר שנמכרו בשוק השחור. הפצת ערבויות מזוייפות. שימוש בדרכונים מזוייפים. חטיפה ומסע איומים והפחדות — מזימה בינלאומית וסיפור מדהים

נוכלים

„ה נתבע ג'ורג' סננג'יפר הוא נוכל בקנה־מידה בינלאומי, אשר הונה והפיל בפח אנשים תמימים רבים, וביניהם התובע!" כך טוען עמיקם רם, בעל מיסעדת הנוקד מכפר־תבור, בתביעה כספית שהגיש נגד סננג'יפר, אחותו ז'קלין וגיסו נדר אג'האני.

המיסעדן מכפר תבור דורש שסננ־ג'יפר יחזיר לו סכום של 340 אלף ש"ח, שאותם הילווה לו, לדבריו.

אלא שכתב־ההגנה של סננג'יפר מגלה מערכת של נכלים בינלאומיים, שבהם השתתף, לדבריו, גם המיסעדן וחברו הטוב, דויד דומני.

מספר סננג'יפר: „היכרתי את עמיקם רם לפני חמש שנים, ומאז היו לי איתו ועם אדם נוסף בשם דויד דומני, שהוא עבריין ידוע וידידו האישי של רם, פעילויות כספיות משותפות בארץ."

פירוט הפעילויות הכספיות של השלושה הוא מרתק במיוחד. מסתבר כי רם ואשתו נוגה הקימו חברה בשם צאן החיבור בע"מ, שהתכוונה לקנות בשווייץ ציוד יקר למחלבות. לשם־כך התקשרה עם חברה שווייצית, שהיתה בבעלותו של סננג'יפר, וקיבלה מהאוצר הקצבת מטבע־זר בסך 400 אלף דולר. מכיוון שההזמנה היתה פיקטיבית, הוצא המט"ח לשווייץ, חזר משם לארץ במזומנים, ונמכר בשוק השחור בחנותו של דומני, ברחוב הגדוד־העברי בתל־אביב.

מאחר שהעיסקה הראשונה נשאה רווחים יפים, החליטה החבורה להמ־שיך. העיסקה השניה בוצע על־ידי חב־רה בשם קרדינאל תעשיות פלסטיק בע"מ. החברה הזמינה ציוד משווייץ למיפעל־פלסטיק, וקיבלה הקצבת מט"ח בסך שני מיליוני דולר. גם הפעם חזר הכסף לישראל, ונמכר בשוק הש־חור.

איראן ותורכיה

כל העיסקות מומנו, לדברי סננ־ג'יפר, על־ידי רם ודומני, והוא עצמו לא נשא בכל אחריות כספית. כל

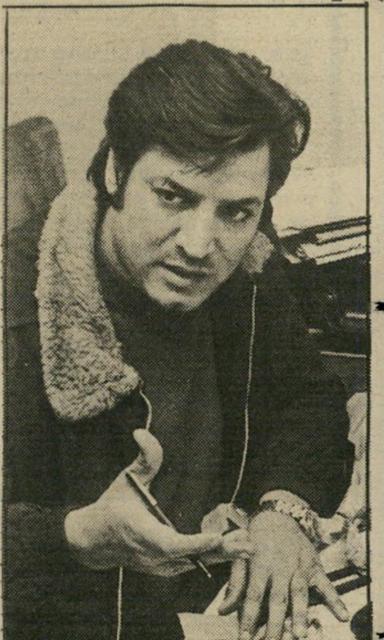

חוקר דדון
„הוא הזעיק את עורך־הדין..."

זמן שהעיסקות נשאו רווחים, לא היו חילוקי־דיעות בין השותפים.

אלא שהעיסקה השלישית לא נשאה רווחים. הפעם יצאו השותפים משיגרת העיסקות הקלות וניסו להוציא מאיראן רכוש וכספים השייכים לפליטים שברחו משם, ביניהם גם למישפחתו של סננג'יפר.

בתיכנון העיסקה הושקע סכום של 130 אלף דולר. השותפים נזקקו למיסמכים מזוייפים, לשיחודם של פקידים שונים ולכניסות ויציאות מתורכיה לאיראן וחזרה. בגלל סיבות טכניות, לא יצאה התוכנית לפועל, וכל הכסף שהושקע בה ירד לטימיון.

האשה הוחזקה כבת־ערובה, הבירונים איימו על חיי הבעל — וכל אחד מהם רצה לרמות את האחרים. אילנה אלון מדווחת

התוכנית הבאה, שהיתה אמורה להחזיר לשותפים את הפסדם מעיסקת איראן, התבססה על הפצת ערבויות בנקאיות מזוייפות בישראל. את הערבויות הדפיסו בתורכיה, והן היו אמורות להגיע לישראל דרך שווייץ. כדי לפקח על העבודה נסע רם לתורכיה למשך שלושה ימים, והוצאותיו שם שולמו על־ידי סננג'יפר. כאשר הגיעו הערבויות לישראל, בפברואר 1988, הן לא נמסרו לכתובות השותפים, אלא לכתובתו הפרטית של סננג'יפר. „עשיתי זאת מכיוון שרציתי שהערבויות לא ייצאו מתחת שליטתי, משום שעדיין לא הייתי בטוח ושלם עם עצמי, אם אני הולך לבצע את חלקי בתוכנית," הסביר סננג'יפר.

הוא חזר לישראל בדרכון מזוייף בעיקבות הערבויות המזוייפות. בארץ היה אמור להיפגש עם שותפיו, אך החליט לדחות את הפגישה. „החלטתי סופית לבטל את העיסקה, ולא רציתי להיפגש איתם במשך שבוע או עשרה ימים, כדי לתת להם לעכל את העניין, וגם להרוויח זמן כדי שאוכל לעזוב את הארץ ולחזור בדרכון האמיתי שלי."

בעוד סננג'יפר מתחבא במלון שרתון בתל־אביב, נפגשה אשתו, חני, עם עמיקם רם ואמרה לו שבעלה כבר עזב את הארץ. רם הודיע לה כי ידוע לו שבעלה נמצא עדיין בישראל, מכיוון שהוא הציב אנשים בנמל־תעופה בן־גוריון, כדי למנוע את יציאתו מהארץ. הוא דרש מהאשה שתגלה לו את מקום מחבואו של בעלה, ואיים כי יחזיק בה נגד רצונה עד שתגלה את מקום־המיסתור.

„מכאן התחיל מסע איומים והפחדות נגד אשתי במשך שלושה ימים... עד שגיסי וידידי הצליחו לשחרר את אשתי, בשעה 4 לפנות־בוקר. לבקשתי, היא יצאה מיד מהארץ, עוד באותו בוקר, ונסעה ללונדון, כדי לשמור על חייה, שהיו בסכנה ממשית עקב איומי רם."

„כולי דם"

בלית ברירה נפגש סננג'יפר עם רם, והסתבר לו כי ביטול עיסקת הערבויות המזוייפות תגרום לרם בעיות כספיות גדולות. רם דרש פיצוי בסך 200 אלף דולר. הוא הסביר כי 20 אלף דולר הם הוצאות ששילם לחוקר הפרטי, אלי דדון, כדי שיחפש את סננג'יפר.

אלי דדון הוא כיום בעל מישרד לחקירות פרטיות. בעבר היה איש־מישטרה מוכשר וידוע בתיחכומו. אחרי פרישתו מהמישטרה עזב את ישראל ונסע לארצות־הברית. כאשר חזר משם פתח מישרד־חקירות, והתפרסם כאשר נפגע בתאונת־דרכים יחד עם בת־שבע אהרוני, אשתו של רחמים („גומדי") אהרוני. מאז פעל להשגת גירושיה של בת־שבע, ואף העסיק אותה במישרדו.

דדון הוא אדם גדל־גוף ובעל לשון בוטה.

סננג'יפר: „לאחר שראיתי שאין שום דרך אחרת, ושמעתי את האיומים של רם, הייתי בטוח שהוא מסוגל לבצע את האיומים שלו, לאור המצב הכלכלי הקשה שבו היה שרוי. על כן הסכמתי לשלם לרם ולדומני 200 אלף דולר, ולסגור את הפרשה.

„השיחה בינינו היתה פרטית, ול־נוכחים הסברנו כי מדובר בסיכסוך כספי על סך 200 אלף דולר. בתום הפגישה ירדנו — רם, אלי דדון, נדר אג'האני (גיסו של סננג'יפר) ואני למ־טה, ושם חיכו לנו שיבעה־שמונה ביר־יונים, בשלוש מכוניות. הוסבר לי כי אלה הם האנשים שחיפשו אותי בנת־ב"ג.

„רם הכין חוזה־הלוואה בכתב־ידו, שבו אני מתחייב להחזיר 200 אלף דולר שקיבלתי, כביכול, כהלוואה מא־חיו של רם.

„אחרי שחתמתי על החוזה ביקשו רם ודדון שאמציא להם ערבויות מתאימות. משלא הסכמתי לערב איש מבני־מישפחתי בתור ערב, איימו עלי רם ודדון בסכין ואקדח, והסבירו לי חד־משמעית, על־ידי כמה וכמה פגיעות גופניות, שלא אצא חי אם לא אמציא ערבויות.

„למחרת בבוקר התקשרתי עם גיסי ואחותי, והסברתי כי חיי כולנו בסכנה, אם הם לא יחתמו כערבים על החוזה הפיקטיבי. אלי דדון הזעיק את עורך־הדין אריאל שריג, כדי שיכין חוזה וידפיסו."

(אריאל שריג, עורך־דין מרחוב פרי־שמן בתל־אביב, התפרסם לפני שנה, כאשר נעצר כחשוד בהוצאת כספים משאול נחשון, אדם דתי שבנו נחטף על־ידי אשתו. לעניין היה קשור גם רחמים אהרוני, ששריג היה תקופה מסויימת עורך־דינו לענינים אזרחיים.)

„עורך־דין שריג ישב במעצר זמן מה קודם לכן, כחשוד בסחיטה ובי־איומים. הוא הופיע בחדר־המלון שבו הוחזקתי, והחתים אותי על חוזה, כאשר כולי דם." הצהיר סננג'יפר.

בת־ערובה

אחרי שחתם על החוזה והער־בויות, שיחררו רם ודדון את הבירייונים, שהיו איתם בחדר, ואז הת־חילו לשכנע את סננג'יפר להמשיך בעיסקת הערבויות המזוייפות. „החל־טתי לתת להם הרגשה כי אני הולך לשתף פעולה איתם, ואולי בדרך זו אצליח להשתחרר מהם." אולם רם הציב תנאים לשיחרור. הוא דרש כי אשתו של סננג'יפר, חני, תחזור לארץ ותישאר כאן עם בעלה, כדי שלא יוכלו לברוח מהארץ.

סננג'יפר טילפן לאשתו, והיא חזרה לארץ עוד באותו הלילה.

בני־הזוג לא נרגעו. למחרת בבוקר עזבו את תל־אביב, ואחרי שבוע הצ־ליחו לברוח מהארץ. הם אף לא חזרו למלון שרתון כדי לקחת את חפציהם, והשאירו שם את כל מיסמכיהם, פינ־קסי־צ'קים, מפתחות ומיסמכי שתי מכוניותיהם, וחפצים אישיים נוספים.

הסיפור הזה פורט כולו בכתב־ההגנה שהגיש סננג'יפר לתביעתו הכספית של רם, כדי להסביר לבית־המישפט את הרקע האמיתי לחוב, ולהוכיח שלא מרובר בהלוואה תמימה. הוא ביקש מבית־המישפט לדחות את התביעה הכספית של רם, מכיוון שהחוזה, שעליו היא מבוססת, הושג במכות ובאיומים, ככיסוי לפעילות בלתי־חוקית שהתנהלה בין השניים, ואשר אינה יכולה לשמש עילה לת־ביעה בבית־המישפט.

אחרי שסננג'יפר ברח מישראל, חיפש אותו רם וניסה לאתרו בכל בירות אירופה. הוא מצא אותו, לבסוף, במאי 1988 בשווייץ, ובעזרת הפרקלי־טות בישראל, שחיפשה גם היא את סננג'יפר בגלל עבירות של הונאות ומירמות במיליוני דולארים, נעצר סננג'יפר והוסגר לישראל באוקטובר 1988. מאז הוגש נגשו כתב־אישום חמור על־ידי התובעת נאווה שילר, והוא נעצר עד תום ההליכים נגדו.

בעת חקירתו במישטרה סיפר סננ־ג'יפר את סיפורו, ונפתחה חקירה גם נגד דויד דומני ועמיקם רם. אחותו וגיסו של סננג'יפר סיפרו, בתצהיר שהוגש לבית־המישפט, על הסבל הנו־רא שעבר עליהם מאז חתמו על ערבות לגיסם. רכושם עוקל, הם הוטרדו טלפונית ואישית, ונדרשו לשלם את חובותיו של סננג'יפר. סיבלם היה כה רב עד שנאלצו לברוח מביתם והס־תתרו בעיר אחרת.

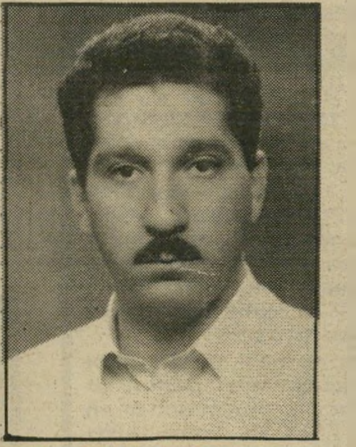

ג'ורג' סננג'יפר

חני סננג'יפר

עמיקם רם

„מכאן התחיל מסע איומים והפחדות נגד אשתי במשך שלושה ימים..."

אלי דסה, העולם הזה

פרקליט עינבר
„חיי כולנו בסכנה..."

למרות הגילויים הפליליים הללו, ממשיך עמיקם רם בתביעתו הכספית. עורך־הדין משה עינבר הגיש בשמו בקשה לפטור אותו מאגרת־מישפט, בגלל חוסר־אמצעים.

השבוע, הוגשו כתבי־אישום נגד דויד דומני ועמיקם רם, בפרשה.

כאשר יעלו הצדדים להעיד וייחקרו חקירה נגדית, יתברר הסיפור המדהים על כל פרטיו.

מחכות לטלפון

נשים נשים (תל־אביב, לב 2, מוצג גם באור 3 בחיפה ובלילי רמת־גן, ספרד) – קו־מדיה על בדידות. נשמע משונה, אבל זו קומדיה משונה. כמעט היסטרית, ולכן כמעט עצובה. בהת־חשב בעובדה שהבימאי, פדרו אלמודובר, הוא הומו־סכסואל מוצהר, המטפל בקביעות בפרוור־סיות של שני המינים, הרי יכולתו לחדור לדמויות הנשים שלו מצטיינת בהומור שהוא שחור, ובעל השלכות אל הצד האפל של הגיבורים ושל הקהל.

שחקנית, המתפרנסת מהדבקת דיבוב לדמויות ומהסרטת סירטוני־פירסומת ננטשת על־ידי מאה־בה – גם הוא אמן המדביק את קולו לדמויות תסכיתי־רדיו. היא אינה מסוגלת לעכל את עובדת נטישתה ועורכת מירוץ־חיפושים נואש בעיקבותיו במשך 48 שעות, המקרבות אותה לסף השיגעון. את תפקיד מקדם הטירוף ממלא הטלפון, שאינו מצלצל את הצילצול הנכסף, שלו היא מחכה.

הטלפון, בתפקיד רוח־רפאים מודרנית, המז־כירה את הקול האנושי של קוקטו, ואת היעדרו של המאהב שעזב ושאינו מצלצל, הוא החפץ המסמל עבור אלמודובר את אחד הסיוטים של החיים המודרניים. ולכן הבימאי מתנקם בו בכל שאפשר.

כרמן מאורה: על סף התמוטטות עצבים

לעומת זאת, התנועה האנושית־נשית בדירתה של הגיבורה דומה למחול־שדים: אשתו לשעבר של המאהב, שאושפזה בגלל נטישתו, חברה שהתברר לה שמאהבה הטרוריסט רק ניצל אותה, וארושתו המוזרה של בנו של המאהב – למעשה כל אחת מהנשים עלולה להפוך למועמדת בטוחה לשיגעון.

אלמודובר דוחף את כולן בקצב רצחני קדימה, מעין בילי ויילדר לחריגים, ומבולמוס האירועים, הרודפים זה את זה בחוסר־הגיון כפייתי, מתקבל מין משל לעגני על חרדות החיים המודרניים.

כלב בלי תיסכולים

התייר המזדמן (רב־חן, תכלת, תל־אביב, ארצות־הב־רית) – זה סרט־יוקרה לכל הדיעות. אמריקה כבר חוגגת עליו בסידרה ארוכה של עיטורים ומועמדויות לאוסקר. ובכל זאת, גם אם הכל בו רציני ומחושב היטב, וגם אם הנושא בו מרתק, נראה שהפעם הסתפק הבימאי לורנס קאס־דן בתפקיד של מעבד רומאן ידוע בלבד.

גיבור הסיפור הוא מחבר מדריכי־תיירות למי ששונאים לטייל, לאנשי־עסקים שחלומם הוא ל־הרגיש בניכר בדיוק כפי שהם מרגישים בבית. הוא איש אפור ומשעמם הכותב עבור אנשים אפורים ומשעממים. בורגני מרובע ומסודר, שחייו מתמו־טטים כאשר שודד הפורץ למיסעדה יורה בטעות בבנו בן ה־12 והורג אותו. אשתו, שאינה מתאו־ששת מן הטראומה, עוזבת אותו שנה לאחר מכן, והוא נותר גלמוד בחברת הכלב, שהיה פעם שייך לבנו המנוח. בזכות כלב זה הוא מכיר אשה צעירה וזרוקה ובין השניים מתפתח רומאן בלתי־אפשרי לכאורה, שיכול להיות בעל השלכות סימליות רבות.

אפשר להתייחס לסיפור כאל משל על הבורגנות האמריקאית השוקעת בסיאובה, ועל מאמץ יחידי

ויליאם הרט – לצאת מן הפקעת

להשתחרר ברגע האחרון. הכלב הקטן והנמרץ מגלם את כל יצרי התוקפנות והחיוניות שבעליו מפחד לחשוף, ואילו המו"ל של מדריכי־התיירות הוא היפוכו של הגיבור.

בסרט נותרו סימנים ברורים לכוונות הספר, או־לם בלי קריאה בו אי־אפשר לזהותם. קאסדן אינו ממקם את דמויותיו בתוך מיסגרת חברתית, מה שיכול להתקבל על הדעת במבט סובייקטיבי של אחת הדמויות, אבל המצלמה אינה יכולה להיות סובייקטיבית. ובכל זאת – זהו מאמץ מכובד.

באמת לוקשים*

אוכלים לוקשים (תל־אביב, הוד ודרייב־אין, ישראל־דרום־אפריקה, מוצג גם בסנ־טר 4 ובעדן בירושלים, בעצמון 1 בחיפה ובבתי־קולנוע נוספים ברחבי הארץ) – זה סרט המקיים את ההבטחה שבשמו. מי שקונה כרטיס, משלם כסף וחושב שהוא רואה סרט, אוכל אותה.

שיתוף־הפעולה המבורך בין ישראלים העובדים בדרום־אפריקה הניב אמנם לוקשים, אבל אניני־הטעם בוודאי לא יטעמו מהם. הקורבנות האחרים עשויים לקלקל את הקיבה: בדיחות ומתיחות בעלי זקן ארוך, המצאות שכבר העלו עובש, והומור גזעני – אם אפשר להגדירו כהומור בכלל. דוגמה: צוות ההוגים, צבי שיסל ובועז דוידזון עורכים בחינות למתנדבים עלובי־נפש – בנוסח הבחינות למגמ־גמים שרוצים להיות שחקנים וטרגדיות אנושיות דומות – המאמינים שנועדו לצאת למשימה הרפת־קנית בשליחות חברה גיאוגרפית, מצוצה מן האצ־בע כמובן. אחרי שאלון, המגיע לשיא העזתו בשא־לה כמה חודשים הם יכולים להתקיים בלי סכס, הם מטפסים על גזע התלוי בתוך חדר ונענים לפקו־דות אידיוטיות אחרות, כמו, למשל, להריח ראש של דג.

שיסל ואפריקאית – צוחקים בדרכם לבנק

המתיחה נמשכת אי־שם במידבר, כשהמתנד־בים מותקפים על ידי מיני פראים אפריקאים, בדיוק כמו שהלבנים באפריקה אכן רואים את הש־חורים, והמתיחה מגיעה לשיאה המתוחכם והנו־רא־מצחיק כשמתנדב בירון לבן מאמין שאם לא ישא לאשה איזו כושיה שמנה ונכה בני־השבט שלה אכן יאכלו אותו.

המתיחה הדוחה הזאת מפורקת כדי להגביר את המתח על־ידי מיני־מתיחות, כולן פחות או יותר מגוחכות וחסרות־העזה של ממש. משעמם ותפל.

קולנוע

כוכבים

לחזור לפי תוכנת מחשב

זה היה צפוי – קומדיה רומאנטית עם דור־העתיד בחיזור ברוח הזמן, לפי תוכנית מחשב

אמנם, סטיבן פרירס, הבימאי הב־ריטי הזועם, טוען שהקולנוע הבריטי

שחקנים סקאי ופלטשר
המחשב לא חלם

עובר משבר וכי בכל אשמה, כמובן, הבתולה הבריטית הקשוחה מכולם, הגברת תאצ'ר. אבל בכל זאת נעשים בבריטניה סרטים, ואף גדל שם דור צעיר של כוכבים. הבולט שבהם, בלי ספק, הוא דקסטר פלטשר.

פלטשר כבר הספיק להרשים בתפ־קיד־ביכורים בקאראבג'יו של דרק ג'ארמן, וזכה בפרס הכוכב האירופי המבטיח של המחר, בזכות התפקיד הראשי של ראנדי רוני, סירטו הראשון של בוב הוסקינס כבימאי.

בסרט חדש, התיקים של רחל, הוא מעצב בן טיפש־עשרה בריטי הפוגש ברחל, נערה אמריקאית הנראית לו כחלום חייו. הוא מנסה לבנות לעצמו תוכנית־חיזור ממוחשבת התואמת את ציפיותיו מנערת חלומותיו. אלא שב־מציאות מתגלה נערה שאינה עונה דווקא על התכונות שבהן הזין הגיבור את המוח הרזרבי שלו, והוא נאלץ לערוך שינויים מרחיקי־לכת ולחזור לשיטות העולם הישן, כלומר, להפעיל את דימיונו ולאלתר.

את תפקיד נערת־החלומות ממלאת שחקנית, שתולים בה תיקוות רבות, יון סקאי. את השניים מביים טירון בעל שם ידוע, דמיאן האריס, הלא הוא בנו של השחקן ריצ'ארד האריס, העושה כאן את יצירת־הביכורים שלו כבימאי־תסריטאי. זה שנאמר, העולם שייך לצ־עירים.

תדריך

חובה לראות

תל־אביב: בוקר טוב ויאט־נאם, הנסיכה הקסומה, אינטרוויסטה, בגלל המילחמה ההיא, שדות החיטה הא־דומים, אשה תחת השפעה, קולות רחוקים.

ירושלים: קפה בגדד.

חיפה: החגיגה של באבט.

תל־אביב

★★★★ **אינטרוויסטה** (לב, איטליה) — פדריקו פליני מסביר לצוות־טלוויזיה יפאני מה זה קולנוע, מפליג בזיכרונות ומפגיש את מאסט־רויאני עם אניטה אקברג אחרי 30 שנה, בסרט חם ומופלא. מומלץ ביותר. למרות שיש בו עצב — נבואת חורבן על כיבוש העולם בידי צבאות האנטנות של מקלטי־הטלוויזיה — יש בו רגעי שימחה ונחת לא־מעטים.

★★★★ **דג ושמו וַנדה** (טיילת ושחף, תל־אביב, מוצג גם בכפיר וסנטר 3, ירושלים, וברון, חיפה, אנגליה) — אחד הדגים הנדירים באקווריום הקומדיות הקולנועי. ג'ון (מלון פולטי, מונטי פייטון) קליז כתב תסריט והינדס את דמויותיו, כך שכל רגע הוא בידור, שנינות, רומנטיקה ועוקץ. צוות מיקצועי לא מפגר אחריו: ג'יימי לי קרטיס מתגלה כקומיקאית אירוטית. לצידה מייקל פאלין כגמגמן תמים וקווין קליין כמאהב מפסידן.

★★★ **אהבה ממבט שלישי** (תכלת, ארצות־הברית, מוצג גם בירושלים ובחיפה) — מוכת ירח הופכת למוכת הרינג כבוש, בדמותה החביבה של איימי אירווינג ועם רייזל בוז'יק הקשישה בתפקיד הסבתא היהו־דיה הניצחית. בימאית: ג'ואן מיקלין (הסטר סטרים) סילבר.

סירטי קולנוע בטלוויזיה

★★★ **נערי המקהלה** (יום רביעי, 8 במרס, בשעה 12.15, ארצות־הברית) – **הצד האפל של עבודת המישטרה השיגרתית, בלי הזוהר והילת התהילה המלווה, בדרך כלל, סיפורים מסוג זה על בד־הקולנוע. בימוי מופתי של רוברט אולדריץ' ומישחק מצויין של הרי קינג וצ'ארלס דרנינג.**

★★★ **מסעות עם דודתי** (יום שישי, 10 במרס, בשעה 22.30, ארצות הברית) – **עיבוד ספר מאוחר של גרהם גרין, ובו רווק בריטי מרובע מלווה את דודתו הקשישה במסע־רכבת מלא הרפתקות למיזרח התיכון. אלק מקאוואן מופיע לצידה של מאגי סמית, בהדרכת ג'ורג' קיוקור.**

★★★ **פונדק בטאהיטי** (יום רביעי, 15 במרס, בשעה 22.05, ארצות־הברית) – **מסרטיו האחרונים של ג'ון פורד, על ידידות גברית אמיצה המתבטאת לא פעם בהחלפת מהלומות בריאה, ועל הנשים המפרות תמיד את האידיליה הזאת. עם ג'ון ויין, לי מארווין, דורותי לאמור.**

הקרנות מיוחדות – סינמטק תל אביב יום האשה הבינלאומי – 8 במארס

★★★★ **הנשים** (ארצות־הברית, 1939) — סירטו המפורסם של ג'ורג' קיוקור מבוסס על מחזה ארסי של קלר בות לוס, המציג אוסף מרשים של כרישים ממין נקבה בחברה הגבוהה הצדות זו את זו בחדווה בזריזות רבה. באוסף הכוכבות ג'ון קרופורד, נורמה שירר, רוזאלינד ראסל ופולט גודארד.

★★★★ **האשה האחרת** (ארצות־הברית, 1988) — סירטו החדש של וודי אלן הוא סיפורה של סופרת, שקולות מעבר לקיר דוחפים אותה לבחון מחדש את כל מערך חייה. ג'ינה ראולנדס מרשימה בתפקיד הראשי, לצידה מיאה פארו, ג'ין הקמן ויאן הולם.

עדנה פיינרו ■

טריף

תמי אילון

ברוך שעשני כרצונו

„טריף" אינו חוזר בתשובה. כדי לשמור על חילוניותו המוחצת, הוא בודק מדי פעם אם הוא שומר על מרחק קבוע מפסוקי מיקרא בפרט, ומפסוקים בכלל.

לנוכח האירועים, נאלץ „טריף" לקחת חופשה חד־פעמית מסיקור ענייני־התרבות, שבהם הוא עוסק בימי חול, ולבדוק מה מסתתר מאחורי הפסוק הנזכר לעיל. אם צעד זה נראה מפתיע, הנה הסיבה:

מי שידע שה־8 במרס הוא „יום־האשה הבינלאומי", שיצביע. ל־90 אחוז מכם הידיים נשארו בכיסים. למה?

מכיוון שזה לא מעניין או לא חשוב? לא! אלא מפני שזה מפחיד, כל העיסוק הזה בפמיניזם. גברים מפחדים מפמיניזם, ונשים מפחדות להפחיד גברים. עולם כמינהגו נוהג.

שאלנו כמה נשים על עצמן.

הסופרת עמליה כהנא־כרמון: האשה נספחת

● מדוע יש כל־כך מעט סופרות?

זה לא בדיוק כך. אני סבורה שסטאטיסטית יש כיום יותר סופרות מתחילות מאשר סופרים מתחילים.

הבעייה היא אחרת: דרך־המלך של הספרות העברית קובעת מהו המרכז ומהם השוליים. כל האתגרים, הלחצים, המטלות, ההתמודדויות והיעדים, הערכיים, הפסיכולוגיים והחברתיים, שלפניהם ניצב הגבר הישראלי, כגבר, הם הבבואה של החווייה הישראלית, שאותה הספרות אמורה לשקף.

ההתמודדויות, שלפניהן ניצבת האשה הישראלית (סדר־קדימויות שונה, או חוויות, שהן ספציפיות לאשה) נתפסות כנספחות לעיקר ושוליות, בבחינת עזר־כנגדו.

● לדוגמה?

למשל, נושא הזיקנה. ספר על גבר מזדקן פירושו ספר המטפל בבעייה מרכזית ביותר: הריקנות, היציאה לפנסיה ומהמירוץ, חרדות האימפוטנציה ואין־האונים, המיותרות. על ספר שיטפל בזה יאמרו מבקרי־הספרות שהוא הסמל לישראל בשנות ה־40.

לכתוב על אשה מזדקנת — הריקנות, הילדים שעזבו את הבית, החרדות שמא איננה יותר אשה מושכת, הרגשת המיותרות — זה לכתוב על דברים טריוויאליים. זה לכתוב על מה שקורה בעזרת־הנשים.

● גם גברים כותבים על חרדות של נשים.

זכותם. אבל אלה הן נשים כפי שגבר רואה את האשה. לא כפי שהאשה תופסת את עצמה. זה בערך כפי שלא־יהודי יכתוב על להיות יהודי, לעומת האופן שבו יהודי תופס את עצמו.

● את חושבת שיש למצב פיתרון?

כהנא־כרמון: הגבר מול האשה

ללא ספק. הספרות העברית היא שמורת־טבע, המפגרת הרבה אחרי המצב בשטח. דהיינו, אחרי פני הדברים במציאות עצמה. זו רק שאלה של זמן.

המחזאית מרים קייני: מאסר עולם למכי נשים

● למה מגיעות נשים מעטות להכרה בתחום שלהן?

יש פחות נשים מנוסות.

● ולמה הנשים מנוסות פחות?

נשים לא מצפות מעצמן, בתהליך החינוך והחיקוי. המודלים־לחיקוי לא תובעים מנשים לשאוף בגדול. גם המודלים המיידיים — האם, המזכירה, המורה.

גם בספרות ובתיאטרון לא יוצרים מודלים פעילים של נשים.

אם אשה רוצה להיות סופרת או פוליטיקאית, תחומים גבריים, היא צריכה לקחת מודל זכרי כמודל־חיקוי.

כשהייתי קטנה, דגם־ההזדהות שלי לא היה סינדרלה, אלא רובין הוד. אשה צריכה להיות „כאילו" גבר. כל אוצר־המילים הנוגע ליצירה משוייך לעולם הגברי — יצר, יצירה, יצירתיות. היום, כדי לצאת מהמיניות שלי אני צריכה לעבור דרך המיניות של הגבר.

אני לא מרגישה שאני פורצת מעגל. אני מרחיבה אותו קצת. אני המחזאית הראשונה, שהוצגה

קייני: „לעבור דרך המיניות של הגבר"

על בימה לגיטימית, בתיאטרון הרפרטוארי. שייקה ויינברג אמר לי בזמנו „את האשה הראשונה, שאני חותם איתה על חוזה".

זה לא נראה אז כפריצת־דרך. בתיאטרון קיימת אפלייה מועטה. אם טכסט הוא טוב, לא מסתכלים לך מתחת לחגורה כדי לבדוק אם אתה גבר או אשה. אני לא יוצרת מיסגרת חדשה, אלא יוצרת במיסגרת קיימת, שנוצרה על־ידי גברים. רמת המודעות שלי היא בדיעבד. בזמן העבודה אני עושה מה שבא לי.

● אילו היה משהו הנוגע למעמד האשה שהיית יכולה לשנות, מה היית עושה?

הייתי משנה את תהליך־החינוך.

חוק־חינוך־חובה צריך להתחיל בגיל שנתיים — לשנות את עולם הדימויים, שעליהם יגדל הדור הבא.

הייתי מחוקקת חוק הגוזר מאסר־עולם על גברים, המכים נשים וילדים.

● את מגדירה את עצמך כפמיניסטית?

זה תלוי באיזה מצב־רוח תופסים אותי. לפעמים אני נתקלת בפמיניזם דוגמטי וקיצוני, אז אני פשוט רוצה שיירדו לי מהגב. אני מאמינה שצריך לשאוף לשיוויון. זהו מאבק שצריך להיעשות על־ידי נשים וגברים ביחד. אני אחיה טוב יותר בעולם שבו יש שיוויון בין נשים וגברים.

● יש לך מה להגיד לנשים אחרות לרגל „יום האשה הבינלאומי"?

כן: המילה „פמיניזם" לא נושכת!

התאורנית רחל ניימן: פמיניסטית אינה לסבית

● למה, לדעתך, יש כל־כך מעט נשים, שהגיעו להכרה במיקצוע שלהן?

בתאורה, בניגוד למיקצועות אחרים, יש הרבה נשים. מי שעובד בתור תאורן, בעיקרון אינו אמור להתעסק בצד הפיסי של המיקצוע. זאת אומרת לסחוב פנסים, לתלות אותם, וכל הצד הטכני שקשור לזה. למרות שבפועל מעצבי־התאורה עושים גם את זה, יש נשים במיקצוע.

באוניברסיטת תל־אביב נותנים לכל אחד אפשרות להתנסות. בארץ יש גם כמה תאורניות, העובדות בתיאטרון הרפרטוארי. הן פרצו דרך, כמו ג'ודי קופפרמן, פליס רוס, דורית מלין, ליא סמולר. זאת דוגמה אישית מאוד מעודדת. אני מקווה שנשים ימשיכו להיכנס למיקצוע.

● האם בחייך המיקצועיים יש משמעות מיוחדת להיותך אשה?

אין שום דרך, שאני יכולה לדעת איך זה להיות גבר. לעיתים נתקלים בהתנגדות מסויימת, לא מאמינים שנשים יכולות לעמוד במעמסה הפיסית. יכול להיות, שלא קיבלתי ביצוע עבודות בגלל זה. אשה בהחלט יכולה לעמוד בזה — עובדה. נכון שיש לי פחות כוח פיסי מאשר גבר, אבל די כדי לבצע את העבודה. חוץ מזה, תפקידו של מעצב־תאורה הוא בעיקר ליצור תאורה אסתטית, שתשרת את ההצגה, ולא לסחוב את הפנסים.

● את מגדירה את עצמך כפמיניסטית?

למילה פמיניסטית יש משמעות שלילית בחברה הישראלית. אם אגיד שאני פמיניסטית, יגידו לי שאני לסבית, שונאת גברים ומסרסת. אבל אני לא. בכל זאת אני פמיניסטית.

ניימן: „הייתי רוצה לחנך גברים!"

השחקנית אביבה גר: קינאה בתפקידים גבריים

● האם ההצגה „אני מפחדת ממך, וירג'יניה" נוגעת במאבק של נשים ליצור, להשתחרר?

לא כנושא. אנחנו עוסקים בהצגה בנושאים אישיים יותר, כמו בדידות, טירוף, יחסים עם בן־זוג ופחדים. לא התמקדנו במאבקים חברתיים, למרות שאנחנו מתייחסים לפחדים המלווים תהליך־יצירה. הפחדים, שהיו לווירג'יניה בעבודתה, יכולים להיות גם לגבר באותו מעמד.

● האם לנשים יש בעייה להגיע להכרה, בתחום שלך?

בעיקרון לא. אין אפלייה בין שחקנים ושחקניות, כי יש תפקידים לנשים ולגברים. אבל זה שונה במיקצועות אחרים בתיאטרון. יש הרבה יותר בימאים מאשר בימאיות. גם במחזאות, רוב הכותבים הם גברים. במחזאות הישראלית המקורית זה לא פלא, כי הנושאים הזמינים, שאפשר לכתוב עליהם, הם גבריים במהותם — מילחמה, צבא וכו'.

גר: „אין הפלייה בין שחקנים לשחקניות!"

● האם בחייך המיקצועיים יש משמעות מיוחדת להיותך אשה?

להיות אשה בתיאטרון זה כמו להיות אשה בחיים, מורכב. מובן שאני יכולה לשחק רק תפקידים של נשים. קיימת בי איזושהי קינאה בתפקידים של גברים, אבל מצד שני גם לשחקנים יש אותה הבעייה, והם לא יכולים לעשות תפקידים של נשים.

● יש תפקיד גברי מסויים, שהיה מעניין אותך להתמודד איתו?

עבדתי במשך שנה עם רינה ירושלמי. עבדנו על מקבת של שייקספיר, במיסגרת סטודיו של שחקנים. הדמות של מקבת הרבה יותר מושכת מהדמות של ליידי מקבת. אבל בסך הכל יש הרבה יותר תפקידים נשיים, שהייתי רוצה לעשות ועדיין לא יצא לי. דווקא מתוך מחזות של מחזאים קלאסיים, כמו צ'כוב, סטרינברג וכו'.

● האם את מגדירה את עצמך כפמיניסטית?

אני פוחדת מהגדרות, אבל אני פמיניסטית, כי אני אשה, כי אני בן־אדם. אני נגד קיפוח מכל סוג שהוא, אבל אני לא משתייכת לשום תנועה.

ציצים

לא צריך להיבהל. לא מופע פמיניסטי. דורין כספי, מרטין פרידמן ורולנדה שגראן מעלות קברט, שהן קוראות לו „קברט חצוף". רצף של מערכונים ושירים, במבט הומוריסטי, על האשה של היום. הן נכנסות לחדר־המיטות, לתוך מערכות־יחסים שנשים מנהלות בינן לבין עצמן, בינן לבין גברים, בינן לבין ילדיהן ובינן לבין האמא שלהן.

מרטין פרידמן, רולנדה שגראן ודורין כספי ב"ציצים"

התכנים אינם מהפכניים. רמת ההתייחסות היא דו־מימדית, בחירה הבולטת בעיצוב התיפאורה. הקהל מגיב, הוא צוחק ממבוכה או מהזדהות, וגם מפני שזה פשוט מצחיק.

העבודה של שלוש השחקניות היא מאוד מיקצועית ומהוקצעת. מורגש היטב מגע ידו של הבימאי ג'וליאן שגראן.

חמורים

ניר בן־גל וליאת דרור, אחרי 25 הופעות – הופעה אחרונה במוסיאון תל־אביב. אחר־כך הם טסים לניו־יורק, לעשות כוריאוגרפיה להצגה גטו. משם הם ממשיכים לסיבוב־הופעות באירופה.

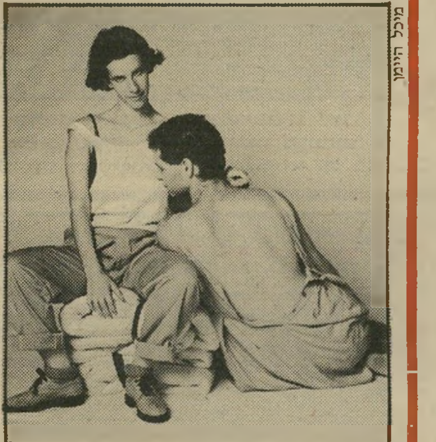

מיכל היימן

ליאת דרור וניר בן־גל, ב„חמורים"

ליום האשה הבינלאומי הם הקדישו את הקטע הבא:

חמורים כמו נשים, כמו ערבים, הם מיעוט אפור מדוכא. תווית שלילית של עקשנות, עבודה קשה ושיגרה. המציאות, כמובן, שונה מכל סטריאוטיפ חברתי. החמור הוא מאוד חכם, האשה חזקה, הגבר חלש. בקושי יש המון יופי, בצורך הקיומי בעבודה – פיוט. בשורה התחתונה: אדם הוא אדם, בלי קשר למין, צבע, גיל וגודל מכוניתו. חלש וחזק, מדכא ומדוכא, גבר ואשה נתונים לבחירתו/ה האישית, והכל נתון לשינוי.

מהשתלת כבד לקורס דוגמניות ★ יומולדת ספורטיבית לכדורסלן ★ הגל החדש – מיסעדות הוריות ושרות לימוזינות

עוד כסף מבקשת שלי חושן (משמאל), יושבת־ראש אגודת „יד ... כשפגשה זוג עשיר שהיה בין האורחים. לימור א... (מימין), שעברה ניתוח של השתלת כבד, החלה בקאריירה של דוגמ...

שתי שגרירות נגוזה באסיוני (מינוין), אשת שגריר מצריים בישראל הורידה באחרונה פרופיל וכעת, עם חתימת הסכם טאבה, היא שוב נראית באירועים פומביים. הפרופיל הנמוך לא מנע ממנה מלשמור על קשר עם ידידיה הרבים. הלן בראון (משמאל), אשת שגריר ארצות־הברית בישראל, הפכה באחרונה לפופולרית שבין נשות השגרירים בישראל.

נייחות ספורטיבית

מסיבות של ספורטאים אמורות להיות אנרגטיות ומלאות פעילות, אך הזמנים השתנו, כנראה, וכעת מכתיבה האופנה יתר נייחות במסיבות. כך היה גם במסיבת יום־ההולדת של הכדורסלן־הסטודנט **עידו שטיינברגר**, שעד לפני שבועיים היה גם בן־הזוג של הדוגמנית המצליחה **אלונה פרידמן**. המסיבה נערכה בדיסקוטק זמן אמית', וראשיהם של הכדורסלנים גבוהי־הקומה ביצבצו בגאון מעל ראשיהם של רוב הרוקדים. הגובה זכה להרבה פופולריות בקרב הבליניות, אבל לא מנע גם מהכדורגלנים המיוצגים במקום לקצור הצלחות בקרב בנות המין הנגדי.

הקהל הנשי היה מורכב מנשים ה־עוסקות בספורט ובמיוחד מי שחובבות ספורטאים. בשעה 1 נכנסו לדיסקוטק בליינים רבים, שלא היו בין המוזמנים, ובעל־השימחה, שמעריציו נטמעו ב־קרב החדשים שמקרוב באו, החל לטעון שהוא מאבד שליטה על המתרחש.

המושתלת לימור אייזנר, (במרכז) בחברת קצינים מהצי השישי האמריקאי, שהיו אורחיה של אשת האופנה והח־ברה בלומה רקוביצקי. האמריקאים ישבו לצידה של אשת שגריר ארצם, והיו מרוכזים ביותר בדוגמניות החטובות והנאות שפיזזו על המסלול.

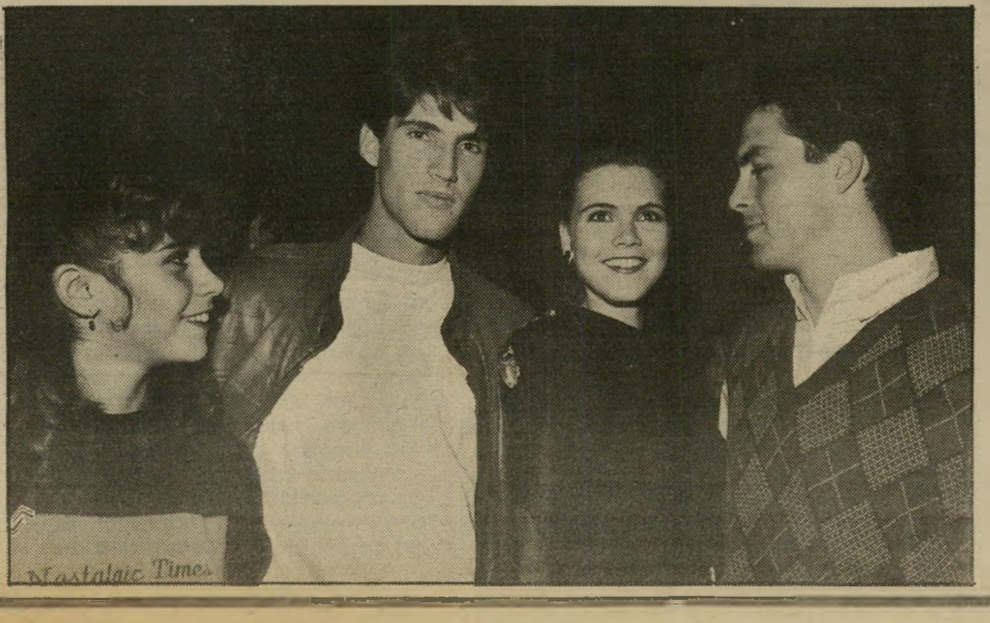

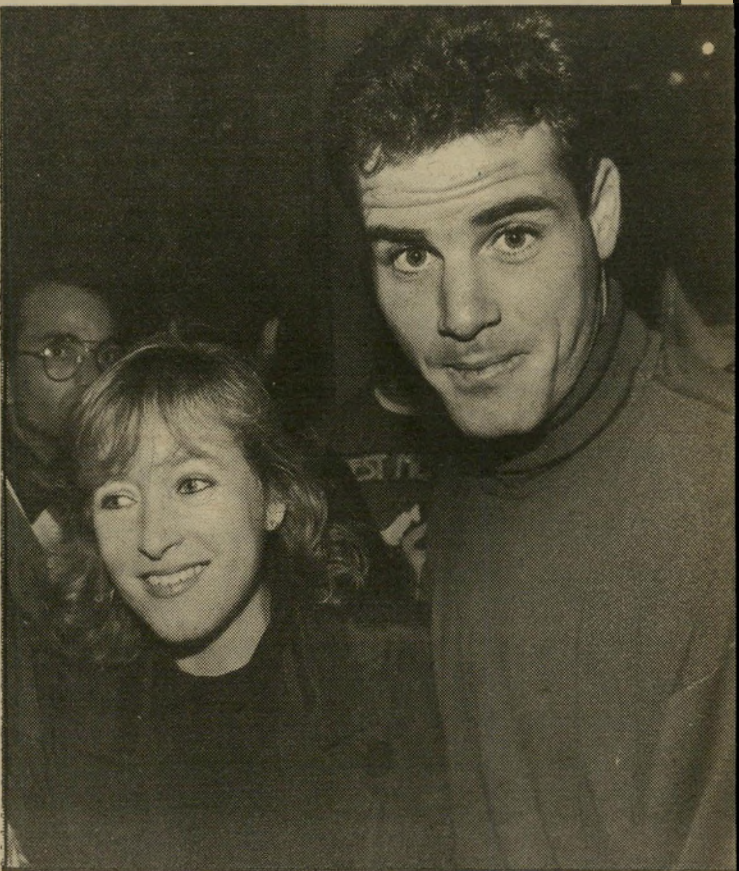

ספורט מול ספורט הכדורגלן בוני גינזבורג, שוער נבחרת ישראל, לצידה של עליזה זאנה, אשת הכדורגלן יוסי זאנה. הכדורסלנים עידו שטיינברגר (מימין), חברתו לשעבר אלונה פרידמן (שניה מימין) וידידו מני זולדן.

דוגמנית מושתלת כבד מציגה קו צעיר

במקום שבו רבים נכשלים, מצליחה **שלי חרשן**, יושבת ראש אגודת יד ביד, המגייסת כספים עבור חולים, הזקוקים להשתלות איברים בחו"ל, וידם אינה משגת לשלם זאת. הפעם היתה זאת מסיבת־התרמה **לליאת בנקין**, שנערכה במלון הילטון, ושכללה תצוגת־אופנה מפוארת על קפה ועוגה.

דרי שי ו**נאווה לוי** ביימו תצוגה מרשימה של אופנת מים לנוט, ובמהלך האירוע גייסו המארגנים סכום של 20 אלף שקלים. **הלן בראון**, אשתו של **ויליאם בראון**, שגריר ארצות הברית בישראל, תרמה 300 שקלים, ונשים רבות הצטרפו למחווה.

עם סיום התצוגה, שנערכה בהתנדבות הדוגמניות, עלתה על המסלול **לימור אייזנר**, שעברה לפני חמש שנים ניתוח להשתלת כבד, כשהיא לבושה בקו הצעיר של בית־האופנה. היא עשתה סיבוב על המסלול, ניגשה למיקרופון וביקשה מהקהל לתרום כסף עבור ליאת. שלי חושן גילתה לקהל שלימור לומדת בקורס לדוגמניות.

אהבה מתמשכת חווה לוי, האופנאית בהווה והדוגמנית בעבר, מחבקת את חברה־לחיים רפי שאולי, מבעלי המיסעדה. לוי מזימה שמועות בדבר הקשיים של בית־האופנה שלה. היא מספרת על חוזה גדול שחתמה עם האופנאי הצרפתי ג'וליאן דויד. אחד משותפיה הוא היהלומן ארל'ה בן־אהרון. את השם למיסעדה הגה שאולי אחרי ביקור בהודו.

החזרה להודו

לפני 10 שנים ניסה איש חיי־הלילה, **רפי שאולי**, לפתוח מיסעדה הודית. הניסיון לא הצליח, ובדיעבד התברר שרפי הקדים את זמנו. אולם גל המיסעדות האתניות, וההודיות במיוחד, סחף גם אותו והוא פתח את מיסעדת שאזאם בשותפות עם אשת־העסקים **כרמלה זילברמן**, שהגתה גם גימיק שימושי מאוד. מי שמזמין מקום במיסעדה זוכה בשרות לימוזינה חינם מביתו למיסעדה ובחזרה.

למי שלא מבינים את פירוש המילה שאזאם הסבירה זילברמן שזאת מילת־קסם הודית, המקבילה לביטוי הישראלי ,על החיים ועל המוות'.

שיח פרקליטים עורך־הדין אמנון זכרוני (מימין) משוחח עם עורכת־הדין פנינה דבורין שפרשה מפרקליטות המדינה. השניים החליפו רשמים מיקצועיים.

...ערת הקומנדו סוניה דויד, רכזת הצנזורה, שנבחרה באחרונה לקדנציה נוספת, היא דמות אהודה ביותר על ...כריה וגם על אלה החולקים על החלטותיה המיקצועיות בתחום הצנזורה.

חזות הודית ענת דולב (משמאל), קריינית הטלוויזיה, לקחה את עניין הפתיחה ברצינות־יתר, והופיעה בתיסרוקת ובאיפור שתאמו את המעמד, אך היא סרבה שיעטרו את מיצחה בנקודת־החן המסורתית. דולב, כיום סטודנטית, באה לאירוע בחברת בן־זוגה.

כתב: זוהר אוהליאב. צילמו: אלי דסה ואבי ולדמן

(המשך מעמוד 15)

בפתח הנמל עומדים ארבעה קצינים מצריים. הם אינם מתירים לנו להיכנס. מבעד לכתפיהם אפשר לראות מזח, אונייה ובניין גדול. עשרות אנשים נכנסים לבניין בשורות מסודרות.

תושבי מצריים יכולים להפליג לעקבה רק מנמל נואיבה. פעמיים ביום, בבוקר ואחר־הצהריים, מפליגה אונייה מנואיבה לעקבה.

בתים רבים, בשלבי בנייה שונים, מקיפים את הנמל. בית־המלון אל־הרסין נפתח לקהל לפני ארבעה חודשים. זהו בית־מלון קטן, בן 18 חדרים. קירותיו מסויידים בירוק בהיר, טרי. החצר שבחזית שוממה. באולם־הכניסה, מאחורי דלפק־עץ, יושבים שלושה גברים וקוראים עיתונים. על הקיר שמימינם תצלום גדול של חוסני מובארכ.

הם מניחים את העיתונים ומביטים בנו בתמיהה. „שדה־התעופה עדיין לא פועל. בקרוב ייפתח,״ אומר אחד מהם, בתשובה לשאלה.

בדפי־המידע לתיירים שמחלקים בכפר־הנופש נכתב כי בשדה־התעופה יש חנות פטורה ממכס, העומדת לרשות התיירים.

„במלון מתאכסנים מצרים וגם מעט תיירים,״ אומר פקיד־הקבלה של אל־הרסין. המלון הקטן אינו אתר־נופש. הוא רחוק מהחוף, ואין בסביבתו מקומות־בילוי. אלהרסין נבנה למען מי שרוצים להפליג לעקבה ונאלצים לשהות לילה אחד בסמוך לנמל.

מעבר לכביש בית־קפה קטן, בנוי מקורות־עץ בהירות, בסיגנון של עיירת־בוקרים. באל־וואדי שמו, מוכרים עיתונים, משקאות וארוחות קלות.

השעה 10 בבוקר. חם. כמה גברים מצריים וקבוצה קטנה של תיירים צרפתיים יושבים במירפסת בית־הקפה. בקבוצה הצרפתית יש אשה צעירה ויפה, שהיא אזרחית מצריה, פרופסור לארכיטקטורה, שעקרה לפאריס, שם היא מלמדת בקולג׳ לארכיטקטורה. עם המצרים היא מדברת בערבית ועם חבריה לקבוצה היא משוחחת בצרפתית. אשה תוקפנית וצעקנית, שהביקור הזה, בעיירונת המצרית הקטנה, הכניס בילבול לחייה, ושוב אין היא יודעת מה היא, מצריה או צרפתיה.

נואיבה־סיטי מבלבלת ומדהימה גם אותי. האיזור היה שומם כמעט לחלוטין בימי הישראלים. היו כאן רק שבט מוזיינה ואוהליו הציוריים וכפר־הדייגים: ביקתה קטנה שאליה צמודה מיסעדה. שני בחורים ישראליים הקימו את הכפר בסוף 1974. השינאה בין כפר־הדייגים למושב היתה רבה. הדייגים היו בטוחים שחברי־המושב מתנכלים להם, מנסים לגזול את פרנסתם, דוחקים בשילטונות שיהרסו את הכפר. במושב שנאו את המיסעדה הקטנה והמצליחה. ראו בה, ולא בצדק, מתחרה קשה.

כפר־הדייגים נמחה כליל. נואיבה־סיטי עוד תלך ותגדל, אומרים המצרים.

הבדווים: „אין לי מה לעשות פה.״

השייח׳ של מוזיינה, דקיק וקטוע־יד, עבראללה עבד־ראיה, רצה לקנות אותי תמורת 40 גמלים. לא הסכמתי. ולא מפני שאינני אוהבת את הבדווים. אני חושבת שהם נעימים ומעניינים, והם תמיד היו חלק מנביעות, לבושים בגלביות, חבושים בכפיות, הם הסתובבו בחופשיות בכל מקום, עבדו במיזנון, במושב ובכפר־הנופש.

לא כך עכשיו. מתוך 130 עובדי כפר־הנופש רק 15 הם בדווים. נאסר עליהם לבוא לעבודה בגלביות, לכן קשה להבדיל בינם לבין המצרים.

גם חייו של השייח׳ הקטוע השתנו. הוא היה מינוי ישראלי. כעת ירד מגדולתו. שייח׳ים אחרים מולכים תחתיו.

בטרבין, השבט הקטן יותר, אני פוגשת שני אחים. סלאמה וסלימאן. הצעיר מבין השניים, סלימאן, עבד במיזנון. אני זוכרת אותו כנער זריז ופיקח. עכשיו הם מתפרנסים מהסעות של תיירים לעין־פורטוגה ולקניון הצבאים, וממכירת גמלים למצרים.

„המצרים נותנים אלפיים לירות לגמל. הישראלים נתנו רק 500 שקל,״ אומר סלימאן בעברית.

„יש פרנסה, אבל אין הרבה עבודה. התיירים מעטים מאוד, אבל לי לא איכפת. ישראלים או מצרים. בשבילי הכל אותו דבר.״

במוזיינה, שבט גדול, דרומית לנואיבה, האווירה קודרת. את האוהלים החליפו בתים קטנים וכעורים. ומה שהיה פעם ישוב בדווי ציבעוני, הפך לעיירה קטנטונת, מרכדכת.

בפתח החנות המקומית, מיבנה עץ קטן וצפוף, רובצים כמה צעירים. ביניהם פרג׳. גם הוא עבד במיזנון. הוא זוכר את כל חברי־המושב שעימם עבד. את שמותיהם הוא מבטא בחיבה רבה.

„לא טוב לי,״ הוא אומר, „בזמן הישראלים היה לי טוב. יכול להיות שזה מפני שאז הייתי ילד וילדים תמיד שמחים, והיום אני צעיר ואין לי מה לעשות פה. אם היו נותנים לי לנסוע לאילת — הייתי נוסע היום.״

האחרים מביטים בו בדממה ולוחשים לו שישתוק. הם אומרים שיש עבודה בדיג, ושוב שותקים. והדממה הקרה הזו רומזת שהם רוצים שאסתלק.

„ישראל, ישראל,״ קורא לעברנו נער גבוה ודק. הוא מבקש שנעצור, לוחץ ידיים ומזמין אותנו לשתות קפה בביתו. חצי דקה אחר־כך, כשהסתובבנו לעבר ביתו, נעלם הנער מהחצר, רומז כי היתה זו הזמנת־שווא.

לא נוח להם, לבדווים, עם הישראלים, ומשום מה נרמה היה לי כי יישוב בדווי שלם נאנח בהקלה כשהסתלקנו משם.

חווייה דומה עברה על צבי סווט. „אני הייתי מאוד אהוד עליהם, והם אף ביקשו מסאראת שיתיר לי להישאר בתחנה. בביקור שלי עכשיו קרה דבר מדהים.

„ביום כולם התעלמו ממני. ילדים שממש גידלתי, אנשים שחייתי במחיצתם 10 שנים, העמידו פנים כאילו הם לא מכירים אותי.

„בלילה התגנבו כמה בדווים לחדרי בכפר־הנופש. הם סיפרו לי שחייהם מתנהלים במנותק מהמצרים. הם הזמינו אותי לכירה שערכו לכבודי. את הכבש שחטו בכפרם, אולם הכירה נערכה הרחק משם, כדי לא לרמוז על קשר הדוק מדי ביני לבינם.״

הצלם ציון צפריר בנואיבה*
„הם התגנבו לחדרי...״

** מחזיק בידיו את השלט המצרי למכוניתו, ובו המילה „טאבא״ והמספר 314.*

איך להיות הורה

מאת ענת סרגוסטי

יועצת זיוית אברמסון

אל תתערבו בשיעורים!

ערב חודשים אחרים מאז שהתחלתי בקורס בבית־הספר־להורים של מכון אדלר. במהלך החודשים האלה הפכתי „פרופסור לאדלר״. פתרתי בבית בעיות שלא היו קיימות, מנעתי עימותים. החלטתי להפסיק להתערב במריבות של שם, ובתוך יום הוא הפסיק לריב.

חדלתי להעניק לילד תשומת־לב־יתרה ושרותים מיותרים, והיום הוא כבר כמעט ולא צריך אותי, הוא מסתדר באופן יוצא מן הכלל בעצמו. אני לא נכנסת איתו למאבקי־כוח מיותרים, ולכן החדר שלו נראה לפעמים כמו החצר האחורית של מחסן־גרוטאות. אני לא מעודדת אותו לתחרותיות ואין לי ציפיות גבוהות ממנו.

אני מרבה להתייעץ איתו, לשתף אותו ולבקש את עזרתו בבית, והוא נענה בשימחה, מייעץ, מעודד אותי, ומציע רעיונות נפלאים.

חשבתי שהגעתי אל המנוחה ואל הנחלה, אל גן־העדן של היחסים הטובים בבית, אל האווירה הנעימה. אך לאט־לאט מסתבר לי שטעיתי. מסתבר לי, מעדויות של חבריי־לקבוצה, שהנורא מכל עוד לא הגיע, שהמילחמות האמיתיות עוד מחכות לי בפתח.

עכשיו אני יושבת בחרדה וסופרת את הימים, השבועות, החודשים והשנים שנותרו לשם עד שיגיע בשעה טובה אל ספסל־הלימודים. אז, כך הודיעו לי, יתחילו המאבקים האמיתיים. שם מונח המוקש האמיתי, מסתתר לו בתוך ילקוט מודרני, בצורת מחברת עטופה בעטיפה צבעונית מצויירת, מתחבא בתוך ספר־לימוד לגיל הרך. זה המיזבח האמיתי, שעליו מקריבים ההורים את היחסים הטובים עם ילדיהם: שיעורי־הבית.

איזו אמא אינה רוצה שבנה יביא הביתה רק עשיריות בתעודה? איזה אב אינו מתנפח בגאווה כאשר הוא רואה את בתו הקטנה יושבת ולומדת כמו תלמיד חכם?

איזה הורה אינו מצפה בקוצר־רוח לרגע שילדו יגיע לבית־הספר, כדי שיוכל לשבת ביחד איתו בהרמוניה ולעזור לו בהכנת השיעורים? כמה זמן אורכת ההרמוניה הזאת? כמה זמן עובר עד שההורה הופך לשוטר מאיים? באיזה בית אין מילחמות יומיומיות על הכנת השיעורים?

„יש לך שיעורים היום?״

„כבר הכנת את השיעורים?״

„אני מציעה שתשבי להכין את השיעורים, כדי שאחר־כך תוכלי להספיק גם דברים אחרים.״

„אם לא תגמור את השיעורים, לא תוכל לראות כוח־המחץ בטלוויזיה.״

„אני מצטערת, אתה לא יכול ללכת לשחק עם החברים, כי עוד לא גמרת את השיעורים.״

„תראה לי את השיעורים שהכנת, אני רוצה לראות אם פתרת את התרגילים נכון.״

זה מתחיל, כך סיפרו לי, בקטנות. בהמון רצון טוב של ההורים לעזור, לתמוך, לסייע. זה מתחיל בלי להרגיש. אבא ואמא נורא רוצים שהקטן ישתלב בבית־הספר. הם נורא רוצים שהילד יהיה תלמיד טוב ומוצלח. הם רוצים שיהיה ידען, כי הם יודעים שרק ילד כזה, המסיים את בית־הספר בהצטיינות (לא פחות) יכול לבחור באופן חופשי את דרכו בחיים. רק ילד כזה יכול אחר־כך להיות רופא, עורך־דין, מהנדס, כלכלן מצליח (החסרתי משהו?)

זה מתחיל בטוב, וזה ממשיך קצת פחות טוב, וזה נגמר במילחמות יומיומיות, בכעסים, במאבקי־כוח, במריבות, בהתרגזויות, בהתמרמרות ובמה לא. וזה משפיע על כל היחסים בבית, והיחסים מתקלקלים ונהרסים ותלויים לגמרי בשאלה אם הילד הכין או לא הכין את השיעורים.

והילד, כדי להימנע מעימותים, מתחיל לפעמים לשקר. אמא נכנסת בשקט־בשקט לחדר שלו כשהוא ישן, מחטטת לו בילקוט, בודקת את השיעורים, רואה שלא הכין, מתרגזת, מענישה, או מבטיחה הבטחות, פרסים, שכר, מתנות. ואחר־כך מאיימת ומונעת ממנו דברים האהובים עליו.

אלף בפעם השנייה

מכיוון שעוד לא התנסיתי בחווייה המפוקפקת של מאבק על שיעורי־הבית, החלטתי להביא עדות ממקור ראשון, של אמא שהתנסתה בזה, עברה את כל הדרך ובחרה לבסוף בשיטה האדלרית המייעצת שלא להתערב.

וכך היא מספרת:

לפני אדלר הייתי „אמא למופת״ והפרתי כמעט כל אחד מהעקרונות האדלריים. בצורה החמורה ביותר הענקתי שרותים מיותרים וחסות־יתר.

גידלתי את בני־הבכור כילד תלותי מבחינה פיסית וריגשית, חסר כושר החלטה וביצוע, כל־כך רגיל לאמא ה־עושה עבורו את הכל, עד שאיבד כל רצון לעצמאות. היום, במבט לאחור, נדמה לי שחוץ מללכת לשרותים במקומו, עשיתי את כל השאר בהתלהבות וב„הצלחה״ מרובה. לא פסחתי כמובן, גם על נושא השיעורים.

החל ביום הראשון ללימודים ישבתי לידו כשהכין שיעורים. עזרתי, תיקנתי, ציירתי, צבעתי. איך אפשר שלא הכל יהיה מושלם?

סידרתי ילקוט, חידדתי עפרונות, הכנתי מערכת, עטפתי מחברות, בקיצור — עברתי בפעם השנייה את כיתה אלף, בית וגימל, ואני מוכרחה לציין שקיבלתי ציונים מצויינים וכל המורים היו מאוד מרוצים.

מכיוון שמיכאל היה ילד מאוד ממושמע, הרי שחוץ מתחושת עייפות ואחריות עצומה על לימודים של שלושה אנשים — שלי, של מיכאל ושל דניאל, שנכנס לכיתה אלף — היחסים נשארו טובים, ורק בפנים התחיל סיר־הלחץ לרתוח (גם של מיכאל וגם שלי).

כשהגענו מיכאל ואני לכיתה דלת, השתתפתי עם בעלי בבית־הספר להורים. הרעיונות חילחלו והיכו שורש, אבל בפנים עדיין חשתי שאני חייבת להמשיך ולהשגיח, אחרת...

לכן גם כל השיחות עם מיכאל על כך שהשיעורים הם עניינו ובאחריותו, וכל הניסיונות לא להתערב, ולא להשגיח, ולא לבדוק, היו עקרים והסתיימו בהצצות ליליות בילקוט ובמחברות ובאימרות־שפר כמו: „זה בסדר לא לקבל 10״, שלא האמנתי בהן כלל.

היות ולא חשתי בפנים במה שניסי־

בנים גידלתי

„אמא, למה לא סידרת את כל הבלגאן הזה בחדר שלי?״

„ולמה אתה לא מסדר, אם זה מפריע לך?״

„ככה!״

„אז אולי מחר, כשתחזור מהגן, נסדר את זה ביחד?״

„אבל מחר, כשאני אחזור מהגן, אני צריך לאכול את השוקולד שסבתא הביאה לי, אז אין לי זמן.״

★ ★ ★

„למה אתה מרביץ לעץ במקל?״

„כי יום־ההולדת של העצים כבר נגמר!״

„עברתי בפעם השנייה את כיתה אלף, בית וגימל, ועלי לציין שקיבלתי ציונים מצויינים והמורים היו מאוד מרוצים!" אומרת האם

תי להעביר מילולית למיכאל, הרי שהמסר לא נקלט. הניסיונות הפכו לחרבפיפיות ולהתפרצויות דו־חודשיות שלי, משהגיעו מים עד נפש לגבי.

בכיתה דלת מיכאל הפסיק כמעט לחלוטין להכין שיעורים ולהתכונן לבחינות. למרות זאת תמיד קיבל ציונים מצויינים והמשיך להיות אהוד מאוד על המורים. אני ארבתי כמו חתול לטרף לרגע שהמורים יתחילו לכעוס עליו, להתלונן, לתת ציונים נמוכים. רציתי שילמד לקח, ומצד שני שמחתי כשלא קרה כך.

למרות שבשלב זה האמנתי בהגיון מאחורי הרעיון האדלרי וידעתי שרבים וטובים ממני ניסו אותו בהצלחה מרובה, הרי שריגשית לא יכולתי לאמץ אותו, ונפשית לא יכולתי לבצע אותו.

ניסיתי להבהיר לעצמי בצורה חד־משמעית שאני סומכת על מיכאל באופן בסיסי. נוצר מעגל־קסמים שבו לא שיחררתי את מיכאל מהתלות בי ולא נתתי לו להתנסות באחריות, מבלי שיוכיח לי קודם לכן שאפשר לסמוך עליו. לא היתה לו הזדמנות להראות לי שאפשר לסמוך עליו, כי אני לא עזבתי אותו ולא איפשרתי לו.

לקחתי על עצמי משימה קטנה, יחסית, של הסרת האחריות שלי בנושא החלפת הספרים בסיפרייה, וחששתי שאוכל לעמוד בה בעיקביות. משימה זו הביאה אותי באופן הדרגתי, תוך כדי השקעה נפשית רבה מצידי, לאמונה כנה ביכולתו של מיכאל לקבל על עצמו אחריות בנושאים שונים ולאפשרות לתת לו להתנסות בתוצאות, מבלי שאנסה למנוע אותן מבעוד מועד.

איפשרתי לעצמי, בראשונה בחיי, לרדת מצמרת הציפיות, ההישגים וחשיבות הציונים, ולקבל את מיכאל כמו שהוא, עם הטוב והפחות טוב, עם הקל והקשה.

התהליך היה ארוך לגבי, קצר במבט לאחור, והיום נדמה לי כאילו אני אדם אחר, שכן יש לתהליך השלכות בתחומים רבים אחרים ועם בני־המישפחה האחרים. היום אני סומכת, מאצילה סמכויות, נותנת אחריות ומאפשרת עצמאות.

ומיכאל, בהיסוס רב, התבונן בשינוי, ובחוסר אמונה בתחילה הגיע לשלב שבו הוא באמת ובתמים אחראי בלעדית לשיעורים ולמיבחנים.

בהתחלה עדיין בחן אותי. לא עשה שיעורים וחיכה לראות את התגובות. וכשהתגובות הצפויות לא הגיעו, התחיל להאמין בשינוי שחל בי ובעצמו.

היום הוא חש סיפוק רב בהצלחותיו, מסוגל ליהנות מעצם העשייה, לקבל כישלון ולהפיק ממנו תועלת לעתיד. ואם מישהו זקוק להוכחה כתובה להצלחת יישום הרעיון, הרי התעודה האחרונה של מיכאל היא ההוכחה. ומה שעושה לי טוב במיוחד זו ההרגשה שגם אם התעודה לא היתה טובה, זה היה בסדר, והייתי יודעת לעודד ולעזור ולתמוך במיכאל, בלי הטפות־מוסר וגינה על המצפון.

עד כאן סיפורה של האם.

קן היימן, ארצות־הברית

„אם לא תכיני את השיעורים לא תוכלי לראות טלוויזיה..."

על מיזבח השיעורים

התיאוריה **של** אדלר ממליצה להורים שלא להתערב בשיעורי־הבית של הילדים, להשאיר את השיעורים באחריותם הבלעדית, ולתת למערכת החינוכית לטפל בנושא. אין סיבה, אומר אדלר, לתת לשיעורים לסכן את היחסים הטובים בבית.

הילדים מקריבים מטרות, התקדמות בחיים בשביל יחסים, בשביל קשר.

ההורים מוכנים, שלא במודע, לסכן את היחסים בשביל להשיג מטרות. „כדי שהוא ילמד אני מוכן להשפיל, לגעור, לשחד, לאיים, להטיף, לכעוס, להפוך ימים לגיהינום של בכי וצעקות. לתרום מזמני, ללמוד איתו, כדי שיתקדם וילמד."

ילד שאינו לומד הוא ילד המשתמש בזה כמטרה להשגת יחסים עם הוריו. הוא יודע שאם לא ילמד יעירו לו, יציקו לו, יכעסו עליו, יתעסקו איתו, יעניקו לו תשומת־לב כל הזמן.

לילד יש סקרנות טיבעית לדעת וללמוד. אבל אם ההורים הופכים את ההישגיות לתנאי — „רק אם תביא הביתה ציונים טובים אני אעודד אותך," או „רק אם תכין את השיעורים בסדר אני אתן לך יחס טוב," — הילד מרגיש לחוץ. תולים בו ציפיות גבוהות, ואז הוא עושה לעצמו חשבון: „האם אני יכול לעמוד בציפיות הגבוהות האלה?" אם הוא מאמין שהוא יכול, הוא עלול להפוך למצליחן כפייתי. הוא תלוי בהישגים שלו, ואם לא השיג את הציפיות שתלו בו הוא הופך אומלל.

ילד יכול גם לחשוב אחרת: „אני במילא לא אוכל להשיג את ההישגים שמצפים ממני שאשיג, לכן אין טעם בכלל להתאמץ." ילד כזה מוותר מראש על כל מאמץ. „אני במילא לא מצליח ללמוד כמו שצריך, אז למה לי להיות פראייר, גם ללמוד וגם להיכשל. מוטב להפסיק ללמוד."

ילד כזה יכול להיהפך תלותי בהוריו. „אם אבא או אמא לא יושבים לידי כשאני מכין את השיעורים, אני לא יכול לפתור את התרגילים בחשבון." עשיית השיעורים הופכת מהר מאוד למאבק בין הילד להורה. הילד מתלונן שזה קשה לו, אמא מנסה בסבלנות לעזור, הוא אינו משקיע מאמץ, כי אמא במילא עושה עבורו הכל, אמא מתחילה לאט־לאט לאבד את הסבלנות, והחיים הופכים לגיהינום מתמשך.

ילד שיודע שהשיעורים הם הדבר הכי חשוב להוריו, מתחיל להשתמש בזה לעיתים במישורים אחרים בבית. הוא עלול לנצל את רגישות ההורה לנושא השיעורים כדי לשעבדו לרצונו ולזכות ממנו לתשומת־לב, להכריח אותו להקדיש לו זמן, להעניק לו שרותים מיותרים, עזרה בלתי־נחוצה ולבצע עבור הילד משימות שהוא בהחלט מסוגל לבצע בעצמו.

מעגל כוח

לעיתים **קרובות** מידרדרים היחסים והופכים מהר מאוד למאבקי־כוח. ההורים דורשים ומנסים לכפות את רצונם ואת הסטנדרטים הגבוהים שלהם על הילדים, והילדים, מצידם, מתקוממים ומוכיחים את „עצמאותם" באי־הכנת שיעורים, ובנכונות לשאת בתוצאות ובכישלון, כדי להוכיח שהם עושים מה שהם רוצים, ולא מה שההורים רוצים שיעשו.

תוצאה נוספת של מאבקים כאלה היא דיכוי המוטיבציה הטיבעית של הילד ללמוד, דיכוי הסקרנות שלו ויצירת מעגל שקשה לצאת ממנו. מעגל שבו ההורה הוא הדורש, הכופה, והילד הוא המתמרד, הנאבק. כך אפשר להמאיס את בית־הספר על הילד, והוא עלול להירתע מלימודים ומקריאה. ההורה מגביר את הסנקציות וחוזר חלילה.

יותר מכך. בכך שההורה לוקח על עצמו את האחריות לנושא הלימודים של ילדו, הוא כאילו מעביר לילד מסר: „אתה לא מסוגל, לא יכול, אני חייב לעזור לך, לעשות עבורך, אחרת לא תצליח." או מסר אחר: „אתה מאכזב אותי, אתה טיפש."

כך גורם ההורה לצמיחתו של ילד תלותי, חסר־ביטחון, חסר הערכה עצמית, החש שאינו מסוגל להתמודד לבד בלי עזרת ההורים, שלעולם לא יצליח טוב כמו ההורה. הוא עלול להיהפך לילד לא־עצמאי, שאינו מסוגל לקחת אחריות על משימות החיים שלו.

וההורים משלמים מחיר כבד של יחסים מקולקלים במסווה של דאגה לעתידו של הילד, בחסות הידיעה שהם יודעים מה טוב בשבילו. כך יש גם אכזבות, תיסכולים ותחושה של פגיעה בדימוי העצמי שלנו כהורים טובים, אם אנחנו רואים את ההישגים של הילד כמשקפים את הצלחתנו כהורים. היוקרה שלנו כהורים נפגעת, שכן רמת הילד משקפת, לדעתנו, בצורה מעוותת, את הרמה שלנו בעיני אחרים: „איך יתכן שלי יש ילד טיפש? איך יכול להיות שהילד שלי אינו מוצלח, תלמיד גרוע?"

השיעורים הופכים במהלך השנים לעונש. הילדים האלה, גם אם הם מגשימים את הציפיות של הוריהם, עלולים לאבד כל חשק להמשיך אחר־כך בלימודים, כאשר הם עומדים ברשות עצמם. הם לא מוכנים לשמוע יותר משיעורים, עבודות ובחינות, ולא רוצים להמשיך בלימודים גבוהים.

חינוך לעצמאות

אדלר **מציע** דרך אחרת. להאמין בכנות שהשיעורים הם בתחום אחריותו ועניינו של הילד. בכך שאנחנו לא מתערבים, אנחנו מאפשרים לו להתמודד בעצמו, להתנסות, לקחת אחריות ולשאת בתוצאות של לימודיו. אנחנו מאפשרים לו להתאמן בבחירה, להחליט באופן עצמאי אם, מתי ואיך להכין את שיעוריו ללא איומים, הוראות, עצות, הנחיות ושרותים מיותרים מצידנו.

כך נחנך את הילד מגיל צעיר לדעת לבחור בין אפשרויות שונות, לחזות את התוצאות הצפויות, להחליט, לבצע ולשאת בתוצאות. כך נחנך אותו לאחריות ולעצמאות. נאמן אותו לנסות את כוחו בלי פחד, תוך ידיעה שאנו לצידו, אך לא עושים את הדברים במקומו. שאנו מוכנים לעזור, לייעץ, לתמוך ולעודד.

אנחנו צריכים להיות מעורבים, אבל לא להתערב. נראה התעניינות כנה בחומר הנלמד ובמה שקורה בבית־הספר, אבל ללא כפייה וללא מעקב צמוד.

נעזור לילד בשעת הצורך ונתמוך בו בקשייו ובכישלונותיו. נהיה איתו מבלי לקחת צד וחלק בבעיות העלולות לצוץ בינו לבין המורה, מבלי לסנגר על המורה, או להגן ולגונן על הילד.

כדאי, אם זה אפשרי, לשתף את המורה בהחלטה שלנו ובשיקולים שלנו, ולשתף, כמובן, גם את הילד, להתייעץ איתו ולהחליט ביחד.

כדאי לומר לילד ששמנו לב ששיעורי־הבית הפכו את היחסים בינינו ללא טובים. שאנחנו החלטנו שהיחסים הטובים חשובים לנו יותר משיעורי־הבית. לכן החלטנו שלא להתערב יותר בשיעורים. לומר לו שאנחנו סומכים עליו שיידע לכלכל את מעשיו בתבונה. לומר לו שאנחנו יודעים שהוא יכול לקחת על עצמו את האחריות לשיעורים שלו. שאנחנו נמצאים שם, אם יזדקק לעזרה, לעצה, לרעיון, אבל אנחנו לא מתערבים יותר, כי אנחנו רוצים להמשיך ולשמור על יחסים טובים.

כדאי להיות החלטיים ועיקביים בהחלטה שלנו, כי חוסר־עיקביות יכול לעשות את המצב גרוע יותר.

כדאי לזכור שלמעשה לילד יש סקרנות טיבעית רבה ורצון להצליח, וגם אם לא נעמוד בדרכו ונחסום זאת, ואם נשכיל לתמוך בו בסבלנות ונעביר לו את התחושה שאנחנו מאמינים בו וביכולתו, ולכן יכולים להשאיר בידיו את מלוא האחריות על העניינים שלו, כולל הלימודים, כך רבים הסיכויים שהוא אכן יראה כך את עצמו, יקח על עצמו את האחריות למשימות ולחובות המוטלים עליו, וילמד מתוך רצון פנימי שלו, ולא מתוך כפייה חיצונית שלנו.

נתן זך

ה' עוז לעמו ייתן

מה באמת קורה כאן בארץ הטרופה והמטרפת הזאת? מצד אחד, הוצאות־ספרים פושטות את הרגל ו/או נמכרות לאחרות, וזאת שנה־שנתיים אחרי ה„בום" הגדול, בעת שכל ספר־אביון הפך פתאום לרב־מלך. מצד שני, הרך־היילוד הדו־שנתי של עמוס עוז, הפעם שמו לדעת אשה, מאיים לחזור על ההישג של קודמו, קופסה שחורה. השנה זכה אפילו — מודיעים לנו יחצ"ני מו"לו — ב„סטנד", לול־פעוטות, מיוחד.

ובאמת, המראה של אנשים חוטפי ספרים כחטיפים־לכל־דבר הוא מראה משובב. מה היינו עושים בלי עמוס עוז, ובמידה פחותה, א"ב יהושע? אילו לא באו לעולם — היינו צריכים להמציא אותם. וכבר שאלה חשדנית מתגנבת ללב: אולי באמת המצאנו אותם.

אבל נחזור תחילה ל„בום" הגדול שבעיקבותיו פשיטות־הרגל או ספי־פשיטות־הרגל. איך באמת להסביר את התהפוכות הסמוכות כל־כך זו לזו? סתם גחמה? אופנה? מיקרה? הרי לא השברנו שום שבר כלכלי כביר בין זה לזה. המיסעדות (היותר זולות אמנם) והמיזללות עדיין שוקקות סועדים וזוללים, התיאטרות והקירקסים הומים צאן דרמאתי וקירקסי, ורק בממלכת התקליט והספר — שמה ושאייה.

לידידי הפיקח שאותו אני נוהג לצטט בהזדמנויות כאלה יש כמובן הסבר מקורי משלו: מנחם פרי ודן בן־אמוץ, נרו יהל, הצליחו להונות את עמך־ישראל כי קריאת ספר כמוה כחצי מישגל או כסעודת־מלכים. והעם־עמך אכן נתפתה. אבל כבר אמר מי שאמר: אי־אפשר להונות את כולם כל הזמן. אנשים ניסו, טעמו וראו כי לא. לא הרי זה כהרי זה, כמו שנהגו לומר פעם, ועכשיו נתפכחו וחזרו למוטב, או לסורם, הכל לפי נקודת־ההשקפה. בכל זאת „לדעת אשה" בחיים טוב יותר מאשר בספר. אבל אם בספר — אז רק אצל עמוס עוז, אבי־אבות ה־in המיסכן שלנו שיצטרך יום אחד לשלם את מלוא המחיר על „איניותו" היומרנית: הוא היום המר והנמהר שבו יופיע שמו בגליונו החדש של חדשות בטור ה־out.

הרי כך הוא הדבר במקומותינו. תהליכים הם רק תהליכים ושום דבר אינו זז, שלא לומר משתנה, ואפילו ר' גרשון שקד המשכים קום להציל את ידידו ממלתעות מבקריו המשחרים לטרף, לא יעזור. לא לעולם חוסן, להבדיל מחוסין.

משהו יותר „עמוק"

בהסבריו של ידידי יש משהו פריבולי, כלומר, משכנע. שהרי אצלנו הכל פריבולי. קח קיוסק תל־אביבי מצוי, מן הסוג שעד לפני כמה שנים איכסן חנות גלנטריה, הוסף לו כמה לוחות פלאסטיק, פוסטרים ושולחנות בצבע עץ, וקרא לו פאב. עובר?! — בטח שעובר. עכשיו הוסף וקרא לו זיגל — על שמו של זה־שם, ספק חוקר־מישטרה ממורלח ספק סאדיסט סנטימנטאלי. עובר?! — בטח שעובר! עכשיו נראה אותך הופך את הקיוסק־הפאב שנקרא על שם זיגל המישטרתי ובאמת סמוך לבניין־המישטרה ללב ליבה של קריית בדרא שלנו? הולך?! ועוד איך הולך. מיכרה זהב שבו כורים בעיקר מרשרשים ומצלצלים ו„שמות" של „תרבות הפנאי".

אבל נחזור למו"לות ולעמוס עוז. משהו יותר „עמוק" צריך בכל זאת להיות שם. הגחמה, השיגיון (פריבוליות) עצמם לא יענו את הכל. אפילו לא בתל־אביב וסניפיה התרבותיים — ירושלים וחיפה.

אז מה באמת קורה שם־פה?

ובכן, את תשובתי המלאה והמלומדת אתן לאחר שאקרא את שני סיפריהם האחרונים של עמוס עוז ואת הצמד האחרון של א"ב יהושע. לפי שעה, כיוון שלא קראתי, אני עדיין בחזקת אובייקטיבי ורשאי לחוות את דעתי באותה רוח של פריבוליות עולצת העולה־כפורחת בכל אשר תבטנה עיניך סביב.

ובכן, בניסיון ראשון, הייתי אומר שעמוס עוז, ובמידה פחותה כאמור גם א"ב יהושע, הצליחו למלא בסיפרות העברית את מקומה של שלום עכשיו בתרבות הפוליטית של הנוער הטוב, 20־עד־50 שלנו. כמו שלום עכשיו, גם עמוס עוז הוא self-made, כלומר, מעשה ידי עצמו, ללא עזרתם של אחרים (מיפלגות, כנופיות סיפרותיות). כמו שלום עכשיו, גם עמוס עוז הוא, בעיקרו, „עכשווי": סיפוריו, אלה המוכּרים לי ובאותה רוח פריבולית הייתי מוסיף: בוודאי גם אלה שאינם מוּכּרים לי, נמצאים במרחק שתי תיקוות ושלוש אכזבות מן האקטואליה שגם העיתונות עוסקת בה שבוע בשבוע.

גם הוא היה „פה ושם בארץ־ישראל", גם הוא קרא את קאמי ודוסטוייבסקי ואנשי פאנפילוב וגורי וס' יזהר. גם הוא יודע — אולי טוב מכל אחד אחר — ללהט בלהטים מילוליים את להטו של „אור התכלת העזה" של חיינו, הישראליים עם היהודיים. גם הוא עובד על הקו ישראל־אמריקה ולאותה מטרה (מוניטין, תמיכה מוראלית ואיסוף כספים). גם הוא מייצג איזו מצפוניות מתחבטת ולא מחייבת יותר מדי ההולמת את המאסות של שלום עכשיו ויושבי זיגל, ואשר בסופו של דבר גם תיוודע לה השפעה ברוכה על חיינו הפוליטיים. וכמו שלום עכשיו והדרשנים והמטיפים שמימות עולם, גם הוא מדבר אל קוראיו מעל הבימה, הדוכן. בתעצומות עוז, במילים נאדרות ויוקדות, במין שפיעה שהיא שפיכה ושפיכה שהיא בכל זאת שפע. מי מלבדו מסוגל היה לחשוב על רפליקה כמו „נטע, את עוד לא תופסת מה הולך. זה או אנחנו — או הם. לא חשוב. נרד מהנושא." מישפט שהוא במרחק חמש דקות נסיעה מכפר־סבא וחצי דקה ממדור המיכתבים למערכת.

וכל זה על יד ציפור אשר „שרדה מן הקיפאון והנה, כיוצאת מדעתה מעוצמת הזוהר הפתאומי, עמדה בקצה ענף עירום וצעקה בכל כוחה, שוב ושוב, בלי שינוי ובלי הפסקה, כבאקסטאזה, פסוק

עוז: במרחק שתי תיקוות ושלוש אכזבות

בן שלושה תווים שנבלע בזרימת־האור הסמיכה, האיטית כהינגרות של דבש."

— מילים וצירופים שבמרחק שנת־חורף מביאליק ושלושה תווים של שעון דיגיטאלי מן הפיוט העכשווי המתייחס לאסכולה המתוקה (והסמיכה). להבדיל מאסכולת הזבל שאף היא אוטיסטית ומדושנת עונג עצמי.

פינה קטנה וקטנונית

ועוד לא קראתי, כאמור, את הספר ואני רק מדפדף בו בטרם קריאה. כמו שמשהים ביד בקבוק יין שאמור להיות משובח. ומובן שאין לי שום דבר נגד עמוס עוז כמו שאין לי שום דבר נגד שלום עכשיו. להיפך, יש בליבי פינה קטנה, קטנונית וחמה, אם גם לא אקסטאזה „סמיכה ואיטית כהינגרות של דבש", בשביל שניהם. ורק במרחק הזמן, שהוא תמיד טווח ביטחון בשבילי, אגבש לי גם דיעה „מיקצועית" שקולה, המתיימרת להיות אובייקטיבית ואינה מצליחה.

במילים אחרות: יש בחיינו, לפחות בחייהם של המשכילים שבינינו, איזה חלל ריק הקורא לעמוס עוז. הקורא לעמוס עוז כמו שאינו קורא לעמוס קינן או ליהושע קנז או לבנימין תמוז, למשל.

ועמוס עוז ממלא אותו חלל. ויש להניח שימלא אותו עוד זמן לא־מבוטל.

האם זה מצפונם הרע של מי שאינם מרבים לקרוא, אבל זקוקים, בכל זאת, לספר אחד או שניים בכל שנה־שנתיים? אם כך, ההשוואה עם שלום עכשיו הולכת ומתבססת. גם שם מצפון רע היוצא יד חובתו בהפגנה או שתיים אחת לשנה. לא מעט מדי ולא הרבה. והעיקר, שלא להתלכלך. לא כמו יש גבול או דרך הניצוץ למשל.

וכמו שלנו יש צורך כזה, מסתבר שגם בארצות אחרות קיים צורך דומה. דעתם של אנשים אינטליגנטיים, מבני ברית ושלא מבני ברית, הרי אינה סובלת שמדינת היהודים תצמיח מתוכה רק את שמיר ורבין, את ארנס ופרס וקישון. לא, אומרים לעצמם כל האנשים הטובים, השפויים, האלה, שאינם שונאי יהודים כלל ועיקר — משהו בכל זאת צריך להיות שם, אלא שאנחנו איננו יודעים עליו.

ואז הם מקבלים את עמוס עוז ואת א"ב יהושע באותה הכנסת אורחים ועין יפה שבה הם מקבלים את דויד שחר ויורם קניוק ואהרן אפלפלד ואנטון שמאס ויהודה עמיחי.

ואז הם מתברכים בליבם: הרי ידענו שיהודים אינם יכולים להיות כל־כך נוראים. אפילו בישראל. והרי לכם הראייה. הרי לא ייתכן היה שג'ורג' סטיינר יצדק עד כדי כך.

ומכאן שפע התירגומים. ועוז כבר תורגם כמעט לכל שפה ולכל לשון. וסופר לי כי במאוזוליאום שלו בערד יש כותל מערבי המורכב כולו מסיפרי עוז בכל לשונות הגויים. ספר־ספר ועשרה־עשרים תירגומיו, כן יירבו.

לא רק הטבע והסיפרות אינם סובלים חלל ריק. גם הקיר!

מאידך גיסא, יהושע בר־יוסף ידידי יכול להתאמץ, או שלא להתאמץ, במיטב יכולתו ואונו ה־בלתי־מבוטל — לא ה„אפיקורוס" ולא בשלוש דרכים ובוודאי לא הדג והיונה שלו לעולם לא יגיעו לתפוצת סיפרי עוז או יהושע, שלא לדבר על מוניטיהם הבינלאומיים.

לכאורה, מספר מלידה, מן הטבע, מן החיים, אלא שאבק של שוּנד כמו דבק בו. ומרצונו — הטוב או הרע. שהרי בעבר כתב גם ספרים כעיר קסומה וראה להיכן הביאה אותו זו!

כיוון שאנחנו רוצים סיפרות לא גדולה שתיראה גדולה. ליבנו יוצא אל סיפרות לא רצינית שתהיה בכל זאת נחשבת. סיפרות שאיבדה מכבר את תחושת הפליאה והיא ספוגה סטראוטיפים ונוסחות (את המישפט הזה אתקן, כמובן, אם יהיה צורך, אחרי שאקרא את הספרים שבהם מדובר) אשר תגלה לנו את זהותנו החד־פעמית וההמונית.

מלכות מעט

אבל האם סיפרות ממין זה שתיארנו מסוגלת לעשות את כל הדברים האלה? התשובה היא: בחלקה כן. בהחלט. אבל תקופה ארוכה תידרש לקורא הבהול, הלהוט, הדוחק והדחוק כדי לגלות (בעזרת מלמדיו שעוד יבואו) את מחדליה, את המקומות שבהם כָּשלה, את קו הגובה שאליו לא הצליחה להעפיל, את החיים שבהם לא נגעה כשעה שנגעה במים, נגעה ברוח.

נגעה ולא נגעה. או: רק נגעה. ונוגעה.

כי סיפרות לא־גדולה שאנו, אנחנו הקוראים ולאו דווקא יוצריה, מעמידים פנים שהיא גדולה, נוטלת על עצמה סיכונים גדולים. והפיקחים והחזקים שביוצריה לא ישתפו איתנו פעולה, בשום מחיר, בניסיונותינו אלה לבקש לנו, בכל מחיר, מלוכה פורתא או עגל זהב.

נכון שאפלת הימים המשוממים והמעשים והדיבורים התפלים עם המזוויעים שמסביב משוועת למעט מלכות. מן המין שאורי צבי גרינברג ביקש להשליט סביבו בכוח המילה והזרוע (ולעיתים — הדמגוגיה). מין סדר מלכות חדש. אבל הסופר החכם יודע כי גדולי שונאיו הם אוהביו הקלים, הללו שאהבתם תובענית ובוגדנית כתאוות־בשרים ומתעופפת ונמוגה עם משב הרוח כגרגרי אבק או כריחם המשכר מלשעבר של פרדסי יפו שנעלמו.

והנה גם אנחנו כבר עלינו על ענף גבוה. ואלמלא עצרנו בעצמנו, היינו עולים במהרה אל ענף גבוה עוד יותר, שממנו היתה גם הנפילה קשה יותר.

נחזור איפוא לקרקע. כל מה שביקשנו לומר הוא שסיפרות פולקלורית עתירת־קאלוריות וסוכרים, מזה, וסיפרות ניבול הפה והסאטירה והצלפה וההגחכה העצמית והשנינה, מזה — מחייבות את קיומה של סיפרות ממין שלישי: פיוטית, כבדה ונכבדה, נושאת עיניה ועתרת סמליה לגדולות.

זה שהשלוש צומחות במקומנו מאותם שורשים, זה כבר דבר אחר. מה לעשות, „ברעות השמש על המים, נולדתי לפניך תאומים", כבר לימדנו המשורר. והוא דיבר על הסיפרות ועל השירה לא פחות מאשר על ה„אני", או הפרסונה שלו. והוא דיבר על נפש חצוייה שזקוקה לשמש ולמים כדי להתלכד לאחת — ולו רק למראית־עין.

תרצה, תפרש זאת בנדיבות. כמו בספר בראשית. תרצה, תאמר: הסיפרות הישראלית, להבדיל מן הסיפרות היהודית, הורכבה תמיד מהכלאה של מעט שמש והרבה מים. סיפרות תאומים.

מעט לא שם זין ומעט לדעת אשה. מעט היונה והדג ומעט המאהב. פה וגם שם אהבה או עיוותה, כבספריו של יעקב שבתאי. פה וגם שם מישגלים (או הסובלימציות שלהם) ואכזבות — עמוד האש ועמוד העשן ההולכים לפני המחנה ומאחוריו.

זו וגם אלה נושאים נאים לדור „האהבה עכשיו" המתירני, המבקש לתחום לעצמו בכל זאת תחומים אחרונים ולגדור לעצמו גדרות אחרונות. ונראה כי הסופרים — מכל מקום, אלה שבהם אנו מדברים — לא יעשו זאת בשבילו, אף כי ייטיבו להגדיר את מצוקת אי ההגדרה שלו.

התפר והתפרנים

ועכשיו נחזור על עיקבותינו ונשאל, ומה יהיה על המו"לות והמו"לים?

ובכן, אלה יוסיפו למכור את סיפרות התאומים שלנו לדור הנדרש לשני ספרים בשנה — ולשני סופרים בחדשות. ואם יתנשאו אל־על — ברוח האקסטאזה המפעמת בכיתבי כמה מסופריהם — כשרגליהם מאבדות את מגען עם הקרקע שעליו עמדו בעבר, לפני שנות ה„בום" העל־קולי שהפך לקל־קולי, ישלמו את המחיר המלא ששילם אותו גיבור יווני שבאגדה, אנתיאוס, כל־אימת שרגליו ניתקו מן הקרקע.

וזה יהיה רע מאוד לסיפרות ורע לסופרים. כי סיפרות עברית המתקיימת על „צד התפר" של מו"ליה — כשמה התמוה של הוצאת התאומים החדשה של כתר — לא זה בלבד שתעשה את מרבית יוצריה לתפרנים במובן החומרי, בהעבירה מהעולם את ריבוי האופציות שבמו"לות ה„פלוראליסטית" שבעבר ובהשליטה את תכתיביהם של בוסים מיסחריים, בוסים של אופנה שהם גם בוסים של מניות וחשבונות רווח והפסד.

סיפרות המתקיימת מכוחם של מו"לים התפורים זה לזה ובולעים איש את אחיו־לא־אחיו עד שהכריש הגדול ביותר הוא השורד — היא גם סיפרות שבה ניתק חוט־הטבור האישי שקישר בעבר סופר ואפוטרופסר־שליחו־נאמנו. בסופו של דבר, חזקה. עליה שתיהפך לסיפרות של בסט־סלרים, מזה, ומחנה גדול של נתמכי־סעד (מילגות, פרסים, הקצבות וכו'), מזה. הראשונים ירכבו על הסוס האחשוורושי עד שייגמר, ואילו האחרונים יקלמסו יצירות המשתטחות כהמנים באבק

סודו של עמוס עוז

עמוס עוז – „האורקל של תנועת־העבודה", כפי שתיאר אותו עמוס קינן, או חיזיון אורקולי?! המו"לים מתמוטטים או טוענים שהם מתמוטטים (ובינתיים בולעים זה את זה) ועמוס עוז מוכר עוד רומאן בעשרות אלפי עותקים. שווא עמלו כל מבקריו הרבים, כישלונה הישראלי של „הקופסה השחורה" שלו רק הגביר את מוניטיו הבינלאומיים ואף הביא לו את אחד הפרסים המבוקשים ביותר בצרפת. על כל מבקר ספרותי שולל יש לעוז אלף חסידים־קוראים שבמיקרה שלו גם קונים את הספרים, ולא רק שואלים אותם. עכשיו כבר זכה גם ל„סטנד" ייחודי: עוז לבדד ישכון. עמוס עוז – סוד או אופנה. ואם אופנה – למה דווקא הוא. כמה נגיעות ראשונות ברוח – בטרם קריאה (ועכשיו כבר בעיצומה).

מרפי־הספרים של חנויות בטעם הישן, שעה שהקיוסקים החדישים לסיפרות נוסח סטימצקי כמעט שאינם מוכנים להקצות להם מקום — לא במרפים, קל וחומר שלא בחלונות־הראווה ובחלומות הראווה שלהם.

לפיכך מצווים סופרים לעשות ככל יכולתם, ויכולתם במיקרה זה מוגבלת ביותר, לפרום את התפר הזה שבין המו"לים, או מכל מקום שלא לתת לו יד ולעודדו בדרך זאת, כדי שלא ייבלעו במעיהם של דגי־הטרף למיניהם. לא כל לווייתן מקיא את קורבנו כמו זה של יונה. וגם עצם ההקאה היא לאו דווקא כבוד גדול.

ישראל אינה אמריקה ואינה אנגליה. ריבוי של מו"לים קטנים יחסית, ביניהם כמה — בהכרח מעטים — אשר להם יחס אישי לסופר וליצירתו, היה בעבר תמיד מסימניה של הסיפרות העברית המתחדשת. בהיעדרו נהיה כולנו, כלומר, כל מי שאינו כותב בסט־סלרים הבאים עם סטנר משלהם וסיפרי בישול, תלויים בברונים שהם לעיתים קרובות ברונים־שודדים, כגון אלה שבהיסטוריה.

ועל כל השאר — בהמשך.

ערבים בתל־אביב

ערב גארי

קהל־קוראים הוא, בדרך־כלל, קהל טוב. די לו שיצוטט מישפט אחד מתוך ספר שקרא, או ששם סופרו האהוב ייזכר שוב ושוב וכבר הוא מרוצה

סופר־דיפלומט רומאן גארי וגרושתו ג'ין סיברג

שעזב בית מוסק או מחומם, ויתר על הסרט השבועי בטלוויזיה, כבר הוא בא על סיפוקו.

„ערב העוסק באישיותו של הסופר רומאן גארי," היה כתוב בעיתון, ואני שמחתי. וכי מי מקוראי סופר זה לא ישמח לקראת ערב שכזה? מי קרא ולא נשבה בקיסמו, בקסם דמותו? מי לא התמלא קינאה לנוכח חייו הסוערים? מי לא התפעל משנינותו, מאהבת־החיים הגדולה, מחוש־ההומור, מיכולתו להבין את עצמו ולגחך?

החדר הקטן של הוצאת עקד ברחוב בר־כוכבא התמלא לאיטו באנשים. גם הם, כמוני, ויתרו על התענוגות האחרים שהעיר תל־אביב זימנה להם הערב ובאו לשמוע על גארי, עוד משהו, נוסף על המידע שסופר זה העמיד לרשותנו בספריו. לבסוף נדחקו אל החדר כ־30 איש („לפעמים נדמה לי שהקירות האלה עשויים גומי," העיר מישהו) ותיכו בשקט ובנימוס.

מה שקיבלו היתה שיחה מאולתרת בין המבקר גיורא לשם לבין המתרגם אביטל ענבר. בשיחה הוזכרו: סופו הטראגי של גארי, מותה המיסתורי של אשתו — שחקנית הקולנוע ג'ין סיברג, המסיכות שגארי לבש ופשט כל חייו, התחמקותו מעיתונאים, סירובו להיפגש עם מתרגמו לעברית ענבר, תחושת העלבון של זה. הכל לשווא. לא ענבר, אף לא המבקר לא הצליחו לחשוף לפנינו אפילו טפח מאותו גארי שלא היכרנו, שביקשנו כל־כך להכיר.

„מהי תרומתו לסיפרות הצרפתית?" שאל לשם.

„רומאן גארי אינו סופר צרפתי," משיב ענבר. „כתיבתו שונה, חריגה. עובדה שהוא מן הבודדים בסיפרות הצרפתית בת זמננו שסיפריהם תורגמו לאנגלית וזכו להצלחה עצומה בארצות־הברית."

„נסה לתאר אותו, מיהו רומאן גארי?" מקשה המראיין.

„אינני יודע," עונה ענבר, שתירגם עד כה שישה מסיפרי גארי, בכנות רבה. ענבר מוסיף ומספר על עבודתו שלו, על הסתייגותו ממבקרים ה„מפגינים לעיתים קרובות מדי עבודה לא־אחראית," על כך שמתרגמים אינם צריכים לעסוק בביקורת עמיתיהם: „זה לא אתי", ועל כוונתו לנטוש את מלאכת התירגום לטובת עיסוק אחר, קולינארי, שהוא בלשונו: „עיסוק רוחני מובהק."

אך בכל זאת היה נעים להצטרף לשעה לאנשים האלה, קוראי הספרים. להתבונן בפניהם החיוורות כפניהם של בני גזע נכחד או זן שסכנת השמדה מאיימת עליו, לשמוע שני משוררים קוראים משיריהם ומתרגשים.

מי שמבקש לדעת עוד על רומאן גארי, מומלץ לפניו לקרוא את הביוגראפיה שלו שיצאה לאור בסיפריית מעריב, או, מוטב, לקרוא ספר שראה אור באחרונה, אף הוא בתירגומו של אביטל ענבר, ושמו כלב לבן.

אולי יוכל ענבר להמשיך בתירגומים ממין זה לצד ה„עיסוק הרוחני המובהק" הקולינארי המזומן לו?!

סתם מישאלה צנועה.

שרה כץ ■

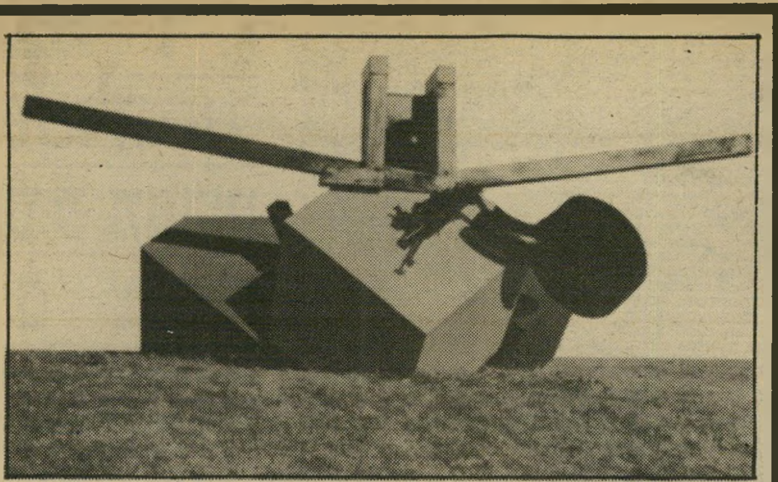

פיסול „סביבתי" בחיפה

פסל המשושה ("מחווה לדירר") נרכש מיגאל תומרקין ב־1971 על־ידי אנשים שוחרי־אמנות שאף הקימו עמותה לצורך זה. הוא הוצב בחזית בית אבא חושי בחיפה – כמחווה לראש־העירייה הראשון של חיפה אחרי קום המדינה. כיום, אחרי חיפושים ממושכים, עלה בידי גרשון קניספל לאתר את הפסל האובד/הנשכח. בתחילה לא זיהה אותו: מה שהיה מחווה לדירר ולחושי הפך לפח־אשפה מאולתר בימי שילטונו של אריה גוראל, „מגלח" ואדי סאליב ומי שמתעתד גם להרוס את „המושבה הגרמנית". אנדרטה שהפכה לפח־אשפה: שלא יאמרו שאין שימוש לאמנות המודרנית.

דודו אדם

לגעת בחומר, לגעת ברוח

לצייר, לגבי מאיה כהן לוי, פירושו להתעסק בחומר במלוא מובן המילה. החומר עבורה איננו אמצעי ציורי בלבד. היא משתמשת בצבע כחומר, שמנוני, דחוס, שה־אינטליגנציה בוהקת דרכו.

נוכחותו של החומר מודגשת לא פחות מקווי הרישום העבים של הדמויות, בעלי־החיים, הנופים או הצורות הגיאומטריות המאכלסים את הציורים.

זמן הציור, לגבי מאיה כהן לוי, מצטיין במאבק מתמיד בין חומריותו לרוחניותו. בסופו של דבר, השאיפה היא שהרוחני יהיה לפחות שווה־ערך לחומרי, ואף יגבר עליו. בכך תתגלה עוד שיכבת מיטען, אפופה ברוחניותה של המציירת.

הקוויות המודגשת והחוזרת הרבה באלמנטים השונים, מקנה לעבודות גם מימד מישחקי־טכני, אולי בדומה לאופן שבו ניתן להשיג הרפייה ונירוונה בשיטה ההודית. מאיה כהן לוי נסעה ב־1983 ליפאן, שם למדה קליגרפיה וציור יפאני קלאסי (סומיא).

נושא הריקוד חוזר פעמים רבות בעבודות. הריקוד אמור לסמל כאן את סיבובי כוכבי־הלכת סביב השמש, את סיבובי הגלקסיות ביקום, את סיבובי המחשבה סביב ציר חיפושיה, ואת סיבובי האלקטרונים והנאוטרונים סביב הגרעין – ביטוי לתמציתו של האטום.

בתערוכה הנוכחית, המוצגת בגלריית שרה לוי, ויתרה כהן לוי על אותה להבה אדומה־כתומה־צהבהבה, שבערה בעבודותיה האחרות. הפעם העבודות בשחור לבן, והן עומדות יפה גם בלעדיה. כפי הנראה, אצורה כבר חלהבה בחותם אמנותה המסיבית של ציירת זאת.

נעמי דר ירדק ■

מאירה כהן לוי: ריקוד או – העמוד האינסופי, שמן על נייר שחור־לבן

נעמי רון מספרת על יחסים מוזרים עם גבר

„אני פטישיסט!"

הוא גבר צעיר, תל־אביבי, בן 30, גבוה, הופעה נאה, גרוש, עוסק ביבוא מחשבים.

הסיפור שלו קשור במין, בסוג מסויים מאוד של מין.

הוא לא נמשך לגברים. לנשים הוא עשוי להימשך, וגם לקיים איתן יחסי־מין. אבל מה שבאמת מדליק אותו זה נעליים של אשה.

הוא מזדהה כעמיר. זאת הפעם הראשונה, לדבריו, שהוא מדבר עם מישהו על הקטע האפל הזה של חייו.

„אני לא יודע עד כמה המיקרה שלי נדיר, כמה כמוני יש בעולם," הוא אומר. „לא חקרתי את הנושא. מעולם לא יצרתי קשר עם אנשים מסוגי."

סיפר עמיר:

הכיף שלי מצוי בנעלי־אשה. מדובר ביצירת קשר פיסי עם אביזר כלשהו, השייך לאשה. אצלי זה נעליים. אצל גבר אחר זה יכול להיות חזיה, תחתונים, גרבי־ניילון. קוראים לזה פטישיזם.*

נעלי־עור גבוהות־עקב מדליקות אותי במיוחד, והאמת היא שאני כמעט ולא יכול להתפשר בעניין הזה. אני שרפט נשים לפי הנעליים שלהן, ורק סוג זה של נעליים מדליק אותי. מובן שאני מעדיף שתהיה אשה בתוך הנעליים, רצויה מישהי שהיא אסתטית בעיניי, כדי שלא תהיה לי רחיה ממנה.

כשאני מגיע למצב של חוסר חמור, כאשר אין לי אפשרות לספק את צרכיי בעזרת אשה והנעליים שלה, אני מסתפק בנעליים עצמן, שאותן אני רוכש במחיר גבוה.

ליקוק ונישוק

האידיאל מבחינתי הוא אשה שתלטנית, הרואה בי מכשיר לסיפוק צרכיה. רצוי שהקשר שלי עם הנעליים שלה, קשר המתבטא בליקוק ובנישוק, יהיה בשל רצונה של האשה לראות אותי מושפל. ככה אני נהנה הכי הרבה. עדיף שתהיה התנייה בעניין, שאני אהיה חייב לנשק את הנעליים, שהיא תכריח אותי לעשות דברים.

הנעליים הן בסך־הכל סימפטום לרצון הכללי שלי לשרת אשה. בחיי היום־יום אני מעדיף שהבוס שלי תהיה אשה. באחרונה עבדתי עם בוס־גבר, ושנאתי כל רגע, כאשר הייתי צריך לקבל ממנו הוראות.

אני לומד כיום לדוקטורט, ונחשב כגאון בתחום מסויים, הקשור לביולוגיה. למרות זאת, במקביל למחקרים מדעיים שעליהם עבדתי באוניברסיטה, נהגתי לשמש בשעות־הערב כעוזר־בית. היתה לי הנאה לשרת. עבדתי תמיד אצל נשים בודדות. גילן אף פעם לא היה חשוב. הקשר נוצר אחרי שהן פירסמו מודעה שהן מחפשות עוזרת־בית.

הן הופתעו לראות אותי. היו שאמרו שאני לא נראה מתאים לעבודה הזאת, מכיוון שאני נראה קצת עדין, יותר טיפוס של איש־ספר. אבל הצלחתי לשכנע אותן לקבל אותי לעבודה בעזרת השכר הנמוך שביקשתי. בתקופה שבה עוזרת לקחה 12 שקלים לשעה, נהגתי לבקש שישה שקלים.

היו כמה נשים שהבינו את הצורך שלי לשרת, ובסופו של דבר מצאתי את עצמי משלם להן עבור הזכות לשרת אותן ולנקות להן את הבית. הגעתי למצב שבו נוצר קשר ביני לבין נשים, שאליהן הייתי חייב לבוא יום־יום ולנקות.

כן, הן ניצלו אותי, אבל אני רציתי שהן תנצלנה אותי. יותר מזה, ככל שהן ניצלו אותי יותר, איפשרתי להן לנצל אותי עוד ועוד. היו מצבים שבהם הייתי

> **„נעלי־עור גבוהות־עקב מדליקות אותי במיוחד, והאמת היא שאני כמעט ולא יכול להתפשר בעניין הזה..."**

קונה על־חשבוני חומרי־ניקוי, ועורך עבורן קניות של מזון, גם־כן על־חשבוני.

תמיד העדפתי נשים משכילות. אני מעריך את האשה יותר כאשר היא משכילה. נשים פרימיטיביות מרתיעות אותי. למרות זאת, מצאתי את עצמי משרת נשים זולות מאוד, נשים שהתנהגו איתי באלימות, שהוציאו עליי את כל התיסכולים שלהן. זה קרה מכיוון שלא היכרתי אז נשים מסוג אחר, והאובססיה שלי היא תמיד חזקה יותר מהכל.

הליכה על ארבע

הן הבינו שהן שולטות בי, ונהנו להשפיל ולהכות אותי. היו השפלות מאוד קשות. ניקיתי שרותים סתומים, בידיים, בלי כלי־ניקוי, קירצפתי רצפות בסמרטוט, בלי המקל. היתה אחת שהשתמשה בי בתור כיסא, במשך שבוע וחצי. היא פשוט היתה יושבת עליי. יצאתי מהקטע הזה כמעט פגוע פיסית בגב.

אותה אשה היתה רוכבת עליי בבית במשך תקופה די ארוכה. קשה לי לשחזר את זה, קשה לי גם לדבר על זה. אז לא חשבתי על הסיכון הפיסי. היום אני רואה בזה סיכון של ממש.

ההשפלה גרמה לי עונג. היא היתה רוצה להגיע למיטבח, למשל, היתה רוכבת לי על הגב, ואני הייתי הולך על ארבע.

הייתי אז בתקופה של חופש מהאוניברסיטה, ואחרי שהייתי גומר לנקות את הבית, הייתי נשאר אצלה שעות רבות, ונענה לכל דרישה שלה. כאשר זה היה כרוך בכאב פיסי, נהניתי עוד יותר. אבל, שלא כמו בנושא ההשפלות, כאן, בנושא הכאב, הצבתי גבולות, כדי שלא להגיע למצב שבו אפגע גופנית.

באותה תקופה, לפני שלוש שנים, שימשתי גם כדוגמן־צילום, ופחדתי כל הזמן שהעינויים שהיא עינתה אותי — היא נהגה לבעוט בי — יגרמו לי נזק לפנים.

בדרך־כלל לא קיימתי יחסי־מין עם הנשים שבבתיהן עבדתי. לא רציתי, וזה בכלל לא היה העניין. העניין היה סאדיזם מצידן ומאזוכיזם מצידי. היו נשים שדווקא רצו לשלב מין בעניין, ואז הן הציבו אותי בפוזיציה כזו, שבה יכולתי לגרום להן את מירב ההנאה. לא היתה לי מזה הנאה מינית, רק הנאה מעצם הידיעה שאני משרת אותן מבחינה מינית.

הן נהגו לספר עליי לחברות שלהן.

היו שהעבירו אותי מאחת לשניה, ואחת אפילו מכרה אותי לאשה אחרת. זו היתה אשה שאצלה נהגתי לשהות מדי ערב, וגם לשלם לה עבור השרותים שנתתי לה. בשלב כלשהו, כתוצאה משיקול כלכלי, היא העבירה אותי לאשה אחרת, וקיבלה סכום כסף — אני לא יודע כמה — תמורתי. אני משער שזה היה סכום גבוה למדי, מכיוון שמדובר בשתי נשים עשירות. המוכרת גרה בשיכון־בבלי, והקונה גרה ברמת־השרון.

נעליים ומגפיים

בלי קשר לסטייה הזאת שלי, היו לי קשרים רבים מאוד עם נשים, וקיימתי יחסי־מין נורמליים לחלוטין, כשבת־הזוג לא יודעת שום דבר על הסטייה שלי. אהבתי נשים, נאהבתי על־ידי נשים, אבל תמיד, בסופו של דבר, היה מצב נפשי מסויים אשר הוביל אותי חזרה לסטייה. בדרך־כלל השתדלתי לעשות הפרדה בין המין הנורמלי לבין המין החריג, ולכן, בזמן שהיה לי קשר נורמלי עם אשה, נמנעתי מפעילות אחרת.

מה בדיוק אני עושה? זה ככה: אני שוכב במיטה, מחזיק בשתי נעליים או מגפיים, ומפנטז שיש מישהי בתוכן. בדרך־כלל, בעלת־הנעליים. אם אני לא מכיר את בעלת־הנעליים, אני מפנטז על מישהי שאני מכיר.

אני מדמיין שאני מקבל פקודות מהאשה — ללקק את הנעליים, לגרד בעזרת השיניים והלשון את הליכלוך מהסולייה. לא, אני לא מפחד מזיהום או מליכלוך. לא קורה לי שום דבר. אני מנשק את הנעליים, מכניס את העקב לתוך הפה. יש לילות שאני פשוט ישן עם הנעליים.

כאשר אני מגיע לשיא הטירוף, אני מתחיל לאכול אותן, בחתיכות קטנות. אני נכנס לאקסטזה מינית, ואז אני שורט את עצמי בעקב, ופוצע את עצמי. אני נהנה כאשר אני עושה זאת. מרוב שריטות ופצעים, הגוף שלי מצולק.

הגב שלי מצולק ממכות. יש נשים ששמות עליי את הרגל, בנעל, ושורטות לי את הגב. זה כואב, אבל ההנאה גוברת על הכאב.

אני מוכן להשקיע כסף רב בנעליים. לפעמים אני מגיע למצב של רעב — אין לי במה לקנות אוכל מפני שהשקעתי את כל הכסף שלי בנעליים.

נגרמת לי הנאה כאשר אשה מבינה שאני קונה את הנעליים שלה במחיר גבוה, זה חלק מההשפלה. אני תמיד סקרן לדעת עד כמה היא תעלה בדרישותיה הכספיות. אני אוהב את הרגע שבו היא תופסת שהיא יכולה לנצל אותי עד הסוף, בכסף שאתן לה, או בדרישה שאעשה בשבילה כל מיני שרותים.

מאוד מושך אותי כאשר לאשה לא איכפת ממני, מהכסף שלי, מהסכום שאוציא על הנעליים שלה, וכל מה שמעניין אותה זה לנצל אותי. מדליק אותי לדעת שיש נשים מאוד אגואיסטיות, שאיכפת להם רק מעצמן.

אני עצמי טיפוס רגיש, אשר כואב כאב של אחרים. בחיי היום־יום אני תמיד משתדל לעזור לאנשים. גם לגברים, אם כי לנשים במיוחד, כי אליהן יש לי חולשה. להן אני עוזר גם כאשר לא כל־כך נוח לי לעשות זאת.

גיליתי את הסטייה הזאת כשהייתי בן 11. הייתי עם הוריי בשליחות באנגליה. למדתי בפנימיה, והמורות שם נהגו להכות את התלמידים על האצבעות, כעונש על התרשלות בלימודים או על שובבות.

גיליתי שאני נהנה כאשר המורה מכה אותי, והשתדלתי להתרשל כמה שיותר, כדי לקבל עוד מכות. החברים שלי, לעומת זאת, שנאו את המכות האלה. הם התארגנו למרד נגד המורות, במחאה על המכות. אני הייתי המנהיג, אבל ההתנגדות שלי היתה מזוייפת.

תפשתי אז באינסטינקט שאסור שמישהו יחוש בהנאה שלי מהמכות. ההתארגנות, אגב, לא עזרה, והמשיכו להרביץ לנו. לפי דעתי, כולנו יצאנו קצת דפוקים מהפנימיה הזאת. היינו מאוד חכמים, אבל הלכנו לכיוון של נוער פאנקיסטי, השתוללנו, צרכנו סמים מגיל 15.

העניין התחיל לנקר בי, והתחלתי לקנות כל מיני עיתונים על הנושא. יש באנגליה שבועוני־כרומו, בסיגנון של פלייבוי, המוקדשים לסיפורים על עבדות, עם צילומים מבויימים.

התחלתי לתפוש שמשהו לא בסדר אצלי, שאני צריך להסתיר את זה. בבית־הספר התיכון — זה כבר היה בארץ — גנבתי מאחת הבנות את זוג הנעליים שלה, כשהיא הלכה לשיעור התעמלות. ידעתי באופן מאוד טיבעי, כמו שיודעים מה לעשות ביחסי־מין, מה לעשות איתן. אחרי השימוש החזרתי לה את הנעליים מבלי שהיא הרגישה.

השנים הראשונות בצבא היו בשבילי ממש סיוט. הייתי תקוע שם, הפנטזיות היו מנקרות בי, ולא יכולתי להגשים אותן. האירוע החשוב לגביי היה כאשר מוניתי להיות מפקד של יחידת־קשר. היתה שם חיילת, שבתוקף היותי המפקד שלה הייתי אמור לעשות לה את החיים קשים יותר, להוריד עליה כל מיני משימות ותפקידים. אבל במקום זה עשיתי בעצמי דברים שהיא היתה

** מקור המילה פטיש בפורטוגלית. FEITICO — מיקסם. הפורטוגלים נתנו שם זה לחפצים שנערצו על־ידי ה„פראים" במושבותיהם.*

עמיר בפוזה החשוקה
„הן נהגו לשפיל ולהכות אותי...״

צריכה לעשות: הייתי מחליף אותה במישמרות, מנקה לה את החדר לקראת מיסדרי־בוקר, מצחצח את הנעליים שלה.

קצין עם טוראית

היא היתה בחורה מאוד פשוטה, אבל היא תפשה באינטואיציה שהיא יכולה לרכוב עליי ולבקש ממני כל דבר. בסופו של דבר, היא ניצלה אותי. בחופשות שלה הייתי הופך להיות הנהג שלה. היא היתה באר־שבעית ואני תל־אביבי, ואת כל החופשה הייתי מעביר בהמתנה ברכב מול הבית שלה, מחכה שהיא תבוא ותגיד לי לקחת אותה לאיזה מקום.

היא הבינה שכל זמן שזה יישאר בסוד, המצב יימשך ככה, לטובתה. היא הצליחה להעביר בנעימים שנה וחצי מהשרות שלה. הייתי מסיע אותה לתל־אביב, מחכה לה בפתח דיסקוטקים. היא לא רצתה שאכנס פנימה, העדיפה שאשאר בחוץ ואחכה לה באוטו. אני הייתי קצין. היא היתה טוראית.

הייתי איש־קבע, היה לי כסף, ונהגתי לקנות לה כל מיני דברים בשקם. לפעמים היא רצתה מתנות — תכשיטים יקרים, בגדים, נעליים. חלק גדול מהמשכורת הצבאית שלי השקעתי בה.

אחרי הצבא נסעתי ללונדון, למטרה אחת בלבד: לנסות ולהגשים את הפנטזיות שלי. הייתי מסתובב באיזור בית־המלון, תופס פרוצות, והן היו משפילות אותי. אחר־כך גיליתי, בעזרת קשרים מתאימים, שיש פאב בלונדון, שבו מתנהל שוק־עבדים. באים לשם גברים הרוצים להיות עבדים, ונשים המחפשות לשלוט בעבדים.

מדובר בעבדות ממש. אתה יכול אמנם לעזוב, אבל חוץ מזה כל הסימפטומים הם של עבדות מוחלטת. לקחה אותי אשה אנגליה, שגרה במנצ'סטר. היא היתה נאה, בת 35 בערך. אני מאוד אוהב אנגליות. משהו בקור הפנימי שלהן מושך אותי.

חייתי איתה בבית הלונדוני שלה. תיחזקתי את הבית, ושירתתי אותה כאשר הגיעה לעיר. הבית היה תמיד מצוחצח, היה אוכל במקרר, הכנתי לה אוכל, כיבסתי לה. בנוסף לכל אלה, שימשתי לה גם כחיית־שעשועים.

היא הכריחה אותי להתנהג כמו כלב, התייחסה אליי כאל כלב. היא שיתפה בעניין חברות שלה, והן היו מתעללות בי ביחד.

הייתי איתה קרוב לשלושה חודשים. אחזקת הדירה היתה על חשבוני. כאשר סיימתי את התפקידים בבית, הייתי יכול להיות — אם היא לא היתה בבית — רק בשרותים, או להסתובב בחוץ. היא החליטה שזה המקום שלי, השרותים. אני חלק מהריהוט, ואסור לי לעשות שום דבר, כאשר היא לא בבית, רק להמתין לה, כמו כלב.

זה נשמע מופרע לגמרי, אני יודע. אבל זאת היתה המציאות. הייתי אוכל בשרותים, מכיוון שאסור היה לי להיכנס למיטבח, אלא אם היה צורך לנקות שם.

הקשר הזה הגיע לסיום, כאשר הרגשתי שאני עומד להיפגע גופנית. כמעט טבעתי בשרותים. היא היתה דוחפת לי את הראש לתוך האסלה.

נישואין עם נורמלית

חזרתי לארץ. נהגתי ללכת למועדונים, כמו ליקוויד ופינגווין. היה שם ריכוז ארצי של פרברטיות. רוב הבחורות לבשו בגדים מעור שחור. הכל שם היה פרובוקטיבי מאוד.

קשה לגשת לבחורה וליצור איתה קשר מהסוג שחיפשתי. הייתי יושב בהופעות, על המדרגות, ובחסות החשיכה הייתי מניח יד מתחת לעקב שלהן, כדי שהן תדרוכנה עלי, מבלי־משים.

חשבתי שזה יכול להיות אינדיקטור, שבאמצעותו אוכל למצוא בסוף את הבחורה המתאימה. ובאמת, מצאתי. היתה אחת שדרכה עלי, הרגישה בכך, ודרכה עלי עוד יותר חזק.

יצרנו קשר, והתחלנו לחיות יחד. הפכתי להיות משרתה הנאמן. מאותו רגע נגמר לגביי סיפור המועדונים, מכיוון שאסור היה לי לזוז מן הבית, למעט יציאה לעבודה ולקניות.

בגיל 22 התחתנתי עם בחורה נורמלית לחלוטין, שלא ידעה שום דבר על הסטייה שלי. התחתנו מתוך אהבה. לא חשבתי אז שהיא נצלנית — את זה הבנתי רק אחרי שהחלטנו להתגרש, והיא התחילה לסחוט ממני כספים.

למרות שהיא שרצתה להתגרש, אחרי שנה של נישואין, הצעתי לתת לה כל חודש מזונות, כדי שיהיה לה יותר קל. היא התחילה לתבוע יותר ויותר כסף, הסכום הלך ותפח, וכיום אני משלם לה חלק גדול מהמשכורת שלי. אין לתשלום הזה שום הצדקה מישפטית. ילדים אין לנו. אבל כזה אני. ניתן לניצול. היא מרגישה את זה, והיא מנצלת אותי. ההצעה הנריבה הפכה לחובה מעיקה.

התגרשנו כי לא התאמנו. אנחנו פשוט טיפוסים שונים. בסחיטה שלה אין לי הנאה מינית. היא מנצלת אותי מבחינה ריגשית, כיוון שקשה לי לסרב למישהי שפעם אהבתי, ואני לא רוצה לרדת לרמה של ויכוחים על כסף.

אני חרד מחשיפה. איש לא יודע עליי, פרט לאותן נשים שניצלו אותי, והן לא יודעות היכן אני, איפה אני גר. גם אין להם אינטרס לספר עלי. אולי זה יקרה, כאשר אהיה אי־פעם אדם מפורסם. אני בטוח שאהיה מפורסם, בתחום שאותו אני חוקר. אני לא רוצה שהתרמית של חוקר רציני תיפגע בגלל הסטייה שלי.

הציבור הרחב מתייחס לסטייה כזאת כאל דבר מזעזע. אנשים לא מסוגלים להבין את זה, לא מסוגלים להפריד בין האדם שבי, החי את חיי היום־יום וזוכה בהישגים מדעיים, לבין הגבר האוהב להיות מושפל וללקק נעליים.

כאשר אני מגיע לשיא מסויים, אני אוהב לחפש לעצמי גירוי חדש, ואז אני מוריד את עצמי לשפל המדרגה, כמו לשרת פרוצה ולנקות לה את הבית, למרות שיש לי רתיעה מפרוצות. לעולם לא אלך לשכב עם פרוצה.

אני מאושר!

למה זה קרה לי, מה הסיבות — אין לי מושג. אולי אותה סיבה שבגללה אדם אחר הופך להיות הומוסכסואל. הייתי מציע לפסיכולוגים לא לחפש את הסיבות לסטייה באירועים מן הילדות. זוהי בדרך־כלל הגישה הפרוידיאנית לעניין. לדעתי, זה לא קשור לילדות.

זה, אולי, גירוי כלשהו שספגתי בגיל מאוד צעיר, אולי 10 או 11, שגרם לי לריגוש מיני ראשוני. זה מצא חן בעיני מאז, ולא היתה לי סיבה להגיע להחלטה להפסיק בזה. אני די חזק כדי להפסיק כל דבר, שאותו החלטתי להפסיק, אבל אני יודע שבמיקרה כזה, אם אפסיק, אהיה מתוסכל.

הדבר הראשון שאני שופט אצל אשה, שאני פוגש, הוא הנעליים שלה. ואם אין בה באשה הנועלת את הנעליים פגם אסתטי, אני נמשך אליה. במיקרה כזה אני רוצה להגיע אליה הביתה, לראות איזה מין טיפוס היא, איך נראית הדירה שלה, ולקוות שהיא הטיפוס המנצל, השתלטני.

אני טיפוס מאוד מאושר. אני מצליח, הולך לי בכל דבר. גם עם נשים הולך לי מצויין. הסטייה היא מעין הרפתקה, המלווה אותי במשך השנים, ואני מתזמן אותה, פחות או יותר, לפי לוח־הזמנים שהוא נוח לי.

מכיוון שאני יכול לקיים יחסי־מין רגילים עם אשה, וליהנות מהם, אני לא מוטרד יותר מדי מן הסטייה שלי. אחד אוהב לשוט במיפרשיות, אני אוהב נעליים. אני משער שאתחתן שוב, שיוולדו לי ילדים. אני גבר נורמלי לחלוטין.

אף אחד, מבין מי שמכירים אותי, אינו מעלה על דעתו איזה סוד אני מסתיר. אילו האנשים היו יודעים, הם היו נדהמים!

מצאתי חיזוקים לרגשות ולרצונות שלי כאשר קראתי את מחזותיו של חנוך לוין. במיוחד את ההוצאה להורג. לוין מתעסק, בהרבה מיקרים, בנשים המשפילות גברים. הוא מנסה כל הזמן להרחיק את הגבול האפשרי, לראות כמה רחוק אפשר להגיע.

וזה בדיוק גם מה שאני מנסה לעשות. מנסה לבדוק מהו באמת שפל־המדרגה שאליו אני מסוגל להגיע. לפי לוין, כל שפל הוא פיסגה של השפל שמתחתיו.

אני מודע לעובדה שאני סוטה. אוקיי, אני סוטה, אבל אני לא מפריע לאיש, לא מטריד, לא גורם נזק.

קראתי לא־מזמן בעיתון על גבר באיטליה, שנהג להסתובב ברחוב ולחלוץ נעליים בכוח מרגליהן של נשים. זוהי עבירה פלילית. זה לא אני!

צילם: אלי דסה ■

נעמי רון והמגפיים
„הוא רצה שאני אנצל אותו...״

להתעלם עם נעליים

אל עמיר הגעתי – יותר נכון, הוא הגיע אליי – לפני חודש, אחרי שפירסמתי מודעה במקומון „העיר״, במדור "בגד": למכירה מגפי־עור אלגנטיים של אשה, עם עקב גבוה, מיספר 36.

לפני שנים, כאשר הייתי עדיין בעידן האלגנטי שלי, קניתי לי ארבעה זוגות־מגפיים מעור, יפים־יפים, בארבעה צבעים שונים: שחור, לבן, חום וחרדל. כאשר נעלתי אותם, באירועים חגיגיים או בפגישות עם בני־זוג גבוהים במיוחד, הרגשתי לפחות כמו „מיס אלגאנס״.

הצרה היא שהיה לי קצת קשה להסתובב על עקבים גבוהים, ובמשך רוב הזמן מצאתי את עצמי במגפיים ובנעליים שטוחי־עקב. מגפי־העקב שימשו אותי בעיקר כאשר אירחתי בבית, או כאשר רציתי לראות במראה איך אני נראית במיטבי.

השנה החלטתי לנסות למכור – בצער רב – את הרביעיה האלגנטית. את כולה, או חלק ממנה.

היחיד שענה למודעה שלי היה גבר צעיר, בעל קול מנומס ונעים, שהביע התעניינות במגפיים. פירטתי באוזניו את כל האפשרויות (ארבעה צבעים) ושאלתי אם מיספר 36 יתאים למידתה של חברתו, או אשתו.

בנקודה זו השתררה דממת אלחוט. הבחור יכול היה לספר לי שזה בשביל האמא או הסבתא שלו – לי הרי זה לא משנה.

בהיסוס רב, במבוכה, הוא אמר שהוא רוצה את המגפיים לעצמו.

האסוסיאציה המיידית שלי היתה שהוא רוצה לנעול אותן, וחשבתי שגבר שמידת־נעליו היא 36 הוא בוודאי גבר קטן, בהתאם.

התייחסתי אליו ברצינות ובכבוד, גיליתי עניין, והוא סיפר לי, בקווים כלליים, מה הוא רוצה מן המגפיים שלי. לרגע חשבתי שמישהו מנסה לעבוד עליי, אבל המבוכה שלו, ההתרגשות, הקושי לדבר על הנושא, נשמעו לי אמיתיים מאוד.

הצעתי לספר את הסיפור שלו בעיתון, והוא נבהל, אמר שיהיה לו קשה מאוד לדבר על זה, מה פתאום שיעשה זאת, שלעולם הוא לא יחשוף את עצמו. לבסוף אמר שהאתגר והקושי דווקא מדליקים אותו, והוא יחשוב על העניין.

הוא הזדהה כעמיר, ועברנו לביזנס: מכירת המגפיים. לא היה לי מושג על איזה סכום אפשר לדבר. הוא שאל כמה אני רוצה, ואמרתי – מה שיותר, מכיוון שיש לי אובר־דראפט מדכא בבנק, והעליתי את ההשערה שאלוהים דואג לי ושלח אותו אליי בדיוק בזמן המתאים.

אחרי ההצהרה הדתית הזאת הוא אמר: אני יכול לתת לך 100 דולר, ותדעי לך שבשביל ההנאות שלי אני מוכן לשלם כל סכום, בגבול ההיגיון.

אז אמרתי, בלי לחשוב הרבה: אם ככה, אז אני רוצה 150 דולר.

הוא אמר: בסדר. ואני באמת הרגשתי שאלוהים שלח אותו אליי.

רק אחרי שסיפר לי את סיפורו, הבנתי שאת המישפט „בשביל ההנאות שלי אני מוכן לשלם כל סכום״ הוא אמר לי בכוונה, ואפילו חזר עליו פעמים אחדות. הוא רצה שאני אנצל אותו, מכיוון שזה הקטע שהכי מדליק אותו.

מבלי שאהיה מודעת למה שקורה, הוא תימרן והוביל אותי להתנהגות שאינה אופיינית לי בדרך־כלל. הוא הפך אותי, באותה דקה קצרה של המשא־ומתן שלנו, לנצלנית.

עמיר דחה את הצעתי שניפגש, והעדיף להישאר, בינתיים, קול אלמוני בטלפון. כעבור שבוע מצאתי את הכסף בתיבת־הדואר שלי. הוא התקשר באותו ערב, וסיכמנו שאשאיר לו את המגפיים בארון־החשמל.

למחרת הוא התקשר, אמר שאסף את הסחורה ב־3 לפנות בוקר, וציין שהוא מרוצה. כאשר צילצל אליי, חודש לאחר־מכן, הוא אמר: „כמה חתיכות מהמגף שלך נמצאות כבר בקיבה שלי. זה יקח לי שנה לאכול את המגף שלך.״

עכשיו אני מצפה לראות כמה זמן יעבור עד שעמיר ירצה לקנות את שלושת זוגות־המגפיים (החום, השחור והלבן) שנשארו אצלי.

מרים בנימיני

מזל החודש: דגים

יופיטר והשפעתו על כל המזלות

השבוע, ב־11 במרס, קורה משהו חשוב במפת־השמיים – כוכב יופיטר עובר למזל תאומים. יופיטר הוא כוכב חיובי הגורם לאירועים משמחים. אחת לשנה בערך הוא עובר מזל. המעבר בין המזלות משפיע לטובה על קבוצות גדולות של אנשים.

בשנה האחרונה נמצא כוכב יופיטר במזל שור, מזל כבד, אם כי טוב־מזג. שור אמנם נוח, ומחפש לו את הנוחיות, אך הוא מסמל גם כובד ולעיתים אלימות. כמו השור עצמו הוא לועס עשב, אך לפעמים הוא גם מסוגל להרוג.

מעברו של כוכב יופיטר לתאומים משנה מאוד את ההרגשה. לא רק בני מזל תאומים יושפעו ממעברו, אלא גם העולם כולו.

יופיטר, כשליט מזל קשת, חש בנוח במזל תאומים, שהוא מעין קרוב־מישפחה, שכן הוא נמצא בדיוק ממול לקשת על אותו הציר. המעבר של יופיטר יביא רוח אופטימית. אנשים יקחו הכל בצורה קלה יותר.

תאומים מסמל תיקשורת ודיבורים, וזה מצביע על שיחות, דיונים, פגישות, ישיבות וועידות. השאלה היא אם באמת ייצא מזה משהו תכליתי. כוחו של התאומים בדיבור, לאו דווקא בעשייה. לא כל הדיונים יהיו ברוח טובה. צפויים איומים, רוגז, הבטחות שלא תמיד יקויימו, אך כשמדברים לא נלחמים, וזו כבר נחמה.

התיקשורת תקבל דגש מיוחד. אולי השנה יתחיל, סוף־סוף, לפעול בצורה רצינית יותר הערוץ השני. כבר עכשיו מופעל חיוג ישיר לסין, אבל, מצד שני, התיקשורת המקומית לוקה בחסר. זוהי תופעה אופיינית לתאומים.

אנשים יהנו יותר מתרבות, אמנות, הרצאות ומופעי־בידור. הצד של הבידור שהיה חלש כשיופיטר היה בשור, יתחזק. יופיטר בשור גרם לאנשים להימנע מבידור ותרבות. אבל יופיטר בתאומים ממש יבריח אותם החוצה.

נסיעות רבות צפויות השנה. זו תהיה שנה של הרבה תנועה. למעשה לא מדובר בשנה, אלא במחצית השנה, כי באוגוסט עובר כוכב יופיטר למזל סרטן.

לימודים יילכו ביתר קלות ויהיה עניין בשפות זרות. צפויה התקדמות משמעותית בנושא התיקשורת.

השאלה היא איך ישפיע המעבר על כל מזל ומזל.

● תאומים

יופיטר נכנס לתאומים ב־11 בחודש כשהוא מלווה במרס. בני תאומים מתחילים תקופה טובה. נגמרו הצרות, ועכשיו אפשר להתחיל ליהנות מהחיים. נראית התקדמות בעבודה ויש המון אפשרויות חדשות. תפקיד סמכותי אחראי, סביבה שונה או אנשים חדשים והרבה שבחים על רעיונות וביצוע.

יש אפשרות למעבר לדירה רחבה וגדולה, נישואין ואף הרחבת המישפחה. יתכנו נסיעות לחו"ל והשתלמויות או לימודים ממושכים. מי שנוטים להשמין יצטרכו להקפיד שהשפע של יופיטר לא יתבטא באכילה מופרזת. כדאי לנצל היטב את התקופה, ולקדם את מה שזקוק לתנופה. הנושא הכספי לא משתנה ובינתיים כסף לא יימצא בשפע.

● סרטן

אפילו יופיטר לא יכול לעזור. הם נמצאים בתקופה קשה, והמיקום שבו יימצא הכוכב יביא להם הקלה במיספר דברים, אך לא יחלץ אותם מהבעיות. תוכניות חדשות יעלו על הפרק, אך בינתיים לא יוכלו לצאת לפועל. איזור הבטן יהיה רגיש מאוד, ויהיו מי שיסבלו מבעיות בריאות, אך יש סיכוי טוב להתגבר על סוג זה של קשיים.

● אריה

תקופה שמחה, מלווה בהמון ידידים חדשים, תחומי עניין חדשים והצלחה בהגשמת השאיפות המיקצועיות. מי שעוד לא השלימו את לימודיהם, עבודתם או כל דבר הקשור בקידום יוכלו להיעזר בחברים ולהגיע לאן שירצו. הם יהנו מיחס ידידותי מצד המין השני ויוכלו להדק את הקשרים ולהפכם לרציניים יותר.

● בתולה

הצלחה בתחום הקאריירה. התקדמות ומעבר לעבודה מעניינת או לתפקיד חדש ויוקרתי. תפקיד, שהיה בסימן־שאלה, יישאר שלהם לפחות לשנה נוספת, כך שאין צורך לדאוג. כדאי שיקחו את מה שמציעים להם. רבים מביניהם יוכלו למצוא השנה את האדם המתאים, שאותם חיפשו כדי לבנות מיסגרת או מישפחה. בקיצור, שנה טובה.

● מאזניים

די קשה השנה, אבל יופיטר יביא נסיעות לחו"ל וקשרים עם ארצות אחרות, שיביאו לקידום האינטרסים שלהם. יתכן שמישהו קרוב להם ייסע, אך זו תהיה נסיעה שתועיל להם. לימודים והצלחה בענייני חוק ומישפט.

● עקרב

עניינים כספיים מתחילים להסתדר. זו התקופה שבה הם יהנו מתוספת נכבדה לתקציב באמצעות ירושות, או עזרה של המישפחה. יתכן שיצליחו בעסק שהם פותחים. כספים, שהגיעו להם זמן רב והתעכבו, יוחזרו סוף סוף, והם יוכלו לבצע דברים רבים בעזרת הכספים שקיבלו. חיי המין שלהם יהיו עשירים וסוערים, אך לא בטוח שיסכימו למסדם.

● קשת

פשוט נהדר. יופיטר בבית השביעי יביא המון אהבה, המון רומאנים ואפשרות לנישואין. הקשתים לא רוצים לוותר על החופש, אבל גם הם צריכים להינשא פעם, והשנה ניתנת להם ההזדמנות. הם יטיילו בעולם, ילמדו ויעשו חיים. רק הכסף יהיה קצת בצימצום.

● גדי

אצלם זה יתבטא בעבודה וגם בבריאות. הם יוכלו למצוא עבודה מעניינת יותר והשפעה גדולה יותר. הם יעבדו קשה, אבל יכתיבו את מהלך הדברים במקום העבודה. הם יקבלו סמכויות נוספות וירגישו יותר חופש בעבודה. הבריאות שלהם תשתפר והנטייה להשמנה תפריע לבעלי המישקל שביניהם.

● דלי

זה ישפיע על כוחות היצירה. הם יפתיעו את מכריהם ואת הסביבה בעבודות יפות וברעיונות מקוריים. הם ישיגו להם עיסוקים בלתי־שיגרתיים בעלי אופי רוחני. בעיקר יהנו מהמון פרשיות־אהבים והצלחה בספורט ובהגרלות.

● דגים

יופיטר יאפשר להם להחליף דירה ולגור בתנאים טובים ונוחים יותר. היחסים במישפחה שהיו מעורערים, יתוקנו. עכשיו אפשר יהיה ללבן את הבעיות,להשלים עם הורים מבוגרים ולמצוא סידור שלכולם במישפחה יהיה יותר קל ונוח.

● טלה

אם כבר קשה, לפחות שינצלו את המצב וירבו בנסיעות, בטיולים, בביקורים ובהיכרויות חדשות. השנה יהנו משפע של חברים ומכרים חדשים, ישנו סביבה, ילמדו דברים חדשים וישפרו את התיקשורת עם הסביבה. הם יצליחו בלימודיהם ובמקום־העבודה יציעו להם ללמוד כדי להתקדם.

● שור

קל יותר בכל הנושא הכספי. יופיטר שולח להם מקורות־הכנסה נוספים ואפשרות לשפר ולהעלות את רמת־החיים. הבעייה היא שזה יסחוף אותם לביזבוזים ועליהם להיזהר. חבל שבתקופה שבה הם יכולים לשפר קצת את מצבם הם יבזבזו את מה שיכול לעזור להם בעתיד.

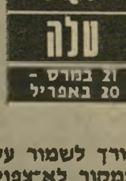

בינתיים אינכם מרגישים טוב, ותופעה זו עדיין לא חלפה. אתם נוטים לחלות, סובלים מחוסר מרץ ומצב־הרוח די ירוד. ה־9 בחודש יהיה קשה. אל תקחו יותר מדי ללב. למחרת הכל יראה טוב יותר. נסיעה ב־13 או ב־14 בחודש תרענן ותשפר את ההרגשה. פגישה או היכרות חדשה יביאו לפתיחה או לחידוש של רומאן, שיש צורך לשמור עליו בסודיות. כספים יגיעו ממקור לא־צפוי ויעזרו לכם מאוד.

* * *

אתם מוקפים ידידים ומכרים ונהנים לצאת מהבית ולהתאוורר. אחרי תקופה ממושכת, שבה הייתם די סגורים, אתם נעשים יותר פופולריים. חברים יבואו לבקר במפתיע. בשישי ובשבת אתם נוטים לריב עם בן־הזוג. עדיף להימנע על־ידי פרידה זמנית. בעבודה אתם מצליחים. תופתעו מהצעות לאדונים שיביאו להגדלת ההכנסות. היכרות חדשה באמצעות ידידים עומדת להיות חשובה. זה יביא לשינוי דרמאתי בצורת החיים הנוכחית שלכם ותהיו מרוצים משינוי זה.

* * *

הכל מתחיל להיות יותר קל. ב־8 בחודש תהיה לכם שיחה חשובה עם הבוס או עם מישהו בעל השפעה על עתידכם המיקצועי. אל תבקרו את האחרים ושימרו דברים לעצמכם. הורים או קרובים עלולים לא להרגיש טוב, ושוב תצטרכו לטפל בהם ולאבד זמן. הרומנטיקה לטובתכם, ביחוד מי שנולדו בתחילת המזל. משהו עומד להשתנות בגדול. יש למה לצפות. בעיות כספיות מטרידות ב־15 וב־16 בחודש.

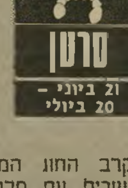

נסיעה, שתתקיים ב־8 בחודש, תשפר את הרגשתכם. עכשיו תוכלו להצליח בעבודות, בלימודים ובבחינות. עליכם להיות בסדר עם החוק, אך מי שמעורב בבעיות מישפטיות ייצא טוב מהעניין. ויכוח על ענייני עבודה ב־9 או ב־10 בחודש. אל תתעקשו. אינכם בעמדה נוחה והאמון שאתם נותנים יכול להביא לאכזבה. בינתיים שימרו על הבריאות. בעיות שנוצרו בזמן האחרון בקרב החוג המישפחתי עומדות להיפתר, וקשרים עם מכרים בחוץ־לארץ מתחדשים.

* * *

מצב־הרוח לא על הגובה. אינכם מרגישים טוב ונוסף לכך ענייני כספים ורכוש מטרידים אתכם. דאגו לזכויות שלכם ושימו לב שלא יקפחו אתכם. בתחום הרומנטי מתפתח קשר מוזר. משהו מאוד לא שיגרתי ומרגש. חשוב שתשמרו על חשאיות. אל תתפתו לספר לאיש. התקדמות בעבודה עומדת על הפרק, גם בזה צריך לטפל בעדינות. בינתיים לא מומלץ להצהיר על תוכניות עתידיות ברבים. עליכם לחסוך.

* * *

עכשיו אתם מתחילים בתקופה חשובה מאוד. ה־9 וה־10 בחודש לא יהיו הימים שלכם. צפויות בעיות כספים ורכוש והרבה רוגז. הכל ייראה אחרת מה־12 בחודש. יש אפשרות לשפר את תנאי העבודה, ולזכות ביחס נעים מצד הממונים. תזכו לשבחים על העבודה הטובה שאתם מבצעים. איש מלבדכם לא יוכל לפתור בעייה מסובכת שתתעורר. אהבה והצלחות בתחום הרומנטי מגוונים את התקופה. אתם נראים יפים. שימו לב לבני מזל דגים, שור וסרטן.

בעבודה קשה לכם. דורשים מכם למלא מקום של מישהו, ולבצע עבודות שאינן גורמות לכם סיפוק. בכל זאת כדאי שתתנחמו בכך שעבודתכם זוכה להערכה. אנשים שמים לב להשקעה ולמאמץ שאתם עושים ושמכם הטוב הולך לפניכם. נסיעות לחו"ל עולות עכשיו על הפרק. בנושא הרומנטי העניינים לא מתנהלים בדיוק לפי רצונכם. אתם נאלצים להתראות פחות ולהסכים לתנאים שמכתיב בן־הזוג.

* * *

אתם הרבה יותר נעימים בחברה. עדיין סובלים מבעיות בריאות שלכם או של בני־המישפחה, אבל באוויר מורגשת איזו הקלה. תוכלו לצאת לבלות וליהנות, ובעיקר לנצל את התחום האהוב עליכם, התחום שבינו לבינה. עכשיו צפויה לכם הצלחה ממשית. בני המין השני מנסים להתקרב, וזו התקופה שבה תוכלו להצליח מבחינה רומנטית, דרושה יותר העזה ותוספת ביטחון עצמי. סכום־כסף עשוי להגיע במפתיע, ובכך ישתפר מאוד מצבכם הכספי. היו זהירים.

* * *

המצב המישפחתי נוח יותר. גם אם יש חולים, לא כל העול מוטל כרגע עליכם, ועכשיו תוכלו לשבת בבית, לשפץ, לקשט וליהנות מאורחים. שיפוץ או מעבר לדירה יכול לעלות על הפרק, אבל תחשבו היטב אם כדאי לכם להיכנס להתחייבויות כספיות גדולות, משום שזו אינה השנה הנוחה מבחינה כספית. סכום־כסף עשוי להגיע ב־16 בחודש, ואז תוכלו לרכוש לכם משהו שיקל מאוד על החיים.

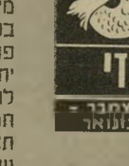

ענייני מגורים מעסיקים אתכם בעיקר ב־9 וב־10. לא כדאי שתחליטו החלטות חשובות. מישהו יכול להכניס אתכם ללחץ וכדאי שתהיו רגועים ותדחו פעולות והחלטות למיספר ימים. הכל יסתדר. בעיותיהם של בני־מישפחה מוטלות על כתפיכם. יתכן שתתבקשו לעזור להם, אך לא בטוח שתמצאו זמן. בעבודה נפתחות אפשרויות. כדאי שתהיו עירניים ותהיו נוכחים בשטח כשניתן יהיה לקדם אינטרס החשוב לעתידכם המיקצועי. באהבה צפויות היכרויות.

* * *

סכום כסף או אביזר חדש שקניתם או עומדים לקנות, ישפר את מצב־הרוח. תנאי החיים נוחים יותר. אתם חשים עירנים, ומוכנים להתחיל בפעילות ספורטיבית. תרשמו לזכותכם הצלחה שתרשים מאוד את הסביבה. מצבכם הכספי עומד להשתפר, עקב הצעות מעניינות בתחום העבודה. אל תחמיצו את ההזדמנות. שימו לב ל־12 ו־14 בחודש. הרגשה פחות טובה ב־15 וב־16, אך גם היא תעבור.

* * *

חוויה משמחת ומפתיעה ב־12 בחודש. תקבלו מתנה לא־רגילה ממקור שבכלל לא לקחתם בחשבון. אין זה הזמן להסתכן מבחינה כספית. אתם מתכננים מעבר דירה או קנייה של רהיטים או אביזרים לבית. כדאי שהכל ייעשה אחרי בדיקה מדוקדקת. באהבה הולך לכם. אתם מושכים את המין השני, ואפשר רק לקנא בכם על הצלחתכם. ב־13 וב־14 צפויות פגישות מפתיעות ומבטיחות עם אנשים מעניינים. ייתכן שיווצר עם אחדים מהם קשר ארוך־טווח.

„אני נגועה באיידס!"

זהו סיפור אמיתי. תושב זר ידוע הדביק צעירה באיידס. הוא ממשיך לקיים יחסים עם צעירות שאינן יודעות שהוא חולה. אין חוק, אין מושיע. מה לעשות?

שמי מלי, אני בת 27 ואני נגועה באיידס.

„מלי" זהו שם שבחרתי לצורך הסיפור שלי, סיפור שאני רוצה לספר בעיקר כדי להזהיר בחורות אחרות, העלולות ליפול לצרה, כפי שאני נפלתי. זה התחיל לפני שלוש שנים, כשגרתי בתל־אביב יחד עם שותף־לדירה. היכרתי באחת ההזדמנויות, בחור אירופי בשם ג'ק שבא לבקר את השותף.

התיידדנו במשך הזמן, והבחור בא לבקר אותי. גם אני נסעתי לבקר אותו במקום מגוריו בהרצליה. ג'ק, כמוני, התעניין במוסיקה, והיו עוד נושאים רבים שהיו לנו במשותף.

במשך הזמן התפתחה הידידות בינינו לרומאן, וכשאמו הגיעה לביקור הציג אותי לפניה כחברה שלו.

באחד הימים, כשהייתי בביתו של ג'ק, נכנסה שכנה שלו, שהיתה ידידה שלי. היא אמרה שבאה לדבר איתי לבד. היא ידעה שג'ק איננו בבית.

הרופאים הכירו אותו

כשהידידה ביקשה שאהיה רגועה, ושלא אתפס לפניקה, נכנסתי ללחץ. הרגשתי שאני עומדת לשמוע משהו רע.

הידידה סיפרה לי שג'ק גילה לשותף שלה לדירה שהוא נושא נוגדנים של איידס. השכנה הציעה לי לגשת לבית־חולים, לעשות בדיקת־דם.

לא התייחסתי לעניין הנוגדנים בכובד־ראש, אך בכל זאת הייתי מוטרדת. חשבתי בליבי שאם אכן יש לג'ק נוגדני־איידס, בוודאי היה רומז משהו על כך, או שלפחות היה משתמש בקונדום כשקיימנו יחסי־מין.

כשחזר, לא אמרתי דבר.

אחרי שבוע של התלבטויות הלכתי להיבדק בבית שטראוס בקופת־חולים, וגם בבית־החולים איכילוב.

אחרי ימים אחדים קיבלתי הודעה לבוא לאיכילוב. שני רופאים ישבו בחדר. הם הודיעו לי שאני נגועה, והמליצו שלא לקיים יחסי־מין, ולא לתת תרומת־דם.

הרופאים הסבירו לי שאם יש לי פצע מדמם, ואני באה במגע עם אדם בריא, או מקיימת יחסי־מין עם אדם בריא, אני אדביק אותו. הם הסבירו לי שאם בכל זאת אני רוצה לקיים יחסי־מין, אני חייבת להשתמש בקונדום.

ביקשתי שיסבירו לי יותר. לא ידעתי דבר על המחלה, חוץ ממה שקראתי לפעמים בעיתונים. לא התעניינתי במיוחד.

הרופאים הסבירו לי שהמחלה אצלי אינה בהתפתחות. הבדיקות שעשו לי הן מעל לנורמה, והחיסון במערכת־הגוף שלי לא נפגע.

נתנו לי טיפול בכמוסות־שום וכל מיני תרופות, ואמרו שעלי להיות במעקב קבוע. הטיפול כולל גם שיחות עם הרופאים באופן קבוע.

הרופאים באיכילוב שאלו אותי עם מי שכבתי, ואני עניתי להם שהם בטח לא מכירים אותו. אמרתי את שמו הפרטי, ג'ק, ושני הרופאים ביחד אמרו את שם מישפחתו. אמרו כי טוב שנקבתי בשמו, כי הם מכירים אותו מזמן. שאלתי את הרופאים הרבה שאלות בקשר למחלה של ג'ק. הם לא רצו להיכנס לפרטים, וסירבו לומר לי באיזו קבוצת־טיפול הוא נמצא.

„אני שונאת אותו!"

התחלתי להתרחק מג'ק. לא אמרתי לו דבר. אני לא מסוגלת לראות אותו ולא לדבר איתו. אני שונאת אותו שינאה עזה. לא שאהבתי אותו קודם לכן אהבת־נפש, אהבתי רק את הסיטואציה בינינו.

ידידה הציעה לי לדבר איתו בשמי, וסירבתי. לפי דעתי הוא לא יודע שאני נגועה, אבל חושד במשהו. ג'ק גם אמר לאנשים שהוא מוכן לעזור לי.

במה הוא יכול לעזור לי? את ההרס הוא כבר עשה! הוא הרס לי את החיים. גם ללדת לא אוכל בגללו, וזאת מכה איומה בשבילי.

אני יודעת שג'ק שוכב עם עוד בחורות, למרות שהוא יודע בוודאות שהוא נגוע באיידס.

הד"ר יוסט, מהמחלקה האימונולוגית באיכילוב, המטפל בי, הציע לי לפנות לעורך־דין ולתבוע את ג'ק. הוא הבטיח להפנות אותי לעורך־דין. ג'ק הזיק לי, אני לא ישנה במשך לילות ארוכים בגלל מה שהוא גרם לי. אני לא יכולה לקיים יחסי־מין בצורה מסודרת. אני מפוחדת. אני נגועה.

היום יש לי חבר, שאיננו יודע דבר על מצבי. הוא אוהב אותי, אדם בן 37, הרוצה להתחתן איתי ולהקים מישפחה. אני לא יכולה לספר לו שאני נגועה באיידס. אני מקיימת איתו יחסי־מין תוך שימוש בקונדום, ומספרת לו כל מיני סיפורים.

אני מתייעצת עם הרופאים המטפלים בי איך לספר לו על מה שקורה איתי, בלי לפגוע ביחסים שבינינו. אני פוחדת שיעזוב אותי אם יידע. אני גם יודעת שאסור לי ללדת, כי הילד ייוולד חולה. ג'ק דפק לי את כל החיים.

אני אפילו לא יכולה ללכת לטיפול אצל רופא־השיניים שאצלו אני בטיפול הרבה זמן. סיפרתי לו שיש לי נוגדנים של איידס. בו ברגע הודיע לי שהוא מפסיק את הטיפול בשיניים שלי, ושהוא לא מוכן לגעת בי עוד.

כעסתי, אבל גם הבנתי את הרופא. אני לא אקח על מצפוני להדביק אנשים באיידס, כמו שג'ק עושה כשהוא שוכב עם בחורות ואיננו מספר להן, בלי שום נקיפות־מצפון.

הוא רוצח אותן אחת אחת והן לא יודעות זאת! בגלל זה אני מספרת את סיפורי לעיתון, כדי שהנשים ייזהרו.

„שיעצרו אותו!"

התחננתי לפני הרופאים שיעצרו אותו. הוא מסתובב חופשי, ואף אחד איננו עושה כלום, לא מישרד־הבריאות ולא המישטרה. כשאני אומרת לרופאים את הדברים האלה, הם אומרים לי לפנות לעורך־דין, אבל גם הפנייה לעורך־דין לא תעצור את המגפה הזאת, לדעתי. ג'ק שוכב עם בחורה פעמיים־שלוש, ומדביק אותה כפי שהדביק אותי. אין פה חוכמות!

אני מכירה בחורה אחת השוכבת איתו. היא בטח לא יודעת שהוא נגוע. אני לא בקשר איתה, אבל סיפרתי לרופאים המטפלים בי. הם אמרו לי שרצוי לחכות חודשיים־שלושה, כדי לראות איך העניינים יתפתחו, ואני בכיתי וצעקתי. אמרתי לרופאים: „רבותי, אני מבקשת שתנסו להציל אותה מבלי שתזכירו את השם שלי!"

עד כמה שידוע לי, הם לא עשו כלום עד היום.

שאלו אותי בבית־החולים אם אני סובלת מדיכאון. אמרתי שהדיכאון היחידי שיש לי הוא השם של המחלה הזאת, איידס!

ג'ק רזה מאוד. הוא שותה הרבה אלכוהול, והוא מדוכא. אלה הם הסימנים הגרועים של המחלה. הוא איבד מישקל, ונראה רע מאוד. את שאר הסימפטומים אני לא מזהה, כי עוד לא הגעתי לדרגה הזאת של המחלה. אין לי שילשולים ולא רזיתי. אני חושבת שאני במצב טוב־יחסית, כי תפסו אצלי את המחלה בזמן.

עדיין אין תרופה למחלה, אך אני מקווה שבמשך הזמן הקרוב תימצא תרופה כלשהי.

אני לא מסוגלת לעשות כלום. לא מסוגלת לעבוד.

את העבודה שהיתה לי הפסדתי בגלל המחלה. הייתי בייבי־סיטר אצל מישפחה שיש לה שני ילדים. סיפרתי להם על מה שקרה לי, הייתי כנה איתם. כששמעו מה שיש לי, אמרו לי שלא לשבת על הכורסות ולא לגעת בכוסות. הבאתי להם עלון, שם מוסבר שהמחלה אינה עוברת דרך רוק, ולא דרך ישיבה בשרותים. הסברתי להם שאני בן אדם רגיל, רק שאסור לי לתת תרומת־דם, ואני צריכה להיזהר כשאני נפצעת. זה לא עניין אותם, והם פיטרו אותי.

גם לחברים ולחברות שלי סיפרתי מה שקורה לי. כולם ניתקו איתי כל קשר. אף אחד לא רוצה להכניס אותי אליו הביתה. מבקשים שאבין אותם כי יש להם ילדים, הם מאוד מצטערים שאינם יכולים להמשיך בקשר איתי.

אני חיה בגיהינום

כתוצאה מהתגובות של האנשים החלטתי לא לספר על המחלה. קשה לי להיות מנודה מהחברה, ולהיות לבד כל הזמן. אני רק מקווה שהמחלה לא תחמיר. אני נמצאת במעקב ומקווה שזה יעצור את התקדמות המחלה.

עכשיו הציעו לי ניסוי חדש שאולי יצליח. לא אמרו לי שאפשר לרפא את האיידס, אבל אולי לעצור את ההתקדמות.

אני חיה בגיהינום. אני מסתובבת ברחובות ברוב שעות־היום, אני גם צריכה לדאוג לעתיד שלי. אני מנסה לסדר לעצמי דירה ומחפשת הלוואות.

בינתיים אני חיה מסכום של 400 שקלים לחודש מהביטוח הלאומי, אבל זה לא מספיק לכלום. אני לא יכולה לפנות למישפחה שלי. אם הם יידעו על המחלה, הם יתנקמו בי.

סיפרתי לקרוב־מישפחה ברמז מה עובר עלי, וכבר קמה היסטריה איומה, כך שאני בכלל לא הולכת אליהם.

תמיד היה לי קשה. אחרי הצבא הגעתי לתל־אביב ודאגתי לעצמי, עבדתי בעבודות מזדמנות. תמיד התמודדתי לבד, וזה היה קשה. לא הייתי נשואה, ומעולם לא היה לי קשר קבוע, פשוט לא הולך לי. ודווקא עכשיו, כשאני מנודה מהחברה בגלל המחלה, מצאתי סוף־סוף גבר שרוצה לבנות איתי חיים משותפים, והוא לא יודע כלום וגם לא יודע שאסור לי ללדת, כי לילד יהיה איידס. אני פוחדת לספר לו, כדי שלא יעזוב אותי.

השבוע עקרו לי שיניים. מטפלים בי באיכילוב בכפפות, כי הכל צריך להיות סטרילי, והרופאים חוששים שיהיו לי דימומים או זיהומים המהווים סכנה במצבי.

הסבל העובר עלי גורם לי לחשוב במשך כל הזמן על העוול שג'ק עשה לי. שוב הצעתי לרופאים השבוע שיאסרו את ג'ק, או שיכניסו אותו לכלא. הם אמרו לי שזה לא פשוט, והם לא יכולים לנקוט נגדו אמצעים, כי הם מוגבלים מבחינת החוק.

אני לא יכולה להבין למה לא מסלקים אותו מהארץ. הוא לא אזרח ישראלי ולא שייך לכאן, ומטיל אימה על הסביבה. זה ממש נגע.

אני מקווה שבעזרת העיתון יקרה משהו, ואולי השילטונות יתעוררו. בינתיים ממשיך ג'ק לחיות כאן, יוצא לבלות ומדביק בחורות באיידס.

אני לא יודעת מדוע הוא הגיע ארצה. הוא אמר לי תמיד שהוא אוהב את הארץ ואת הנוף, הוא טייל בכל העולם מאז היותו בן 13 והוא מעדיף את ישראל.

אני רוצה להגיש תביעה כספית נגדו באמצעות עורך־דין. הוא גרוע מרוצח. אם אזכה בתביעה, אוכל אולי לטפל בעצמי, ואולי — מי יודע? — אולי גם אבריא באחד הימים.

נעמי אדווה

תשבץ העולם הזה 2688

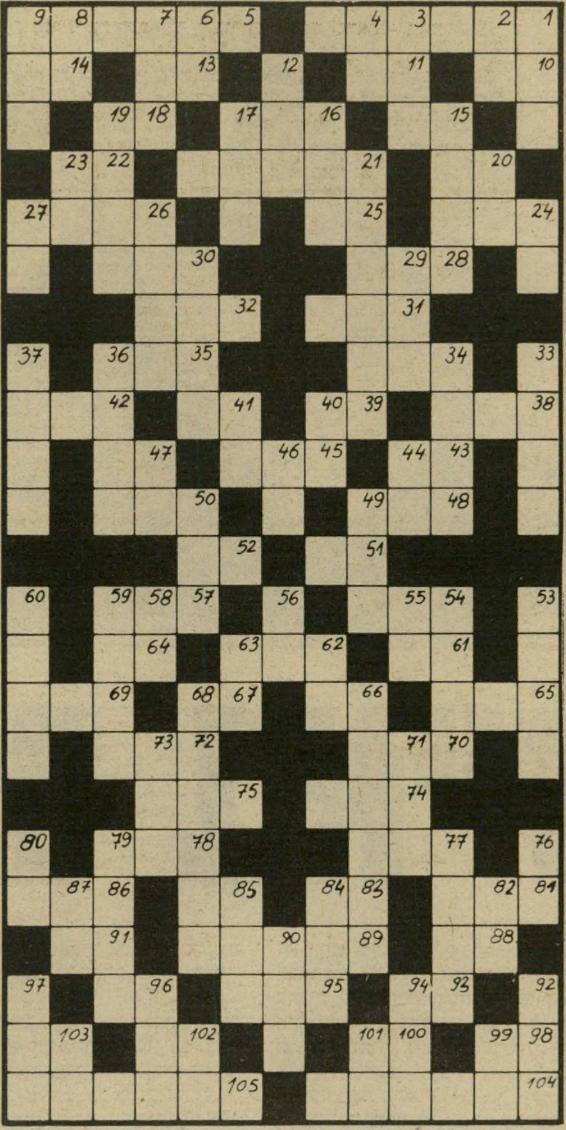

מאוזן:

1) יחידת־מטבע בונצואלה; 5) הספינה ששידרה בראשונה את האות ס־או־ס; 10) זמר; 11) איל; 13) עצם בפה; 14) שוטה; 15) רוח רעה; 16) שקר; 18) משח, ציפה; 20) יצא ממחבוא; 21) תואנה; 22) השכור הראשון; 24) בהמת־בית בהודו; 25) משקה עלים; 26) מי שלזכותו נזקף סכום כסף בבנק; 28) חלקת ארץ; 30) כתם או דלקת בעור הפנים; 31) חוט דק רירי שטווה העכביש; 32) ספר של אבא אבן; 34) בעל חיים שוכן הרים ממישפחת העזים; 35) רגולטור; 38) אור יקרות; 39) מילת הסכמה; 41) נחלש; 42) חתיכה; 43) האלוהות; 45) הקדיר, האפיל; 47) זמן; 48) עץ נשיר, גדל בארץ על גדות הנחלים; 50) חפר; 51) נצח; 52) אחיהם של קין והבל; 54) בגד באמון; 57) זדון; 61) חומה; 62) מרפא; 64) איבר הנקה; 65) פוזל; 66) בושם (ח); 67) תווך; 69) הסופר שניבא את האנשים הראשונים על הירח (ש״מ); 70) אשפת חצים; 72) הברה של שוא נע ותנועה אחריו; 74) מקום מושבם של בני־ישראל במצרים; 75) מקפיד במצוה קלה כבחמורה; 77) מין קוץ; 78) עיר; 81) רכוש; 83) צעיר; 85) בוא הנה! 86) אדמת חמר מעורבת בסיד וגיר; 88) מילת זרוז; 89) מין תכשיר נשים בימי קדם; 91) נושיט; 93) ממהר; 95) כבשה בוגרת; 96) בסולם התוים; 98) משתחווה; 100) ענף; 102) תשלום כפוי; 103) שאינו בן המקום; 104) קבוץ בעמק בית־שאן; 105) כינוי לישראל.

מאונך:

1) גם כן כובע; 2) „שליש מיליון"; 3) מטרה; 4) עוף טרף; 6) קיים; 7)טריניטרופנול — ל־מלוי רימונים (ר״ת); 8) בהמת משאות; 9) יחל; 12) מפירות העונה; 15) כפוף; 16) נזיר טיב־טי; 17) מי בושם לטהור האוויר; 19) מומיה; 20) מאורת חיות (ח); 21) צחוק, ליצנות (ארמית); 23) שן חותכת; 24) סוג; 26) מג־דולי הציירים . הצרפתיים (1869־1954); 27) חומר חטוי (ח); 29) סרק; 30) חיל בצה״ל; 33) ספל או קערית לשמן; 34) שוק; 36) אש הגהנום; 37) אות של רצון טוב; 40) זז ממקום למקום; 41) נגמר; 44) תבלין למשקה; 46) מזון מהשמים; 47) שיח הדפנה; 49) אליל בבלי; 50) הקיף; 53) נביא; 54) היום הבא; 55) כלי רתמה; 56) בן־בקר; 58) אבן שיש; 59) אמוץ וחזוק; 60) נדנדה עשויה חבלים; 62) מלך או קיסר ברוסיה שלפני המהפכה (ח); 63) מין מנעול; 64) ברכת הגבאי בבית־הכנסת את העולה לתורה (4,2); 68) קיבוץ לרגלי התבור; 71) משחק ילדים בונה; 73) מבקר בארץ זרה; 76) שמא; 77) גיזום; 79) תפילה, בקשת רחמים (ח); 80) אם הפנינה; 82) בסיס; 84) מידת נפח ליבש; 85) כרך, קפל בצורת מגילה; 87) יחידת התצרוכת החשמלית; 90) עוף קטן קצת מן היונה, כנפיו כחולים ירוקים; 92) שלם בחו־שיו ובשכלו; 94) שלילת חרותו של אדם; 96) פלצור; 97) כינוי לשופר; 98) שני עמודים בספר; 101) חיית־טרף גדולה; 102) זז; 103) אחורי הגוף.

אביגיל ינאי

מיכתבים לרותי

נעמי רון

צריכה אהבה

„אני צריכה אהבה, זקוקה לקשר," היא אמרה לי. „אני בת 30, גרושה (כמעט), אם לבן שנתיים. נראית יופי, קצת אשה, קצת ילדה, חכמה, לא מושלמת, חלילה. מחפשת איש שמח, חכם, יפה בנשמה ובגוף, שיכול ורוצה לחיות בסיטואציה של שניים, המכיר במיגבלותיה וביתרונותיה.

„נורא מחפשת שפיות, יציבות, רעות, מישהו שיודע כבר, כמוני, מה לא לעשות, ומתי, ומה כן, ולמה. ואם אכן אתה כזה, ובמיקרה (?) לא מצאת, יש אשה אחת, המחפשת אותך, וזו אני." שאל אותי על (1/2688).

★ ★ ★

לחיות את ההווה

הוא בן 47, נראה טוב, צעיר מגילו, 1.83 מטר, ספורטיבי, נשוי. „אני מח־פש אשה שיהיה נעים איתה, שיהיו לנו נושאי התעניינות משותפים," הוא אמר לי. „אשה שמחפשת לחיות את ההווה, כי רובנו חיים או את העבר, או את העתיד. יש די הרבה אנשים שחיי ההווה מתפספסים להם.

„חסרה לי אשה המסוגלת לתת מעצמה, חסר לי הכיף של ההיכרות ושל הביחד." גילך לא משנה, וגם לא מצבך המישפחתי. חשוב לו בעיקר שתהיי עדינה. האם זה יעזור לך להחליט ליצור איתו קשר, אם אומר שאני, בשיחה הטלפונית איתו, התר־שמתי שהוא אדם חושב ורגיש? מיספרו אצלי הוא (2/2688).

★ ★ ★

בתוכנית האחרונה של זהו זה, בפינת הבישול, אמר נחמד אחד, בעברית מושלמת ממש: „אנחנו מבשלים קצת את הירקות, ומ־חכים שהם יהיו חצי חיות וחצי מתות."

★ ★ ★

חמודה אמיתית

בשבוע שעבר כתבתי, תחת הכו־תרת „שאפתנית ודינמית", על גרושה נאה מאוד, אם לילדה, שמבטיחה לך נבר־אדל־מומנט. אמרתי גם שלי היא נשמעת חמודה אמיתית, אבל מרוב מחמאות שכחתי לציין את גילה: 32. אותך היא רוצה משכיל, נאה, גבוה (היא 1.68 מטר), מעניין ומבין. מיספרה אצלי היה (5/2687).

★ ★ ★

דן בן־אמוץ פגש את חבר־הכנסת אברהם מלמד, שהוא גם יושב־ראש מועצת המנהלים של דובק, ושאל אותו: „אה, זה אתה שדואג שאנשים ימותו מסרטן?" תשובתו של מלמד: „אם אנשים מתים מסרטן כתוצאה מעישון סיגריות, אני משתדל שהם לפחות ימותו מסרטן תוצרת־הארץ."

★ ★ ★

עוד זוג של רותי

הנה עוד זוג שחייב את הקשר למדור הזה. הוא, א', פירסם מיכתב לפני תישעה חודשים, והיא, י', ענתה לו. הוא אקדמאי, היא מזכירה של מנכ״ל בחברה גדולה, שניהם בסביבות אמצע ה־40, נאים.

הקליק לא היה מיידי, ככה מספרת לי חברה שלה, אבל הם נתנו לזה צ'אנס, וכעבור חודש בערך זה הפך לסיפור רציני וצמוד. לא ברור לי למה זוגות מאושרים לא טורחים להודיע לי הודעות משמחות כאלה, ואני, כנראה, לא אבין לעולם. שאלתי את החברה של י' את השאלה הזאת, והיא שאלה את י', והתשובה שהגיעה אלי היא: „דברים דיסקרטיים שלי ושלו לא מע־ניינים אף אחד." שמעתם פעם על המושג קלפטע? אני שמעתי, אני רק לא בטוחה איך כותבים את זה.

★ ★ ★

הודעה ל„גיורא"

אתה בטח מחפש את המיכתב שלך השבוע, אבל במקום זה, הנה הודעה ממני: מיכתבך יפורסם, אבל לא לפני שתתקשר אלי שנית. אני מסכימה לר־שום הודעות עבורך, אבל אתה חייב להשאיר לי את מיספר־הטלפון שלך.

★ ★ ★

רותי בטלפון, כתמיד, ב־221017.

קווים לדמותה

קוראים לה **אירית בן־דויד**, והיא מורה לריקוד ג'אז ורקדנית בלהקת הג'אז־קברט בוזי אקספרס, של ג'קי לוי.

תיאור כללי: רווקה בת 28, ילידת פתח־תיקווה ותושבת תל־אביב.

אוהבת: קולנוע, ים.

שונאת: טימטום.

מישקל: 50 קילו. בלי מאמץ, לא יודעת מה זה דיאטות.

רוקדת: נהדר, בקלילות. במו־עיניי ראיתי.

בילוי: סולידי, עם חברים טו־בים. לא מועדונים.

התנצלות (שלי, לא של אי־רית): רציתי לכתוב קצת יותר, עוד כמה קווים לדמותה ולמחש־בותיה, שאלתי שאלות, אבל יש גבול גם ליכולת שלי.

אלי דסה, העולם הזה

אירית בן־דויד
שונאת: טימטום

תן טרמפ לחייל

איתן עמיחי
הדברת מזיקים בע״מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים, עירפול מיוחד לארועים למניעת יתושים וחרקים מעופפים.
רמת־גן רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272, טל. 03-75-22-777
בשמירה על בריאותך ורכושך

נגד שהפך לבעד

תדעו לכם שאני הייתי מאוד נגד השבתון ביום־הבחירות למועצות המקומיות. באמת קישקוש השבתון הזה. בשביל ללכת לבית־הספר הקרוב או לקופת־החולים הקרובה, להראות תעודות־זהות ולהכניס פתק לתוך הקלפי, צריך יום חופש? גועל נפש ממש.

שלא לדבר על ביזבוז של 200 מיליון שקל. את זה אמרו לי, אני לא מבינה בדיוק איך הגיעו לסכום הזה. אבל אריה דרעי ממישרד־הפנים לא מתחשב בי, והוחלט שכל העם יהיה בשבתון. בעיקר עיצבן אותי ששני הילדים שלי יישארו בבית, ובטח יריבו כל היום ויהיה רעש ואי־אפשר יהיה לעבוד.

בערב השבתון הלכתי לישון ממש מעוצבנת לגמרי.

בבוקר קמתי ב־9.00, כי לא הייתי צריכה להעיר את הילדים ב־7.00 לבית־הספר. עד שקמתי הם סידרו לעצמם ביקורים אצל חברים. האחד יצא מהבית ב־9.30 לחברו, והאחר יצא ב־10.00 הבעל, אגב, בדיוק נסע לחו"ל.

נשארתי לבד בבית. הכנתי לעצמי קפה, והתפלאתי מאוד שהצלחתי להכין אותו מהתחלה עד הסוף בלי שהטלפון יצלצל. בדקתי את המכשיר והסתבר שהוא פועל. אנשים, כנראה, לא באו לעבודה ולכן הם לא מצלצלים אלי. כבר התחלה טובה.

נכנסתי לחדר־העבודה שלי, כמו סוס שהולך לאבוס, ואז הסתבר לי שיום שלישי הוא היום היחידי בשבוע שביום אחריו אני לא צריכה למסור שום חומר למערכת. סגרתי את דלת חדר העבודה בשימחה, ויצאתי למירפסת עם כוס־הקפה שלי.

הים היה שקט כאילו שמע שיש שבתון. שמש של סוף החורף ליטפה ברכות. אנשים ישבו על החוף, והיה נדמה לי שהם נראים יותר שלווים. לא צריכים להגיע לארוחת־צהריים אצל הסבתות. באופק שטה אונייה גדולה וקרוב מאוד לחוף שטו להן לאט־לאט כמה סירות־מיפרש. שלושה חיילים עברו על החוף בלי נשק. כאילו חיילים של ארץ בזמן שלום. כלב שחור בתנועות של חתול קיפץ על החול. אבא הניף את ילדו גבוה־גבוה.

פתאום ראיתי את צ'יץ, בחולצה שחורה ובמיכנסיים שחורים (אולי זה היה כחול־כהה, אבל מהמירפסת זה נראה שחור) בטיול שיכנוע אחרון בחוף. האנשים השרועים על החוף לא הזיזו איבר. רק כמה ילדים קטנים התאספו לידו והוא אמר להם משהו. אחר־כך צ'יץ נעלם לכיוון דרום.

השמש הכניסה לי לעצמות את כל החום הנהדר שיצא לי בחודשי החורף. בחורה צעירה במיכנסיים מופשלים הלכה בתוך המים וקראה ספר. הכל היה כמעט מושלם. רק הטיק־טיק־טיק־טיק של המטקות הפריע קצת. קמתי, לקחתי את הווקמן, שמתי בתוכו איזה רחמנינוב וחזרתי אל הים והשבתון. שלוש שעות ישבנו ביחד, רחמנינוב, אני, השבתון והים ונהנינו בלי סוף.

אולי בכל זאת רעיון השבתון לא היה כל־כך רע. באמת לא צריך להיות כל הזמן נגד, אמרתי לעצמי.

שיחת חולין
(לפני הבחירות)

הלו, שלום, זאת מישפחת שמי?
לא, זה רק חלק מהמישפחה.
טוב. כאן מדברים ממטה־הבחירות של... האם מותר לדעת את מי תבחרו לראש־עירייה?
כן. אני בעד טדי קולק.
מה, אתם תושבי ירושלים?
לא, אנחנו תל־אביבים.
אז אתם לא יכולים לבחור עבור טדי קולק.
מה זאת אומרת, כידוע לי זאת ארץ דמוקרטית, ואני אבחר עבור מי שאני רוצה!

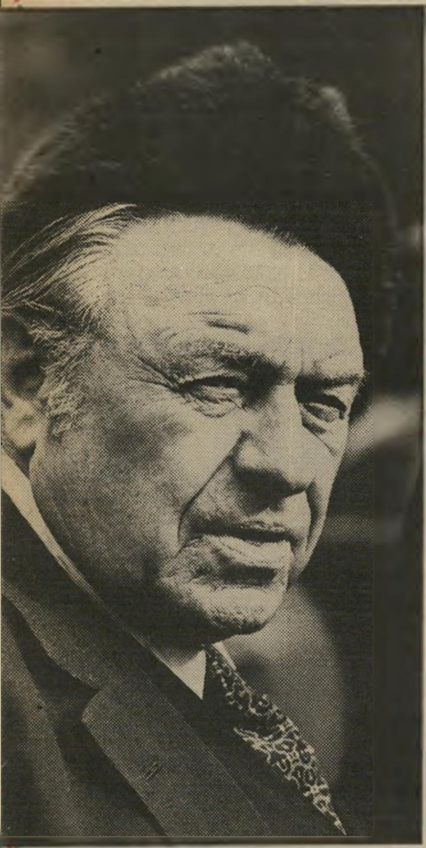

טדי קולק
„לא יודעת איך להסביר לך..."

כמובן, אבל לכל עיר יש המועמדים שלה, את יכולה לבחור רק עבור מועמדים בתל־אביב.
אבל המועמדים של תל־אביב לא כל־כך מוצאים חן בעיני, אני רוצה קולק.
אבל את לא יכולה!
אין דבר כזה. קולק מועמד לראש־העירייה? אז אני מצביעה בשבילו!
אבל הוא בירושלים.
מה איכפת לי.
תראי, גברת, אני לא יודעת איך להסביר לך, אולי תחכי על הקו, אני אבקש ממישהו כאן.
לא, אין לי זמן. תשמעי, אני מצביעה עבור טדי קולק, וזהו.
טוב, סליחה ושלום.

★ ★ ★

אם למישפחת שמי יצא שם של דבילים פרימיטיבים וחולי־נפש – תדעו מאיפה זה הגיע.

חדשות טובות לצרכנים

כן, זה נכון שהחימוש הגרעיני בעולם ישפיע על חיינו, וגם התפתחות התעשייה ביפאן לא תדלג עלינו. חשוב מאוד גם מי שנבחר בארצות־הברית, וכמובן, אי־אפשר להתעלם מהצלחת הגלסנוסט' בברית־המועצות. האינתיפאדה זה אסון לאומי, והתחזקות כוחם של החרדים מפחידה עד מוות.

ובכל זאת, מה שמעצבן אותי חמש פעמים ביום הן שקיות־הזבל שנמתחות, לא נפתחות, לא מתלבשות על הפח וכמובן הכי גרוע... נקרעות כשהן מלאות. ברגע ששקית־זבל נקרעת בחדר־המדרגות וכל תכולתה נושרת, אני יכולה להרוג בן־אדם, להפציץ את עקבה או להחזיר את ירושלים מרוב עצבים.

בשבילי הסיפור הזה, של השקיות, נגמר. הגיעו ארצה שקיות אלפא־פק, ארוזות בקופסה קטנה, נשלפות בקלות, נפתחות בלי בעיה, מתלבשות בקלות על הפח, לא נקרעות ונוחות לנשיאה בגלל הסרט הצמוד אליהן. נכון שזה תוצרת חוץ, שבדרך כלל אני לא קונה, אבל לכל כלל יש יוצאים ממנו. זה אחד מהם. קופסה של 20 שקיות — לפח של 20 ליטר — 7.60 שקלים ויש גדולות יותר וגדולות במיוחד.

★ ★ ★

הראש היהודי ממציא לנו פטנטים, ולפעמים הם באמת משגעים. כמו הפטנט האחרון של נגב קרמיקה.

אם אתה קם בבוקר ומרגיש שהריצפה של הדירה שלך משעממת עד מוות, וגם נראית ישנה ודהויה ומלאת כתמים של שנים, עשה לעצמך כוס קפה, אולי איזה טוסט קטן, ושים פעמיך לאחת מחנויות נגב קרמיקה.

שם תגיד שאתה רוצה לרצף מחדש את הדירה או החדר באריחי־קרמיקה (בשלל צבעים וצורות). קנה ערכת „עשה זאת בעצמך", הכוללת את כל כלי־העבודה, לריצוף מחדש, ב־89 שקלים, ואז פנה לבחירת האריחים. בקש את חוברת הרעיונות. בחר את הצבעים והצורות. העמס על המכונית את האריחים שבחרת ואת ערכת העבודה וחזור הביתה.

החלף לבגדי־עבודה, תתיישב על הריצפה ותתחיל לעבוד. הפואנטה של כל העסק שאת האריחים החדשים אפשר להדביק על הישנים. זוג חרוץ יכול לשנות את הסלון ביום־עבודה אחד. המחיר בסביבות 52 שקלים למטר מרובע, כלומר, חדר ב־1000 שקלים. ראיתי את זה — משגע.

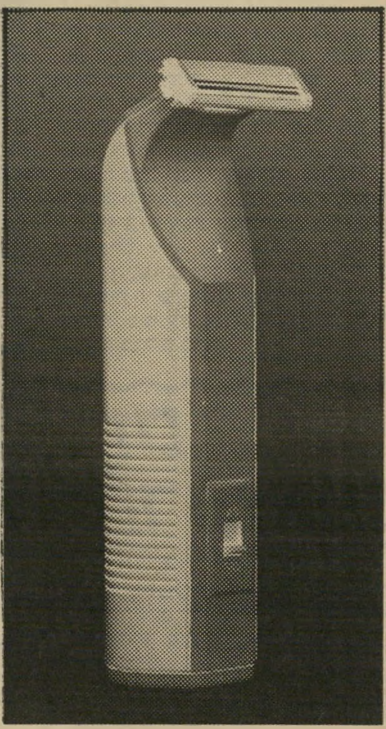

מכונת הגילוח החשמלית
גילוח, מסג' — הראש היהודי ממציא פטנטים

★ ★ ★

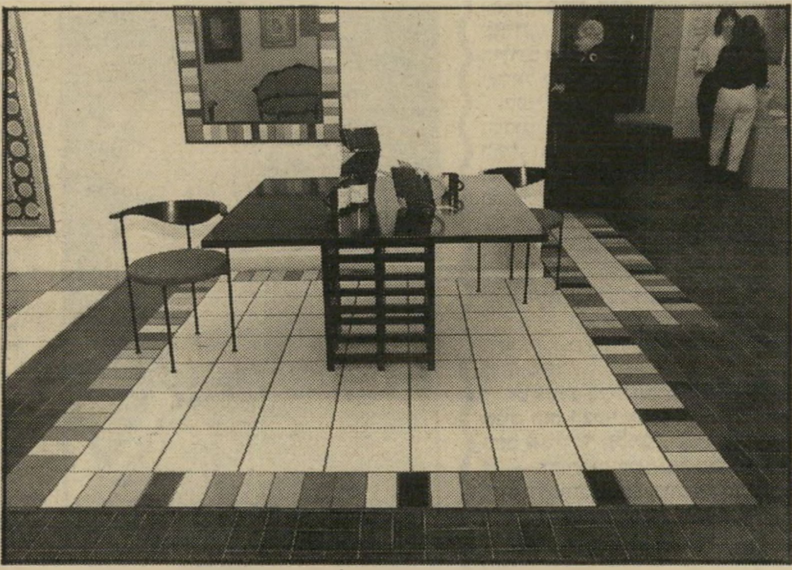

פינת ישיבה מרוצפת של „נגב קרמיקה"
עשה זאת בעצמך

מכונת גילוח עם מסג': מג'יק־שייב, מכשיר־גילוח מתוצרת הארץ הנטען בחשמל. על־ידי הטענה של כמה שעות בחשמל, רוטט סכין־הגילוח שבראש הידית, ותוך כדי הרטט הוא מגלח ועושה מסג' לעור הפנים. אני, באופן אישי, לא מתגלחת. בעלי המזוקן החליט שהוא יוריד את הזקן שלו רק עם בוא השלום (הצחיק אותי). אבל גבר צעיר אחד ממכרי אמר לי שמג'יק שייב עושה לו הרגשה שהממציאים חושבים גם עליו, ולא רק על הנשים וזה נעים לו. 89 שקלים בשביל עור חלק והרגשה לאומית טובה.

המחלקה לספרות

רוזטה, בתו של הרוזן, היתה הנערה היפה ביותר ברחבי הממלכה. אבירים רבים ניסו לכבוש את ליבה, אך לשווא. יום אחד הגיע טרובדור מארץ רחוקה. היה הטרובדור עומד בשער הטירה, מנגן סרנדות נוגות ולוגם תה פקעות ורדים והיביסקוס. התמזגו ניחוחות התה וצלילי הגיטרה זה בזה, נישאו עד לחלונה של רוזטה ושבו את ליבה.

●

הבוקר עלה על כפר הדייגים. רוח חמה ויבשה מן הים הגיעה לחלונה של מוניטה היפה. שנה בדיוק חלפה מאז הפליג אהובה הספן לדרכו. ירדה מוניטה אל הגן, קטפה עלי מנטה והכינה לה תה צמחים מרענן. נישאו ניחוחות התה אל הים והפכו לרוח קרירה, צלולה ונעימה... ועל קו הרקיע הופיע קצהו של מיפרש לבן.

●

קמיליה היתה יורדת לכר־הדשא שליד החורשה הסגולה ונפגשת בחשאי עם אהובה הנווד. שם היו יושבים שניהם, לוגמים תה קמומיל מספלים

קטנים וקוראים אגדות מתוך ספר ישן. היה ניחוח התה נושא אותם לעולמות רחוקים... ובסופו של היום, היו דפי הספר הופכים למאות פרפרים צהובים שרקדו בין שיחי הקמומיל.

●

בבקשה. מי זה אמר לכם שפסה הרומנטיקה מן העולם? זה נכון שספרים כבר לא כותבים עליה יותר, אבל על אריזות תה צמחים של ויסוצקי היא (הרומנטיקה) חרוטה לנצח.

אז אם במיקרה לא הספקתם לקנות ספר חדש, אין לכם סיפריה ציבורית ליד הבית, תיכנסו לסופרמרקט הקרוב למקום מגוריכם, קנו חבילת תה צמחים וקראו בהנאה את עלילותיהן של רוזיטה, מוניטה וקמיליה.

●

תודה לבני אסף שבמקום שיעורי־בית קורא תוויות של כל דבר.

דניאלה שמי

גבר כפול, אשה כפולה

סיפרו לי שבגוש־דן מסתובב זוג תאומים זהים בשם **רם ואופק קאירי**, שמשגעים את כל הבחורות בשטח. יש להם גדודים של מעריצות, המשתרכות אחריהם לכל מקום שאליו הם נקל־עים. בחורות נוהגות להתקשר אליהם הביתה, לשלוח להם מיכתבי־אהבה לוהטים. כשהם נכנ־סים למסיבה, עיני כל הבחורות מופנות לעברם, וכל אחת מקווה שאולי יתמזל מזלה והיא תרקוד עם אחד האחים, או עם שניהם.

מובן שלא חסרים גם קוריוזים, כשהבחורות מתבלבלות בין השניים.

לפני שבועיים ביקרה בביתם **יפהפיה חי־פאית** ידועה, בת 25, מתחום־האופנה, והיא נכנסה למיטה עם אחד האחים. אחרי שהשניים התעלסו ארוכות קם הבחור ואמר לה שהוא הולך להביא משקה מהמקרר. את מקומו תפס אחיו התאום, והבחורה לא יודעת עד היום שהיא היתה בעצם באותו הלילה עם שני האחים.

אבל זה לא מה שרציתי לספר לכם, כי במקביל לשניים האלה יש זוג יפהפיות בשם **סיגלית ואיריס שפירא**, שתיהן בלונדיות, קצינות בחיל־הים לשעבר, העוסקות בשנה האחרונה בדוגמנות, וגם הן תאומות זהות.

איריס זכתה בתואר סגנית־מלכת־היופי לשנת 1989, והדבר הנורמלי ביותר שקרה הוא ששני הזוגות, המכירים זה את זה מזה שנים, גילו שיש להם עניין משותף, מעבר להיכרות. הם התחילו לבלות יחדיו, ותארו לעצמכם איזה עניין הם מעוררים בכל מקום שאליו הם מגיעים ביחד! אני עדיין לא יודעת מה טיב הקשרים ברביעיה הזאת, כי עד כמה שנוכחתי לדעת אוהבות התאומות הבלונדיות קשרים רציניים וארוכי־טווח, ואילו התאומים החתיכים עדיין לא החליטו שהם רוצים להתביית.

בינתיים הם עושים חיים משוגעים ביחד עד להודעה חדשה, וכמה שיכורים כרוניים החליטו להינזר משתייה כשראו לפתע גבר כפול ואשה כפולה מבלים ביחד.

רם ואופק קאירי עם שרון בריר
שתי תאומות —

אלי דסה, העולם הזה

סיגלית ואיריס שפירא עם שלוה בן־גל (באמצע)
— לשני התאומים

כאשר עפו הניצוצות

בכל יום שאני פותחת את העיתון אני קוראת על האחים אלפרון, שיש להם חברה לגביית־חובות. המישטרה טוענת שהם מפעילים אלימות, ועורך־הדין שלהם טוען שזאת עלילה. זה באמת סיפור שהוא גדול עלי, ואני גם לא מבינה בזה. אבל דווקא התעניינתי **בחגי שטרוזייס** בן ה־38, שהוא עורך־הדין של האחים אלפרון, כי השפיון שלי בבתי־המישפט גילה לי שהפרקליט החתיך עסוק לא רק בהכנת התיקים של האלפ־רונים בבית־המישפט, אלא גם בהכנת התיק שלו ברבנות. ואם הבנתי נכון, אז הרווק המבוקש הזה מתחתן בתחילת חודש יוני עם יפהפיה בלונדית בת 22 בשם **לימור בדנר**, בתם של **בלה ושמואל בדנר**, שהם בעלי הזכיון לייצור כל הנעליים הצבאיות שכל החיילים נועלים בארץ.

שטרוזייס היה בעבר הרחוק במשך שלוש שנים הבן־זוג של הדוגמנית **נירה פרדר**, שזנחה את עולם־האופנה לטובת עולם־המישפטים, וכיום היא נשואה ועובדת כעורכת־דין.

לימור, בלונדית תמירה ובעלת גוף חטוב ביותר, ובחיר־ליבה, עורך הדין שטרוזייס, הכירו זה את זה באחת המסיבות הגדולות שנערכו לפני כמה חודשים בתל־אביב, וכבר מהרגע הראשון עפו שם ניצוצות והיתה אהבה גדולה. הפרש־הגילים ביניהם הפריע תחילה לחברים, אך כולם התרגלו לעניין בחודשים שעברו מאז, וכעת הם כבר נראים כאילו שהם כל החיים ביחד.

חגי שטרוזייס
הפרש־הגילים הפריע לחברים

רום והרומאנים

אולי אתם לא יודעים, אבל המהפך האמיתי בחיפה בשבועיים האחרונים לא היה ביום־הבחירות, עם עליית כוחו של הליכוד, אלא ביום שנפרדו זה מזה בני אחד הזוגות הפופולריים ביותר בעיר.

העיתונאית ואשת־החברה **ציפי רום** נפרדה מחברה, לאחר רומאן בן שנתיים וחצי. אבל, כהרגלה בקודש, היא עשתה זאת לטובת מישהו אחר.

רום היא גרושה ואם לשני ילדים גדולים (האחד, **ברק רום**, הוא כתב־ספורט, והאחרת, **שרה**, עובדת אף היא בתחום־התיקשורת). הילדים הם מנישואיה **לדני רום**, קפטן נבחרת־ישראל לשעבר.

לפני ארבעה חודשים התאהבה בבחור בן 27, המבוגר רק בשש שנים מבנה הבכור. שם הגבר **רמי**, ואני לא יכולה לגלות את שם־מישפחתו, מפני שהוא איש צבא־הקבע ביחידה קרבית מאוד חשובה וסודית.

היא ניהלה עימו רומאן חשאי בחודשים האח־רונים, ורק לפני שבועיים נפרדה סופית מידידה הקודם. היא מאושרת ברומאן החדש שלה, ומתגוררת עם הרמי שלה.

למרות הפרש־הגילים ביניהם, הם מתכננים נישואין, וגם הוריו של החתן המיועד קיבלו זאת ברוח טובה.

אם אינכם בעלי זיכרון טוב, אזכיר לכם שלפני שנים היה לציפי רום רומאן עם בחור ישראלי בשם **אביתר פלדמן**, איש־עסקים צעיר, שיש לו — בשותפות עם חברת כלל — חוות־תנינים גדולה במומבסה שבקניה. ציפי רום ואבי פלדמן ניהלו רומאן ביניהם, אך ההורים של אבי התנגדו לו בתוקף, בעיקר בגלל הפרש־הגילים בין הש־ניים.

הפעם נראה שהיא נפלה על מישפחה יותר ליברלית, וההורים של הקצין הקרבי שלה קיבלו בהבנה את הקשר הזה.

מעניין מה אומרים על־כך המפקדים של רמי.

ציפי רום
פרידה מהרומאן הסודי

מלכות־היופי האלה

אני מתה על מלכות־יופי. כל החיים המשגעים האלה שהן עושות, הנסיעות לסופי־שבוע בבתי־מלון, הבגדים היקרים, המחזרים, ומה לא?

הנה, קחו לדוגמה את **שירלי בן־מרדכי**, מלכת־היופי של השנה שעברה. בתקופה קצרה ביותר היא הפכה לדמות תיקשורתית וחברתית, ויש לה הרבה מעריצים. אבל כל מה שקשור לחייה הרומנטיים הוא מיסתורי יותר מאשר הצד האפל של הירח. אני אף לא מצליחה לגלות אם יש לה חבר, ומי המלווים או המחזרים שלה.

אבל בסוף־השבוע האחרון היא ירדה למלון סונסטה בטאבה, בחברתו של המיליונר הצעיר **יואב חרלפ**, בעל סוכנות־הייבוא של מכוניות־היוקרה מרצדס.

השניים הגיעו ביחד, סיפרו לי שהם החליפו כמה מילים, הוא שאל אותה לשלומה, היא בטח ענתה לו בקצרה וזהו. חצי שעה אחרי שהם הגיעו הם כבר לא היו ביחד. כל אחד מהם פנה לעיסוקיו, למרות שכולם חשבו שהם בני־זוג. אך בן־מרדכי נצמדה במשך שלושה ימים עד מאוחר בלילה **לעיתונאי** צעיר מאוד, המחזר אחריה במרץ. אני לא שמעתי מה היא סיפרה לייבואן־המכוניות אבל מה שאני יודעת הוא שבשבת, אחרי ששהות בת שלושה ימים במלון, היא באה לנמל־התעופה המקומי בחברת העיתונאי, וקיוותה לטוס עימו בחזרה לתל־אביב, אך לא היה מקום במטוס. העיתונאי שלה, שכנראה מאוד מאוהב בה, עשה סצינות ואיים שהוא לא יטוס בלעדיה. לבסוף הוא שוכנע על־ידי קברניט המטוס לטוס, והמלכה טסה בטיסה הבאה.

שירלי בן־מרדכי
טיסות נפרדות

אקסצנטרית

אורנה ואורי מרבך
הפער ביניהם גבר עם הזמן

עוד אחת שהחליטה לעזוב את בעלה ואת ביתה היא אופנאית ישראלית, המוכרת בעולם כולו בגלל התילבושות שהיא מעצבת לזמרים ולזוכים ישראליים הנוסעים לייצג את ישראל בחו"ל.

אורנה מרבך, אשת־אופנה־וחברה, היא דמות אקסצנטרית, שעברה בחייה כבר כמה מטמורפחות. (סליחה על כל המילים הלאטיניות האלה. אני לא יודעת מה קרה לי.) היא נשואה כבר הרבה שנים לקבלן החיפאי **אורי מרבך**, שתמך לכל אורך הדרך בעסקיה וביוזמות השונות שלה. הוא הופתע, ואולי לא הופתע, לגלות שאשת־חיקו החליטה להיפרד ממנו. זה לא קרה אמנם בגלל רומאן אחר, אך החברים והמקורבים קצת מתקשים לעכל זאת, למרות שבשנתיים האחרונות דיברו הכל על הפער בין השניים, שהלך וגבר עם הזמן.

אני סקרנית לדעת מה באמת קרה שם, ואני מבטיחה לכם שברגע שאדע גם אתם תדעו.

ארבעה ביחד

מאז הרומאן הארוך שלו עם הזמרת **דפנה ארמוני**, לא נקשר שמו של הזמר־מלחין **שלום חנוך** עם אשה אחרת, ואף אחד לא שאל למה ומדוע.

הסיבה לכך היא פשוטה ביותר: שלום חנוך, מהבולטים שבזמרי הארץ, מאוהב

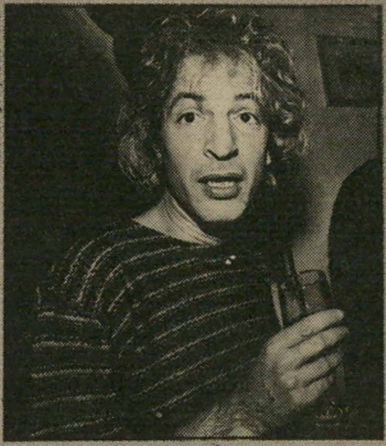

שלום חנוך
— בכל פנישה

חזק באשתו־לשעבר, **ליהי חנוך**, בימי־אית־סרטים במיקצועה, והשניים מתראים רבות, ובכל פגישה שלהם עפות הצהרות־אהבה.

ליהי חנוך
— הצהרות אהבה

באחרונה נוסף לפגישות־האוהבים האלה עוד זוג אחד. לא הבנתי בדיוק במה מדובר, עד שגיליתי שבני־הזוג הם **מאיה**, בתם של שלום וליהי חנוך, שהיא כיום כבר נערה נאה ומוכשרת, והחבר שלה, בחור בשנות ה־20 המוקדמות, בשם **ניפו**, ממוצא בראזילי, המתגורר באשדוד והעוסק באמנות.

כך ניתן לראותם, את בני הרביעיה המ־אושרת הזאת, כשהם מבלים יחדיו, נהנים מהחיים, באופן שלי עושה טוב על הלב.

ואם שלום חנוך יישמע לכם בחודשים הקרובים יותר יצירתי מתמיד, תבינו של־ליהי חנוך, אשתו־לשעבר, יש חלק בזה.

אגב, הדוקטור **אנדרה ז'אק**, בעלה ה־נוכחי של ליהי, עדיין מתגורר ועובד בניו־יורק במחלקה ההמאטולוגית של בית־חולים אוניברסיטאי שם, אך אני לא יודעת מה מצב היחסים ביניהם.

עוד מסיבת־ענק

כל החברות שלי הציקו לי בשאלות לגבי חיי־האהבה של איש־העסקים־והחברה הכי־מדובר בארץ, **משה בובליל**. האיש, שמרוב שהוא עושה עסקים וכסף אין לו בכלל זמן להתחתן או לנהל רומאנים ארוכי־טווח, מצא סוף־סוף את

טלי קורן ומשה בובליל
סוף שבוע משותף באילת

החתיכה הפרטית שלו, העושה לו טוב על הנשמה.

בובליל בן ה־36 התפרסם במסיבות־הענק ש־הוא מארגן במלון שבבעלותו. עכשיו גם נודע לי שהוא שכר את ספינת־האהבה המפורסמת, והוא מתכנן עליה מסיבת־ענק, שתימשך שיבעה ימים ולילות.

במשך כל התקופה האחרונה — זאת אומרת חמישה חודשים — ראיתי אותו באירועים חב־רתיים נוצצים כשבכל פעם יפהפיה אחרת צמודה אליו. אבל מאז מסיבת־הענק שהוא ערך בליל־הסילבסטר, ראיתי שהדוגמנית הצעירה **טלי קורן** מככבת לידו.

תחילה זה עוד היה חסוי, והם השתדלו לשמור על פרופיל נמוך, אולי בגלל התחייבויות רומאנ־טיות לא־גמורות של טלי בת ה־24, שחזרה ארצה אחרי שהות של כמה שנים בארצות־הברית.

אני לא יודעת עדיין אם יש להם תוכניות ארוכות־טווח, אך נראה שזה הולך לקראת קשר רציני.

בסוף השבוע הם בילו יחדיו בבית־מלון בעיר־השעשועים־והתענוגות, אילת, כשהם מתכננים בין השאר עוד כמה מסיבות־ענק.

דמעות תנין

עד לפני שבועיים זה היה הרומאן של השנה. כל העיר דיברה על סיפור־האהבה הדראמתי, שהתחולל בין מלכת־היופי והדוגמנית **אילנה שושן** לבין מגדל־התנינים והיהלומן **אלון תבור**, שהגיע לדירתה של שושן כדי לשכור אותה (את הדירה), ואחרי שיחה בת שעה כבר עפו שם גיצים וניצוצות והשניים, אחוזי־תזזית, החליפו הצהרות־אהבה.

קצת נדהמתי, כי אני מכירה את אלון, שהוא בחור עדין ושקט מאוד, המתרחק מחיי־זוהר ור־כילות, מה שמכנים החברים נשמה טובה, איך הוא מוצא עצמו לפתע גיבור בדראמה לוהטת, שלא

אלון תבור
נשמה טובה

אילנה שושן
חברה טובה

כל־כך מתאימה לו? והעזר־כנגדו, מלכת־יופי, שהיא יפהפיה אמיתית, שהתיקשורת יושבת לה על הזנב ושעוד לא החליטה אם היא מוותרת על התהילה והפירסום לטובת בניית מישפחה — גם היא לא היתה בדיוק לפי התסריט הרגיל.

בשבועות האחרונים כבר לא שמעתי דבר על בני־הזוג. והנה, בכמה אירועים חברתיים, פגשתי במלכה־הדוגמנית, כשהיא מלווה בחברה טובה שלה. אז בפעם הראשונה חשבתי שזה במיקרה, אבל אחרי שנתקלתי בה ארבע פעמים עם אותה ידידה, התגנב לליבי החשש שחל איזשהו שיבוש בתוכניות של אילנה ואלון.

חברים דאגו לספר לי שהם כבר לא ביחד, ושאהבה דעכה שם באותה המהירות שבה היא התלקחה.

מה תעשה המלכה בלי איש־התנינים אני לא יודעת, אבל מגדל־התנינים תמיד יוכל לחזור לזרועותיה של הדוגמנית־סטודנטית שלו, **רינת אלדר**.

שולה חן מספרת לדפנה ברק מדוע החליטה להיפרד מבעלה, אבי קורן

אבי ואני החלטנו לקחת פסק־זמן, החלטנו להיפרד.

האמת היא שכבר החלטנו לעשות זאת לפני חצי־שנה, אבל אנחנו מאוד קשורים זה לזה, אנחנו מאוד תלותיים זה בזה.

זה לא פשוט לי להיפרד. אין לי בכלל בעייה להודות בזאת. זה דווקא מוצא חן בעיני, כמה שזה קשה לי. אחרי הכל, אבי ואני היינו 20 שנים ביחד — זה יותר מחצי חיים, יותר שנים מכפי שהייתי אצל הורי.

התחתנתי עם אבי כשהייתי בת 20. היכרתי אותו בלהקת־הנח״ל. הוא היה החבר שלי בלהקה. כן, הוא היה גם מפקד־הלהקה, ודאי... אבי בלט בשטח. הוא היה האהבה הראשונה שלי. הייתי ממש תמימה כשפגשתי אותו, בתולית מנהלל...

אני יודעת שמסתובבות במשך שנים רכילויות על מערכת־היחסים בינינו. זה נובע, קרוב לוודאי, מכך ששנינו מפורסמים, שנינו מעורים בתיקשורת. אולי גם לא תמיד נזהרנו בלשוננו, והחברים שלנו סיפרו „רק״ לחברים שלהם...

הפירסומים האחרונים עלינו, כאילו

„אבי עוזב השבוע את הבית!״

אבי ושולה בחתונתם
„התחתנתי עם אבי כשהייתי בת 20...״

אנחנו מתגרשים, גרמו לי ממש לצרות. יש לי ילדים! זה נורא פוגע בשני הילדים שלי.

יש לי בת בגיל 17, ובן בגיל 11. כל הפירוד הזה, ועוד כל הפירסומים והרכילויות האיומות האלה!

פירסמו עלינו סיפורים ככה סתם, מבלי לטרוח אפילו לטלפן ולשאול. החיטוט בחיים הפרטיים מפריע לי, אבל ברור לי שבמיקצוע שלי לא ניתן לברוח מזה. לא ניתן להיפרד, מבלי שיהיה לכך סיקור.

ברור לי שתפקידה של התיקשורת הוא לפרסם, והעיתונות כיום מקדישה חלקים גדולים לבידור. אבל לפרסם מבלי לשאול?

ניתן לבדוק שאין עדיין תיק על שמנו ברבנות! עוד לא שכרנו עורכי־דין! לא התחלנו לריב על רכוש, ילדים — כלום!

ההחלטה הזאת להיפרד היא לתקופת־ניסיון. אחר־כך נראה מה יקרה. זה מתבשל אצלנו במשך זמן־מה. החלטה כזאת תמיד נולדת בעיקבות מתח, עייפות, לחצים.

עד כמה שידוע לי, לשנינו אין כרגע אהבות אחרות. מה שמתרחש לא קשור לכך.

אבי עוזב השבוע את הבית. בינתיים, הוא יגור בדירה של קרובת־מישפחה.

אני? אין לי מושג אם מדובר על התחלה חדשה, אולי על מיפנה בקאריירה, לא יודעת. אני כרגע מאוד מבולבלת.

● „צריכים לדחוף אותי!״

כשהייתי קטנה, ממש קטנה, רציתי להיות רקדנית, נורא רציתי. אחר־כך, כשגדלתי — הייתי בת 16! — חלום־חיי היה להיות נערת־מקהלה אצל גיורא גודיק. כמה שנים אחרי־כן הייתי הכוכבת בהא־הידיעה שלו.

זימרה? האמת היא שעבדתי בכיוון הזה מאז ילדותי: למרתי פיתוח־קול, לקחתי שיעורי נגינה בגיטרה. אבל בנהלל, שם גדלתי, לא היה נהוג לרצות להיות זמרת. לא היה שם מודל של זמרות לחיקוי, כמו בעיר.

בכל אופן, בכיתה שלי זה לא היה הגיוני לדבר על כך בקול רם. זה לא שכולם מיהרו ללמוד חקלאות, אבל

ציפי מנשה, העולם הזה

שולה ב„לא עכשיו יקירתי״
„אני מבולבלת״

אבי ושולה לפני שנה
„הייתי ממש תמימה כשהיכרתי אותו, בתולית מנהלל...״

כמה יפית...

אין דבר מעליב יותר עבור אמן מאשר כשמבלבלים אותו, בכוונה טהורה, באמן אחר.

לשולה חן יש הומור בריא, ובניגוד לרבים שבורכו במעלה זאת, היא מסוגלת גם ללגלג על עצמה. בעצם, בנושאים אלה היא במיטבה.

„פעם," סיפרה אגב בדיקת מצב־הקאריירה שלה, שהבטיחה בצעירותה נצורות וגדולות, „הזמינו אותי להופיע בנהריה. מי שאירגן את ההופעה לא הפסיק להתפעל ממני: ‚כמה יפית, כמה יפית...' אמרתי: ‚תודה, אבל דווקא לא. אני אותו ה־דבר, באמת!' ההוא התעקש: ‚לא, לא, מה יפית, כמה יפית...' בסוף פלט: ‚את תשירי הערב ירושלים של זהב'...”

את ירושלים של זהב שרה שולי נתן, לא שולה חן.

רבים המשיכו ללמוד באוניברסיטה.

לא חשבתי לכיוון של בידור, לא תיכננתי. ממש לא היה לי כל תיכנון.

למעשה הגעתי ללהקת־הנח"ל כמ־עט במיקרה. היה לי פטור מהצבא, והלכתי ללמוד להיות גננת. ככה ההו־רים אמרו לי: „לפחות שיהיה לך מיק־צוע בידך!”

במהלך „לימודי הגננת” שמע אותי מישהו שרה — קודם־לכן הייתי סו־לנית בהצגות־סיום, מקהלות, חגים וכד' — ומצאתי עצמי מקבלת זימון לבחינות ללהקת־הנח"ל.

כך קרה הכל: ספונטאנית, ללא תיכנון, ללא ניווט.

כיום הכל שונה. בעידן המהיר של הטלוויזיה, הדברים מיקצועיים יותר. אז היה הכל נאיבי, או שאולי אני הייתי נאיבית. עד עצם היום הזה, אני נאי־בית.

התקבלתי ללהקת־הנח"ל, ומייד התפרסמתי בלהיטים כמו הוא לא כל־כך חכם, ישנן בנות, וולס להגנת הצומח ועוד.

אלה שנים? ככה, שיהיה אפשר לע־שות חשבון מהיר של גילאים, אה? 1965־1967.

שולה חן בשיא הקאריירה

„בנהלל לא היה נהוג לרצות להיות זמרת...”

עזבתי את נהלל ועברתי לגור בתל־אביב. מייד נחטפתי לשוק. הופעתי ב־I LIKE MIKE של גורדיק, הוצאתי תקליט...

מה קרה אחר־כך? האמביציות שלי התקהו. צריך להיות מאוד־מאוד אמביציוזי, כדי להצליח בשטח־הבי־דור.

במבט לאחור, אולי הייתי צריכה להחליט שאני רוצה להיות אך ורק זמרת ולהתמסר לכך, להיות זמרת. אני גם שיחקתי, גם רקדתי, התפזרתי לכל מיני כיוונים.

אבל חשוב יותר מכל: אני צריכה, זקוקה למישהו שיילך מאחוריי וידחוף אותי כל העת. כנראה לא היה מישהו כזה. עכשיו יהיה מי שיפיל זאת על אבי, ובמשך שנים זה בוודאי הצטייר כך.

מאוד חסרה לי הדחיפה. זה לא שאני עצלנית. כשאני עובדת, יש לי מיש־מעת־עבודה, אבל. צריך להיות כל־כך אמביציוזית, ולהקדיש את כולך כדי להצליח!

אני רציתי גם בחיי־מישפחה. זה היה חשוב לי. לא התמקדתי בקאריירה שלי. אני בהחלט לא מאלה שקמים מדי בוקר ומתחילים לייצר לכיוונים שונים, להרגיש אי־נוחות אם משהו לא מת־קדם. אותי צריך להפעיל, חייבים להפ־עיל.

לא הייתי רוצה להישמע מיסכנה כזאת, כמו שציירו אותי פה ושם בעי־תונות. אני מופיעה כיום ברחבי המ־דינה בשירים שהקלטתי מיום שיחרורי ובשירים נוספים. אני עושה חזרות להצגה שתעלה בפורים — שירי־עולם לילדים. אני עובדת על־כך עם שלושה עוברים — ילדים בני 22, זה נחשב לעוברים לידי, לא?

חוץ מזה? אני מדברת כבר המון זמן על תקליט. מי יודע, אולי יבוא יום וגם אעשה. זאת אומרת, אם אמצא ממנן.

לא יודעת, נראה, אני מבולבלת.

פסק־זמן

הכל התחיל אצל חיים הספר: שולה חן נכנסה, לפני כמה שבועות, נרגשת ונרגזת, ממש נד־המת, ממה שכתבו עליה בעיתונות, ממה שמרכלים עליה ועל מישפחתה – היא לא שיערה, לא פיללה, לא האמינה!

ריכלו שהם מתגרשים, הפיצו שמועות פחות סימפאטיות, הגובלות בהוצאת לשון־הרע. מדי פעם, בין חפיפה לבין סירוק, הרעישה שולה את אוזניי ברכילויות הבאות, עד שהודיעה לי בסוף חשבוע: „טוב, אבי ואני החלטנו להיפרד... זה יקרה בשבוע הבא...” היא נראתה מבולבלת, חסרת־ביטחון, קצת חוששת, קצת מהססת, מאוד כנה. אחר־כך הוסיפה מישפט שהקפיץ אותי מכסא־הספר: „נראה, זה פסק־זמן כזה, מה את אומרת? עוד לא מוסכם על כלום... לנסות תקופה! חיים חדשים! השתגעת! מי ירצה אותי? מי יקח אחת כמוני!...”

מנקודה זאת נולד המונולוג הזה: ביקשתי לב־דוק מה מתרחש אצל אשה שהגיעה ל„אמצע הדרך” ושהקאריירה שלה, שהתחילה כמטאור, נתקעה אי־שם, אפילו לא התרסקה לרסיסי־רסיסים, אלא עדיין מרחפת באיזה מסלול מעגלי, מתוך אינרציה.

רציתי לדעת, איך זה לחיות בלי סופים, התח־לות, ירידות ועליות, אלא במין אי־בהירות מת־משכת, לפעמים בילבול, שאין יודעים לאן הוא מוביל.

שולה חן מכנה את כל העובר עליה בשני התחו־מים – קאריירה ומישפחה – „פסק־זמן”. בכדורסל – זהו פרק־זמן שבו נוטל לידיו המאמן יוזמה ומנ־סה להפיח רוח חדשה בשחקניו, להמריצם, לשנות כיוון, אסטרטגיה, דרך־חשיבה. בהקשר הנוכחי, יש לי הרושם, זהו יותר פועל־יוצא של אירועים, של החיים.

* * *

שולה חן ואבי קורן הם זוג מוכר בבוהמה. הם הכירו זה את זה כששירתו בלהקת־הנח"ל, ונישאו בגיל צעיר.

שולה היתה אז כוכבת־הלהקה. הקול האדיר ש־בקע מהמושבניקית (נהלל) החמודה הרשים רבים. ניבאו לה עתיד ורוד. מייד עם שיחרורה מהצבא אכן נחטפה בשוק האזרחי.

אט־אט דעך כוכבה. כל־כך לאט, עד כי לא רבים הבחינו שדעך.

אבי קורן מוכר יותר כתמלילן. בשנים האחרונות עסק ביחסי־ציבור ובדוברות. במיוחד זכורה תקו־פתו כאיש יחסי־הציבור של יעקב לווינסון המנוח בבנק־הפועלים. לא מכבר הסתיימה עבודתו ב־מיפעל־הפיס, לצידו של חבר־הכנסת גידעון גדות. סיום הקשר גדות־קורן מלווה במישקעים. קורן מוכר כאדם חביב, כישרוני. בכל זאת, לא כמצליחן. גם הקאריירה שלו תפסה תנועה סיבובית.

הרכילויות אודות הזוג חן־קורן מהלכות כבר זה שנים. יש בהן מגמות של עליות וירידות. באחרונה שטף שוב גל־רכילויות כזה את העיר, ואף מצא ביטוי בטורי־הרכילויות בעיתונות. הטון היה: הפ־עם זה סופי!

שולה חן – אשה נאה, דוגרית, בעלת טונות של שובבות – נזהרת מפני העיתונות כמו מאש, ואין זה סתם בשביל הדימוי. היא נכוותה מהתיקשורת הן בתחום הרכילות, הן בתחום הבידור, עת התפתתה לשתף פעולה והוצגה כמיסכנת־השנה, שנפלה מ־קודקוד־הפירמידה של הבידור לאלוהים־יודע־לאן.

הפעם החליטה לספר מה מתרחש בחייה הפר־טיים והפחות־פרטיים, מתוך תיקווה „להפסיק את זה כבר!”

(המשך מעמוד 8)

מהכל, הפריעה לי העובדה שאני צריך למכור את עצמי: כמה אני נחמד, כמה אני כזה. הציניות של האזרחים מאוד פגעה בי, אם כי אני מבין אותם לח־לוטין. בכל זאת זה הביך אותי נוראות. בכל מקום נתקלתי בתגובות נוסח: „אה, בחירות? בטח שהגעתם! איפה הייתם...?”

מהבחינות האלה, זאת היתה התקופה הקשה ביותר בחיי. הצורך להי־חשף, לחשוף, לצאת החוצה. אני חיה ביתית אמיתית. בכל רגע פנוי, אני ממהר הביתה, מטפח את הגינה, מקשיב למוסיקה, יושב בית. אני לא רק חיית־בית, אלא ממש מיפלצת בנושא הזה. לאריק איינשטיין יש שיר כזה, לא?

המישפחה שלי עברה חודש קשה: תחילה הם היו אדישים למירוץ. לאט־לאט התחיל הבן שלי להעיר לי על תוכן המודעות, המסר.

● **הרגע הקשה ביותר: „הפחד בעיני הקשישים...”**

קשה לי לשכוח רגע זה: ישבתי עם קבוצת קשישים ברמת־גן ושוחחתי איתם. הרי אי־אפשר ליפול על־אנשים ולומר להם: „הצביעו בעדי!” אתה חייב ליצור שיחה.

פתאום הופיע בחדר עובד־עירייה ואמר בקול: „אין מה לדבר — אורי עמית הוא הטוב ביותר!”

קשה לי, קשה לי להשתחרר מהפחד שבעיני הקשישים. זה מול עיניי כעת. לגבי הקשישים האלה — לאלה אין ביטחון כמו שיש לך ולי — העירייה, המימסד, זהו מקור־חיים.

למחרת יכולים לומר להם, בתגובה לאיזו תלונה: „אבל ישבת לפני הבחי־רות עם ההוא...”

הפחד הזה שנשקף בעיניהם...

● **רגעי כיף: „אשתי לא חושבת כמוני...”**

כשהייתי מפקד בית־הספר לקצינים בצה"ל, הייתי היחיד שהעביר את מישפחתו להתגורר במיצפה־רמון. גר־נו שם שנתיים וחצי. זאת היתה תקופת כיף.

אשתי? לא, היא לא חושבת כמוני. כשתראי אותה — תביני. היא ממש פאריסאית.

● **„הבוקר שאחרי": „דאו־נים — ספורט נורא מסוכן...”**

אוהו! טלפונים, פרחים, מיברקים. צילצלו אלי אפילו מוורשה. מין ביל־בול כזה.

כמו שאת רואה, אין לי עדיין מקום מאורגן מניין לפעול. כולם נכנסים לברך, לבקש. צריך להקים קואליציה, ואני מתכוון להפתיע. רק שלא תכתבי ותקלקלי לי את ההפתעה!

הצהרת כוונות? אני רוצה לפתח את החינוך והתרבות בעיר... כבר שמעת את זה? אז ביתר פירוט: אני מתכוון להקים בית־ספר למדעי־הטבע־והאמ־נויות, כמו בתל־אביב, לשים דגש על תנועות־הנוער, על פעילויות־ספורט, לייעל מעט את הבירוקרטיה...

באמת! בואי בעוד כמה חודשים, לבדוק מה נשתנה מאז שנבחרתי לראש־עיר.

כשהייתי קטן? מה פתאום פולי־טיקאי — רציתי להיות טייס! איזה ילד לא רוצה בכך? ואני כמעט הייתי. עסקתי בדאייה. לא בדאונים של היום, אלא בדאונים של אז. ספורט נורא מסוכן. חוץ מזה, עפתי מקורס־טיס.

„מצע הליכוד? לא זוכר!"

● מקום הולדתך, כפר־יונה (ליד נתניה), אינו מסתדר לי בדיוק עם הליכוד...

נכון! גדלתי בבית מערכניקי, מישפחה עם מורשת של מיפלגת־העבודה. עכשיו בטח יהיו לי בעיות עם הדודות שלי ועם המישפחה של אשתי. מישפחתה מרמת־הכובש.

● אני מזכירה לעצמי שאני משוחחת עם מועמד הליכוד, שכבש את רמת־גן מידי המערך!

לזכותם של אנשי־הליכוד ייאמר, שהם אינם שואלים שאלות, לא מבקשים ממך להזדהות עם השקפות. משה ארנס מכיר אותי במשך שנים. לכן הוא פנה אלי.

לאנשי־הליכוד יש מדיניות חדשה בכל הקשור לבחירות מוניצי־פליות. הם אינם מחפשים דווקא אנשי־ליכוד, אנשים המזדהים עימם פוליטית, אלא מחפשים אנשים טובים ליישובים, אנשים שיצביעו בעדם.

● ולא עלה על דעתך – סתם בשביל הסקרנות – לעבור על מצע הליכוד, לפני שהשבת לאנשיו בחיוב?

מי אמר שאני מזדהה עם הליכוד? אני בכלל פעיל עם אוריאל רייכמן למען חקיקת חוקה בישראל. הייתי פעיל במיסגרות אחרות שאינן קשורות כלל וכלל לליכוד. שאלת ההשתייכות הפוליטית שלי לא עלתה בדיוני עם הליכוד.

לא זוכר אם עברתי על המצע, לא זוכר... מה, לרמת־גן יש גבולות? מה הקשר? וצ'יץ' לא מאכיל את הליכוד, מדי פעם, בכל מיני הצהרות!

ציפי מנשה, העולם הזה

צבי בר (1983)

„אשתי ממש פאריסאית!”

רחל אוסטרוביץ: „הכלכלה מבוססת על עבודת־חינם של נשים!"

הפמיניסטיות הישראליות מתכוונות להבליט את ה־8 במרס, יום האשה הבינלאומי. ברשימת־הפעילות העמוסה שלהן אפשר למצוא הפגנות, מישמרות, מיבצעים ואף שי־תוף־פעולה עם ה„סינמטק".

שאלתי את רחל אוסטרוביץ, פמיניסטית, מעורכות יר־חון הפמיניסטיות „נגה", אם קיים בכלל פמיניזם תוצרת הארץ.

איזו שאלה! קיים גם קיים! לקח לנו זמן לקבל לגיטימציה. 15 שנים אנחנו פועלות, ומה שזרענו אז מתחיל עכשיו לנבוט.

● איך זה בא לידי ביטוי?

הקמנו אירגונים שיש להם לגיטימציה, כמו מרכזי סיוע לקור־בנות־אונס, מיקלטים לנשים מוכות, מרכזי ייעוץ ותמיכה, הת־נועה הפמיניסטית בתל־אביב, שדולת־נשים בירושלים. קיימת התעוררות של נשים, ולראייה: 27 נשים רצו לראשות העיריות. התעוררות כזאת אינה מתרחשת ביום אחד. זוהי תוצאת עבודה של שנים. אנחנו מנסות להעלות את רמת המודעות לחשיבותן של נשים במוקדי־הכרעה במוסדות־השילטון, במישרד־החינוך. בכל מוקד־הכרעה צריכות להיות נשים. היום הנשים מודעות לכך ומתחילות להשמיע קול.

● מדברים רבות על הצורך בשיוויון. נעמ"ת לא יושבת בחיבוק־ידיים, אבל השיוויון עדיין מאיתנו והלאה. איך את מסבירה את זה?

15 שנים לא מחפות על 2000 שנה של קיפוח ודיעות קדומות מושרשות, של ראיית האשה כאובייקט מיני, כנחותה, של הש־רשרת האמונה שאשה היא רק רעייה ואם, של סטריאוטיפים

פמיניזם

המחזקים הישגי גברים ויופי נשי. לא קל לחסל את כל התופעות, אבל בכל זאת רואים שמה שפמיניסטיות אקטיביסטיות אמרו בתחילת שנות ה־70, היום אומרים אירגונים כמו נעמ"ת וויצ"ו. לקח זמן לגרום לנשים להיות מודעות לקיפוח, ואני מקווה שב־עשור הבא נראה תוצאות בשטח, כמו למשל בנושאי שכר וקידום שווה בעבודה.

חברת ראנד האמריקאית חקרה כמה שווה עבודת־הבית במו־נחים כלכליים. התוצאה היתה מיליארד דולר בשנה. כאשר מחל־קים את הסכום ל־50 מיליון נשים, יוצא שכל אשה צריכה להש־תכר 35 אלף דולר בשנה, וכמובן שהן לא משתכרות אף אחוז קטן מזה. יוצא מכאן שהכלכלה מבוססת על עבודת־חינם של נשים.

● מדוע מוקצה הפמיניזם בארץ? הרתיעה של גברים ידועה, אבל מדוע מסנות הנשים עורף לפ־מיניזם?

לאור הפניות הרבות שהגיעו אלי בחודש האחרון, יש הרגשה שהפמיניזם קיבל לגיטימציה. להגיד „אני פמיניסטית" היה פעם דבר איום ונורא. המושג מפחיד מכמה סיבות. נשים פמיניסטיות, שלא מתנהגות לפי סטריאוטיפ מיני המוגדר על־ידי גברים, מאיימות על הכוח הגברי. התיקשורת דאגה להכפיש, ללגלג ולזלזל בהישגי הנשים הפמיניסטיות. (אורית זרובבל)

דניאלה די־נור: „הגיע תור הזהב להשתחרר מן השיחרור!"

החודש יצאה לאור מהדורה עברית של הספר האמ־ריקאי „להיות אשה", שהוא מעין התקפלות מהפמיניזם המוצהר, ומתן לגיטימציה לחזרה לנשיות.

שאלתי את דניאלה די־נור, המו"לית של הספר בארץ ובתו של יחיאל די־נור, מדוע, לדעתה, זכה הספר בהצלחה גדולה כל־כך בארצות־הברית ובאירופה.

פמיניזם

פשוט הגיע תור־הזהב של המאבק להשתחרר מן השיחרור, ופתאום שומעים כמעט את אנחות־הרווחה של הנשים ושל הג־ברים כאחד.

מעכשיו כבר יש לגיטימציה לחוש חוסר־אונים מול גודש המ־טלות שלקחנו על עצמנו, אנחנו הנשים, באותו ניסיון נואל להצ־ליח בכל. גם להיות אם נפלאה, גם להיות מאהבת סוערת וחושנית (בכל זמן נדרש), גם להיות עליזה ובעלת־חיות, גם יעילה ובעלת הספקים (בכל תחום שהוא), גם לפתח קאריירה מזהירה, ובתנאי שלא על חשבון משהו מהדברים הקודמים.

● ואת, אישית, חושבת שאי־אפשר?

כמו רובנו, נסחפתי גם אני בשלב מסויים אחרי הרצון להוכיח לעצמי (ובעיקר לאחרים) שאוכל להיות כל אלה. אבל כבר מזמן הבנתי שזו משימה בלתי־אפשרית. אין ברירה, צריך לקבל הח־לטות איפה צריך להשקיע יותר ואיפה פחות, ומה לנטוש לגמרי.

● כלומר, עברה לך הפמיניסטיות?

עברה כבר מזמן, אבל עכשיו אני גם מוכנה להודות בזה.

● ואיך מקבלת החברה אשה לא־פמיניסטית?

הנשים מקבלות את זה לאט־לאט, והגברים מקבלים את זה בשימחה. וגברים, כמובן, זה מה שקובע. (דניאלה שמי)

ענת סרגוסטי, העולם הזה

מרי חאס: „בלי הנשים לא היתה האינתיפאדה מצליחה!"

המאבק לשיחרור האשה לא פסח גם על החברה הפלס־טינית. ממיסגרת פטריארכלית ושוביניסטית, שבה נשמרת דרכה של האשה בקפדנות, הפכה האשה הפלסטינית למי שלוקחת חלק פעיל במאבק.

שאלתי את מרי חאס, לשעבר אזרחית ישראלית שהפ־כה תושבת עזה, מנהלת תוכניות לגיל הרך במחנות־הפ־ליטים ופמיניסטית מוצהרת, אם השינוי במעמד האשה ברחוב הפלסטיני הוא תוצאה ישירה של האינתיפאדה.

כן, בהחלט. נשים לוקחות חלק פעיל בחיי הקהילה מאז תחילת האינתיפאדה. הן אחראיות לפרוייקטים רבים. עוזרות לפצועים, לאסירים ולמישפחותיהם; עוזרות בבתי־חולים.

מאז תחילת האינתיפאדה פיתחנו גידול עצמי, ואנחנו מספקות את כל צרכינו ומחסורנו מבחינה חקלאית, כדי שנוכל לעמוד בחרם שהכרזנו על סחורה ישראלית. לכל התחום הזה אחראיות נשים. הנשים קיבלו על עצמן תפקידי אירגון במיסגרת הקהילה ובמיסגרת מחנה־הפליטים כולו, והן מצטרפות למאבק גם באופן פיסי, בהפגנות.

האינתיפאדה גרמה לשינוי דראמתי בתפקיד האשה בחברה הפלסטינית, והוכיחה את חשיבותה. ללא שיתופה של האשה, האינתיפאדה לא היתה מצליחה. נשים — אמהות, בנות, סטו־דנטיות — כולן לוקחות חלק במאבק.

● מה צפוי עכשיו, עם עליית כוחם של האחים המוסלמיים, שבוודאי ירצו להשיב את המצב לקד־מותו?

אנחנו מקוות שהקהילה תכיר בחשיבותנו, ומתכוונות ללמוד

פמיניזם

מלקח האכזבה באלג'יריה. במאבק באלג'יריה שותפו הנשים, אבל בגדו בהן בתום המאבק. הפקנו מכך לקחים. אנחנו מודעות לסכנה, ועושות את הכל כדי שמיקרה אלג'יריה לא יחזור על עצמו.

● האם האשה הפלסטינית תתנגד לשינויים במ־עמדה, כתוצאה מהתגברות הפונדמנטליסטים, או שתקבל עליה את הדין במידת הצורך?

האשה הפלסטינית לא נמצאת היום במצב שבו היא יכולה לסגת. להיפך. המיסגרות הקהילתיות והאירגוניות שהקמנו תלו־יות בנשים, והמיסגרת לא תאפשר להן לחזור הביתה.

● את מגדירה את עצמך כפמיניסטית?

כן. בוודאי.

● ויש עוד הרבה כמוך בקרב הפלסטיניות?

הרבה מאוד, והן עומדות עכשיו על דעתן ודורשות את זכו־יותיהן גם בבית וגם בחוץ. אנחנו עובדות בשקט, אבל בתקיפות, ועוזרות לנשים לדרוש את זכויותיהן. החברה שלנו, במיוחד במ־חנות־הפליטים, היא סגורה מאוד, מיסגרתית, דבקה באמונות וב־מסורת, וקשה מאוד לשנות הילכי־רוח. אנחנו עובדות על שינוי האווירה, שינוי הדרך שבה נתפסת האשה והתהליך הוא איטי וזהיר. (אורית זרובבל)

ציון צפריר, העולם הזה

חווה קלר:

„דרגת הרגישות של האשה גבוהה יותר!"

הפוליטיקה והעסקנות הישראליות אינן משופעות בנ־שים. להיפך. הכל כבר נאמר על מיעוט הייצוג הנשי במוס־דות השילטון. לאור מיעוט זה מפתיע מיספרם הרב של אירגוני־הנשים, שיש להם נגיעה לנושאים פוליטיים.

ביקשתי מחווה קלר – מחנכת, פעילה ב„נשים בשחור" וב„וועד נשים למען אסירות פוליטיות", (וגם אמו של אדם קלר, פעיל השמאל), לספר על אירגונים אלה.

קיימים כמה אירגונים על טהרת הנשים. הוועד למען אסירות פוליטיות, נשים בשחור, חנדי (תנועת נשים דמוקרטיות). בירו־שלים יש שתי תנועות, וקיימות עוד תנועות ברחבי הארץ. במ־סונף לשונה ה־21 קיים גם אירגון בשם עדות השטחים.

● ומהו תחום הפעילות?

המישמרות של נשים בשחור מתכנסות בימים קבועים בערים הגדולות, ועכשיו גם בחו"ל. תחום הפעילות הוא פוליטי, והן קוראות להידברות עם אש"ף.

ועד נשים עוסק בעבודה מעשית של איתור אסירות פוליטיות. זו עבודה לא־פשוטה, שכן אין שום פירסום למעצרים. משתמשים בידיעה בעיתונות או במידע שנאסף בקרב מישפחות בימי־ביקו־רים בבתי־הכלא. דואגים לייצוג על־ידי עורך־דין. מבררים מידע על המעצר, התנאים, ובמיקרה הצורך פועלים להקל עד כמה שאפשר על אסירה ולשפר את תנאי־מאסרה, לדאוג לעזרה רפו־אית, וכו'.

● אתן רואות תוצאות?

במיקרה של נאילה עייש זכות, הצלחנו לצרף אליה לכלא את תינוקה, ודאגנו למישלוח מזון־תינוקות ולשיפור התנאים. גרמנו להנהלת כלא השרון לתקן חלונות שבורים, להוסיף שמיכות,

פמיניזם

לספק בגדים חמים לחורף. השינויים הם קטנטנים, והמאמץ הוא עילאי.

● את לא רואה סתירה בין חוסר־הייצוג במוסדות השילטון ובין הפעילות האינטנסיבית שאת מדברת עליה?

קשה להסביר. אנחנו עדיין חיים בחברה פטריארכלית, שבה התפיסה השלטת היא שלעמדות־כוח דרוש גבר. לנשים יש פחות נטייה להידחק. הן מקבלות על עצמן למלא תפקידים בבית. זה מסביר את חוסר־הייצוג. אבל מצד שני, דרגת הרגישות של האשה גבוהה יותר, וזה מה שגורם לה לצאת ולמחות.

● אתן מסתפקות בהבעת עמדה, או שיש לכן כוונות לשנות דברים במערכת?

הרעיון הוא להיאבק בכיבוש. כל התנועות, ללא יוצאת־מן־הכלל, יוצאות נגד הכיבוש באופן זה או אחר.

● אבל את המסר שלכן אתן מצליחות להעביר לחוג מקורב מצומצם ביותר?

רוב התנועות פועלות ללא אמצעים. אין לנו אפשרות כספית להתמקד בפירסום, ולכן אנחנו מתמקדות בעשייה.

(אורית זרובבל)

ענת נוישטיין:

„מקופח רק מי שרוצה להיות מקופח!"

ענת נוישטיין היא כיום ילדה יפה בת 14. תוך כמה שנים תהיה אשה. אשה בתוך עולם שבו שולטים גברים. שאלתי אותה אם היא שמחה שנולדה אשה או שהיתה שמחה, אולי, אילו היתה גבר.

אף פעם לא חשבתי על זה.

● תחשבי על זה עכשיו. מה נראה לך יותר טוב, להיות אשה או להיות גבר?

אם אני חושבת על זה, אז נרמה לי שיותר כיף להיות אשה.

● למה?

אני חושבת שיותר קל לנשים בעולם.

● רוב האנשים חושבים שיותר קשה לאשה בעו־לם. יותר קשה להגיע.

תלוי לאן רוצים להגיע. אם אשה רוצה להיות עורכת־דין או רופאה או שופטת, היא יכולה.

● אבל אם היא רוצה להיות נשיאת ארצות־הב־רית?

למה שהיא תרצה דבר כזה?

פמיניזם

● במה יותר טוב לאשה מאשר לגבר?

בחוסר הצורך להוכיח את עצמה כל הזמן. אם היא רוצה להצליח בקאריירה, היא יכולה. אבל אם היא לא רוצה, אף אחד לא יסתכל בה עקום. גבר חייב להצליח, חייב לפרנס, אחרת הוא נחשב ככישלון.

בעוד כמה שנים אני אסיים את בית־הספר, ובוודאי אמשיך ללמוד משהו. מותר לי לבחור לעצמי מיקצוע המעניין אותי מאוד, בלי לחשוב הרבה על פרנסה. בעלי, לעומת זאת, יצטרך, אולי, לוותר על משהו שהכי מעניין אותו, כי־הוא יודע שקודם־כל הוא צריך לפרנס מישפחה.

● אם גבר ואשה, בעלי השכלה דומה, יתמודדו על אותה המישרה — למי מהם, לפי דעתך, יש יותר סיכויים להתקבל לעבודה?

אם היא יפה מאוד, אז יש לה יותר סיכויים. אם היא לא יפה, אז יש להם אותם הסיכויים.

● אז את בכלל חושבת שדווקא הגברים מקופ־חים?

אני חושבת שמקופח רק מי שרוצה להיות מקופח.

(דניאלה שמי)

דניאלה וייס:

„אסור לדרוש משהו על מישור מיני!"

הפסוק „כבודה של בת מלך פנימה" אינו תופס, כנראה, כשמדובר בדניאלה וייס, פעילה בולטת בגוש־אמונים ולשעבר מזכ"ל הגוש. גם מי שאינו מחזיק באמונותיה, אינו יכול שלא להעריך את המרץ שהיא משקיעה, או לפחות השקיעה, בפעילות למען ארץ־ישראל השלמה.

לאיפה נעלמת? שאלתי את וייס. הזמנים קשים. ארץ־ישראל השלמה מראה סימנים של התפוררות, ואת נעלמת?

אני פעילה באותם הנושאים בדיוק: התיישבות, קליטה, הכוונה, ומתעסקת בנושא היישובים החדשים. השינוי היחידי הוא ש־קיבלתי החלטה לפעול מתוך הבית. גיליתי שיש סתירה בין גידול ילדים לתפקיד סוחף. הגעתי למסקנה שאין אפשרות לקיים בית — לא במובן של משק־בית בלבד — תוך כדי פעילות ענפה. את החשיבות אני לא מייחסת לבית עצמו, אלא לעיצוב הדור הבא, שזקוק להתערבותי למען עיצובו. הכנסתי את עצמי למיסגרת, ואני לא מקדישה זמן לעצמי. דחיתי את ענייני האישיים הצידה.

● את אשה דתית. איך זה מסתדר עם פעילות פוליטית?

נושא היותי אשה מעולם לא עלה על הפרק, גם כשעבדתי מחוץ לבית ושימשתי כמזכ"ל הגוש. בחברה הדתית נושא נשים בקאריירה בכלל לא נדון. זה מובן מאליו שאם אשה מתאימה לתפקיד מסויים, היא תמלא אותו. להיפך — במיקרה שלי הדחיפה באה מצד הבעל, שחשב שאני מבוזבזת בבית, ואני מכירה

פמיניזם

רבות במצבי. הבעייה מתעוררת כאשר יש סתירה בין נקודה הילכתית לרצון להשתלב בתפקיד. מה שהוא בניגוד להלכה מפסיק להיות אתגר לגבי.

● הדת לא מגבילה את פעילותך?

בכלל לא. במשך 15 שנה של פעילות מעולם לא נתקלתי בבעייה כזאת. מעולם לא הרגשתי נחותה כאשה. כואב לי הלב על נשים המרגישות מקופחות. הן עושות עוול לעצמן. נשים כמו מאשה לובלסקי מזיקות לתדמית האשה, כי מי שדורשת ש„יקצו לי" לא מתאימה לנהל מאבק פמיניסטי.

● אז מה היית מציעה לנשים?

בפוליטיקה תמיד יש סכנה של עריפת ראשים. צריך פשוט להיאבק באכזריות, לפי כללי־המישחק הפוליטי, בלי אמוציות, בלי כפפות־משי, ובמשך כל השנה. מי שמכתיבות את השוני בין גברים ונשים הן במיקרים רבים הנשים. הגרוע מכל הוא הביטוי „יקצו לי". מי שמשתמשת בביטוי כזה מגפחת את האגו למי שאמור להקצות. צריך להגיע לתפקידים לבד, ולא להסתמך על רחמים.

● את מגדירה את עצמך כפמיניסטית?

לא. המושג רק מזיק לנשים. ברגע שדורשים משהו על מישור מיני פוגעים בסיכויים להתקדם. נשים צריכות להתקדם לפי כישוריהן האישיים.

(אורית זרובבל)

איש הכעכים

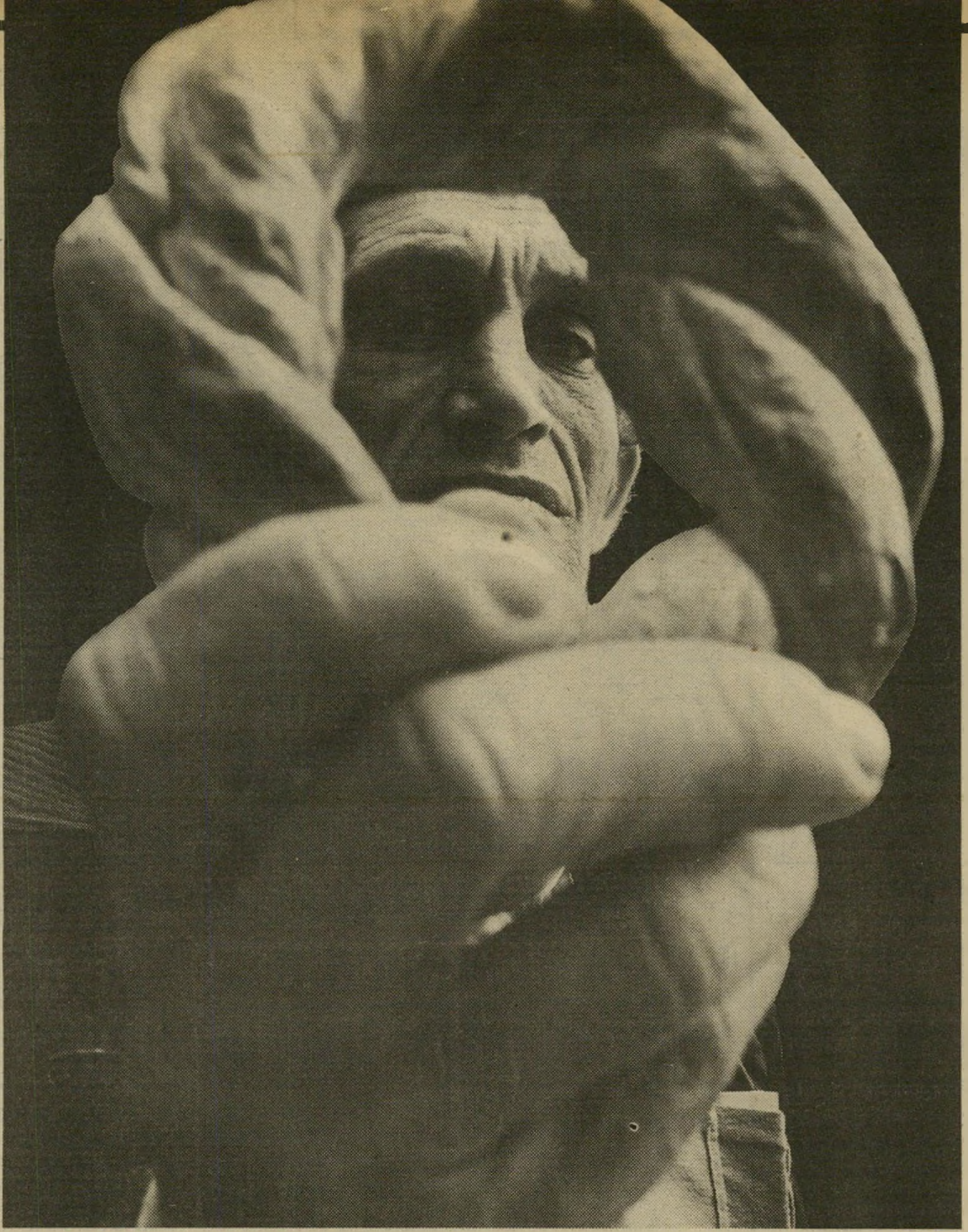

א רבעה ימים אחרי ששוחרר מבית־הסוהר, חזר יוסף יצחק לפ־תח דיזנגוף־סנטר, לאותו המקום שבו מכר במשך שבע שנים כעכים. שוב היה בידו כעך. אבל הפעם לא מכר. הוא קנה את הכעך בחנות.

היו בפיו סיפורים רבים, כולם מרים. למשל: שכשחזר לכלא, אחרי שבע שנים שבהן התרחק מהפשע, היו חבריו לשעבר בטוחים שנשבר: „אף אחד לא האמין לי שנאסרתי לשמונה שנים בג־לל מכירת כעכים! הם רצו לדעת מה הסיבה האמיתית שבגללה נאסרתי!"

גם הציבור בחוץ התקשה להאמין שיצחק נשלח לכלא לשמונה שנים בגלל מכירת כעכים בלי רישיון עי־רוני.

רוכלות היא עבודה המנוגדת לחוק

במשך שבע שנים עמד בפני הפיתוי לחזור לפשע. אבל הוא חזר לכלא

בתל־אביב. יוסף קיבל בכל יום דוח בסכום של 300 שקלים. אחרי חודש הסכום הוכפל. ניתן היה להמיר את התשלום ב־10 ימי־מעצר.

הוא לא שילם את הדוחות. „אני הרווחתי ביום טוב 70 שקל, אז איך יכולתי לשלם את הדוחות?"

לפעמים החרימו הפקחים את סחו־רתו, ובאותו היום לא זה בלבד שלא הרוויח, אלא שהפסיד.

50 שקלים ביום

יוסף, אשתו מזל ואורית, בתם בת ה־6, גרים בדירה עלובה ובה שלושה חדרים בקריית־שלום. במרכז חדר־האורחים עומד שולחן זול, ולידו ספה מתפוררת. על הקירות תמונות של קרובי־מישפחה.

מצבם הכלכלי מעולם לא היה טוב. בתקופה האחרונה החמיר המצב, בגלל שהותו של יוסף בכלא. מזל קיבלה מהביטוח הלאומי קיצבה של 400 שקלים בכל חודש. מסכום זה היתה צריכה לשלם שכר־דירה, חשבונות חשמל, מים וטלפון, ולקנות מיצרכים במכולת. זה לא הספיק.

במכולת קנתה בהקפה. את שכר־הדירה לא שילמה, ואת זרם־החשמל ניתקו מפני שפיגרה בתשלומים.

„היו ימים שלא היה לי אוכל לתת לילדה. הייתי משפילה את עצמי ומ־בקשת משכנה אחת קצת לחם ותפוחי־אדמה, ומשכנה אחרת קצת בצל וסוכר."

השכנים, שריחמו על מזל, נתנו לה לנקות את חדר־המדרגות, וכך הוסיפה לקיצבה החודשית עוד 150 שקלים. ניסיונותיה למצוא עבודה כעוזרת־בית עלו בתוהו.

לפני שבע שנים השתחרר יוסף, אח־רי ריצוי עונש־מאסר של חמש שנים בעוון שוד. הוא החליט לעזוב את עולם־הפשע, ולפרנס את מישפחתו בכבוד.

תחילה מכר כעכים בשוק־הכרמל.

באחד הימים עבר ליד דיזנגוף־סנטר. האנשים הרבים שעברו שם העלו בו את הרעיון שזהו המקום למכור בו את כע־כיו.

כשהתחיל למכור שם, התברר שב־דיזנגוף סנטר אפשר למכור בשעתיים כמות של כעכים כפי שמכר ביום שלם בשוק־הכרמל. הכנסתו היומית עלתה מ־30 שקלים ל־50 שקלים.

למרות המצב הכלכלי הקשה שבו נמצאת המישפחה, יוסף ומזל נראים קורנים מאושר.

יוסף: „היום עוד אפשר לשמוח, כי יצאתי מהכלא אחרי חמישה חודשים, במקום אחרי שמונה שנים. ואני נמצא עם אורית, אחרי שלא ראיתי אותה המון זמן. ההרגשה הנהדרת הזאת עוברת לי כשאני חושב מה יהיה מחר, ממה אתפרנס ואיך לא לחזור לפשע."

כשנולדה אורית היה ליוסף ברור שבתו האהובה לא תגדל באווירה של פשע, ולה, בניגוד לו, תהיה ילדות מאושרת.

„החלטתי שאני אהיה בן־אדם בש־ביל הילדה שלי. היא האור בחיים שלי. אני אתן לה רק כסף טהור, כסף שבא בכבוד."

מדוע אסור למכור כעכים במקום שיש בו דוכן של לב"י ודוכן של עיתונים?

כשעזב את הפשע, התברר לו שהרבה יותר קל לגנוב מאשר למכור כעכים. כשעומדים מול בן־אדם ומכוונים אליו אקדח, הוא לא שואל הרבה שאלות, אלא נותן מיד את הכסף.

„כשהיתה לי מכה אחת טובה, יכו־לתי לחיות עם הכסף במשך שנתיים!"

הרצון לחזור לפשע היה חזק, אבל בכל פעם, כשחשב על חזרה לפשע, הזכיר לעצמו את ילדותו העגומה, וחשב שזה יהיה גם דינה של אורית הקטנה, ושבשבילה עליו להמשיך למ־כור כעכים.

יוסף הגיע לארץ מבולגריה, כשהיה בן 5. הוריו נדדו בארץ ממקום למקום, בניסיון למצוא פרנסה.

המצב הכלכלי בבית היה קשה. בגיל 12 הכניסו אותו הוריו למוסד לילדים. הוא ברח מהמוסד והתחבר עם ילדים שהסתובבו בשוק וגנבו. בגיל 15 הוכנס לבית־סוהר לצעירים בתל־מונד.

יוסף, בצער: „זה היה כבוד. מי ש'נכנס' היה גבר."

בתל־מונד התחילו חייו כעבריין אמיתי. אחרי הפעם הראשונה בבית־סוהר, היה נכנס לשם, יוצא, ושוב נכנס. הוא לא ניסה לעזוב את הפשע. הפשע היה קל ונוח וזה היה גם עיסוקם של כל חבריו.

יוסף, אורית ומזל השבוע בביתם
השכנים תרמו לחם, בצל וסוכר

יוסף במקום שבו נהג למכור
הפושעים בכלא לא האמינו

משפט רומאן למשרתות

עורך־דין, פילגשו־מזכירתו, והגבר שאולי אנס אותה.

אילנה אלון ■

היה זה מוזר ועצוב לראות את עורך־הדין אליהו בן־הרואה יושב מצידו השני של המיתרס. הגבר נמוך־הקומה בעל העיניים העצובות, פשט את גלימת עורך־הדין שהוא לובש כאשר הוא מגן על נאשמים, וירד לספסל־הנאשמים. ההאשמות נגדו היו חמורות מאוד, בעיקר לגבי עורך־דין. הוא נאשם בסחיטה ובאיומים.

רק אחרי הטיעון הנוגע־ללב של הסניגורית, נירה לידסקי, ניתן היה להבין מה גרם לעורך־הדין השקט והרגשני להגיע למצבו העגום.

בגלל סיבות שונות, בעיקר בגלל אופיו הרומאנטי של עורך־הדין, נרקם רומאן בינו לבין המזכירה והיו גם יחסים אינטימיים בין השניים. אבל הקשר היה בעיקרו ריגשי ותומך.

במישרד, באותו בניין ברחוב אלנבי, שוכן גם מישרדו של סוכן־הביטוח שלום פרגן. עורך־הדין וסוכן־הביטוח התיידדו ובילו זמן רב יחדיו. סוכן־הביטוח הכיר, כמובן, גם את המזכירה־המאהבת.

באחד הימים, בדצמבר 1988, סיפרה לאה לבן־הרואה כי סוכן־הביטוח השכן כלא אותה במישרדו ואנס אותה. היא בכתה והתייפחה ואיימה להתאבד.

בן־הרואה נפגע עד עומק נישמתו. הוא הרגיש נבגד ומרומה. הוא גם השתתף בסיבלה של לאה, אחרי האונס שפגע בה נפשית וגופנית.

הוא כעס מאוד על חברו פרגן, שבגד בו ופגע במזכירתו־אהובתו. מיד אחרי ששמע את סיפורה, הציע עורך־הדין למזכירה שתיגש למישטרה ותגיש תלונה על אונס, אבל היא סירבה. היא חששה שמא יתגלה העניין לבעלה ולמישפחתה, וסירבה להתלונן.

את המישטרה בכל הראיות שהיו דרושות לה למישפט.

אלא שעורך־הדין, למרות שלא ידע מאומה על ההקלטה והתערבות המי־שטרה, התחרט בעצמו על מעשיו. עוד בטרם נעצר, הזמין אליו את פרגן, קרע לפניו את המיסמכים החתומים על־ידו ואמר לו: „ישנתי בלילה ונרגעתי קצת. עדיין כואב לי על הבגידה שלך, כחבר. אני מעולם לא הייתי עושה לך דבר כזה. אני יודע שאין לך כסף, נעזוב את זה, רק תסתלק לי מלפני העיניים, שלא אראה אותך יותר!”

עונש משולש. בעיקבות האיו־מים נעצר בן־הרואה ונעצרה גם מז־כירתו. תוך זמן קצר הוגש נגדם כתב־אישום על־ידי התובעת, דבורה חן.

ביום השני השבוע התייצבו הנא־שמים לפני השופט נתן עמית, בבית־המישפט המחוזי בתל־אביב. הסניגורית הפתיעה את בית־המישפט, כאשר אמ־רה כי נערכה עיסקת־טיעון, ובן־הרואה עומד להודות בהאשמות נגדו.

התובעת הדגישה עד כמה חמורות עבירות מסוג זה כשהן נעשות על־ידי עורך־דין אבל, על פי הסיכום עם

אבי ולדמן, העולם הזה

נאשם בן־משה ואשתו

„בגלל אופיו הרומאנטי נרקם רומאן עם המזכירה...”

„זה סיפור־אהבה למשרתות,” אמרה הסניגורית, והביטה לעבר ספסל־הנ־אשמים, שעליו ישבה גם מזכירתו הצעירה של בן־הרואה, לאה חכימי מראשון־לציון.

לא קל היה לנירה לידסקי לטעון את טענותיה, מכיוון שאשתו של הנאשם, רינה, ישבה בקהל באולם, ועיניה נקבו חור בגבו של בעלה. היה זה רגע מביך לכולם

„הוא כלא ואנס!” בן־הרואה (56), יליד בולגריה, אינו מהגדולים שבעורכי־הדין. הוא עבד במישרד קטן ברחוב אלנבי, ייצג עבריינים קטנים וכתב חוזים קטנים. מי שליוותה אותו בכל הרגעים השמחים והקשים של עבודתו היתה מזכירתו הנאמנה, לאה (35).

„הפינה החמה היחידה שהיתה לו ב־חייו היתה מישרדו, והמזכירה שלו לאה,” סיפרה הסניגורית לבית־המיש־פט. בן־הרואה נשוי כבר זה 30 שנה לרינה, שאותה הוא מכיר מילדות. לזוג ילדים ונכדים.

מצבה הנפשי גרם לעורך־הדין לח־שוב כי מגיע לה פיצוי על סיבלה. הוא טילפן לסוכן־הביטוח, ובפרץ־רגשות הטיח בו עלבונות ומילים בוטות, אמר לו כי יחסל אותו ויגרום לעבריינים מלקוחותיו לחסל אותו. הוא אמר לסוכן־הביטוח שאילו הסכימה לאה להתלונן במישטרה, היה נעצר מייד ועורך־הדין היה דואג לכך שעצירים אחרים בכלא יעשו בו מעשי־סדום. הוא דרש פיצוי למזכירה בסך 25 אלף דולר.

כדי להפחיד את סוכן־הביטוח בא עורך־הדין למישרדו, למחרת, עם אחד מלקוחותיו, גבר גדל־מידות ובעל חזות מאיימת. הוא החתים את ה„אנס” על מיסמך שבו הוא מתחייב לפצות את האשה בסכום גדול.

אלא שסוכן־הביטוח לא היה טיפש. הוא פנה מייד למישטרה, סיפר על האיומים וביקש עזרה. המישטרה ציידה אותו במכשיר־הקלטה וייעצה לו כיצד לפעול. הוא ערך שיחות אחרות עם בן־הרואה ומזכירתו, והקליטן. בכך צייד

הסניגוריה, השאירה את העונש לשי־קול דעתו של בית־המישפט.

נירה לידסקי נשאה את נאום־הסניגוריה, והדגישה שכאשר עבר בן־הרואה את העבירה לא נהג כעורך־דין, אלא כאדם פרטי ופגוע. היא הסבירה לשופט כי בעיקבות ההרשעה בדין ייענש בן־הרואה שלוש פעמים. רא־שית: בלישכת עורכי־הדין, שם יישלל ממנו בוודאי רישיונו לזמן ארוך מאוד.

שנית: על־ידי בני־מישפחתו, אשתו והסביבה. יהיה לו קשה מאוד להתמודד עם סביבתו אחרי שהתגלתה בגידתו באשתו ואיומיו הפליליים. ושלישית: על־ידי בית־המישפט, היושב בדין.

הסניגורית ביקשה כי בית־המישפט יתחשב בכל אלה ויטיל על בן־הרואה עונש של מאסר על תנאי בלבד.

בן־הרואה הורשע על פי הודאתו ונידון לשישה חודשי מאסר בפועל, שנתיים מאסר־על־תנאי וקנס של 25 אלף שקל.

לאה חכימי, המזכירה, כפרה באש־מתה. סניגורה, עורך־הדין בני נהרי, ביקש לדחות את המשך מישפטה.

יוסף מניף חלק מהדוחות

בהלם

„ידעתי איפה לגנוב. בהרצליה־פיתוח וברמת־השרון יש הרבה עשי־רים. חוץ מהכלב הקטן, שמסתובב בין הרגליים ונראה כמו צעצוע, יש שם גם הרבה כסף וזהב. יריה באוויר, והבן־אדם נותן הכל!”

בפשע האחרון תפסו אותו „על־חם”. בשבע השנים בכלא החליט שזהו הזמן לשנות את חייו.

„בבית־הסוהר אומרים כולם שזה המאסר האחרון שלהם, וכשייצאו יש־תקמו. הרוב יוצאים מהכלא וממשיכים לגנוב. אני ידעתי שאם לא אחזור למוטב, אני עלול להיכנס למאסר־עולם. החלטתי שכאשר אצא אמצא אשה, אתחתן, אלד ילד, ואז לא תהיה ברירה, אי־אפשר יהיה לחזור לפשע בגלל הילד.”

אחרי השיחרור הכיר יוסף את מזל. מזל באה ממישפחה הרוסה. אחיה היה נרקומן והתעלל בה. היא רצתה להת־חתן, כדי לעזוב את הבית. יוסף ראה שהיא אשה כלבבו, והשניים נישאו.

היום הוא שמח שבחר דווקא במזל: „אשה כזו לא אמצא בחיים! היא חזקה, תומכת בי ועוזרת לי. אני יודע שאם אגנוב אפילו דבר קטן, היא תעזוב אותי, וזה מחזק את ההחלטה שלי. אנחנו חיים טוב בינינו, למרות כל הצרות.”

אבא במילואים

באוקטובר באו ליוסף הביתה שוטרים ובידם פקודת־מאסר. יוסף היה בהלם. הוא ניסה לשקם את עצמו כבר שבע שנים, ופתאום עוצרים אותו בגלל דוחות עירייה שהצטברו? נודע לו שהקנסות שהוטלו עליו תפחו, ושתמורתם עליו לרצות שמונה שנים.

אחרי שהתמודד במשך שבע שנים עם הפיתוי שבפשע, הכניסו אותו שוב לכלא — בגלל דוחות.

למזל לא היה כסף לעורך־דין. יוסף אמר לה, לפני חודש, שתפנה לעורך־הדין מנחם רובינשטיין. הוא ידע שרובינשטיין לוקח הרבה כסף, אבל היה בטוח שיוציא אותו לחופש.

מזל: „בינתיים עורך־הדין רובינ־שטיין עשה את העבודה כמעט בהת־נדבות. שילמתי לו רק 400 שקלים, כי אין לי יותר.”

רובינשטיין הגיע לידי הסכם עם העירייה: יוסף יצחק שוחרר תמורת תשלום של 250 שקלים והתחייבות שלא לעסוק עוד ברוכלות. עונשו הומר במאסר־על־תנאי של שמונה שנים, לתקופה של שנתיים.

מזל נאלצה לספר לאורית שאביה במילואים. היא שיקרה, כי הם לא רצו אווירת־פשע בבית.

עכשיו יושב יוסף בבית, מחוסר־עבודה. אין הוא מסוגל לסבול שמישהו יהיה ממונה עליו. לכן אינו יכול להיות פועל. כל מה שהוא יודע זה להיות רוכל. עיריית תל־אביב לא נותנת לאיש רישיון לרוכלות. הוא מקווה שיתייחסו למיקרה הפרטי שלו ויעזרו לו.

יוסף מבקש משלמה להט, ראש־העירייה, שיעזור לו: „בעירייה יש מדי־ניות שלא לתת רישיונות לרוכלות. אני מבקש שיתנו לי להתפרנס בכבוד. עבריינים אחרים כבר מזמן היו חוזרים לפשע, ואני לא רוצה להיות שוב גנב. היזקתי מספיק לאנשים. אני רוצה שיתנו לי אישור לעשות מה שאני יודע: למכור ביגלה.”

גלית בר, צילם ציון צפריר ■

„זה לא בגדאד!”

תגובת שרה אדמון, סגנית הדובר של עיריית תל־אביב:

בעיריית תל־אביב יש מדיניות שלא לתת רישיונות לרוכלות. תל־אביב היא עיר מטרופוליטנית, ואם נרשה רוכלות בעיר היא תיהפך לבגדאד השנייה. אסור להגיע למצב שרוכלים וקבצנים יכבשו את כל רחובות העיר. כל אדם יכול למצוא לעצמו פרנסה בלי לעשות זאת דווקא על המידרכה בתנאי תברואה גרועים.

לפקחים יש הוראות ברורות למי לתת דו״ח, והם עושים את מלאכתם. מי שרוצה למכור, שיילך לשוק, או לכל מקום שבו מותר למכור בבסטות.

יוסף יצחק עשה מעשה המנוגד לחוק. הוא תיכנן מראש שבמיקרה ויכניסו אותו לכלא ישתמש בתיקשורת, כדי להראות את עצמו כמיסכן, ובעיקבות כך העירייה תיכנע לבקשתו ותיתן לו אישור לרוכלות. עיריית תל־אביב ניסתה ותנסה לעזור לו. הוא ומישפחתו מטופלים בלישכת־הרווחה כבר הרבה זמן. מישפחתו קיבלה ותקבל עזרה חומרית מהלישכה. השבוע תהיה לו פגישה עם עובדת סוציאלית, ונציע לו להירשם בלישכת־העבודה, כדי לקבל קיצבת־אבטלה.

אנחנו ניתן לו אפשרות ללכת למכון לאיבחון מיקצועי על חשבו־ננו. במכון יעזרו לו לגלות מה הוא יכול ורוצה לעשות. אם יהיה צורך להעבירו קורס להכשרה מיקצועית, העירייה תשתתף במימון הקורס.

מציאת מקום עבודה חוקי תלויה במידה רבה במידת הנכונות שלו לשתף פעולה. לנו אין כוונה לשבור אותו, רק לעזור.

(הדוברת לא היתה מוכנה להגיב בו במקום על השאלה מדוע מותרים באותו המקום דוכנים של לב״י והעיתון „הארץ”.)

סמן ימני
גן ליטני

● בדם ואש נפדה אותך, ביוב!

ניצחון האיסלאם כמו באיראן, בלבנון וב־אפגניסתאן, ועתה בישראל, המחיש לנו כמה דברים: ש„המיעוט הקיצוני" הופך משום־מה לרוב. שהשמאל הישראלי הצבוע אינו יודע להתמודד עם האמת בדבר ההקצנה בקרב „אחינו" הערביים, ומנסה להמעיט בתחושת הסכנה על־ידי השוואות מגוחכות לש"ס, „תנועת שולפי־החרבות הידועה". ומי שעוד סבר שבעיותינו יפתרו ברגע שניסוג מ„השטחים" גילה לפתע שגם בביתו הקטן הוא עלול למוצאן.

● יקח את הכסף ויברח

השבוע השלים שימעון פרס את הצעד השני בתוכניתו להשתלטות חוזרת על כס ראש־הממשלה הגזול.

אחרי שהעניק 700 מיליון ש"ח מקופת־המדינה המדולדלת למקורביו בחברת־העובדים, מחק עתה חוב חסר־תקדים בתולדות מדינת־ישראל, בן שיבעה מיליארד שקלים, חוב של שלושת האחוזים המועדפים באוכלוסיית ישראל הנקראים "קיבוצים".

הסיוע שמדינת־ישראל, ביוזמתו של שימון המשמן,

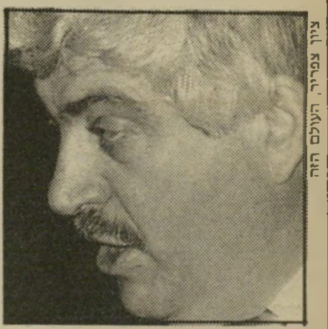

ברעם
ילד אשכנזי חינם?

שומרון
ולא אריק

טאואר
גם בשבילנו

מעניקה למדינת־הקיבוצים אף עולה על הסיוע שמע־ניקה ארצות־הברית לישראל.

המיסים שישלמו עתה מתיישבי „השטחים", תושבי עיירות־הפיתוח וסתם עצמאים מתל־אביב, יממנו את אחזקת הבריכות בקיבוצים, ואת השקעותיהם הכוש־לות בבורסה, ולא יממנו את מערכות הבריאות והחינוך המתמוטטות.

אולם את כל התמונה משלימה התעקשותו של שימון שלא לחתום על הסעיף בהסכם הקואליציוני, המחייב בחירות חדשות אם תפורק ממשלת־האחדות.

שימון יודע שאחרי הסכינים הארוכות, שרק הלי־כוד יכול היה לתקוע במיפלגות הדתיות, ואחרי שיספיק לשמן את כל המנגנונים המקורבים למיפ־לגתו, יוכל, כמו אותו עוף־חול מפורסם, לעופף חזרה לכס ראש־הממשלה, ללא נוכחותם המאיימת של החוצפנים האלה מימין.

עתה נותר רק לצפות ל„משבר מדיני" על רקע שי־חות אש"ף „למען השלום" ו„למען השימעון", כדי להש־לים את התוכנית כולה.

הסבלנות, כמו ששימון תמיד אומר, תמיד משת־למת.

● כהים החוצה

כותרת השבוע בעיתונות: „עוזי ברעם: המיפלגה שוקעת, כי לא הצלחנו לשנות את התהליך הדמוגרפי."

הפכתי שוב ושוב במישפט המוזר הזה, ולא הצלחתי להבין למה התכוון עוזי באמרו: „שינוי התהליך הדמוגרפי". הדמוגרפיה בנויה, כידוע, מילודה, מיתה והגירה. כמו כן, בארצנו הקטנטונת, גם מיהודים וערבים.

קשה להאמין שעוזי הדמוקרטור התכוון ליחס המיספרי בין יהודים לערבים.

האם יכול להיות שהאדון התכוון ליחס בין אשכנזים לספרדים? אבל לתומי חשבתי שאחרי שקנו שם במערך את שחקני־החיזוק השחורים מהשפם של שדרות ועד ראש־עיריית אשקלון, הם כבר יהיו מוכנים לעניין הדמוגרפי...

עכשיו נשאר לבדוק את המונח „שינוי", שבו נקט עוזי – האם הוא התכוון ל„ילודה" – ילד אשכנזי שלישי על־חשבון המיפלגה, או למיתה, רחמנא ליצלן...? לא. אז נשאר „הגירה", טרנספר בלעז... של מי?

● אמצעי מניעה

השבוע התוודה הרמטכ"ל, דן שומרון, שאינו נחשד בניציות יתרה, כי התיאום הכלכלי בין עיראק, מצריים, ירדן וצפון־תימן „מביא בשלב מאוחר יותר בהכרח גם לתיאום צבאי." באותה נשימה הזכיר הרמטכ"ל כי „לישראל יש יכולת להגיע להכרעה צבאית תוך זמן קצר, אך אין לנו יכולת־לחימה לטווח ארוך: אסור לנו לוותר, לפיכך, על היוזמה. התקפת־נגד היא גם מוסרית וגם לגיטימית, אם ברור לנו שאנו ניצבים לפני סכנת־מילחמה. אם נוותר על היוזמה, נשלם מחיר כבד, כמו בפעם היחידה שישראל נטלה זאת על עצמה מרצונה – מילחמת יום־הכיפורים."

את זה לא אמר אריק, אלא שומרון. ונשאלת השאלה אם מסך־העשן, שזורעת עתה הנהגת־האחדות־הלאו־מית על „הסכם השלום" עם מצריים ו„יחסי השכנות הלבביים", לא ימנע את אותה מכת־מנע נחוצה שהרמטכ"ל מחייבה. או שניאלץ לשלם בפעם נוספת מחיר כבד, אך הפעם על אשליות־שלום שמפתחים אנו לעצמנו.

● טיפת יעול

בארצות־הברית מונעים מג'ון טאואר להתמנות כשר־הביטחון בשל חיבתו היתרה לטיפה המרה.

אולי זה הפיתרון לצימצום דרסטי במיספר השרים שמונה ממשלתנו!

● שותפות לפשע

עתה, אחרי שהובהר בפעם המי־יודע־כמה, למרות הצהרות רמטכ"לנו, כי אש"ף ממשיך בטרור, נחשף לנו, מעבר לפרצופו של מר אש"ף, פרצופה האמיתי של תנועת **שלום עכשיו.**

התנועה, ש„הכשירה" את זחילתה למיפגשים עם אנשי אירגון־הטרור בתואנה כי „אש"ף הפסיק את הטרור", אינה יכולה היום להסביר כיצד היא ממשיכה במיפ־גשים גם כשהתברר רישמית שאש"ף לא הפסיק ולא יפסיק את הטרור, לפי הצהרותיו הוא.

עצם המשך הריצה אל אנשי אש"ף מבהיר כמה דברים:

אנשי **שלום עכשיו** הכניסו עצמם לחיקו של האוייב, ומבחינה היסטורית ומישפטית יישאו בשותפות לפשע בצורה חסרת־תקדים בהיסטוריה שלנו, שאיפיינה בעבר רק מעטים.

נאיביות לא יוצרת מציאות אחרת. כיבשה החושבת שתוכל לעצום עיניים ולראות בדימיונה כבש יפה במקום זאב, תתעורר במהרה במלתעות הזאב הרעב.

ולבסוף, אם כבר יש להם קשרים טובים עם האוייב, והם רוצים לעזור גם לנו לפעמים, אזי שישיגו לנו מידע מסויים – מתי יהיה הפיגוע הבא והיכן? כמובן, אם המידע הזה לא יחבל ב„מאמצי השלום" של **שלום עכשיו** ואש"ף...

● מתפרעים עכשיו

התנהגותם של פירחחי שלום עכשיו בשבת האחרונה ב„שטחים" הוכיחה שהם איבדו לא רק את המיזרח, אלא גם את הצפון. אלה הפכו למפירי־חוק ולנטל על הצבא, שנאלץ לרתק יחידות גדולות כדי לחוסמם ולשמור עליהם.

מדהים להיזכר שאלה צרחו בעבר: „שילטון החוק", „המתנחלים הם פורעי־חוק"... אכן, בדמגוגיה זולה הם היו פעם טובים. אבל עכשיו מי כבר יאמין להם!

● רמז לעניין

אהלן לחבר'ה **בלעניין**: „תרגילי הסחה" עושים היום רק המצרים לישראל **ושלום עכשיו** לצבא. אנו לא בענייני הסחות.

אבל רמז ביקשתם יפה, ותקבלו כרגיל בתשובתי לקוראי דודי מבני־ברק.

הבנתי ממיכתבך אלי בגליון האחרון את חרדתך לאובדן כסאו של ח"כ גפני, אבל זה לא עושה אותי עדיין איש תחייה, ולראייה: עיין **בהעולם הזה** 2680 וקרא את התייחסותי למיפלגת־גאולה... אבל לפחות הבנת מה **שבלעניין** עדיין לא הבינו: שאני לא קשור לליכוד. וליבי דואב על אורי דן, שעוד עלול לעמוד למישפט־חברים בליכוד, בגלל התעקשותם של **לעניין** לשדך אותנו יחדיו.

אלמנטרי ידידיי, לא?

—קנוניה להדחת פרס—

(המשך מעמוד 9)

שהוא רב־אמן במאניפולציות מיפלג־תיות?

במילים אחרות: האם הגל הגואה של אי־שביעות־הרצון במיפלגה הוא די חזק כדי לבצע מהפכה כזאת, גם אם נושא־הדגל יהיה נבון? האם תגיע הפאניקה המיפלגתית לדרגה כזאת?

● מיפלגה בלי

אדם שנעלם מחשבון זה הוא עוזי ברעם.

ברעם רכש לעצמו אהדה רבה. הוא אדם נעים. הוא הפך עצמו לדובר של הדרישה לדמוקרטיה מיפלגתית. כא־שר מרובר על עליית הדור הצעיר, נראה כי ברעם מתאים לתיאור.

אולם ברעם מזוהה עם הכישלון בבחירות המקומיות. הוא היה אחראי למערכה זו. יצחק נבון שומר לו טינה מפני שברעם הציע, עם הקמת הממ־שלה הנוכחית, להדיח את נבון ואת חיים בר־לב.

נראה שאין לברעם בסיס־כוח מוצק, ושאין לו גם השאפתנות הדרושה כדי להיאבק כיום על המנהיגות.

הצרה היא שאף אחד מן המועמדים — גור, שחל, יעקובי, נבון — אינו נראה אוטומטית כיורש מרשים, שיוכל להוציא את המיפלגה ממעגל המפלות. לאיש מהם אין מסר גדול ומחשמל, לאיש מהם אין הכריזמה האישית של מנהיג המוביל מיפלגה מוכה לניצחון.

איש מהם גם לא הציג עד כה רעיון ברור לביצוע תהליך של בדק־בית וח־שבון־נפש.

וזוהי, בסופו של דבר, בעיית־הבע־יות.

מיפלגת־העבודה לא ספגה את כל המפלות רק מפני ש־שימעון פרס אינו מלהיב את הבוחרים, כפי שעשה דויד בן־גוריון. המיפלגה אינה מתאימה עוד למציאות של המדינה.

היא סובלת מתדמיתה, תדמית של מיפלגת־מימסד אשכנזית, שאין לה שורשים בציבור המיזרחי, שאיבדה את הקשר עם שכבות עממיות רבות — דווקא אותן השכבות שכוחן עולה בהת־מדה מהבחינה הדמוגראפית.

המחרל של המיפלגה בשנות ה־50 וה־60, כאשר המוני העולים החדשים ובניהם התנכרו לה יותר ויותר, לא תוקן. יש לה „שחקני־רכש" מיזרחיים, אך להמוני הציבור המיזרחי אין מיפ־לגת־העבודה מהווה בית.

לפני המדינה עומדות בעיות חמו־רות: יהודים מול ערבים, סיפוח מול שלום, אשכנזים מול מיזרחים, חילו־

ברעם
לא במירוץ

ניים מול דתיים, ויותר ויותר גם עניים מול עשירים. מול כל הבעיות האלה אין למיפלגה קו ברור ומסר ייחודי.

מול הדינאמיות הפופוליס־טית של הליכוד וההתלהבות הדתית של החרדים, עומדת מיפלגת־העבודה בחוסר־כל, כשהיא מכלה בהדרגה את נכסי האתמול, מבלי ליצור נכסים חדשים.

אין ספק שדרושה למיפלגה לאלתר החלפת ההנהגה. אך גם צעד זה לבדו לא יושיע אותה.

היא זקוקה לשינוי כה עמוק, עד כי קיים ספק לגבי עצם האפשרות לחולל אותו.

הוא בוודאי לא יתחולל בלי הנהגה חדשה, בעלת שליחות.

—המיפגש הפך לפקק—

(המשך מעמוד 7)

השלושה מחייכים וצוחקים. אחר־כך הם חזרו אל חבריהם והכרוז הודיע במגאפון: „אנחנו לא ניכנס לעימות עם הצבא. אנחנו מכבדים את ההחלטה לעצור, למרות שאנחנו חושבים שה־החלטה מוטעית מבחינה פוליטית, אבל אנחנו יודעים שכתובתו של המחליט איננה צה"ל."

אז עבר המגאפון לח"כ צוקר. הוא עלה על סלע בצד הדרך ואמר, בין השאר: „יש פה מאות אנשים שביקשו

המפגינים לרגלי כפר ערבי
מיפגשים על הקו הירוק

לדבר עם פלסטינים, אבל ממשלת־ישראל לא מאפשרת להם את המגע הפשוט הזה... אנחנו מתפנים תוך מחאה."

מישהו אמר, ספק בצחוק ספק בר־צינות, שהוא מצטער שלא הצטרף לטור הצפוני, כי אותם עצרו בוודאי ליד עטרות, וכך יכול היה לחזור הבי־תה מוקדם יותר.

מישהו אחר אמר שמיבצע דומה של גוש־אמונים היה מסתיים ביתר הצלחה, וכי חברי הגוש היו בוודאי מגיעים ליעדם, והיו נוסעים בדרכים עוקפות, בהתגנבות יחידים.

„המפגינים התפנו בשקט „תוך מח־אה", ושמחו להימלט מריח־הזבל. הם שבו אל מכוניותיהם וחזרו הביתה.

הפקק על הכביש הראשי לבית־לחם התעבה בינתיים והתארך. עברו בוודאי עוד שעות רבות עד שהתושבים הפל־סטיניים של הגדה המערבית הצליחו להגיע בשלום לבתיהם שלהם, בבית־לחם או דרומית לה.

חלק מהמפגינים, שנעצרו ליד קל־נדיה, ביציאה הצפונית משטח השיפוט של ירושלים, חזרו לבירה וערכו עצרת ליד שער־שכם. העצרת, בנוכחותם של פלסטינים שהגיעו אף הם למקום, הסתיימה בשיר האמריקאי „אנו נת־גבר".

תא"ל (מיל') שלמה איליה הציע למחרת ההפגנה, בראיון בהארץ, לע־רוך מיפגשים כאלה על הקו הירוק. מיפגש במקום כזה הוא סימלי, ומבטא באופן גיאוגרפי את הרעיון של חלוקת הארץ לשתי מדינות.

מיפגש כזה אין יכול הצבא למנוע, והוא יאפשר גם לישראלים וגם לפל־סטינים להגיע למקום, כל אחד מהכיוון שלו.

בנסיעה של ישראלים ברחבי הגדה, נסיעה המאובטחת על־ידי צה"ל והמ־קבלת תמיד את חסותו של הצבא, יש מעין רמז של הסכמה שבשתיקה לכיבוש, גם אם הישראלים מנסים להתחמק מהצבא, ובעיקר כאשר הם מנהלים דיאלוג עליז עם המפקדים האחראים בשטח.

מאה חמש עשרה מילים על ברווז אחד

北京烤鴨

材料 鴨1隻6斤 滾開水1杯
入角3朵 五香粉1小匙 糖 [illegible] 1杯

製法
鴨洗淨拭乾水份把五香粉放入
鴨肚內 用滾開水燙淋鴨身多次 把
入角糖汁澆淋在鴨身上盡量淋匀
鴨皮將細繩打結鴨頸 然後吊在通風
處乾6小時 用烤箱以180°烘烤1小時
即可取出

בתל אביב יש למעלה מ-30 מסעדות סיניות, אבל "ברווז הזהב" יש רק אחד.
בתפריט שלנו תמצא כמאה מנות מעניינות, אבל המנה המעניינת ביותר היא "הברווז הפקיני".
אנחנו עושים אותו בדרך הנכונה: לאט לאט.
איך נהנים מברווז פקין?
או שמכינים אותו בבית לפי ההוראות המדוייקות שבמודעה, או שמרימים את הטלפון 03-491-873 ומזמינים מקום.
אגב: את הברווז הפקיני חייבים להזמין לפחות 24 שעות מראש, לשולחן של לא פחות מארבעה איש.
להשתמע.

בַּרווז הזהב
THE GOLDEN DUCK

ישראכרט, ידידי

ברווז הזהב, מסעדה סינית רח' משה סנה 93 (דרך הרצליה, רמת השרון). טל. 491873. ליד הכפר הירוק לפני שדרת הברושים
ואחרי עצי הבננה (בתחנת הדלק טופז)

א׳ באדר ב׳ תשמ״ט, 8.3.1989 מיספר 2688 שנה 53 המחיר: 5.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 4.35 שקלים

העולם הזה

שולה חן מגלה:

״נפרדתי מבעלי!״